
איש השנה לווינגר
מנהיג גוש־אמונים

שתהיה לנו שנה טובה

Enjoy
Coca-Cola
TRADE MARK REG.

3.12.75 : מנהיג אש"ף יאסר ערפאת מעביר איתותי־שלום לממשלת ישראל.

10.12.75 : הממשלה נכנעת לאנשי גוש־אמונים ופותחת את פרשת קדום.

24.12.75 : חולה־רוח מנסה לרצוח את אורי אבנרי בדקירות סכין.

4.2.76 : פרשת חטיפתם של מנחם ודובי יונדף מסעירה את המדינה.

3.3.76 : במישפט מבריחי־התרואין ה־ישראליים בגרמניה נשמע קול אודי דיין.

2.4.76 : שרשרת פשעים מסתוריים מס־תיימת במעגל עולה מבריח־המועצות.

4.5.76 : ראש ממשלת אוסטריה מגלה דיעותיו בשיחות עם עורך „העולם הזה".

19.5.76 : מפגינים ערביים מבעירים צמיגים במחומות ברחבי הגדה המערבית.

9.6.76 : ישראל משתפת פעולה עם סוריה והנוצרים במילחמת האזרחים הלבנונית.

7.7.76 : פעולת אנטבה מגיעה לסיום דרמאתי עם שיבת החטופים לישראל.

קוראי יקרים.

בדרך כלל הולך העיתון אל קוראיו. השבוע, במשך כמה ימים, הלכו הקוראים אל העיתון.

אחדי שצעיר מופרע ניסה לסיים את חייו בפיתאומיות מסויימת, באו עשרות קוראים לבקרני בבית־החולים – מהם שהכרתים, מהם שלא ידעתי מי הם. היה זה גילוי נדיר של אהדה לעיתון, ביטוי ליחס המיוחד במינו השורר בין השבועון המסויים ובין קוראיו.

בחרתי בזיכרונו דבריו של אחד המבקרים, שלא היה מוכר לי: "אף פעם לא הייתי חתיד מרשע של העולם הזה. לעיתים קרובות מאד הוא מצליח להרגיז אותי. אבל כשמעתי שעורך העיתון בפצע קשה, היתה מחשבתי הראשונה: איך תיראה המדינה בלי העולם הזה?"

★ ★ ★ ★ ★

זהו מיבחן אכזרי לבחיצותה של עיתון, אך גדמה שפמדבר בו בהצלחה. גם בקרב אויביו המושבעים של השבועון, אין רבים המכחישים שהוא ממלא תפקיד חיובי במערכת הבקורת־העצמית של המדיבה, תפקיד שאין לו תחליף.

מהו תפקיד זה? לא קל להגדירו במישפט אחד.

האם הוא מתמצה בגילוי "סקופים" – כגון הגילוי שישראל עמדה לשלוח לתעלת־סואץ, במערת, אוניה בעלות ישראלית; או בארדי דיין משורבב במישפט פראנקפורט; או שקצין ישראלי בכיר הוא בותף לעסקיר המזרזים של אידי אמין?

האם עיקר התפקיד הוא לחשוף פרשות־שחיתות – כגון פרטת המילגות של מנכ"ל משרד־ההינוך; או מסיבת־הפרידה הבזבזנית לקציו חיל־האוויר; או השבון־ההוצאות של יו"ר הקואליציה; או חלוקת ריווחי־הנפט בסיני לעסקנים ציוניים באמריקה?

האם התפקיד הוא למסור דיווח־אמת על מאורעות בעלי חשיבות לאומית, ששאר העיתונים מעלימים אותם או ממעיטים לסקר אותם כראוי – כגון מאורעות־הדמים בגדה המערבית או אירועי "יום־האדמה" בגליל?

האם התפקיד הוא לשפוך אור על פינות חשוכות בחייבו – כגון בתי־האבות בטיבעון או הדרי־החקירה של המישטרה, שבהם הרפעלו עיבויים חמלויים?

האם התפקיד המרכזי הוא למסור לציבור הערכות אובייקטיביות בנושאים חשובים – כמו הערכות־המצב שלנו על המתרחש בלבנון, שסתרו לחלוטין את הערכות המומחים הממשלתיים, ושמאורעות השבוע הוכיחו בפליל את נכונותן?

ואולי התפקיד הוא למתוח ביקורת על מעשי הממשלה ומחדליה – כמו בפרשת קדום ובפרשת הזמנתו של ראש־ממשלת דרום־אפריקה הגזענית?

ואולי התפקיד החשוב ביותר הוא לעמוד מול סטיפת־המרח של התעמולה הרשמית, נגד גלי־ההיסטריה של הקנאות המטורפת, או נגד קיסרי־השתקה מאורגנים?

את כל אלה עשיבו השבוע. וכל זה כלול בתפקידנו.

★ ★ ★

השבוע גבר כואבני למלא תפקיד זה כראוי. עם עליית ויקרתו של העולם הזה גדל גם מיספר עמודי־המודעות בו, וזה מצידו מאפשר לנו להגדיל את מיספר העמודים העומדים לרשות המערכת, להרחיב את הסיקור ולהוסיף מדורים חדשים.

נאחל־נא לעצמנו שעלייה זו בהשפעה, בכמות, (ואני מקווה גם באיכות) תימשך בשנה הקרובה – ושבעמוד בתפקידנו – בעזרתך – בלי מורא, בלי משוא־פנים.

שנה טובה!

תודי מרגלית

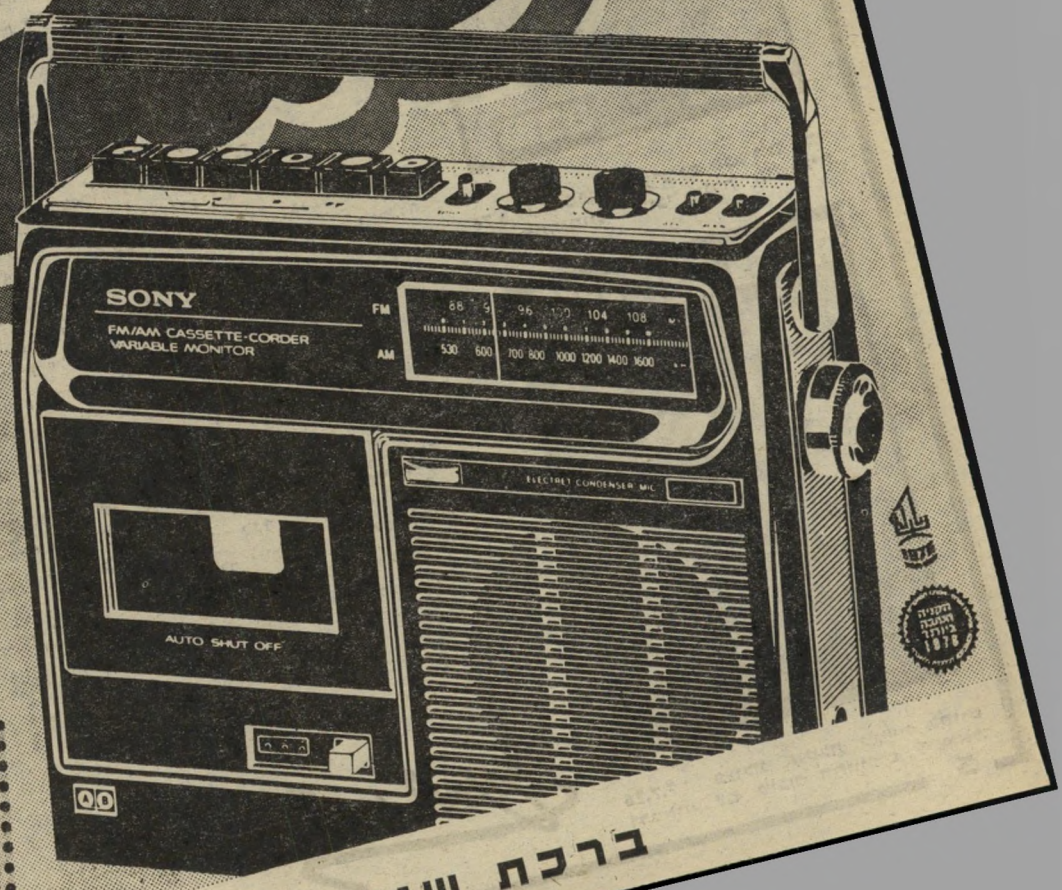
SONY®

שאל כל אחד...

הסטריאו הטובות

CF-170; CF-210; CF-270S; CF-303;
CF-320; CF-415; CF-470S; CF-480; CF-550

לכבוד
ישפאר חברה אלקטרונית למסחר בע"מ
ת.ד. 29130 ת"א

הנני מבקש פרטים נוספים על:

שם: _____

כתובת: _____

טלפון: _____

ברכת שנה טובה מבית ישפאר

ברסום מלניק/רפאל טיראן

מכתבים

שנה טובה

כקורא אלמוני, שרק השנה הצטרף ל־קהל חסידי העולם הזה, אני רוצה לברך את כל חברי המערכת בבירכת שנה טובה, שנת עבודה פוריה ומוצלחת.

יחיאל הורנשטיין, תל־אביב

...מי יתן ותהיה זו שנה ללא סקופים. השנה הראשונה הטובה תהיה זו שבה לא יהיה לכם מה לפרסם ועל מה להתריע.

חיים מצליח, בת־ים

שנת שלום ואחווה בין שני העמים החיים בישראל, העיברי והפלסטיני.

מוסא עיסא, נצרת

מכל החבר׳ה כאן, שהעולם הזה הוא הקשר האמיץ ביותר שלהם עם הארץ — שנה טובה.

אריה גיבורד, לוס אנג׳לס, ארצות־הברית

אני מאחל לכם שנה שבה תצליחו ל־שכנע בעמדותיכם וברעיונותיכם את כל העולם.

ז. פיר, סאנטיאגו, צ׳ילי

● מערכת העולם הזה, מודה לכל עשרות הקוראים ששיגרו אליה ברכות לשנה ה־חדשה. מסיבות מובנות, לא ניתן לפרסם את כולן.

הדפוקים תרמו

מה קרה לכם? עקבתי אחר גיליונותיכם האחרונים, ואני נדהם לגלות שהשבועון, שבעבר הגן באומץ־לב על מעמד הפוע־לים, כימעט שאינו עוסק עוד בנדון, והוא הופך להיות שבועון לחוג הנוצץ. לא מצא־תי שום מילה בעתונכם על היוקר ה־משתולל, על הניסיון החדש של התעשיינים לשבור את הפועלים ולהפוך אותם מכימעט־עבדים לעבדים, ולהצגת משל־רבינוביץ׳ ב־עניין תוספת היוקר.

האם פשוט תפסתם ייאוש מהאדישות ו־הטימטום, ומחוסר התגובה של מעמד הפוע־לים במדינה? אם כך, הרי אתם צודקים. לדוגמה: מי היה הציבור שתרם יום יומיים חופש בזמן ההיסטריה שתפסה את המדי־נה אחרי מיבצע אנטבה? כמובן, הפועלים השכירים והדפוקים. מעניין, שבארץ יודעים להפגין בעוצמה רק כשמדובר בכדורגל.

ח.מ., חולון

מאו יצא!

רוחו האלמוותית של מאו נצח תנצח! בקרוב בימינו ישחקו הסינים עם כדור־הארץ כולו כעם שלפוחית, וישחררוהו מ־ניצול הממון.

משה כהן, חיפה

החשיפה וחכבוד

שלוש פעמים כיפאק־היי לחנוך מרמרי, היחידי שהעז לומר לכם בפרצוף (העולם הזה 2034) את מה שאתם באמת, ולחשוף את דמותכם האמיתית. כל שבוע אתם מאמללים מישפחות חדשות בפירסומים שלכם, והגיע הזמן להפסיק זאת אחת ו־לתמיד. אני מקווה שמישהו ייענה לקריאתו של מרמרי, ויעניש אתכם על כל הרע ש־עשיתם כדי שלא יהיה עוד מקום במדינה לעיתון מסוג העולם הזה.

שיפרה ג., תל־אביב

אם אינני טועה, נמנה חנוך מרמרי עם צוות כותבי תוכנית־הסאטירה הטלוויזיונית ניקוי־ראש, שקשה לומר כי הצטיינה ב־אנינות־יתר ובשמירה על כבודם של אנ־שים. מפליא שדווקא אדם כמו חנוך מרמרי, שעטו טבולה ברעל — ואני מציין זאת לשבח — כי סאטיריקון ללא רעל כמוהו כמצליף ללא שוט — רגיש פיתאום כל־כך לכבודם של אנשים. שחנוך מרמרי יסביר לי, במחילה מכבודו, מדוע לא חס על כבודו של ראש־הממשלה יצחק רבין, ומעל מסך הטלוויזיה השתתף בין אלה שקרעו אותו לגזרים, ואחר־כך הוא בא להטיף מוסר ל־אחרים?!

אריעזר גור־אריה, ירושלים

הצעתו של חנוך מרמרי, שלפיה צריך כל מי שכבודו נפגע על־ידי העיתונות ליטול את החוק לידיו, ולפגוע פיסית בעיתונאים או בצלמים שעשו לו זאת, היא פסולה. אשר שאזרחים ייטלו את החוק לידיהם. במיקרה מעין זה יש להזעיק את המישטרה, כדי שהיא תטפל בעיתונות ותעניק לאזר־חים את השמירה שהם ראויים לה. אפשר לסמוך על המישטרה שתדע כיצד לסתום את פיה של העיתונות המולכלכת.

ב. ש. רחובות

במאמר המערכת (העולם הזה 2036) תקף אלי תבור את רשימתו הסאטירית של חנוך מרמרי, שגינתה את הכתבה שפירסמה ב־

עיתון אודות השערורייה במישפחת שפרינ־צק. מבלי להתייחס אישית לטענותיהם ה־בסיסיות של שני הצדדים הניצים, דומני שיש טעם לגנאי בהצהרותיו של תבור, כפי שבאו לידי ביטוי במאמר זה.

הליברליות וחופש־הכתיבה הקיימים ב־העולם הזה כבודם במקומם מונח, אך כא־שר מצהירים על בילעדיות התכונה הזאת, יש להיזהר. אין לי ספק שעיתונים רבים בארץ היו נמנעים מפירסום רשימה כמו זו של מרמרי, המשמיצה את עיתונם, אבל הכללה בנושא זה מסוכנת. זכור לי, למשל, שהטלוויזיה אישרה לאותו חנוך מרמרי ולחברי ניקוי־ראש, להשליך את חיציהם גם עליה עצמה.

עמיחי ארגמן, רמת־גן

מיהו גאון?

בהתייחס לכתבתכם „נס ישראלי ב־מילאנו״ (העולם הזה 2036) על הריפא ה־ישראלי ד״ר אבי בן־אברהם, שזכה בתואר דוקטור לרפואה בגיל 18, הייתי רוצה להתעכב על היבט מסויים. אינני יודע איך זכה הד״ר בן־אברהם בהסמכתו כרופא, ו־לעצם העניין גם אין זה משנה. שכן אם שילטונות הרפואה באיטליה נטלו עליהם את האחריות להסמיכו כרופא, יש להניח שהם יודעים את עשיו. אולם אפילו אם זכה באמת וביושר בתוארו, עדיין אין זה הופכו לגאון למרות גילו הצעיר. המילה גאון היא בעלת כמה מובנים שהם שונים מזה. בעיברית, למשל, היא מציינת תיפארת („גאון הירדן״), תואר של ראשי ישיבות וגדולי תורה, וכן גם כישרון החורג מגדר הרגיל.

אני מניח שאתם התכוונתם לתרגום ה־עברי של המילה Genius, שהיא מילה לאטינית במקורה ושיש לה כיום שתי משמעויות. האחת מתייחסת לבעלי כושר אינטלקטואלי גבוה, כפי שהוא נמדד ב־מיבחני־אינטליגנציה, ואילו השנייה מציי־נת כישרי־יצירה מייוחד־במינו כפי שהוא מופגן בהישגים ממשיים. גאון פוטנציאלי הוא כל ילד המקבל ציון מעל 140 במיבחני האייקיו. הידועים. שיעורם של אלה הוא 1 ל־250 באוכלוסיה הכללית, ובוודאי שלא לכך הכוונה בתואר גאון.

צריך להפריד בין המושגים גאוניות ו־כישרון, כפי שטען בשעתו הד״ר היהודי אוטו וייניגר, שהיה גאון בעצמו וזכה ב־תואר דוקטור־לפילוסופיה בגיל 22 (ושזה אחר־כך התאבד, אחרי שהתנצר). „הגאון אינו הדרגה העילאית של הכישרון,״ הוא טען. הגאוניות, בניגוד לכישרון היא מקור־יות, אינדיווידואליות וכוח יצירה עצמית. הכישרון הוא תורשתי, ואילו הגאוניות אי־נה עוברת בירושה. על־פי אבחנה זו יש אולי לאבי בן־אברהם כישרון נדיר ויוצא־דופן של שינון ולמידה, אבל עד שלא יוכיח את עצמו בתחומים של יצירה עצמית מד־עית בעלת שיעור וערך, כדאי שתיזהרו ב־בואכם לכנות אותו גאון.

ד״ר משה בוייאר, ירושלים

דומני שטעיתם. הד״ר אבי בן־אברהם אינו הרופא הראשון בהיסטוריה שזכה ב־הסמכתו בגיל 18. אם אינני טועה, הרי גם הכימאי הצרפתי, לואי פסטר, שמחקריו פתח דף חדש בתולדות הרפואה, זכה ב־תואר הדוקטור שלו בגיל 18.

נוח צביאלי, רמת־גן

● הקורא צביאלי הוא הטועה. לואי פס־טר זכה בתואר הדוקטור (במדעים) שלו רק בגיל 25.

צל״ש לד״ר אבי בן־אברהם, הגאון מ־מילאנו, שבזכות גאוניותו חולל נס ושמו של השבועון העולם הזה זכה להידפס בכל הדרו המפורש על דפי ידיעות אחרונות. אם זיכרוני לא מטעה אותי, זו אחת הפעמים הנדירות ששמו המפורש של שבועוננכם מודפס בעיתון יומי ביכלל. נס במילאנו? לא! נס בתל־אביב!

יוסף פיגלמן (כנפי), תל־אביב

קחו את הגוריות

במיסגרת הכתבה „האתמול הזה״ (העולם הזה 2036) על עיתונו היומי החדש של מחדלטור יום־הכיפורים, משה דיין, צייתם בין השאר כי שר־הביטחון לשעבר מלווה מדי יום ביומו, בבואי למערכת עיתונו, על־ידי שני „גורילות״. לדעתי, פשע הוא מצד שילטונות המדינה להעמיד אנשי־

ביטחון לאדם שסיים סופית את הקאריירה הצבאית שלו, ושהפך עורך עיתון מיסחרי ותו־לא. אינני מקבל את הדיעה שהיות שבעבר מילא האיש תפקיד ביטחוני ממדר־גה ראשונה, על המדינה להעמיד לרשותו אנשי־ביטחון בתפקיד 24 שעות ביממה.

אזרי ברזין, תל־אביב

היה היה מצעד בירושלים

(סיפור לילדים גדולים)

היה היה מצעד ביום־העצמאות 1973, ב־ירושלים. מיצעד שעלה הון תועפות והעלה ויכוחים רבים. אבל הוא היה לעובדה, ו־הבנים שלנו מילאו את שורותיו — ברגל, בטנקים ובמטוסים. וגאוות העם עלתה ו־תפחה, וטפחה על פני התבוסתנים למיניהם.

איש לא הטיל ספק, עד לאוקטובר 1973. ומאז, איש לא דיבר יותר על מיצעדים.

אבל קיימת מזה שנים בת־טיפוחים ושמה צעדה: „צעדת שלושת הימים״, „צעדת הגליל״ ועוד אחרות כמוה, הבאות לגדל דור בריא, בעל שרירים ומלא מרץ נעורים, עד 120 שנה. הרעיון גדול, ואנשים רבים וטובים נסחפים אליו.

אך אין הוא כה תמים כפי שהוא נראה, וכל מי שיבדוק את מסלולי הצעדות שהיו, וזאת שבאה עלינו בספטמבר 1976, היא „צעדת ירושלים״, ודאי יחשוף את המסלו־לים ואת משמעותם.

יוזם הצעדה — צה״ל, כפי שמובלט ב־מודעות בעיתונים. נסו אתם לתאר לעצמכם את מראה מאות החיילים ואלפי האזרחים, הצועדים בשיטחי יהודה ומקיפים את ירוש־לים (השלמה — כדיברי המודעה), כשאלפי עיניהם של תושבי השטחים האלה מלוות אותם, ולאו־דווקא בהערצה...

דובר בלי סוף, מה לעשות ומה לא לעשות, אבל אלה דיבורי סרק כנראה. טו־בה העשייה היוצרת עובדות! לכן — טובה הצעדה וטובה ממנה ההתנחלות (או ההיאח־זות), כי במקום שם צעדו הרגליים, נקש־רים חוטים של שייכות. וזאת, בעצם, מלא־כה של רמייה לגבי אלה הנתפסים לרעיון בתמימותם.

ואם באו הדברים אל ליבו של הקורא, יגיב בדרך שלו — נגד צעדת ירושלים, 1976.

צפירה יונתן, שריד

חומר לעיוכרי־ישראל

נדהמתי לקרוא את כתבתכם על „שפני הניסוי לברית־מילה״ (העולם הזה 2037). הרי במו־ידיכם אתם מספקים חומר לעוכ־רי־ישראל, כדי שיהיה להם במה להשמיץ את מדינתנו. האם לא די עלבונות ספגנו

בעת האחרונה, שאתם צריכים לגרום לכך שכבוד ישראל יישפל שוב בין העמים?

מרדכי ברקוביץ, קרית־אונו

● העולם הזה סבור כי לא הפירסום הוא הפוגע בדימוי, אלא עצם המעשה. כדי שלא יישנו מיקרים מסוג זה, חובה לפרסמם ברבים.

הכן של המאמן

עלי לציין, בשמי ובשם חברי, שניסינו לפרסם מיכתב דומה בעיתון חדשות ה־ספורט, אבל משום מה הדברים לא ראו אור. היה היה פעם מאמן־כדורגל מצליח, ששמו דויד שווייצר. הוא אפילו לקח אלי־פויות פה ושם. אבל תמיד, אחרי שעוב קבוצה, היא נפלה לליגה נמוכה יותר או הייתה מועמדת לירידה. משתמע מכך ש־הנ״ל הרס יותר מאשר בנה.

אבל לא זה הסיפור שבפינו. לימים הפך המאמן מאמן הגיבחרת הלאומית. ואז התי־ברר שהבן־היקיר שלו חייב לשחק בגיב־חרת. עם כל הכבוד למשה שווייצר, הוא שחקן איטי בעל בעיטה ברגל אחת בינ־בד, ועקב שיבוצו לא נכללו בגיבחרת שחקנים כמו רפי אליהו ומאיר ברד מה־פועל באר־שבע, נחום תא־שמע ודני נוי־מן מירושלים, יהושע גל מנתניה ומקמל מפתח־תקווה. כי תפקידם בשדה הוא תפ־קיד של רץ, ולמזלם הרע משה שווייצר הוא גם כן רץ.

אני וחברי היינו במונטריאול, ומה ש־ראינו הצטייר אצלנו כך: הגיבחרת שלנו היתה מורכבת מעשרה כדורגלנים שהם פחות או יותר מהטובים בארץ, ומשחקן אחד שהוא בנו של המאמן, שלא ביצע אפילו פעולה אחת טובה במשך 234 ה־דקות ששיחק עד שנפצע. הגיע הזמן ש־המאמן ימסור דין־וחשבון על כך, במקום להתווכח על העלאת משכורתו.

ארז כהן (וקבוצת חברים), נתניה

איך פותחים יפה את השנה החדשה?

פותחים בונבוניירה של עלית

טוב לי עם בונבוניירות

עלית

איש השנה תשל"ין

מאת

אורי אבנרי

דו הארוכה של האדם נשלחה אל החלל האינסופי, ונחתה על הכוכב מאדים. מכונה קטנה, מתוחכמת להפליא, גרפה שעל עפר לתוך מעבדה נגטית, החלה בודקת אם יש לבעלי־החיים שעל כדור־הארץ מתחרים אלמוניים על כדור־המאדים.

כך הגיע האדם אל תחנה נוספת, כדרכו הארוכה אל גרמי־שמיים רחוקים.

ב־1957 **סרצה** ספוטניק, החללית הסובייטית הראשונה, מתחום כוח־המשיכה של כדור־הארץ. ב־1961 המריאה ווסטוק, החללית הראשונה שבה נמצא אדם. כעבור ארבע שנים, ב־1965, יצא האדם הראשון מתוך החללית ווסחוד וריחף בחלל הריק. שנה לאחר מכן הגיעה יד האדם אל הירח, כאשר נחתת החללית הבלתי־מאויישת הראשונה, לונה, נחיתה רכה על קרקעו.

ב־20 ביולי 1969 **ספעה** רגל אנושית ספיעה היסטורית. ניל ארמסטרונג, אמריקאי בן 38, יצא מן החללית אפולו 11 וזרך על אדמת הירח.

ב־1973 הגיע האדם אל תמרור נוסף. החללית האמריקאית פייאוניר 10 עברה על פני הכוכב צדק ונעלמה בחלל — החפץ הראשון, מעשי ידי אדם, שהשתחרר ממערכת־השמש. כעבור שנתיים נחתה וונרה 9 על קרקע הכוכב ונוס.

כאשר הגיעה החללית וייקינג 1 אל קרקע המאדים והחלה בבדיקותיה, עצרו כל בעלי־הדימיון שעל פני כוכב־האם את נשימתם. האם יתגלו חיים חדשים? האם יסתבר כי אכן בכוכב זה — ואולי במיליוני כוכבים אחרים — קיימות צורות־חיים, שהדמיון האנושי קטן מלתארן?

אנשים מעשיים יותר כבר החלו משרטטים את עתיד המין האנושי כגזע של מתנחלים בחלל. מדענים החלו מתחרים בסופרי המדע־הבדיוני, ואף עולים עליהם בתי־אוריהם. הם דיברו על ערי־חלל אנושיות המרחפות מחוץ לתחום כדור־הארץ, על התיישבות בכוכבים רחוקים, על ייבוא מחצבים ואנרגיה מכוכבים זרים, על פיתרון הבעיות האנושיות הגדולות — התפוצצות האוכלוסייה והרעב — באמצעות המשאבים האינסופיים הזורים בחלל.

זה קרה בשנת תשל"ו — 5904 שנים אחרי כריאת העולם לפי האגדה התנ"כית, או כ־4,800,000,000 שנים אחרי התהוות כדור־הארץ לפי הערכת חמדענים, שאינה סופית.

לוחם נוצרי בלבנון: תמונת קדוש בראש, ארז בשרוול

ברית הקנאים

● **הרחקת לכת, איש קטן**

אם הסתכל יצור גבון בכוכב אחר בהתפתחות זו, יכול היה לאמר באירוניה: **„הרחקת לכת, איש קטן!"**

אירוניה כזו היתה במקומה. כי אותו בן־אנוש, שהמריא על כנפי שיכלו ודימיונו אל מרחבים בלתי־נתפסים בגדלותם, היה עסוק על פני כוכב־מולדתו בקטטות בלתי־נתפסות בקטנוניותן.

ייתכן שמעולם לא ביטא הפער שבין רוחב תפיסתו וצרות יצריו של האדם כמו בשנת תשל"ו.

אם היה אחד הנציגים המובהקים של השנה המדען בפאסאדינה, שתיכנן מיבצעים מדוייקים במרחק של מאות מיליוני קילומטרים מכדור־הארץ, הרי נציג מובהק אחר היה הקנאי, שהכין פצצה מתוצרת־בית כדי להרוג בה כמה ילדים למען העתיד האנושי.

וככל שגדל תחום ההשפעה של האדם ביקום, כך קטנו תחומי האידיאלים של הקבוצות הקנאיות הכולטות של השנה.

בשטח הקטן של אירלנד הצפונית סערה במשך כל השנה מלחמת־טרור אכזרית מאין כמוה. עוברי־אורח חפים־מפשע, שנבחרו במיקרה, נקטלו ברחובות. תינוקות נרצחו בפצצות שנזרקו בדם קר לחדריהם. קנאים קאתוליים ופרוטסטנטיים, אחים לשפה אחת ולתרבות אחת, שדבר לא הפריד ביניהם מלבד מסורת דתית־עדתית, שחטו איש את רעהו בהנאה, תוך הריגת כל מי שנקרה להם בדרך.

בסקוטלנד השכנה קיבלה התנועה להתבדלות לאומית תנופה חדשה. יחד עם תנועת־העצמאות של חבל ויילס, היא איימה לפרק את בריטניה הגדולה, שעה שזו עצמה הסכת מדינה ממדרגה שנייה בעולם הגושים הגדולים. תהליך דומה אירע בתריסר מדינות אחרות בעולם.

לצד הידיעות על כיבושי־החלל, הופיעו בעיתוני תשל"ו ידיעות־הזוועה על מילחמת־האחים בלבנון. ערבים המשתייכים מדורי־דורות לכתות נוצריות קטנות נלחמו בחימה שפוכה בערבים שגדלו בדת מוחמד. המדינה הקטנה התפרקה לשתי מדינות עדתיות נגטיות. המצור על תל־אל־זעתר, מחנה הפליטים הפלסטיניים בלב האיזור

מוות בדרום־אפריקה: כושי מת לרגלי לבנים

(המשך מעמוד 7)

הנוצרי בביירות, הפך סמל חדש לקנאות ולגבורה, לאכזריות ולהקרבה עצמית.

בעוד שגדודי המוחות המדעיים חישבו את נתוני ההתנחלות הראשונה של האדם בחלל החיצון, עסקו קנאים ישראליים בתיכנון התנחלות בתחנת־רכבת ישנה ליד שכם, כדי לדחוק את רגליו של עם אחר בשטח הקטן שבין ישראל והירדן.

בקצה הדרומי של היבשת האפריקאית השתלטה הקנאות הקיצונית ביותר בקרב עם קטן של יוצאי־הולנד. שוטרו נצטוו לירות ולהרוג בלא־רחם, כדי להחניק באיבו את מאבק הרוב השחור, שבניו נדונו לעבודת־פרך למען האדונים הלבנים.

ברודזיה ובנאמיביה השכנות היו נטושות מילחמות־גרילה, כאשר מיעוטים קטנים של מתנחלים לבנים ניסו להגן בכוח על מעמדם ועושרם, מול ההסתערות הנזעמת של הרוב השחור.

אחרי כל צעד קדימה, לקראת עולם של תבונה ושפיות־הדעת, צעדה האנושות של תשל"ו שני צעדים אחורה, אל עולם של לאומנות פרימיטיבית, גזענות חשוכה, קנאות דתית. קריאת הצלבנים מלפני 900 שנה — „אלוהים רוצה בזאת!" נשמעה באירלנד, בלבנון, בדרום־אפריקה ובישראל, באנגלית ובגאלית, בערבית ובעיברית, באידיש ובאפריקאנס.

● קנאים מכל הארצות, התאחדו!

ד קנאי הלאומני־דתי־גזעני לא היה המועמד היחידי לכתר הקנאות של תשל"ו. התחרה בו הקנאי השמאלי.

בקאמבודיה התנהל בתשל"ו מיבצע של רצח־עם־עצמי, שרק פרטים מעטים ממנו נודעו בעולם החיצון. בעוד שבוויאט־נאם השכנה התחיל השילטון הקומוניסטי המנצח לשקם את הריסות המילחמה בת עשרות השנים, אחז דיבוק של קנאות טורפת ומטורפת בשילטון הקומוניסטי הקאמבודי. מיליונים גורשו מן הערים, בתנאים בלתי־אנושיים, רבבות ואולי מאות אלפים ניספו, כדי לבנות אוטופיה חקלאית מימי־קדם.

אנארכיסטים גרמניים, קומוניסטים יפאניים, שמאלנים דרום־אמריקאיים התחרו עם פאשיסטים ארגנטיניים במיבצעים של רצח, חטיפה ועינויים, למען הצדק והקידמה האנושית.

אחת מגיבורות־השנה היתה יורשת של איל־הון אמריקאי, שעמדה לדין על חלקה במעשי־שוד מזויינים. היא ירתה על עוברי־אורח כדי לחפות על בריחת חבריה, שהיו גם חוטפיה ואנסיה. כל זה בשם אידיאל „סימביוטי", אשר גם היא עצמה לא ידעה להסביר את פישרו.

בארגנטינה התיידדה צעירה נחמדה עם בתו של מפקד־מישטרה, מומחה לעינויים. היא נתקבלה כבת־ביתו, הניחה פצצה מתחת למיטתו של המפקד וריסקה אותו לרסיסים.

בקוריאה התנפלו חיילי הצפון על קצינים אמריקאיים, בשל סיכסוך על כריתת עץ באיזור המפורז, והרגו שניים מהם בגרזינים.

בגרמניה התאבדה בתאה רב־טרוריסטית, צעירה בעלת מוח מזהיר, שהחליטה לגאול את העולם במעשי־רצח. בשעה שחוטפי־מטוס תבעו שיחרור של אסירה בשוויץ, נתגלה לאחרוז אותה מדינה שומרת־חוק כי אותה צעירה כלואה מזה שנה וחצי ללא מישפט, בצינוק של בידוד מוחלט, ושניתן לה לצאת מתאה רק פעם בשבוע, במשך חצי שעה, לשם „התעמלות" בחצר.

אחת הדמויות הכוזבות של השנה היתה גם אחת החמקניות ביותר — הטרוריסט הדרום־אמריקאי קארלוס, שיצאו לו מוניטין של גאון רצחני, ושאיש לא ידע אם הוא קנאי פוליטי חשוך, הרפתקן ציני, חרב־להשכיר או, כל אלה גם יחד.

בדואי צעיר ובלתי־מאוזן, שהגיע במיקרה לשילטון בלוב, אדם אחוז קנאות דתית מן הסוג הפרימיטיבי ביותר, שלח את כספו על פני המים לחמש יבשות, כדי לתמוך בטרוריסטים מכל הסוגים. הוא מצא בעל־ברית נאמן בענק הילדותי שהגיע לשילטון באוגנדה, בעורת סוכנים ישראליים, באחד המאורעות הגדולים של תשל"ו בלטה קואליציה בינלאומית זו של טרוריסטים, אינטרנציונל של טירוף חסר־תכלית.

זה חסרה בתשל"ו אלא הקריאה: קנאים מכל הארצות, התאחדו!

● הדינוזאורים ההפוכים

ך אכן, היה דמיון בולט בין הקנאים מכל העמים, מכל הסוגים, מכל הגוונים.

הם התפללו לאלוהים שונים, סגדו לאידיאלים שונים, רצחו ועינו למען מטרות שונות. אולם מבחינת מיבנה אישיותם, הם היו כולם בני גזע אחד. איחדו אותם השינאה לשפויי־הדעת, הביטחון המוחלט בצידקתם הבילבדית, האמונה שמטרתם הנאצלת מקדשת את כל האמצעים, ההרגשה שהם שייכים לקומץ האנשים־העליונים, ושיריביהם הם תת־אדם.

הם דיברו אנגלית ויפאנית, ערבית ועיברית, ספרדית וגרמנית, אידיש ואפריקאנס. אבל היתה להם שפה משותפת, בינלאומית.

הם יכלו להחליף ביניהם סמלים ורעיונות, והם אף עשו זאת באופן חופשי. ראשי אש"ף דיברו על תל־אל־זעתר כעל „מצדה חדשה". הגזענים הדרום־אפריקאיים הגדירו את עצמם כעם־נבחר, יורשיהם של בני־ישראל התנ"כיים. ואילו הקנאים של גוש־אמונים עירבבו סמלים דתיים עם סיסמות שנמשכו, מבלי־משים, מן האוצר האידיאולוגי של מישטרים שנואים עליהם.

כמירוץ בין איש־החלל ובין הקנאי־עילי־אדמות, היתה ידו של הקנאי על העליונה. כי הברכה הטמונה בכיבוש החלל חבויה עדיין בנבכי העתיד — ואילו זרע הפורענות של הקנאי נוכח בהווה.

לפני שתקום ההתנחלות האנושית הראשונה על כוכב אחר, עלולה האנושות להשמיד את עצמה על פני הכוכב ארץ.

פעם, בטרם היות אדם, שלטו בכדור־הארץ בני מישפחת הדינוזאורים, זוחלים שהצטיינו בגוף ענקי ובמוח ננסי. אחרי שמשלו בכיפה במשך מאות־מיליוני שנים, הם כלו מן העולם.

הגזע האנושי מצטיין במוח הענקי של יצור נבון, אך רגשותיו ויצריו נשארו כשל חייה פרימיטיבית. קל היה בשנת תשל"ו להגיע אל המסקנה הפסימית, שגזע זה עלול לכלות מן העולם אחרי שילטון של כמה אלפי שנים בילבד.

● הסניף הישראלי

ב אינטרנציונל של הקנאים, תפסה ישראל בשנת תשל"ו מקום נכבד מאד. הקנאים הישראליים היוו כוח. הם חוללו התפתחויות שהיתה להם השפעה רבה לא רק על חיי ישראל עצמה, אלא גם על תהליכים עולמיים. הם יצרו — על פי הסיסמה האהובה עליהם ביותר — „עובדות בשטח".

בעיני עצמם, הם היוו את עמוד־השדרה של המדינה, התגלמות הרוח האמיתית של עם ישראל. הם תבעו לעצמם את הזכות הבילבדית להנהיג את העם ולכוון את ממשלתו. הציבור הישראלי לא ידע איך להתמודד עימם, ועמד מולם חסר־אונים.

מבין שורותיהם בא אישי־השנה תשל"ו.

גלריה חוראל

רחוב ז'בוטינסקי 3 תל־אביב, טל: 241628

מייצגת בארץ בתצוגה קבועה את הפסלת

אילנה גור

שעות הביקור: 11.00—13.00; 18.00—21.00;

שישי 11.00—13.00; מוצאי־שבת 18.00—21.00.

לישראלי בחו"ל שלום.

האינך חושב כי ילדך זכאי לגדול ולהתחנך בישראל?

פרטים בדבר אפשרויות הסיוע בעת חזרה ארצה תוכל לקבל אצל שליח העליה הקרוב למקום מגוריך או באמצעות הוועדה לתושבים חוזרים ת"ד 7384, ירושלים.

G.B.I.P., 800, Second Avenue, New York, N.Y. 10017

עד 1,800 ל"י מענק

● מענק עד 1800.- ל"י.
● הצמדה למדד.
● פטור ממס.
● הבנק מבטח את החוסך על חשבונו

בבטוח חיים, להבטחת המשכיות תשלומי החסכון שהחוסך התחייב עליהם.

חסכון 8000

הבנק הבינלאומי הראשון

איש השנה תשל"ו

הפגישה הדרמאתית: החטופים שחזרו מאוגנדה מתחבקים עם בני משפחותיהם

יוני ואודי וכושי וכל האחרים

היו תשל"ו רגעים של צחוק ושל דמע, רגעים של מתיחות עליונה, של תיסכול, של יאוש ושל ניצחון.

המדינה כולה התפקעה מצחוק כאשר נודע שגנבים פרצו למטה־המישטרה והוציאו ממנו את קופת־הברזל. חרושת־הבדיחות הלאומית, אחת התעשיות הפורחות ביותר בישראל, עבדה במלוא הקצב.

אווירה של אבל כללי ואמיתי ירדה על המדינה כאשר הורד אל קיברו **דויד** („דדו") **אלעזר**, הרמטכ"ל של מילחמת יום־הכיפורים. ההרגשה הכללית שנעשה לאיש אהוד זה עוול משווע, שלא בא על תיקונו עד מותו בטרם עת, הגבירה את הצער.

היו רגעים של מתיחות, כאשר המדינה כולה נשמה ונשפה עם **אסתר ריט־שחמורוב**, כאשר השתתפה במירוץ האחרון באולימפיאדת מונטריאול. לא היתה זאת מתיחות ספורטיבית בלבד. כל ישראלי שמר בליבו את תמונת פניה המעוותות של אסתר, כאשר עמדה ליד ארונות חבריה במינכן, לפני ארבע שנים. היא הפכה אחד הסמלים של הרוח הישראלית.

והיה, כמובן, הרגע העליון של תשל"ו — הרגע שבו נתקבלה הידיעה עוצרת־הנשימה כי במיבצע־קומנדו נועז שוחררו השבויים בי־עיירה ש־99.9% מאזרחי ישראל לא שמעו מעולם את שמה בראש־השנה תשל"ו: אנטבה.

● גיבורי הרגע החולף

מי היה האיש — או האישה — של תשל"ו? גיבורים רבים עברו על במת השנה, עליזים וטרא־גיים, חדשים וישנים־נושנים, אנשים שהטביעו את חותמם על רגע חולף, ואותם שחזרו וניסו להיאחז במאורעות שוב ושוב.

גיבורי־הרגע היו אוסף ססגוני — ותיקים ועולים חדשים, זקנים וצעירים, מוכרים ובלתי־ידועים.

בראשית השנה חזר לחדשות **אייבי נתן**, כשהוא ניסה לומר זאת למצרים בפרחים. הוא רצה לכפות על המצרים באהבה את מתן ההיתר לאוניית־השידור „שלו לעבור בתעלת־סואץ, שנפתחה זה עתה למיטענים ישראליים. אולם המצרים סירבו, האוניה חזרה, אייבי עצמו הפליג בסירת־פרחים לעבר החוף, ואוהד ממורמר האשימו בכך שניסה „להחניק את המצרים בפרחים".

במשך כמה ימים שיגע את המדינה הצמד־חמד של

האיש הטראגי: דדו בחתונת בתו

ירדי יונדף. מסביב למנחם ודובי הקטנים, שהובחרו מגרמניה על־ידי אמם בגלל סיכסוך עם אביהם, ערכה ישראל את אחת מהצגותיה הרגשניות. חרושת־ההיסטריה, תעשייה משגשגת שנייה של המדינה, פעלה במרץ. במשך כמה שבועות היה נדמה כי מדינת־החוק מתמוטטת וכי האספסוף, המוסת על־ידי דמגוגים, שולט במדינה. אולם המדינה החלימה גם ממכה זו, וילדי־יונדף נעלמו.

גיבורה מסוג אחר לגמרי היתה העולה החדשה מברית־המועצות, **שרה אלקונוביץ**. בדמות „מטורפת הטיטו", הדמות המיסתורית שירתה בעוברים־ושבים באקדח־טוטו החבוי בתיקה, הצליחה ליצור היסטריה־זוטא. היא נתפסה, נכלאה בבית־חולים לחולי־רוח ונשכחה.

חולה־רוח אחר שהצליח לעמוד במשך זמן קצר במרכז תשומת־הלב הלאומית היה **איי גלילי**, האיש שהתנקש בחייו של עורך העולם הזה. כמה שאלות מטרידות, שהיו קשורות בפרשה זו, נשארו סתומות גם בסוף השנה. גלילי עצמו נמצא בבית־החולים ונשכח.

גיבור עצוב אחר היה **שימעון ריימון** („כושי") אחת הדמויות המרכזיות במישפט של רשת מבריחי־הרואין בגרמניה. מישפטו של הצנחן־לשעבר, שבעיותיו המישפחתיות והנפשיות דחפוהו לקאריירה של הרפתקות עגומות, היה רצוף גילויים מרתקים.

אחדים מאלה נגעו לחברו הטוב, **אהוד** („אודי") **דיין** מנהלל, שקולו המוקלט ריחף באולם בית־המישפט בפראנקפורט. אודי, בנו של איש־השנה תשי"ז ותשכ"ז, אחיהם של אשת־השנה תשי"ט ושל איש־השנה תש"ל *, עלול היה להפוך איש־השנה תשל"ו, על רקע בלתי־מלבב ביותר.

● מי־שהיו שלא חזרו

מי ועמדים אחרים לתואר איש־השנה תשל"ו השתייכו לסוג שהיה אופייני לשנה זו — מי־שהיו שביקשו להפוך מי־שחזרו.

בראש הרשימה עמדה, כרגיל, **גולדה מאיר**. אשת־השנה תשל"ב, שנשאה באחריות העליונה לאסון יום־הכיפורים תשל"ד הפכה מיליונרית בשנת תשל"ו, בזכות ספר־זיכרונות שנמכר כלחמניות ליהודים צמאי־שמאלץ בעולם. אולם זה לא הספיק לה. מאחר שלא קיבלה על עצמה מעולם את האחריות האמיתית למילחמה שנגרמה על־ידי שחצנותה, אטימותה ושינאותיה, ביקשה לחזור לגדולה. במשך כמה ימים בתשל"ו אף היה נראה שתצליח, וכי כחברה ב„פורום המוביל" החדש תתפוס את תפקיד המלכה־האם במדינה. אולם הפורום נשכח, יצחק רבין השתלט על העניינים, וגולדה מאיר חזרה והפכה מוצג מוזיאוני, אחר־ביקורים למדינאים ולעיתונאים זרים, בין יד ושם ומצדה.

האחראי השני של יום־הכיפורים, **משה דיין**, היה גם הוא עסוק בנסיונות נואשים לחזור אל הבמה. הוא צלף בממשלה מכל זווית אפשרית, מסר הודעות פרובוקטיביות בארץ ובעולם, צבר בינתיים הון בהרצאות ובכתיבה, ובסוף תשל"ו הוציא עיתון כושל, שפגע ביוקרתו יותר מכל תעלוליו הקודמים.

איש מסוג אחר, שחזר מן העבר והסעיר את המדינה מחדש, היה „האדם השלישי", **אברי זיידנוורג־אלעד**. הוא פירסם בחו"ל את ספרו הבלתי־מצונזר על העסקביש של 1954 — ופתח מחדש תיבת־פנדורה של שאלות: מי נתן את ההוראה? מדוע בוצע המיבצע המחפיר? מי מסר את הרשת? מי הדיח אותו לעדות־שקר? מה היה חלקו של משה דיין בפרשה? מדוע הופקרו חברי־הרשת במשך 11 שנים מיותרות בכלא המצרי? אברי, שהיה לו חלק בהתפתחויות שהביאו למיבצע־סיני, אשר נתן לתשי"ז את איש־השנה משה דיין; בהתלקחות פרשת לבון, שגנה לתשכ"א את איש־השנה **פינחס לבון**; ובהדחתו הסופית של **דויד בן־גוריון**, שהפך בשל כך איש־השנה של תשכ"ג — הפך שוב דמות חשובה בתשל"ו.

באותו זמן נפטר פינחס לבון עצמו — אחרי שהיה במשך שנים מחוסר־הכרה. כאשר עצם את עיניו, לא ידע כי הפרשה שלו חזרה לכותרות.

על רקע אחר לגמרי חזר לחדשות, בסוף תשל"ו, אדם שגרם להתפוצצות כלכלית לפני עשר שנים. **יוסף אפשטיין**, הקברן של בנק אלדן ובנק פויכטוונגר, הובא לבית־המישפט כחשוד בכך שהיה המוח מאחרי שוד־הבנק הגדול ביותר בתולדות המדינה.

● מי שרצו שלא היו

עומת המי־שהיו, בלטו השנה מי־שרצו־להיות. אחת הדמויות הססגוניות ביותר של השנה היתה זו

* משה דיין זכה בתואר בזכות מיבצע־סיני (תשי"ז) ומלחמת ששת־הימים (תשכ"ז). בתו יעל זכתה בתואר בזכות סיפרה, **פנים חדשות במראה**, שגרם לסערה־בכוס־מים בצמרת המדינה (תשי"ט). אמי דיין זכה בתואר כנציג תנועת־המחאה של הצעירים נגד סיכול ביקור גולדמן בקאהיר והתגברות הקו הסיפוחיסטי במדינה (תש"ל).

(המשך מעמוד 9)

של **יעקוב חלפון**, יועץ־הסתרים שלא רצה להסתתר. העסקן הבאר־שבעי, שביקש להדריך את יצחק רבין, סיפר שלל סיפורים מן החדר, ותוך כדי כך גילה לא־מעט על דרכי־פעולתו האמיתיות של המישטר. שאיפה זו להת־בטאות חופשית עלתה לו במעמדו, האמיתי או המדומה, והוא נאלץ להתרחק מן האיש שאותו הוא העלה, לדבריו, לשילטון.

יועץ־בלא־סתרים של ראש־הממשלה, **אריק שרון**, התפטר גם הוא. במשך השנה הוסיף האלוף־מיל', חסר־המנוחה כמה זיג־זאגים לדרכו רבת־התהפוכות. הוא הס־תער מכמה כיוונים על יעדו — כהונת הרמטכ"ל — אך נבלם. בסוף השנה היה נראה כי תיקוותו זו אבדה סו־פית. הוא גם לא חזר לפעילות בליכוד, שבזכות הקמתו הפך איש־השנה תשל"ג. בשלהי תשל"ו ישב אריק בין אבטיחיו, בחוותו הדרומית, הירהר בהסתערויותיו הבאות.

האיש שבלם את דרכו של שרון, שר־הביטחון **שימ־עון פרס**, התקרב מאד לתואר איש־השנה — התקרב אך לא הגיע. שמו היה קשור בעשרות אירועים ובמאות הצהרות בומבסטיות במשך השנה. הוא הרגיז את **יגאל אלון**, כאשר נסגש לשיחה בלתי־מתואמת עם הנרי קי־סינג'ר; עורר על עצמו ביקורת צורבת של **יצחק רבין**, כשנתברר שהזמין באמריקה טילי קרקע־קרקע ארוכי־טווח מדגם פרשינג; נשא באחריות למחדל־המחדלים של תשל"ו, הקמת ההתנחלות בקדום; עורר זעם כללי בצה"ל, כאשר העלה את נושא־כליו לדרגת תת־אלוף; התקוטט על תחילת הפעולה באנטבה; והקדיש את מיטב זמנו, בסוף השנה, למסע־תעמולה אישי וולגארי סביב "הגדר הטובה" בגבול לבנון.

ההתחרות הגלוייה בין רבין ופרס היתה אחת מעוב־דות־היסוד בזירה הפוליטית הפנימית בתשל"ו. פרס דיבר בלי הרף, עסק ללא־הפסק ביחסי־ציבור פרטיים, אירגן תאי־תומכים במיפלגה, כדי להבטיח לעצמו את כהונת ראש־הממשלה. אולם בסוף תשל"ו היה רחוק יותר מן היעד הזה מאשר בראשיתה.

איש אחר שלא הגיע בתשל"ו היה **יגאל ידין**, שהחליט להרים דגל ולהקים מיפלגה חדשה. במשך כמה שבועות ריתק אליו את התיקוות והחששות של הציבור והעסקנים. אולם אחרי השיא הראשון, לא יכול היה לש־מור על המתח. הוא טעה טעות גסה כאשר תקף את יצחק רבין ערב ביצוע הפעולה באנטבה, נמנע מלאמר לציבור הצמא דברים ברורים ומשכנעים. יתכן כי קרנו תעלה לקראת הבחירות הבאות לכנסת. אך הוא לא היה איש־השנה של תשל"ו.

חזירה המיפלגתית לא יכלה לספק לתשל"ו את איש־השנה. עסקנים התקוטטו, ערכו תע־זוקי פירסומת, דיברו נגד המימסד ותבעו שי־נוי. אך שום כוח רציני חדש לא קם, ושום רעיון חשוב חדש לא הושמע בקרב המיס־

לגות חגדוזות או בקרב מיפלגות־הרסיסים חקטנות.

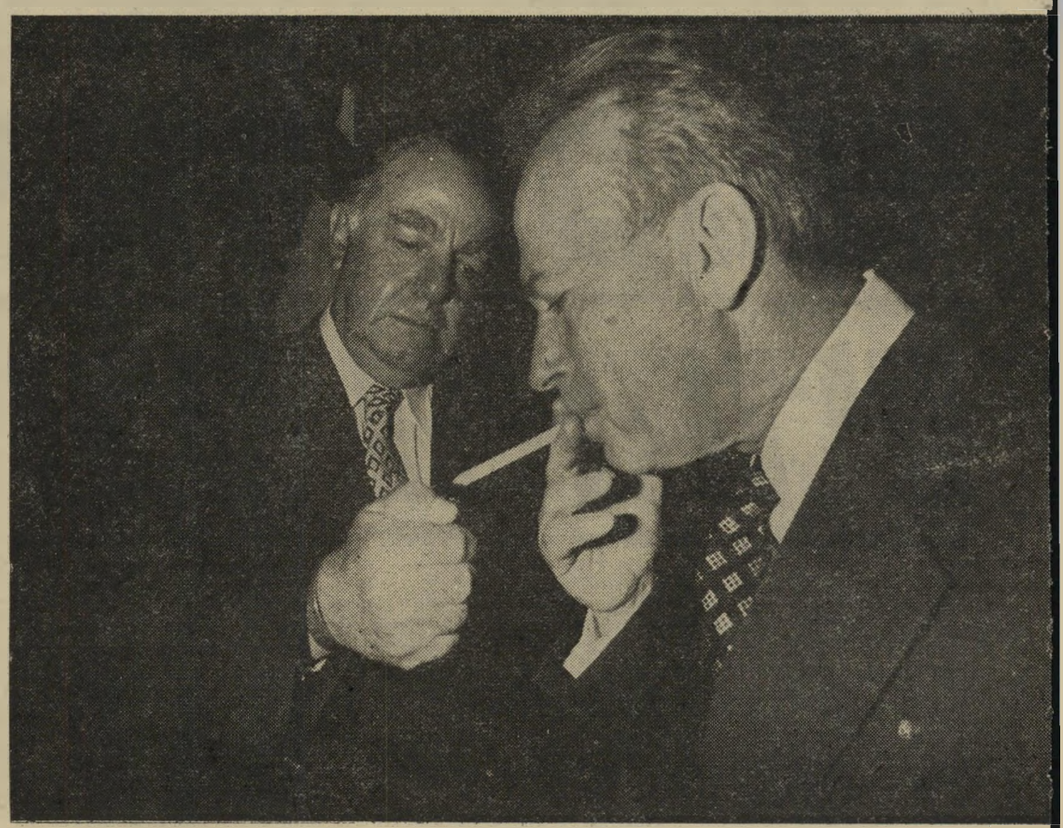
● העניים והעשירים

ג ם בשטח הכלכלי והחברתי לא מצאה תשל"ו את איש־השנה שלה.

עובדה זו כשלעצמה היא מוזרה למדי. הבעיות הכלכליות של המדינה הולכות ומח־מירות — ודעת המומחים הרציניים ביותר, הן תתקרכנה לממדי שואה לקראת סוף תשל"ו. בעיית הפער החברתי הוסיפה לתקתק כמכו־נת־תופת המונחת מתחת לריצפה.

אולם בשנת תשל"ו גוועה תנועת־המחאה של עדות־המיזרח. מנהיג־עובדים אותנטי, שמשך אליו פירסומת רבה, **יהושע פרץ**, ירד מן הבמה. המאבק המיקצועי של העובדים, ששכרם נאכל על־ידי האינפלציה הקטלנית, נבלם על־ידי הכוח המשותף של ההסתדרות והמעבידים, ובסוף השנה אף עברו המעבידים להתקפת־נגד ופתחו בסידרה של השבתות, בהנהגת הנשיא הנמרץ של התע־שייניים, **אברהם** ("בומה") **שביט**.

תואר איש־השנה המתין לגיבור הכלכלי, שהיה מעז לשלוף את חרבו ולאסור מילחמה על הדרקון התופח של הכלכלה השחורה. אולם גיבור כזה לא נמצא. הרפור־מה של **חיים בן־שחר**, בשנה הקודמת, הסתפקה בתי־קון עניינים שוליים, לרעת העובדים, אך לא נגעה בעיוותי

הביקור הגזרלי: יוהאן פורסטר, מנהיג גזעני דרום־אפריקה, מדליק סיגריה לרבין

ההון. נציב המס החדש, **יצחק מן**, הרים את ידיו והס־תלק מן המערכה.

לא נמצא גם הגיבור שיילחם באינפלציה הדוהרת. להיפך — כל מעשיו של שר־האוצר, **יהושע רבינוביץ**, היו מכוונים להגדלת גידול מאיר זה. המעשה הכלכלי החשוב ביותר של השנה — הטלת מס־ערך־מוסף — אף הגביר את האינפלציה.

בסוף השנה היו העשירים עשירים יותר, והעניים עניים יותר. בשטח זה חורישה תשל"ו ירושה עגומה ומסוכנת לתשל"ז.

● דם ביום האדמה

א חד המאורעות הגדולים ביותר של השנה בא מכיוון בלתי־צפוי לגמרי. בראש־השנה תשל"ו עוד לא חלם עליו כימעט איש. במהלך השנה הוא שינה את דמות המדינה.

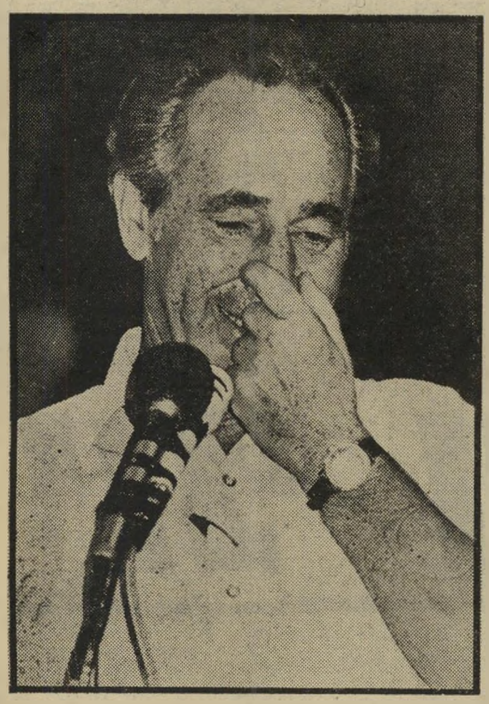
היה זה "יום־האדמה", ה־30 במארס 1976.

קדמה לו תסיסה גוברת והולכת בקרב הציבור הערבי בישראל. הוא מצא את ביטויו בתופעות רבות, קטנות וגדולות. באוניברסיטות אירעו קטטות בין סטודנטים יהו־דיים וערביים, הערבים סירבו להשתתף בשמירה על מוס־דות־החינוך מפני התקפות הפידאיון.

במשך דור היו "ערביי־ישראל" אסקופה נדרסת, חסרי זהות עצמית. הישראלים לא ראו בהם ישראלים אמיתיים, העולם הערבי לא ראה בהם ערבים אמיתיים. אולם בשנים האחרונות התגבש תהליך חדש. הצלחות אש"ף במוסדות הבינלאומיים, הופעת **יאסר עראפאת** באו"ם והניצ־חונות הצבאיים של כוחות אש"ף בשלב הראשון של מילחמת לבנון — כל אלה נטעו בנוער הערבי בישראל גאווה חדשה, זיקפו את קומתו.

היה צורך בטאקט רב מצד שילטונות ישראל ואז־רחיה, כדי לעכל תהליך זה. הם נהגו אחרת. דווקא ברגע עדין זה נזכרה הממשלה שעליה לייהד את הגליל, והטילה את התפקיד על קנאי לאומן חסר איזון ושיקול־דעת — **מאיר זורע**. מעשיו של מינהל מקרקעי ישראל היו כאילו מכוונים לזרוק את הגפרור לתוך חבית אבק־השריפה. ההתפוצצות לא איחרה לבוא.

ב־30 במארס נערכה שביתה ערבית אר־צית. השילטון הגיב בברוטליות מטופשת. שי־

שימעון פרס בפוזה אופיינית בעת נאום

שה נהרגו, עשרות נפצעו — רובם אנשים תמי־מים שלא השתתפו בהפגנות.

האיש הבולט ביותר בשרשרת אירועים אלה, מנהיג רק"ח **תופיק זיאד**, התקרב לתואר איש־השנה. הוא נחל ניצחון אישי־מיפלגתי מזהיר בבחירות לעיריית נצרת — הבחירות הראשונות במדינה שנערכו על־פי השיטה האישית החדשה. הוא הנהיג את יום־האדמה. אולם לק־ראת סוף השנה היה נדמה שגם רק"ח ואנשיה מאבדים את השליטה על התהליך. בציבור הערבי נשמעה הדרי־שה לסלק גם את המיפלגה הקומוניסטית, להקים בישׂ־ראל מיפלגה לאומית ערבית עצמאית. הסטודנטים הער־ביים הדיחו את רק"ח מהנהגתם.

בסוף השנה לא נמצאה התשובה לבעייה, שהרימה את ראשה בשיתאומיות כה רבה.

● ההגדה של הגדה

ב ד ככד עם מאורעות אלה בישראל, אירעה הת־פתחות אחרת, אך דומה, בשטחים המוחזקים.

הצלחות אש"ף בשטח המדיני והצבאי נטעו ביטחון חדש בלב הפלסטינים בשטחים המוחזקים, שהמתינו ב־משך תשע שנים לכך שאחרים ידאגו לעתידם. בקרב הנו־ער בגדה בשלה ההכרה שעליו לעשות משהו — לא בפעולות פידאיות, אלא בשיטות של מרי אזרחי.

תוך אי־הבנת המצב, החליטו שילטונות המימשל הצבאי לערוך בחירות חדשות לעיריות בגדה המערבית. הם היו בטוחים שחסידי **המלך חוסיין** ינצחו שוב. לתדהמתם נבחרו כימעט בכל הערים והעיירות חסידי אש"ף — דור חדש של מנהיגים פלסטיניים מקומיים, בני המישפחות המכובדות, לאומנים בעלי שיקול־דעת — **כמאם שכעה** בשכם, **פאהר קוואסמה** בחברון, **כרים חלף** ברמאללה, וחבריהם.

הדבר יכול היה להביא להידברות חדשה בין ישראל והפלסטינים. אולם קרה ההיפך. בשיא המתיחות החליטה שופטת ישראלית לפתוח את הר־הבית בפני קנאים יהודיים, והמצבה התפוצצה.

המאורעות בגדה השחירו את פני ישראל בעולם, וגר־מו ללבטים מוסריים במדינה עצמה, יותר מכל מעשה מאז מילחמת ששת־הימים. שידורי הטלוויזיה בעולם מלאו תצלומים של חיילים ישראליים גוררים נשים בשערות, יורים במפגינים צעירים, סוגרים את הקסבה של שכם בשערים של גסו, שהעלו זיכרונות עגומים ביותר.

במשך כמה שבועות היה נראה שהשילטון איבד את

מסמל תשל"ו: צמיגים בוערים במבואות שכם, במהלך ההפגנות של התושבים

עשתונותיו. חייל ירה והרג ילד זורק־אבן, **עלי חוסיין אסנה**, ביציאה מירושלים. מועמד קומוניסטי לבחירות, **אחמד שייך דיב דחלוז**, הוכה למוות בכפר סל־פית, בידי קצין צה"ל וחייליו. בשכם וברמאללה נקטלו מסגינים ועוברי־אורח. ההפקרות הגיעה לשיאה, כאשר רדף חייל בשכם אחרי נערת בית־ספר, **עינה חסן נבולסי** אל תוך חדר־המדרגות של ביתה, ירה בה והרגה.

ההשתוללות נעצרה אחרי מעשה זה — אולי מפני שהשילטונות תפסו שהם עלו על דרך מסוכנת, אולי ביגלל קריאות האס־או־אס שהגיעו משגרירויות ישראל בעולם, אולי מפני שהתפתחות המילחמה בלבנון הסיחה את דעת תושבי השטחים המוחזקים מן המאבק המקומי.

אך הערבים בשטחים המוחזקים, כמו ערביי ישראל עצמה, שוב לא היו כפוף תשל"ו מה שהיו בתחילתה.

● ציניות וציונות

ד"ר רחק מרמאללה ומנצרת, בניו־יורק, ספגה יש־ראל מכה, שמילאה אותה בעם חסר־מעצורים.

עצרת האומות המאוחדות קיבלה החלטה תמוהה וארסית, שקבעה כי הציונות היא אחת מצורות הגזענות בעולם.

הדבר קרה כימעט במיקרה. נציגי מצריים ביקשו למ־נוע הצעה ערבית, אשר יכלה לפגוע בישראל בפועל, כגון גירוש ישראל מהאו"ם. הצעת החלטה הצהרתית על אופי הציונות נראתה להם כאלטרנטיבה בלתי־מזיקה. הם לא לקחו בחשבון את התגובה היהודית והכל־עולמית.

אחד האנשים שתרמו לא־מעט לקבלת ההחלטה היה אינטלקטואל מפוקפק, שהחליט לעשות קאריירה על־חש־בון עם ישראל. **דניאל מויניהאן**, ראש מיש־לחת ארצות־הברית באו"ם, אמריקאי־איריי בעל פה גדול ויומרות של שחקן, החליט להציג את מועמדותו לסנאט מטעם מדינת ניו־יורק, בעלת הקולות היהודיים הרבים. כדי לפלס את דרכו ניצל את תפקידו באו"ם וביצע כמה תעלולים דמגוגיים. שמצאו חן בעיני היהודים — אך שהרגיזו את מישלחות „העולם השלישי" ודחפו אותן לזרועות הערבים הקיצוניים.

עמיתו הישראלי, **חיים הרצוג**, גם הוא ממוצא איריי, לא יכול היה לעמוד מול התגובה המילולית של מויניהאן, ניסה לשווא לעצור את הנחשול.

התגובה הישראלית על ההחלטה גבלה בהיסטריה, ועברה את תחום הרציונליות. יתכן כי ההחלטה המטו־משת של האו"ם עזרה לשכנע את מנהיגי ישראל לעשות את אחד המעשים האוויליים ביותר של השנה: להזמין ארצה את ראש־הממשלה הגזענית של דרום־אפריקה, **יוהאן פורסטר**, נציג המישטר השנוא ביותר בעולם.

היה זה כאילו רצתה ממשלת ישראל לעשות את הכל כדי לדחות מאליה אף את אחרוני האוהדים של יש־ראל — במערב, במיזרח ובעולם השלישי גם יחד. בחו־דשים האחרונים של השנה אף גברה מגמה זו, ולעיני העולם קם החיזיון המדהים של ברית־אחים מתהדקת והולכת בין מדינת־היהודים ומדינת־חסידי־היטלר.

המערכת הדיפלומטית, שהיתה אחראית להתפתחות זו, לא יכלה לספק לתשל"ו את אישי־חשנה שלה.

● הדגעים של אנטבה

א"ך מבין כל המאורעות של השנה בלטו שניים, כמו הרים שגיאים בנוף של גבעות.

האחד היה מאורע חד־פעמי — הר־אוורסט בודד שהתרומם בתלילות והגיע לשחקים.

השני היה שרשרת של מאורעות — רכס־הרים שגמ־שך מראשית השנה אל סופה.

פעולת־אנטבה ומילחמת־לבנון.

שום מאורע של תשל"ו לא השפיע על האדם היש־ראלי כמו הצלת חטופי המטוס הצרפתי שנלכדו באוגנ־דה. הדאגה הנוראה, הרגשת התיסכול וההשפלה כאשר היה נראה שהחוטפים ינצחו, פעולת־הפתע המהממת בתעו־זתה, הניצחון המסחרר, רגע ההשתחררות ופורקן המתח כאשר הגיעו הניצולים ארצה — היה זה רצף של רגשות, ששום אדם בישראל, ואולי בעולם כולו, לא יכול היה לעמוד בפניהם.

ההשלכות של פעולת אנטבה היו מרחיקות לכת, בכי־וונים רבים. יצחק רבין, שהוכיח בפרשה זו חוש־אח־ריות וכושר־החלטה, שם קץ לתיקוותיהם של יריביו, משימעון פרס עד יגאל ידין, שחשבו להיבנות מן התחר־שה ש„אין מלך בישראל". המוראל הציבורי, שירד בהת־מדה בראשית תשל"ו, זינק לפתע השמימה. מעמדה של ישראל ברחבי העולם התחזק אף הוא. האמון בצה"ל, שהתערער מאז מילחמת יום־הכיפורים, חזר לקדמותו, ואף נשמעו שוב הנימות הראשונות של אווירת־השטות מן הימים שלאחר מילחמת ששת־הימים, על אלבומי־הניצחון וספרי־ההידד שלה.

פעולת אנטבה יכלה בנקל להעניק לתשל"ו את איש־השנה שלה. לא חסרו מועמדים — החל ביצחק רבין, שנשא באחריות, דרך **דן שומרון**, שפיקד על המיבצע, ועד **יונתן נתניהו** („יוני") שנפל בפעולה ושעל שמו נקרא המיבצע.

אולם אף אחד מהם לא יכול היה לזכות בתואר, מכלי לשבש את הפרספקטיבה האמי־תית של תשל"ו וליצור תמונת־כזב מסוכנת.

מיבצע אנטבה היא אירוע דרמאתי מחשמל, אך הוא לא הוכיח דבר — מילבד כושרה הבדוק של ישראל לתכנן ולבצע פעולות־קומנדו. הוא לא הוכיח כי צה"ל התאים את עצמו לצרכים המודרניים ותיקן את הפגמים שנתגלו בצורה כה משוועת ביום־הכיפורים. הוא לא הו־כיח כי ממשלת ישראל מסוגלת לתכנן מדיניות ארו־כת־טווח.

המיבצע הרג יתושים כהציחה וכגישרון — אבל הוא לא עשה דבר לייבוש הביצה.

● השנה של לבנון

ח"ש שב ראין שיעור יותר היה המאורע המתמשך של השנה — מאורע שיש בו כדי לשנות את המציאות במרחב כולו, לשנות את מאזן־הכוחות הגלובלי, ולשנות גם את מצבה הבסיסי של ישראל:

מילחמת לבנון.

בניגוד למיבצע אנטבה, נוגעת הפעילות הישראלית בלבנון לשורשי המדיניות הלאומית, לברירה היסודית בין האפשרויות העומדות לפני המדינה. היא היתה דרמאתית פחות מן המהלומה לליבה של אפריקה. אבל היא היתה חשובה יותר, ללא כל השוואה.

ההכרעות המרכזיות לגבי לבנון נתקבלו על־ידי איש אחד: יצחק רבין. ביגללן, היתה קרובה האפשרות שאיש־השנה תשל"ה יהיה גם איש־השנה תשל"ו.

הוא לא זכה בכך, מפני שהוא נכשל מול פני סכנה שהגיעה השנה לממדים חמורים ביותר, ושמולה הוא עמד חסר־אונים.

זוהי סכנה שבאה מבפנים, מלב התודעה הלאומית, והיא עלולה לשים לאל את מדיניותו של רבין ואת כל המישטר שהוא שייך אליו.

היא הוליכה את הסמל המובהק ביותר של תשל"ו: קדום.

והיא העלתה לגדולה את הדמות, המאיימת להטביע את חותמה על המדינה כולה: דמו־תו של הקנאי.

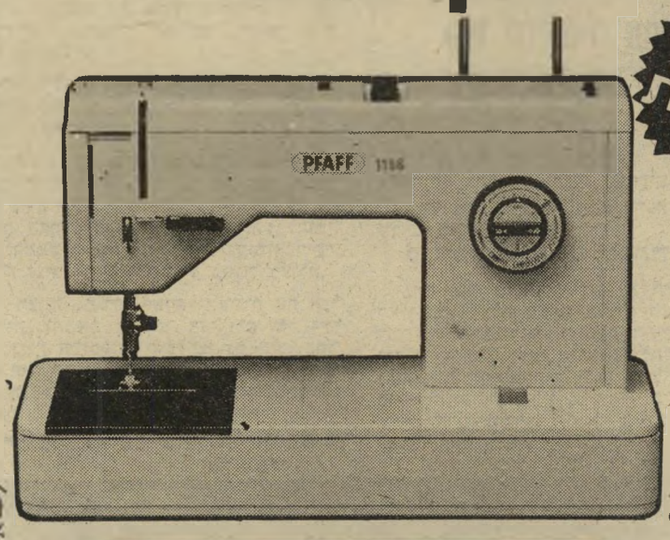

מוות ברמאללה: המון של רבבות מלווה את ארונו של צעיר שנהרג בהפגנה

מפאף שוב במקום הראשון

מתוך מכונות התפירה המצויות למכירה בארץ הדגם שהשיג מקום ראשון בסקר ירחון הצרכנים האמריקאי (Consumer report) 1976

היא מפאף 1196

5 שנים אחריות

מפאף דגם 1196 - מכונת תפירה סופר אוטומטית במזוודה קלה ונוחה לנשיאה או לאחסנה. השומרת על מכונת התפירה וחלקיה. מכונה קלה מסחכת (להבריל ממכונת התפירה הבנויות מפלסטיק) שמשקלה 7.4 ק"ג בלבד.

גוחה לתפעול ותופרת הכל: תופרת ישר קדימה אחורה, זיג־זג חפר סטרץ ישר ותפר סטרץ זיג־זג תקון גרבים מחט זוגית. מיקום מחט, תפר אובדלוק, תפר נסתר, לולאות אוטומטיות. רקמות אוטומטיות ללא דסקיות. תופרת כפתורים, כרסים מלאים אפליקציות, תחרה, רקמות חופשיות וחפרים בולטים. תופרת על כל סוגי הבדים: החל מהדקים והנמישים ביותר ועד לגסים ביותר. תופרת על עור; **והכל בלחיצת כפתור אחד.**

PFAFF

הכנסי לאחת החנויות הרשומות מטה כה ידגימו לך את יתרונותיה.

יבואנים בלעדיים: ז. טאובה בע"מ, רח' זייטנבום 15, תל־אביב.

תל־אביב: כל־בו שלו, ברגמן, בן־יהודה 10. אלגביש, שינקין 16. טופף ויקטור, העליה 35. סלון מהיר, בן־יהודה 16. **יפו:** מהנדס נח הרשנזון, רזיאל 12. קופליאנסקי, שדרות ירושלים 113. **חיפה:** ט. טרויב, החלוץ 55. אדלשטיין, סוקולוב 15. י. לחמן, החלוץ 21. ששה באואר, שפירא 13. אחים ורצקי, יפו 44. **ירושלים:** אזולאי אלברט, הנביאים 68. הירש ישראל, שטראוס 23. רוזנברגר, אבן ישראל 5. **רמת־גן:** רינר נחום, קרינצי 2. **בני־ברק:** מאיר יוסף, עקיבא 41. ליבוביץ' שמואל, ירושלים 35. **נתניה:** הנריך אברהם, שטמפפר 4. פרקש יצחק, קראוזה 8. **בת־ים:** כל־בו לתופרת, רוטשילד 18. **חולון:** רדיו אביגדור, סוקולוב 120. **באר־שבע:** אברהם קמנמן, פסג' אוניקו. א.א. אלקטרוניקה, העצמאות 48. **דימונה:** פיליפ יצחק, שוק דימונה, דימונה 443. **ערד:** מיקי מריו, מרכז מסחרי. **ירוחם:** סוריה רוני, מרכז מסחרי. **יבנה:** יעקובסון, מרכז מסחרי. **אשקלון:** ברזילי ניסים, הרצל 39. **אשדוד:** יעקב יעקובסון, רמב"ם 88. **רמלה:** חיים יולזרי, הרצל 73. **לוד:** חג'ג', הרצל 49. **בית־שמש:** שטינברג מנחם, מרכז מסחרי. **חדרה:** רדיו הכט, רוטשילד 38. **בית־שאן:** אובני שלום, מרכז מסחרי רסקו. **טבריה:** קובי נפתלי, רהיטי פאר — מול קולנוע גיל. **קרית־שמונה:** קריזל משה, מרכז מסחרי. **פרדס כץ:** סלון שעשוע, דרך ז'בוטינסקי 114. **כפר־סבא:** סלון מהיר, וייצמן 50. **קרית־אתא:** סלון אורלי, מרכז מסחרי. **כרמיאל:** מושני וורה, מרכז מסחרי — על יד המשטרה. **צפת:** ע. בוכניק, ירושלים 75. **קרית־מוצקין:** פלג טלוויזיות בע"מ, שדרות השופטים 13—12. **רמת־השרון:** אביב — דרורי, רח' סוקולוב 41. **אילת:** אלקטרוניקה גלוברמן.

מוסף הארץ 7.5.76

שלהבת אחזה בארזים

צילי הצופרים של מכוניות־המישטרה, הלם האלות וזעקות־השיגאה של המוני קנאים, נחתם בתום תשל"ה הסכם־הביניים בין ישראל, מצריים וארצות־הברית.

בחלל ריחפו מילים ומושגים כמו „שיפולי המערבים", „תחנות־אתרעה", „איזורי־חיץ".

תשומת־לב המדינה היתה מרותקת כולה אל גבולה הדרומי, שזו באיטיות — אחורה.

המטרה המוצהרת של ראש־הממשלה היתה לבודד את האוייבת העיקרית, סוריה — הקיצונית שבין מדינות־העימות, בעלת־החסות של חזית־הסירוב הפלסטינית, בעלת־הברית העיקרית של ברית־המועצות במרחב.

בתום תשל"ה השתנה מצב זה באיפן מהפכני, עד ללא־הכר.

תשומת־לבו של המדינה היתה מרותקת כולה אל גבולה הצפוני, שזו באיטיות — קדימה. הגבול הדרומי היה חסר־עניין. הוא היה רדום. לכל היותר גרם לווי־כוחים חסרי־התלהבות על הפרות הדדיות פעוטות של הסכם־הביניים, הזות גדוד או קידוח־נפט במיפרץ־סואץ.

בחלל ריחפו מילים ומושגים כמו „הגדר הטובה", „הסגר ימי", „שער דובב".

הרעיון של „סוריה רבתי", שנראה בעבר כמיפלצת טורפנית המאיימת על קיום המדינה, נראה לפתע כחזון חיובי, המכטיח שלום. כי רמת־הגולן שררה הרמוניה כימעט אידילית. בזירה המדינית היה קיים שיתוף־פעולה גלוי בין ישראל וסוריה, ולפי גירסתה האחידה של העיתונות הזרה, היה קיים שיתוף דומה בזירה הצבאית.

לכל זה גרם המאורע המכריע בחייה של ישראל בשנת תשל"ו:

מילחמת לבנון.

היא שינתה כליל את מערכות ישראל, פתחה לפניה סיכויים וסכנות שמעטים חלמו עליהם לפני שנה.

מי לוחם במי?

קשה להעריך על הדעת מילחמה מסובכת ומורכבת יותר מזו הנטושה בלבנון.

אין זאת מילחמה פשוטה בין נוצרים ומוסלמים. לצד ה„נוצרים" לוחם הצבא הסורי, שהוא מוסלמי בעיקרו. בצד ה„מוסלמי" בולטים מנהיגים פלסטיניים נוצריים, כמו ג'ורג' חבש.

אין זאת מילחמה רגילה בין „ימין" ו„שמאל". הסורים, שהצילו את הנוצרים מכליון, הגדירו את עצמם כ„שמאליים", והיו עד כה בעלי־הברית העיקריים של ברית־המועצות במרחב. לפחות באופן חלקי זכו ה„מוסלמים" בתמיכה מצרית, דווקא בשעה שמצריים עצמה זזה בהתמדה ימינה.

אין זאת מילחמה פשוטה בין סורים ופלסטינים — כי לצד הסורים לוחמים האירגונים הפלסטיניים הפרו־סוריים, אל־צעיקה וגדודי צבא־השיחרור הפלסטיני — נגד אש"ף הפלסטיני.

אין זאת מילחמה בין שני גושים בעולם הערבי, כי רוב המדינות הערביות נקטו כלפי הצדדים יחס דו־ערכי.

אין זאת גם מילחמה רגילה בין שני הגושים העו־למיים. ארצות־הברית אמנם תומכת בגלוי בצד אחד — אך ברית־המועצות היא הרבה יותר מסויגת, ובניגוד לעמדתה כלפי כל שאר הסיכסוכים בעולם, היא פוסחת על שתי הסעיפים.

מילחמת־לבנון כוללת את כל היסודות ה־אלה, בצורות משתנות ומורכבות. היא מיל־חמת־אזרחים לבנונית, מילחמה בין־ערבית ו־דתית, מילחמה בינערבית וחלק מן המאבק ה־גלובלי. ונוסף על כל אלה, היא הפכה חלק ממילחמת ישראל־ערב, בצורה ששינתה את עצם מהותה של מילחמה נושנה זו.

ניתן היה להשוות את מילחמת־לבנון למילחמת שלו־שים־השנה באירופה, מלפני 350 שנים. אותה מילחמה היתה ביסודה מילחמת־אחים דתית, אך נוצלה על־ידי מדינות שכנות בלי כל קשר לזיקתן הדתית, כשקאתולים כורתים ברית עם פרוטסטנטים ופרוטסטנטים אחרים עם קאתולים אחרים, וכל מעצמות־העולם של אותם הימים מעורבות בה בצורה זו או אחרת. במשך דור שלם שימ־שה גרמניה שדה־הקרב לכל מאבקי־הכוח העולמיים. מרבית תושביה הושמדו, ומרבית שיטחה נהרס. כאשר נסתיימה המילחמה, היו דרושים דורות רבים להחלמת גרמניה — ויש אומרים שמבחינה נפשית לא החלימה מעולם מן הטראומה של אותה שואה.

המערכה הראשונה: הקונספירציה

יש הרואים את ההיסטוריה דרך חור־המנעול של מזימות אפלות. בעלי תפיסה היסטורית „קונספירטיבית" זו חשודים תמיד בפאראנוייה, בתסביך־הרדיפה. מולם, ואולי כתגובה עליהם, קיימת אסכולה הפוכה, המכחישה בזעם ובזילזול כל חשד כאילו כוחות־סתר מכוונים את ההיסטוריה.

שני הצדדים כוויכוח זה טועים.

בשנים האחרונות נתגלו בארצות־הברית עובדות ללא־ספור, שהוכיחו כי לבעלי התפיסה הקונספירטיבית יש הרבה יותר יסוד לאמונתם מכפי שנהגו רבים לח־שוב. לעיני העולם המשתאה והנדהם נסתבר כי מוסדות־ביון אמריקאיים פועלים בכל הארצות, משחדים מדי־נאים ועיתונאים, זוממים מעשי־רצח פוליטיים, חותרים תחת אירגונים ומיפלגות, עוסקים בפריצות ובחטיפות. לא היה ספק כי האירגונים המתחרים של ברית־המוע־צות עוסקים באותה פעילות עצמה, אף הם בהיקף גלו־בלי. שתי ממלכות־ענק חשאיות חובקות את כדור־הארץ, ולצידן הרבה ממלכות־סתר קטנות יותר.

במילחמת לבנון, היתה לסוכני־סתר ולאיר־גונים חשאיים השפעה עצומה, עד כי נדמה לעיתים שהמילחמה כולה לא היתה אלא גילוי פומבי של מילחמות נסתרות.

כשפרצה המילחמה, נראתה תמימה יחסית. בלבנון שלט מימסד „ימני" של בעלי רכוש, שחילקו את כל הנאות השילטון בין אילי־הון נוצריים ומוסלמיים, על־פי מפתח קבוע. עם שינוי היחס המיספרי בין העדות, בעיק־בות ריבוי הילודה המוסלמית, תבעו המוסלמים חלק גדול יותר בעוגה. הדור האינטלקטואלי החדש, ה„שמא־לי" בעיקרו, תבע לבטל ביכלל את המפתח העדתי, ולהפוך את לבנון למדינה דמוקרטית וחילונית רגילה.

אילו קיבלו מנהיגי המימסד הנוצרי־ימני תביעה צודקת זו בעוד מועד, היתה המילחמה נמנעת. אולם הם לא נכנעו, והתכוננו להילחם על זכויות־היתר שלהם בכוח הנשק.

האם היתה זאת עקשנות סתם של מנהי־גות זקנה שלא רצתה לוותר, כפי שהיה נדמה אז — או שהמנהיגים הנוצריים פעלו מלכת־חילה בהדרכת האח הגדול מעבר לים, שרצה לנצל את המצב למטרותיו?

לפחות פקיד בכיר אחד שפרש מן הסוכנות המר־כזית לביון של ארצות־הברית (סי־איי־אי) טען לאחר מכן שהכל תוכנן מראש על־ידי הסי־איי־אי, ושתחנתו של מוסד זה באתונה הפכה המיפקדה האיזורית של ה־מזימה.

לפי גירסה זו חששו האמריקאים שמא תהיה לבנון החדשה, אחרי הרפורמה, שמאלית־רדיקלית, ותשרת את האינטרסים של ברית־המועצות. לכן הבטיחו לסוכנם הראשי בלבנון, הנשיא סוליימן פראנג'ייה, תמיכה צבאית ומדינית אם יתנגד לשינוי.

יתכן, כמובן, שלא היתה קונספירציה, וכי הדברים התארגנו כך מעצמם, בכוח התאוצה הטבעית של ה־אינטרסים.

כך או כך, המילחמה התחילה על רקע זה. לרשות שני הצדדים עמדו אירגונים מזוייגים. לשניהם היו בעלי־ברית שדאגו לציידם בנשק ובכסף. היתה זאת מילחמה בין המימסד הנוצרי־ימני ובין קואליציה מוסלמית־שמאלית.

אש"ף היתה ניטרלית, ויאסר ערפאת אף ניסה לתווך כדי למנוע את הפלמת המילחמה, שבה לא יכלה התנועה הפלסטינית להרוויח דבר. אולם היסודות הרדיקליים בתנועה הפלס־

אתר־הגבורה של תשל"ו: חל־אל־זעתר, שמגיניו קראו לו „מצדה הפלסטינית"

טינית נמשכו לתוך חקרבות, לצד המחנה הסמאדי.

באותם הימים היה יחסה של ממשלת ישראל למיל־חמה זו מוכתב על־ידי הגישה התמימה, שלא הבחינה בדקויות של המצב. יצחק רבין קרא לאומות „העולם הנוצרי" לצאת למסע־צלב להצלת הנוצרים הלבנוניים, והאשים אותן באדישות מחרידה. קרוב לוודאי כי אז לא ידע רבין מה מתרחש באמת, וכי לא הוכנס על־ידי האמריקאים לסוד העניינים המתבשלים.

„יונה" אופנתית כמו ח"כ יוסי שריד קרא אז לצה"ל לפלוש ללבנון, כדי למנוע את הקמתה של מדינה מוסלמית־אש"פית־סורית על גבול ישראל. אילו נתקבלה עצה אווילית זו, היה הצבא הסורי נגרר לתוך המיל־חמה לצד המוסלמים, והתוצאות עלולות היו להיות הרות־אסון לעתידה של ישראל.

ממשלת ישראל גיששה באפלה * — אך בלבנון כבר החלה המערכה השנייה.

● המערכה השנייה: הפריצה

ה מערכה השנייה החלה בהדרגה, כאשר נגררו כוחות אש"ף יותר ויותר לתוך המערבולת, והפכו צד במילחמה.

קשה לדעת מה גרם לתהליך זה. האם נבע מן הכוח הסטיכי, כאשר הלוחמים המוסלמיים של אש"ף לא יכלו לעמוד מנגד, וחשו לעזרת אחיהם, מול פני ההתקפה הנוצרית־ימנית? האם היתה זאת תוצאת ההתחרות המדמדת בין אנשי פתח, המתונים־יחסית, ובין הארגונים הקיצוניים של חזית־הסירוב, שתמכו במוסלמים, למרות שרוב מנהיגיהם הבולטים ביותר היו דווקא נוצרים?

קרוב לוודאי שכל זה נכון. אך הסיבה העיקרית להתערבותו הגלוייה של אש"ף במאבק נבעה בייצר הקיום העצמי. באיזור־הכיבוש הנוצרי־ימני לא היה מקום לעצמאות פלסטינית.

היה ברור ליאסר עראפאת וליחבריו שאם ישתלטו הכוחות הנוצריים על לבנון, בעזרת האמריקאים, יהיו לכך אותן התוצאות שהיו ל„ספטמבר השחור" בירדן.

הסיכויים הצבאיים למיתקפה־נגדית מוסלמית־שמאלית־אש"פית נראו טובים. הכוח המאוחד, שזכה בלי ספק בתמיכה רבה מצד גורמים ערביים חיצוניים — כמו לוב — הערבי, את פני המרחב ואת המסה המדינית הגלובלית כולה.

מתי קמה הברית הסורית־אמריקאית־יש־ראלית, שאיפשרה פלישה זו?

בעלי התפיסה הקונספירטיבית יכלו לטעון כי היא היתה קיימת כל הזמן, וכי האמריקאים המתינו רק לרגע המתאים כדי להפעילה. לא היה צורך להכניס את ישראל בסוד בשלב מוקדם מפני שהסכמתה היתה מובטחת מראש.

אנשים תמימים יותר יכלו להניח כי הברית נולדה אד־הוק, ברגע האחרון, כאשר עמדה הקואליציה המוסל־מית־נוצרית־אש"פית לנצח בקרב.

העיתוי המדוייק אינו משנה הרבה. ברור הוא כי אי־שם לאורך הדרך הכינו שלושת הגורמים שיש להם אינטרס משותף.

האמריקאים היו מעוניינים למנוע נצחון שמאלי בלבנון. מעבר לזה היה להם עניין חיוני במשיכת סוריה מן המחנה הסובייטי אל המחנה האמריקאי.

ממשלת ישראל סברה כי אויבה העיקרי הוא אש"ף, והיה לה עניין בהשמדת הבסיס האחרון שלו בלבנון. הרבה יותר מורכב היה המהלך הסורי. מבחינתה של דמשק, היתה התפנית בבחינת מהפכה בכל ההיערכות של המדינה הסורית במרחב ובעולם. היה זה מעשה נועז מאין כמוהו. מה גרם לו?

המומחים לענייני סוריה במערב חיברו יחד רשימה גדולה של שיקולים, שהביאו לתפנית מדהימה ופיתאומית זו. בין השאר:

● רצונה של סוריה למנוע את הפיכת לבנון למדינה עצמאית, חזקה ובעלת מנהיגות מאוחדת — כפי שהיה קורה אילו ניצחו המוסלמים. לבנון כזאת היתה נשמטת מתחום ההשפעה הסורית. ואילו לבנון מחולקת, שעדותיה מנטרלות זו את זו, היא בת־חסות חסרת־אונים של סוריה. הכלל הבסיסי היה: הפרד ומשול.

● הפחד של מיפלגת־הבעת הסורית, השמאלית־כביכול, מפני מתחרה חזקה, בדמותו של אש"ף מנצח, בעל צבא עצמאי ואירגון המוני. בייחוד פחדה מפני הכוחות היותר־רדיקליים במחנה זה, כמו החזית העממית של ג'ורג' חבש, שהיו שמאליים־אידיאולוגיים ושהתחרו ב־אידיאולוגיה של הבעת.

● תלותה הכלכלית הגוברת של סוריה במדינות־שני דורות למען הריסת לבנון והחזרתה לריבונות סורית. ביגללה היתה נסוגה מילחמה מתמדת בין סוריה והממלכה ההאשמית שקמה בדרום. ביגללה לחמה סוריה לא רק בישראל, אלא גם בתנועה הלאומית הפלסטינית, במידה שזו לא קיבלה בלא־תנאי את המנהיגות הסורית.

יאסר עראפאת, ג'ורג' חבש ומאות פעילים פלסטיניים מרכזיים ישבו, בתקופות שונות של חייהם, בכלא חפורי.

בעיני הסורים, אש"ף עצמאי הוא מיכשול עיקרי בדרך להגשמת חזונם הלאומי.

משום כך לא היתה לאש"ף כל אשלייה לגבי עצם הסכנה הצפוייה מסוריה. אך נראה כי גם אש"ף לא האמין שסוריה תעז לעשות מעשה כה קיצוני — ובוגדני, מבחינה ערבית — כמו פתיחת מילחמה נגד התנועה הפלסטינית, תמיכה במימסד הנוצרי הבדלני (שהסכים לכך באין ברירה), שיתוף פעולה כימעט־גלוי עם ישראל, והשתלבות בתוכניות האמריקאיות.

כאשר באה המכה, באמצע תשל"ו, היא היתה מהממת. הצבא הסורי פרץ קדימה. מגמתו היתה לכבוש במכה אחת את ביירות, טריפולי וצידון, להתחבר עם הכוחות הנוצריים ולהשתלט על כל האיזור המוסלמי־אש"פי.

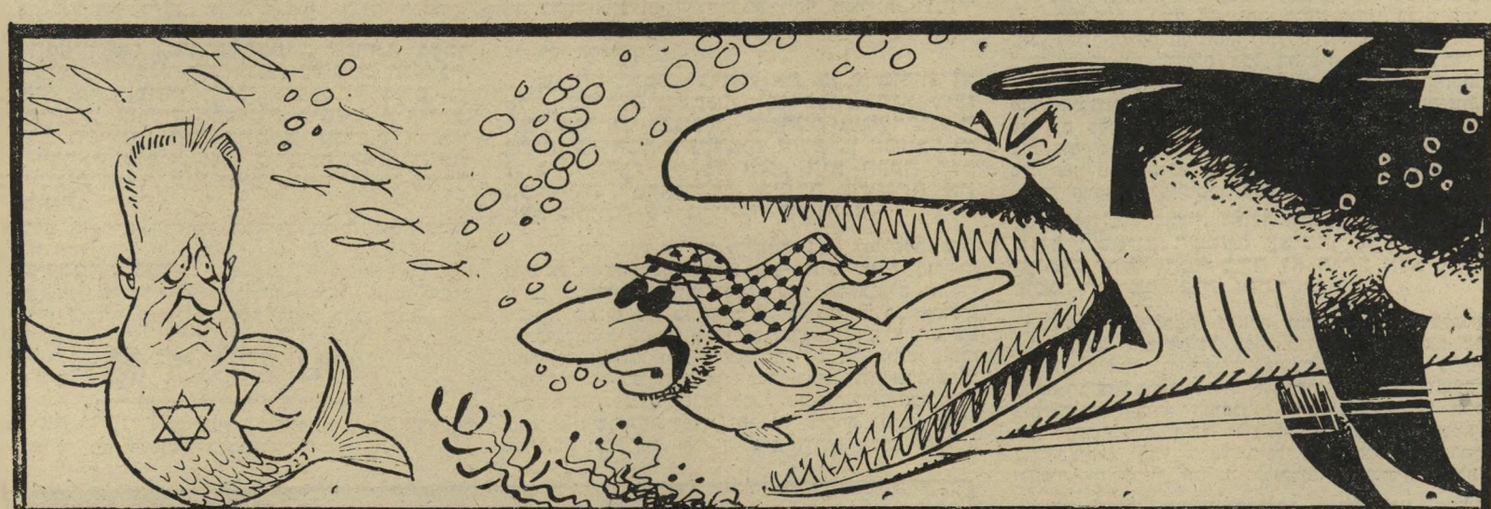
אם היתה הפלישה עצמה מפתיעה, הרי כישלונה הפתיע לא פחות.

מול ההתנגדות הנמרצת של כוחות הקואליציה המוסלמית־שמאלית־פלסטינית, גבלמה ההתקדמות הסורית לפני הגיעה ליעדיה. מנהיגי אש"ף התפארו בניצחון זה, שאותו הם הישוו למפלה שנחל צה"ל בחזית־הצפון ביום־הכיפורים.

הכישלון הסורי הגביר את הצורך בעזרה מצד ישראל. אילו ניצחו הסורים במיבצע־כזק, היה שיתוף־פעולה זה נשאר, במידה רבה, סמוי. המשכת המילחמה הביאה לגילוי.

מלכתחילה היה ברור כי סוריה אינה יכולה לרכז את כוחותיה בלבנון, ולאבטח את גבולה המיזרחי מול עיראק העויינת. מבלי להוציא את מרבית כוחותיה מרמת־הגולן — ושדבר כזה אינו אפשרי בלי הסכמה מפורשת של ישראל להימנע מתקריות.

לאחר מכן דיווחה העיתונות האמריקאית על אספקה מאסיבית של נשק ישראלי לכוחות הנוצריים, שפעלו תוך שיתוף עם סוריה. ואילו ספינות שהיו בדרכן לצידון המוסלמית הגיעו באורח מיסתורי לחיפה. עיתונות העולם

„לא אזיל דימעה אם הסורים הורגים מחבלים," אמר יצחק רבין כאשר פלשו הסורים ללבנון - כהגשמת חזון סוריה רבתי *

הנפט הערביות, ובייחוד סעודיה וכוויית. מדינות אלה הן ריאקציוניות קיצוניות. קבוצות זעירות של נסיכים ובעלי־הון שולטות בהן על אוצרות־טבע אגדתיים. הן פוחדות פחד־מוות מפני התגברותן של תנועות מהפכניות שמא־ליות. אש"ף נראה להן כחממה לתנועות כאלה, והן היו מוכנות לשלם לסורים כל מחיר תמורת חיסולו. בד בבד עם הטלת משימה זו על סוריה, כוננו סעודיה וכוויית מישטר של דיכוי חמור בארצותיהן, והכניסו את המוני הפלסטיניים שלהן לגטו, פשוטו־כמשמעו.

● שאיפתה של סוריה לעבור מן המחנה הסובייטי, שאינו מציע לה דבר מילבד נשק, למחנה האמריקאי, היכול להעניק לה עזרה כלכלית מאסיבית, ובעיקר — להחזיר לה את רמת־הגולן.

אך מאחרי כל השיקולים האלה חזדקרה מגמה היסטורית חשובה עוד הרבה יותר: המגמה להקמת סוריה רבתי.

● המטרה: סוריה רבתי

ב עיני כל סורי, המושג „סוריה" כולל את ארץ־ישראל, עבר־הירדן ולבנון. איזורים אלה נקרעו מגופה של סוריה בתקופות שונות על־ידי תככים תוכריים. צרפתיים ובריטיים. השאיפה ההיסטורית של הלאומיות הסורית היא להחזירם לחיק המולדת.

מגמה זו לא מתה אף פעם. ביגללה פעלה סוריה במשך היה מצוייד היטב, והמוראל שלו היה גבוה. הוא הת־חשל בקרבות, והיה דומה לכוחות ההגנה בחודש אפ־ריל 1948.

כך החלה המיתקפה הגדולה, שעמדה לשנות את פני המילחמה, ולהנחיל למוסלמים ולאש"ף נצחון צבאי ומדי־ני מכריע.

כוחותיה של הקואליציה התקדמו ברוב החזיתות. הם כבשו שטחים בהר־הלבנון, פרצו קדימה בביירות עצמה, כבשו מעוזים נוצריים. ניצחונם נראה כבטוח.

אולם היה זה ניצחון מדומה. הישגי הקואליציה הד־ליקו נורות אדומות בוושינגטון, בירושלים, ובבירה קרובה עוד יותר: דמשק.

הנסיכות יצרו את אחד המשוושים המר־זרים ביותר בהיסטוריה האנושית.

● המערכה השלישית: המשולש

ה פלישה הסורית ללבנון, שבאה לרבים כרעם ביום בהיר, שינתה את פני המילחמה, את פני העולם

* העולם הזה היה אז הקול היחידי בישראל שהביא בפני הציבור והממשלה הערכה מציאותית של המצב בלבנון. הדבר נתאפשר תודות לבחינה אובייקטיבית של המאורעות, ללא דיעות מוקדמות. המידע שהגיע להעולם הזה באמצעות פגישותיו של העורך באירופה עם אישים פלסטיניים בכירים מלבנון, הקל על גיבוש תמונה מאוזנת.

● רבין לא הזיל דימעה

ה חלטתו של יצחק רבין לשתף את ישראל במהלך היסטורי זה היתה, בלי ספק, ההחלטה החשובה ביותר

* קאריקטורה של לפר בכתב־העת ישראל־פלסטין, פאריס.

החלה מדווחת על הסגר ימי, שהטיל חיל־הים הישראלי על החוף המוסלמי בדרום־לבנון.

לאחר מכן נפתחה הסיבוכה בגדר הצפונית, ועיתוני העולם הודיעו שצה"ל הקים, חימש והדריך כוחות נוצריים להגנה על הכפרים הנוצריים הסמוכים לגבול ישראל.

שבועון אמריקאי נפוץ סיפר על פגישות בין יצחק רבין, שימעון פרס ומנהיגי המימסד הנוצרי בלבנון. אחרים סיפרו על מחנות־אמונים בישראל, שבהם מתאמנים מפקדי הכוחות הנוצריים הלבנוניים. תעמולת כלי־התיקשורת הישראליים לא השאירה ספק בכך שממשלת ישראל רואה את עצמה כמצוייה בברית הדוקה עם מדינת־המובלעת הנוצרית בלבנון — ובמילא גם עם סוריה.

בתום תשל"ו היו רבים שסברו כי צמוייה מיתקפה מתואמת — נוצרית־סורית־ישראלית־אמריקאית — כדי לכבוש את מדינת־המובלעת המוסלמית בלבנון, ולחסלה סופית, יחד עם אש"ף העצמאי.

שנתקבלה בתש"ו. בחשיבותה ובהשלכותיה העמידה בצל את ההחלטה לבצע את פעולת־הקומנדו החד־פעמית ב־אנטבה.

מדוע נתקבלה החלטה זו?

רבין עצמו אמר, באחת מפגישות־הפה המפורסמות שלו במהלך השנה: „לא אזיל דימעה אם הסורים מחסלים את המחבלים."

כלומר: המטרה הישראלית היתה להיעזר בסורים כדי לחסל את אש"ף.

הדבר ציבצ כקביעה הגיונית פשוטה. אולם הוא היה רחוק מלהיות פשוט ומובן מאליו.

במהלך השנה נמצאו עוררים רבים, פרגמטיים ועקרוניים, על תפיסה זו. הם היו במיעוט מבוטל, אך בפיהם היו השגות מרחיקות־לכת.

קולם כימעט ולא נשמע, ביגיד סיבה פשוטה: עד כמה שהדבר נראה מוזר, ואף מדהים, עובדה היא שלא נערך שום ויכוח על הכרעה היסטורית זו של ראש ממשלת ישראל.

לא בממשלה, לא בכנסת, לא בעיתונות, ובוודאי לא על רקע זה היא היתה הגיונית — ויצחק רבין הוא שייצג היגיון זה.

● המדינה ה־51

ב סוף תש"ז היתה מדינת ישראל תלוייה בארצות־הברית במידה שאף אנשים חסרי־אשליות לא יכלו להעלותה על דעתם.

כלכלת ישראל לא יכלה להתקיים אף חודש אחד בלי עזרה אמריקאית מאסיבית, ודי היה בשינוי קל כדי לגרום למשבר חמור. השואה הכלכלית, המאיימת על המדינה בשנה הבאה, יכולה להימנע רק בעזרת ארצות־הברית.

מילחמת יום־הכיפורים הוכיחה את התלות היומיומית של ישראל בנשק אמריקאי, בשעת לחימה. ככל שהנשק נעשה מתוחכם יותר, כן זקוקה ישראל לאספקה שוטפת של חלפים, קל וחומר בעיתות מילחמה. מחירו של נשק זה הופך את רכישתו העצמאית לחלום באספמיה.

בשטח הביון, נתגלה שיתוף־הפעולה בין ישראל ו־ארצות־הברית כאשר פרץ ויכוח ביניהן על הזזת הכוחות המצריים בסיני. דיווחים זרים סיפרו על שיתוף־פעולה הדוק הרבה יותר.

מבחינה מדינית, אין ישראל יכולה להתקיים אף יום אחד באו"ם בלי המיטריה של הווטו האמריקאי. אולם שיתוף־הפעולה בין שתי המדינות הוא לאין שיעור יותר רחב. אין כימעט בירה בעולם שבה אין שיתוף־פעולה זה מגיע לידי ביטוי יומיומי כאשר ישראל עוזרת בכל אתר ואתר לכוחות הפרו־אמריקאיים.

אולם אין זה נכון שישראל פועלת כפי שהיא פועלת אך ורק מפני שהיא תלוייה כל־כך בארצות־הברית, ואינה יכולה לנהוג אחרת מבלי להתאבד. היחס הישראלי הוא הרבה יותר עמוק. הוא נובע מן ההכרעה החשוכה ביותר שנתקבלה מאז קום המדינה.

כאשר נולדה ישראל, היו לה יחסים הדוקים עם שני הגושים. ארצות־הברית הכירה בה ראשונה דה־פאקטו, ברית־המועצות הכירה בה ראשונה דה־יורה. הכסף בא מאמריקה, הנשק בא מגרורותיה של ברית־המועצות.

היו שהטיפו אז לשמור על יחרון זה, לנקוט מדיניות של אי־הזדהות, תוך השתלבות בחיי המרחב הערבי ובעולם השלישי. גישה אחרת היתה לד"ר נחום גולדמן, שהציע להפוך את ישראל למעין שוויץ, מדינה שה־ניטראליות שלה מובטחת ומוחלטת, עד שלא הצטרפה גם לאו"ם.

דויד בן־גוריון, אדריכל המישטר הקיים במדינה, החליט אחרת. מתוך שיכנוע פנימי עמוק דגל בהשתלבות ישראל בגוש המערבי. פירוש הדבר: קבלת המנחיגות של ארצות־הברית.

בן־גוריון הסיק מסקנה הגיונית מגישה זו כבר בחודשים הראשונים של המדינה, במיבחן היסטורי. כאשר פרצו כוחותיו של יגאל אלון לעבר אל־עריש, הם יכלו לכתר את כל הצבא המצרי הלוחם, ואולי להשיג תמורת שיחרורו שלום פורמלי. אולם ארצות־הברית הגישה אולטימטום לישראל. אחרי הביקור המפורסם של השגריר האמריקאי, ג'יימס מק־דונאלד, אצל בן־גוריון במקום־חופשתו בטבריה, פקד ראש־הממשלה על אלון להחזיר את כוחותיו לגבול הבינלאומי.

שמירת היחסים הטובים עם ארצות־הברית נראתה לבן־גוריון כחשובה יותר מאשר המגע פנים־אל־פנים עם המדינה הערבית המרכזית.

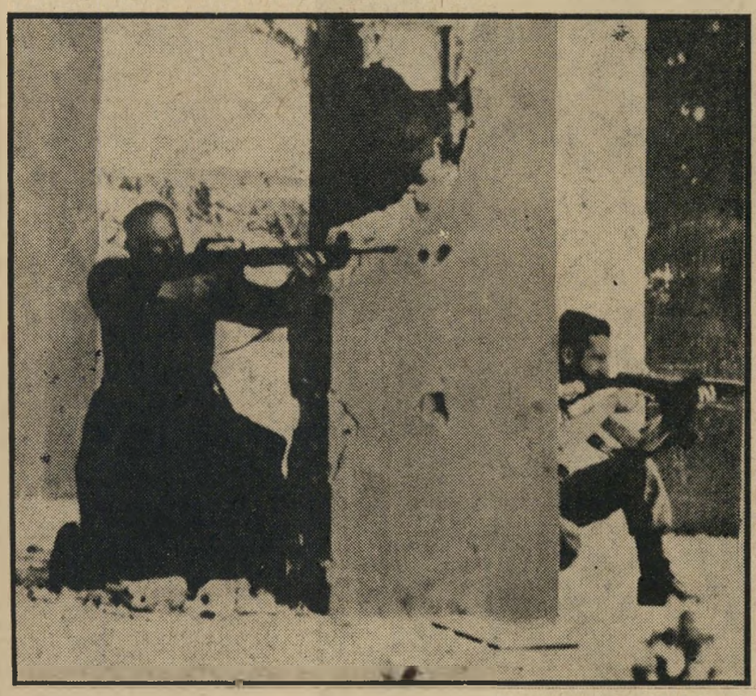
גם כאשר סטה בן־גוריון לעבר צרפת, לא זנח עיקרון זה. הוא התכחש לעצמו והחזיר את כל השטחים שנכבשו במילחמת־סיני המדהימה ב־1956. כאשר היתה הבריחה בין החזרת השטחים ובין אובדן ידידותה של ארצות־הברית, שהונהגה אז על־ידי דוייט אייזנהואר הזועם, קבע בן־גוריון כי זו חשובה לאין שיעור יותר מחצי־האי סיני.

הצמידות בין ישראל ובין המדיניות האמריקאית לא יכלה להיות הדוקה יותר, אילו היתה ישראל המדינה ה־51 של ארצות־הברית.

● איחות לדמשק

ת פיסה זו הפכה נכס־צאן־ברזל של המדיניות הישראלית. אפשר היה לדקור את ארצות־הברית דקירת־מחט (כמו העסק־ביש ב־1955, הוויכוח על הטיית מי־

ילדים פלסטיניים פצועים מפגיזת מחל־אל־זעתר וכומר מארוני בלבוש הכנסייה יורה, לצידו של איש הפאלאנגה הנוצרית

בציבור הרחב, לא נערך דיון מקיף ומעמיק בהברעה זו. לא הועמדו זו מול זו האלטרנטיבות הקיימות, לא נשקלו התוצאות ארוכות־הטווח.

אנשי־ביטחון מרכזיים ומכובדים ביותר עירערו על ה־תפיסה הרשמית מטעמים פרגמטיים. לדעתם, עדיפה מדינה פלסטינית עצמאית בגדה וברצועה על מסירת שטחים אלה לקונפדרציה סורית גדולה, שתקיף את ישראל מראש־הניקרה ועד עקבה, ושמוכל לעת מצוא לרכז מול צה"ל כוחות גדולים.

גישה פרגמטית עוד יותר השמיע אריק שרון, כאשר טען שישראל יכולה לבחור בין ברית עם סוריה נגד אש"ף (התמורה שדרש: מסירת הגדה לישראל) ובין ברית עם אש"ף נגד סוריה (התמורה שדרש: הסתפקות ב־מדינה פלסטינית בעבר־הירדן). אף שהצעה זו לא היתה מעשית, היה אריק האיש היחידי בצד הימני של הבמה שהבין כי עומדת בפני ישראל ברירה, ושהדבר טעון שיקול והחלטה.

עקרונית יותר היתה גישתו של המחנה שסבר כי לא יתכן פיתרון אמיתי וסיכסוך, שלא יספק את שאיפות התנועה הלאומית ה־פלסטינית העצמאית — וכי דווקא כשזו נתקה נה במצב קשה בלבנון, נוצר מצב נוח לכריתת ברית עימה נגד סוריה.

עוד בתש"ה פירסמו שלושה ישראלים* מינשר, שקרא להקמת גוף ישראלי אשר יפעל למען ברית ישראלית־פלסטינית, ולהידברות בין ממשלת ישראל ואש"ף. ב־תש"ו קם גוף כזה, ומאה ישראלים בעלי־שם חתמו על מינשר חשוב, אם כי מתון קצת יותר מן הנוסח המקורי.

אולם ויכוח זה לא היה מעשי, כי הוא יכול היה להתנהל רק על סמך ההנחה שישראל היא חופשית ליזום מדיניות עצמאית, ושיש לשקול על פי האינטרס הישראלי מהי המדיניות הנכונה. הנחה זו לא היתה נכונה.

המדיניות הלבנונית של ישראל בתש"ז לא נקבעה על רקע יחסי ישראל־ערב, אלא על רקע יחסי ישראל־אמריקה.

במהלך תש"ז נתגלו כמה פרטים היסטוריים, ששפכו אור בהיר מאד על הצורה שבה הוגשמה תפיסה זו בפועל.

למשל: ערב מילחמת ששת־הימים התמקדו לבטיה של ממשלת לוי אשכול בשאלה: האם ארצות־הברית רוצה בהתקפה ישראלית, או לאו? מכיוון שדיווחיו של אבא אבן עירפלו את התשובה, נשלח ראש־המוסד דאז, מאיר עמית, לקבל תשובה מוסמכת בוושינגטון. הוא חזר כשבפיו תשובה חד־משמעית: ממשלת ארצות־הברית מעוניינת בהתקפה ישראלית. מייד לאחר מכן הוחלט על ההתקפה.

משל שני: במהלך מילחמת־ההתשה נתקבלה ההחלטה הגורלית להפציץ את מצריים „לעומק" — החלטה ש־הביאה להחדרת הטילים הסובייטיים למצריים, ולמפלת צה"ל ביום־הכיפורים. השנה הסתבר כי השגריר הישראלי בוושינגטון דאז, יצחק רבין, הודיע לממשלת גולדה מאיר שממשלת ארצות־הברית מעוניינת בהמפצצות כאלה. אחת הסיבות המשוערות לכך, בדיעבד: הבית הלבן רצה לשים קץ להתנגדותם של יהודי ארצות־הברית להמפצצות־בעומק של חיל־האוויר האמריקאי בוויאט־נאם, שהגיעו אז לשיאם.

גם מדיניות הסכמי־הביניים („שלב אחרי שלב") הומ־צאה על־ידי הנרי קיסינג'ר, איש־השנה תשל"ד, כדי לספק אינטרס אמריקאי. ארצות־הברית היתה מעוניינת להשאיר את הסיכסוך פתוח, אך לתת לערבים מדי שנה הישג כלשהו, שיישא חותמת אמריקאית. כך השאיר את העולם הערבי, על אוצרות־הנפט שלו, תלוי בארצות־הברית, והכשיר את הקרקע למשיכת המדינות הערביות מן המחנה הסובייטי למחנה האמריקאי.

בתש"ה השיגה מדיניות זו ניצחון מזהיר, כאשר עברה מצריים אל הגוש האמריקאי. בתש"ו היא השיגה ניצחון מזהיר עוד יותר, אם כי סמוי יותר, כאשר הלכה סוריה

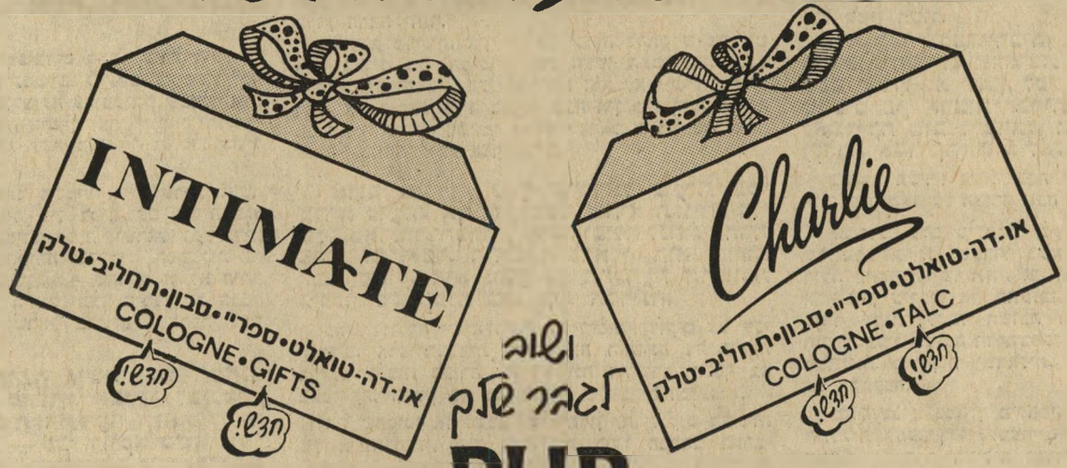
* אורי אבנרי, עמוס קינן ויוסי אמיתי.

* ביניהם העולם הזה.

בושם לשניים...

בושמי הפלירט לאשה ולגבר...

ושוב לגבר שלך

PUB

מי-גילוח•מי-קולון•דיאודורנט ספריי

Jolie Madame *Miss Balmain* *Réplique*

אריזות-חג לכל אירוע והזדמנות

REVLON

איש השנה תשל"ו

באותה דרך. לאמריקה היה זה הישג כביר, ששינה את המאזן הגלובלי.

מיכחמת־לבנון היתה דרושה כדי להציע לסוריה את הפרס הגדול: הסיכוי להקים את סוריה רבתי, בעזרת ארצות־הברית, ולא הפרעה ישראלית.

PAX AMERICANA

אין זה מיקרה שדווקא יצחק רבין, מי שהיה השגריר הישראלי בארצות־הברית, הוא עתה ראש ממשלת־ישראל.

אין אדם המגלם יותר ממנו את עצם המג־

לוחם נוצרי לובש־מס.כה בביירות

מה היסודיות הזאת של המדיניות הישראלית.

יצחק רבין יכול להתווכח עם וושיגטון ולריב עימה, כפי שהוכיח בשנה שעברה (במשא־ומתן על הסכם־הביניים) והשנה (בוויכוח על תקציב־הביניים). אך הוא משוכנע לחלוטין, בכל רמ"ח אבריו, כי האינטרס היסודי של ישראל מחייב את קידום האינטרסים של ארצות־הברית בכל השטחים, בכל האמצעים — מפני שזה מהווה אוטומטית קידום האינטרס הישראלי.

על סמך הנחה זו, היתה מדיניותו של רבין הגיונית בהחלט, ויתכן מאד שהוא מוסמך ומסוגל לבצע אותה יותר מכל מועמד מתחרה לתפקידו.

הוא משוכנע כי ניצחון בעלי־בריתה של ארצות־הברית בלבנון הוא מטרה חשובה כשלעצמה. אם סוריה ולבנון יהיו בגוש האמריקאי, ייווצר מצב שיאפשר הסדר כולל.

כי אז יהיו במחנה אחד מצריים וסוריה, לבנון וירדן, סעודיה ונסיכויות־הנפט, ישראל וארצות־הברית — וייתכן ההסדר הכללי.

אין להניח כי יש לרבין אשליות לגבי מהותו של הסדר זה. תהיה זאת תוכנית־רוג'רס שניה, על פי גבולות 1967 („עם תיקונים בלתי־מהותיים"). אולם רבין אינו חושש מפני החזרת שטחים. כרמטכ"ל לשעבר הוא יודע שאין ערך צבאי מכריע לשטח כלשהו — אך יש ערך מכריע לתמיכתה של ארצות־הברית, בעיתות שלום ו־מילחמה.

תמורת חזון של זה „פאקס אמריקאנה" — שלום אמרי־קאי שבו תשתלב ישראל — מוכן רבין להסתכן בתקומתה של סוריה־רבתי, בצורת קונפדרציה סורית־לבנונית־ירדנית, שקוויה הכלליים הסתמנו כבר בתשל"ו. יתכן שהוא יהיה מוכן לסבול אפילו ישות פלסטינית כלשהי — בתנאי שתהיה כפופה לסוריה ו/או ירדן.

זוהי מדיניות ברורה, והיא מהווה מיקשה אחת. יש לה סיכוי רב. אולם טמונות בה שתי סכנות:

● הסכנה שסוריה, אחרי שתגשים את יעודה ההיסטורי, לא תנוח על עיי־הרפנה, אלא תנצל את כוחה החדש כדי להנחיג את העולם הערבי במיכחמת־הכרעה נגד ישראל. המגמה הבסיסית של סוריה, בניגוד לזו של מצריים, רחוקה מהיות שוחרת־שלום.

● הסכנה ששאיפת־העצמאות הפלסטי־נית, שלא תבוא על סיפוקה האמיתי בדרך זו, תתפרץ כעכור כמה שנים בצורה אחרת וחדשה, ותפוצץ מזמטה את כל המיבנה הד־עדין שיקום.

אין ספק שרבין מזלזל בחומרתן של סכנות אלה, ל־עומת המשך הברית ההדוקה בין ישראל וארצות־הברית והסיכוי שישראל תשתלב במרחב שיהיה כולו בתחום־ההשפעה האמריקאי.

בסוף תשל"ו היה זה סיכוי סביר.

אמריקה או אלוהים

תפיסה זו, שהיתה כולה מיקשה אחת, לא היתה אופוזיציה של ממש בישראל — מילבד אחת.

היא לא שללה את מסקנותיו של יצחק רבין, או את דרכי־הביצוע שלו.

היא שללה את עצם הבסיס שעליו הוא עומד.

רבין, וכל המישטר שהוא עומד בראשו, עומד על בסיס הגיוני. גם מבקריו, ששללו את גישתו למילחמת לבנון ודגלו בשלום ישראלי־פלסטיני, עמדו על אותו בסיס. אלה גם אלה רואים את ישראל כמדינה „שמית, הקיימת בעולם מסויים, והצריכה להתמודד עם סיכויים וסכנות מוחשיות, למצוא פיתרונות מעשיים לבעיות מסויימות.

האופוזיציה שוללת את כל אלה. הבסיס שלה הוא מיסטי, הגישה שלה קנאית, העולם הרוחני שלה מורכב מצווים אלוהיים, או מצי־ווים מיסטיים אחרים שמקורם במושגים כגון „נצח ישראל", „עם לבדד ישכון", „ארץ ההבטחה".

אצל חלק מן המחנה הזה, האופי המיסטי מסתתר מאחרי גימוקים הגיוניים־כביכול, ביטחוניים ומדיניים. אך אלה אינם אלא רציונליזציה לדברים בלתי־רציונליים.

חיל־החלוץ של המחנה כולו הוא הגוף שאינו זקוק אף להסוואה כזאת. כוחו טמון דווקא בגילוי־הלב שלו, בחדוות אמונתו, בהעזתו להיות מה שהנהו — גוף לאומני־דתי קנאי, מיסטי ובלתי־רציונלי.

בתשל"ה הוכיח מחנה זה את כוחו, כאשר הרעיש את הארץ ערב חתימת הסכם־הביניים הקיסינג'רי האחרון עם מצריים. היתה זאת הפגנת־כוח מרהיבה או מפחידה, בהתאם לתפיסת המסתכל.

בתשל"ו צעד המחנה צעד גדול קדימה, התגרה כגלוי במימשל הדמוקרטי, בממשלה ובצבא.

מיבצע סבסטיה, ההתנחלות בקדום, הפוגרום בחברון והמאבק סביב קריית־ארבע היו מיבחני־כוח גלויים, ובכולם יצאו הקנאים כשידם על העליונה, בהוכיחם שעומד לרשותם לא רק מחנה מאורגן ומגויים, אלא גם עתודה המונית, שקשה להעריך את ממדיה המדוייקים.

מוך „השיגום האמריקאי" של הממשלה העמיד מחנה זה את „שלום אלוהים".

שני אידיאלים אלה נוגדים זה את זה, והדוגלים בהם צועדים בשבילים המוכרחים להוביל לקראת התנגשות בלתי־נמנעת.

כאשר יצרה ראש־הממשלה לקטוף את פירות מדיניותו הנוכחית ולהשתלב ב„פאקס אמריקאנה", תוך נסיגה מן השטחים המוחזקים — הוא ייתקל בקיר האטום של התנג־דות הקנאים. וכל מעשה של הקנאים ממקש את הדרך אל הפיתרון ומסכן את הקשר בין ישראל וארצות־הברית.

אין ספק כי ההתנגשות תגיע לשיאה כ־תשל"ז או בתשל"ח — כאשר יכשלו התנאים לפיתרון האמריקאי. היא עלולה לכלוש צורה של מיכחמת־אזרחים, או של נסיון של הפיכה נגד המישטר הדמוקרטי במדינה.

אולם אין ההתנגשות שייכת לעתיד. היא חלק מן ההווה. היא הטביעה את חותמה על רוב המאורעות החשו־בים במדינה.

ההתנחלות בסבסטיה היתה קריאת־תגר גלוייה על ה־שילטון הדמוקרטי. הצבא לא הופעל למניעת פרובוקציה זו — והחלו להישמע ספקות לגבי עצם האפשרות המעשית להפעיל את צה"ל להגנה על מדינת־החוק ועל חוק־המדינה, נגד התקוממות הקנאים. הממשלה נכנעה, וכך קמה ההתנחלות בקדום — מוקש שהממשלה עצמה הניחה אותו, מתוך פחדנות חסרת־אונים, ושהיא פוחדת מאז לפרקו.

מאורעות סבסטיה־קדום גרמו, במידה רבה, להתלקחות המהומות בכל רחבי הגדה המערבית — אחד המאורעות המרכזיים של השנה. לפחות בעקיפין הוא השפיע על „יום האדמה" בישראל, שגרם לשינוי מעמדם של הערבים בתוך המדינה. באחד מימי המהומות נערך בחברון פוגרום מעשם מתנחלי קריית־ארבע, תוך שיסוי כלבים בערבים, השפטתם עירומים והלקאתם, בצורה שהזכירה תמונות־זוועה אנטי־שמיות באירופה.

התנועה היחידה

הקנאים אינם עוד חבורה תימהונית ויוצאת־דופן. נמצאו להם תומכים ושותפים גלויים בכל מערכות המדינה.

כמה מאישיה החשובים של ארץ־ישראל־העובדת, אבות הסוציאליזם הציוני, התייצבו בגלוי לימין אנשי גוש־אמונים. שר־הביטחון שיבח אותם, אחד הפקידים הבכירים ביותר במדינה, האלוף (מיל.) מאיר זורע, ראש מינהל מקרקעי ישראל, קיבל את קו הקנאים ופעל על פיו. לקראת סוף השנה נגרם זעזוע לאומי, כשנתפרסם תזכירו של הממונה על מחוז הצפון, ישראל קניג, שהצעותיו האנטי־ערביות הזכירו את תחיקת גרמניה הנאצית.

תותח נוצרי מקושט בתמונות קדושים. יורה לעבר מחנה תל־אל־זעתר בביירות

איש אינו יכול אלא לנחש מהי מידת התמיכה הגלויה או הסמויה בקו הקנאים בקרב הכוחות המזויינים, מוסדות הביטחון וזרועות המימשל.

דבר אחד התברר במרוצת תשל"ו עד מעל לכל ספק: הקנאים מהווים עתה גורם מרכזי במדינה. הם התנועה הפוליטית היחידה במדינה שהיא חיה ופעילה. בהשוואה אליה, מיפלגות המימסד, ממ"ם עד חרות, אינן אלא ערימות של גרוטאות, ואילו תנועות־הרסיסים של השמאל הן קאריקטורות.

מתוך המחנה הזה בא איש־השנה תשל"ו.

הקנאי שבקנאים: משה לוינגר.

הבחירה
של
מלכות
היופי

כמשב רוח רענן ביום קיץ חם...

כך תחושי את והסובבים אותך כאשר תשתמשי באחד מארבעת הריחות המפתים בסידרת **"קוויק פרש"** מתוצרת חברת **"מדיליין" חשוויצרית:**
"פרינגטן" באריזה כחולה **"ספורט"** באריזה וורודה **"אינטרמצו"** באריזה חומה **"אנטי־פרספירנט"** באריזה ירוקה

להגברת בטחונך העצמי ולשלמות נשיותך השתמשי ב**"בידקס"**, דיאודורנט נשי אינטימי יעיל ועדין שפותח ע"י גיניקולוגים **ב־3 ריחות נפלאים:**
"קלאסיק" באריזה לבנה, **"דיסקרט"** — באריזה כחולה, **"יאסמין"** — באריזה וורודה.

מופץ ע"י יצהר בע"מ. להשיג בכל בתי המרקחת והתמרוקיות.

דם ואדמה

זאת היתה אחת מנקודות־השיא של תש"ן, תמונה שנחרתה בזיכרונם של מאות אלפי צופי־טלוויזיה: **בחצר תחנת־הרכבת התורכית הישנה של סבסטיה רץ הרב משה לוויגר, אחוז היסטריה, בקרב אנשי גוש־אמונים, כשהוא זועק־מיילל: „לקרוע! לקרוע!"**

שעה קלה לפני כן הודיע השר שימעון פרס למתנחלים, כי לא יוכלו להישאר במקום. אנשי־הגוש צרו על הבניין, שבו נמצא השר. ההיסטריה של הרב המזוקן שילהבה את הרוחות. אנשי־הביטחון נאחזו פחד. הם חששו שמא צפוייה לשר סכנה גופנית.

התוצאה הפכה נחלת ההיסטוריה של השנה: שימעון פרס נכנע. הוא הסכים להעביר את המתנחלים למחנה צבאי סמוך, בקדום. אחריו התמוטטה הממשלה כולה, והסכימה להסדר ה„זמני".

במרוצת השנה עלה השם קדום שוב ושוב בישיבות הממשלה, אך היה ברור ששוב אי־אפשר לסלק את ה־מתנחלים, הכופרים במרות הממשלה הנבחרת. מבלי לגרום להתנגשות אלימה בין הקנאים והצבא — התנקשות ש־שילטונות צה"ל ביקשו להימנע ממנה בכל מחיר. עם התערבותם של רבבות חסידי הגוש ברחבי הארץ, ניתן היה לצפות כי הפינוי יהפוך מילחמת־אזרחים ממש.

בסוף השנה ישבו אנשי הגוש בקדום. ישוב המשגשג והמתרחב בקצב מהיר, הנתמך בחשאי או בגלוי על־ידי זרועות רבות של השילטון וגופים אחרים.

שוב הוכח כלל, שגרם לכמה מן הטרגדיות הנוראות של המאה ה־20: מיעוט קנאי קטן, בעל החלטה נחושה ומוטיבציה חזקה, מסוגל לכפות את רצונו על רוב גדול, חלוש־אופי, השקוע בחשבונות הקטנים של יום־יום.

איש לא ידע זאת טוב יותר מאשר הרב משה לוויגר, האיש שהפך, באותן דקות מע־טות על מסך הטלוויזיה, סמל התנועה כולה.

● האיש במיקסטון המבריק

משה לוויגר אין מעמד קבוע ורישמי בקרב אנשי אמונים.

אין הוא המנהיג הרוחני של הגוש — תפקיד זה שמור לרב צבי יהודה הכהן קוק, רבה הישיש (86) של ישיבת מרכז הרב.

אין הוא המנהיג המיבצעי של הגוש. יש לתנועה מנהיגים מיבצעיים צעירים ומנוסים ממנו, קציני־מילואים בצה"ל שהשתתפו בקרבות וזכו בעיטורים, כמו חנן פורת, בני קצובר ואחרים.

אין הוא המנהל האירגוני של הגוש. תפקיד זה מופקד בידי אנשי מינהלה וכספים, דתיים ולא־דתיים, המנהלים את העסקים בצורה יעילה ומיקצועית. אחד מהם הוא בעל מיפעל אדרת, התעשיין הלא־דתי וודק.

אף אין הוא המנהיג המדיני של אנשי אמונים. אמנם, הוא חבר במזכירות, המהווה את ההנהגה, אך יש לו שם שותפים רבים, ביניהם אנשי התנועה למען ארץ־ישראל שלמה וחברי הליכוד.

מעמדו אינו מוגדר. הוא דמות סימלית. לא רק המוני הציבור הרחב, אלא גם אנשי התנועה עצמם רואים בו סמל. בגופו התמיר והכחוש הוא מגלם את התנועה כולה, מקורר תיה ומהותה. בתנועה בעלת אופי מיסטי, הסמל יכול לחיות חשוב מאד.

לוויגר הוא דמות של סתגפן. הוא חי בצנע, אינו מעוניין ברכוש ובכסף, בז לסממנים החיצוניים של כבוד ומעמד. הוא יכול לחייך, להקסים, לדבר בנועם. אך ברגעי־שיא הוא הקנאי האמיתי — זועם, מפחיד, בעל עיניים רושפות־אש, דמות הלקוחה מתיאורי התנ"ך או ממרד־הקנאים.

הוא לבוש תמיד במכנסיים שחורים ובמקטורן שחור המבריק מרוב יושן, התלוי בריפיון על גופו הרזה. חולצתו הלבנה פתוחה בצוואר, ועל ראשו כיפה שחורה גדולה, המכסה חלק ניכר מקרחתו. את משקפיו הוא מסיר רק ברגעי מחשבה, כאשר הוא מליט את פניו בידיו. שיניו קטנות וצהובות, אך עיניו גדולות וכהות.

בקריית־ארבע הוא מתגורר בדירה צנועה בת שלושה וחצי חדרים, יחד עם אישתו ההרה ושמונת ילדיו. בטרקלין ארון־קיר, העמוס לעייפה בספרות תורנית. כשהוא מדבר, הוא מזנק מדי פעם אל הארון, שולף ספר ומוצא תוך שניות את הקטע המבוקש, כסימוכין לדבריו.

החדר מוארך, משני צדדיו ספות קשות וצרות, ובאמצע שולחן ארוך, המעניק לטרקלין כולו אווירה של „חדר". על הקיר שתי תמונות — אחת של הכותל המערבי, השניה רישום־נוף. על שולחן אחר ניצב המכשיר המהווה את מרכז הבית: הטלפון.

קשה לשוחח עם הרב לוויגר בלי הפרעה. הטלפון אינו חדל מלצלצל. הרב עורך שיחות מהירות אך מגו־מסות. הוא קובע פגישות ודיונים, ומייד עם הנחת השפופרת הוא חוזר אל השיחה, כאילו לא הפסיק כלל.

כל אותה עת מתרוצצים הילדים בחדר, בהמולה רבה, צועקים זה על זה, קופצים על בירכיו של האב, קוראים איש לרעהו בקול רם מספרים מצויירים של ואלט דיסניי. הדבר אינו מפריע במאומה לריכוזו של הרב.

הימצאותן של עשר נפשות בשלושה וחצי חדרים אינה מפריעה גם לאורחים, הבאים להתארח אצלו והנשארים ללון. צעירים מכל רחבי הארץ, המבקרים בקריה, באים קודם כל אל ביתו של לוויגר. הדלת אינה נעולה לעולם — פשוטו כמשמעו.

הבית הוא סמל, לא פחות מן האיש הגר בו. כי עצם קיומו של בית זה, ושל הקרייה כולה, היא תוצאת ניצחונו של מיעוט זעיר על ממשלת ישראל.

● ילד חלוש ועקשן

איך הגיע משה לוויגר אל הבית הזה, ואל המעמד של סמל־התקופה?

כל חייו כאילו הוביל אל הרגעים הגדו־לים בסבסטיה, כאשר קרע את בגדיו והכניע את ממשלת ישראל — זו הפעם השנייה.

משה לוויגר נולד ב־1935 בשכונת־המייוחסים רחביה בירושלים, אחד משמונה הילדים של זוג עולים דתיים מגרמניה. אביו, ד"ר אליעזר לוויגר, עבד כל חייו כ־פסיכיאטר, עד שפרש לאחרונה מן העבודה. בעיני השכנים, נחשב תמיד לאדם תימהוני. אמו, תירצה, קיימה בבית מיסעדה־זוטא מן הסוג המקובל בחוגי הגרמנים („שולחן־צהריים"), ועם האוכלים הקבועים נמנה גם ש"י עגנון. הילדים שנאו את הזרים האוכלים בביתם.

ארבע הבנות וארבעת הבנים התפרסו בצורה האופ־יינית למישפחה יהודית־גרמנית דתית. הבנות נישאו לפקיד, למיזרחן, לקצין־צה"ל ולחבר קיבוץ חפץ־חיים, השייך לפועלי־אגודת־ישראל. תנועה שלכל המישפחה זיקה חזקה אליה עוד מחו"ל. הבנים פנו למיקצועות חופשיים — האחד הוא עורך־דין, השני מרצה לפילו־סופיה, השלישי מרצה לזואולוגיה באוניברסיטת בר־אילן.

הרביעי, משה, הלך לבית־הספר הדתי חורב. הוא היה ילד קטן וחלש — וכדרכם של ילדים מסוג זה, פיצה את עצמו על חולשתו בעקשנות־יתר ובאי־כניעה. אף שלא היה מעודו ילד אלים, למד בגיל צעיר לעמוד על שלו, לבטוח בעצמו ובצידקתו, להוכיח לזולת כי למרות חולשתו הגופנית הוא עולה עליהם בכוח־רצונו.

זהו מתכון במוח ליצירת אופיו של קנאי.

„משה לא היה אף פעם גיבור בגופו, אך הוא היה זריז ושקדן," סיפר אביו לפני כמה שנים לשבועון דתי. „גם עקשן היה, אבל לא הרגשתי בזה במיוחד. כי זוהי אצלנו תכונה מישפחתית."

מבית־הספר הירושלמי עבר למקום, שהשפיע הרבה על המשך דרכו: ישיבת כפר־הרא"ה, השייכת לבני־עקיבא, תנועת־הנוער המפד"לית שהצמיחה את חוגי־הצעירים של המיפלגה.

למקום יש חשיבות רבה בהתפתחותו. בראש הישיבה עמד אחד מאבות הקנאות הלאומנית־דתית במדינה, הרב משה צבי נריה. נריה סימל את התמורה שחלה במחנה ה־מפד"ל, שהיתה בעבר תנועה מתונה („יונית", במושגי היום), מינימליסטית מבחינה לאומית, והנגררת עתה אחרי הקבוצות הקיצוניות ביותר של ארץ־ישראל השלמה.

הסיבה לכך נעוצה, בין השאר, בעובדה שהתנועה שולטת על זרם חינוכי גדול („הממלכתי־דתי") המעניק לחניכיו חינוך לאומני־קיצוני, הרואה בדת היהודית דת לאומית של עם־נבחר.

בכל שנה נפטר מחזור של זקני המפד"ל, שחונכו ברוח אחרת לגמרי, ומצטרף שנתון חדש של צעירים, שזכו בחינוך שוביניסטי זה. זהו תהליך המשנה בהתמדה את כל המערכת הפוליטית הקיימת בארץ, אף שמעטים שמים לב אליו.

משם עבר לישיבת־הדרום ברחובות. אחרי שהייה קצרה שם, בא תורו של משה לוויגר להתגייס לצה"ל. אך בלישכת־הגיוס המתינה לו הפתעה מרה: הרופאים מצאו שסוג־בריאותו נמוך.

האיש, שהיה פעם יד חיש ועקשן, לא השלים עם גזירה זו, שפגעה בגאוותו. הוא התי־

הרב לוויגר נגרר על־ידי חיילי צה"ל כשהשתחף בנסיון ההנחלות ליד יריחו

הלנה רובינשטיין/מדע היופי

(המשך מעמוד 19)

אמץ, חזר כעבור זמן־מה לכריזות, ואז נקבע לו סוג־בריאות חדש: כושר קרבי א'.

● למה לא חברון?

ב משך שנתיים וחצי שירת משה לוויגנר בנח"ל, בקיבוץ הדתי שעלבים ובקיבוץ פועלי־אגודת־ישראל חפץ־חיים. במיקצועו הצבאי היה סייר.

השירות עבר עליו בלי מאורעות מייוחדים, אך הוא היה חשוב לו כהוכחה ליכולתו להתאמן ולסבול כאחרים. הנער החלש מירושלים הוכיח את עצמו. אך לא היתה לו הזדמנות ללחום: במיבצע־קדש הוצבה יחידתו על הגבול הירדני השקט.

אחרי השרות הגיע לסדנתו הדתית האמיתית: ממלכתו של הרב צבי־יהודה הכהן קוק, ישיבת מרכז הרב בירושלים. הוא בילה בה חמש שנים.

„החייתי בחיים חדשים," גילה לאחר מכן.

בתקופה זו הכיר את האשה, שנתנה סופית כיוון לחייו: עולה חדשה מאמריקה, יפהפיה בעלת פנים אמריקאיות זוהרות, צעירה דתית בשם מרים, שהשתלמה כאחות. זוהי האשה שדחפה אותו לפעילות, ושכיוונה אותו לאחר מכן, בניגוד לדעת הוריו, לעבר חברון, פעם, כשאמרה תירצה לוויגנר על דרך בנה שזוהי „פנטזיה", השיבה מרים לוויגנר בתקיפות: „זאת לא פנטזיה! זה חזון!"

שלוש שנים אחרי שגשא את מרים, ואחרי שהוסמך כרב וכמורה־תורה, עבר לוויגנר לקיבוץ לביא, המשקיף על נוף הכינרת. הוא שהה בו ארבע שנים.

מעמדו בקיבוץ באותה תקופה אינו ברור. לדבריו, שימש כחבר וכרב, כשהוא עובד כרועה־צאן. לדברי אביו, לא כיהן שם כרב ולא קיבל שכר של רב. „היו לו חובות, אך לא זכויות," כדברי האב.

מרים לוויגנר לא אהבה את חיי הקיבוץ — עובדה שעמדה לחשפיע על ההיסטוריה של מדינת־ישראל. גם הוריו של לוויגנר לא היו מאושרים מישיבתו בלביא.

המיפנה בא בפסח 1967. אנשי מושב נחלים, מושב־העובדים של הפועל המיזרחי לייד לוד, באו ללביא כדי להציע ללוויגנר הצעיר לבוא אליהם, כרב המושב. הוא הסכים ברצון, העמיד רק תנאי אחד: שיוכל לעסוק גם בענייני־ציבור, מחוץ למושב.

אנשי נחלים בנו לו בית נאה, הוא הסתדר בו, יחד עם ארבעת ילדיו שעד אז (ביניהם השלישית, כינרת, ששמה מזכיר את ימי ישיבתו בלביא).

אך כעבור ימים מעטים בילבד אירע המאורע ששינה את חייו וחיי המדינה — מילחמת ששת־הימים.

לוויגנר עצמו לא גוייס. זו הפסם השגיה הוא החמיץ את הלחימה, בשעה שצה"ל לחם את מילחמות־ישראל, וה' צבאות הלך בראש הגייסות.

אבל למשה לוויגנר לא היה כל ספק מהו רצון האלוהים. כל מה שינק בכיתת הוריו, בכפר־הרא"ה ובישיבת מרכז הרב, התפרץ עכשיו וזעק: ליישב את ארץ־ישראל השלמה.

הדבר נראה לו מובן לחלוטין: אלוהים הנחיל את הארץ לזרע אברהם, כיבוש־יהושע התרחש שנית, מיצווה היא להוריש את הכנעני ולרשת את הארץ. בעיות ביני־לאומיות ויחסי ישראל־ערב עניינו אותו כקליפת־השום — הם היו דברי־הבל בהשוואה לדבר אלוהים חיים.

„התעוררו בי רוחות נסערות, שלא הניחו לי ימים ושבועות," סיפר לוויגנר. תחילה חשב על כפר־עציון, ה־קיבוץ שחזר באישור הממשלה אל המקום שממנו סולק

(המשך בעמוד 22)

גוש אמונים: מ"? כמה? היכן?

כ **שנפגש חנן פורת,** צעיר, קצין קרבי מצטיין וכיום אחד המנהיגים המיבצעיים של גוש־אמונים, עם הרב יהודה עמיטל, הוא אמר לו: „אני רוצה לאמר לעם הזה את מי אני מייצג!"

היה זה אחרי אחת הפעולות הראשונות של גוש־אמונים, שהיכו בתדהמה את הציבור הרחב. לפתע צמח ועלה כוח פוליטי חדש, מרשים בכוחו ובממדיו, שהכניע את הממש־לה והפך גורם ראשון במעלה בזירה הישראלית.

הרב עמיטל, אחד משני ראשי ישיבת גוש־עציון, והאב הרוחני של חיילי ישיבות־ההסדר — המכונה בחוגי צה"ל „הגנרל של ההסדרניקים." השיב לחנן פורת הצעיר: „לא כדאי לך!"

ואמנם, הדימוי הציבורי של גוש־אמונים הוא של גוף הכולל אלפי ורבבות לוחמים, רובם חובשי־כיפות, המוכנים לעשות כל מה שיוטל עליהם במסירות, ביעילות ובאמונה. אך אילו ידע הציבור את כוחו האמיתי של הגרעין המייסד את הגוש, היה הדבר מפחית בערכו.

החוגים הדתיים הרחבים בארץ אינם תומכים בגוש־אמונים. החוגים האורתודוכסיים הקיצוניים — אנשי אגודת־ישראל והחוגים הקיצוניים פחות, הקרויים „ותיקי המפד"ל", מתנערים מגוש־אמונים ומפעולותיו.

הגרעין הפנימי

ה **גרעין שהקים** את גוש־אמונים, והמהווה את תש־תיתו עד היום, התחלק לשניים: בני ישיבות־ההסדר

כניעת הממשלה אחרי הקריעה: המוצחים עוברים מסבסטיה לקדום בשיירה חגיגית

ובוגריהם, ובני ישיבת מרכז הרב בירושלים ובוגריה.

ישיבות־ההסדר הפכו זה מכבר חלק מן הנוף של צה"ל. בני ישיבות אלה מתגייסים לצבא בצורה מאורגנת, על־פי הסכם שנעשה לפני כ־15 שנה בין צה"ל והחוגים הדתיים. למרות שהשם „הסדר" נלקח כאילו מהמקורות, פירדשו פשוט „ההסדר בין צה"ל ובין הישיבות, על צורת גיוס בני־הישיבות לצבא."

ישיבות־ההסדר הוקמו בשיתוף עם מישרד־הביטחון. כיום יש כשמונה ישיבות כאלה, הפזורות בכל רחבי הארץ. בני הישיבות מתגייסים לצה"ל כאשר הם מגיעים לגיל גיוס, משרתים משך שישה חודשים, עוברים את הטירונות והקורסים המיועדים להם, וחוזרים לישיבה לשנה תמימה. בתום השנה הם שבים לצה"ל, משרתים בו חצי שנה נוספת, חוזרים לישיבה לשנה נוספת. בתום שנה זו הם לובשים מדים לעוד חצי שנה.

למפקדי צה"ל התברר כי כושר־הקליטה של בני־הישיבה הוא הרבה מעל לממוצע של מגוייסי צה"ל. אחרי התייעצות עם ראשי־הישיבות, הכין צה"ל תוכנית אינטנסי־בית הרבה יותר לבני ישיבות־ההסדר. מרבית הקורסים, שבהם הם משתתפי, קוצרו, הלימודים והאימונים רוכזו בפרק זמן קצר הרבה יותר. צה"ל היה מרוצה ביגלל קיצור תקופת־האימונים, ובני־הישיבה היו מאושרים על שאינם מבזבזים עוד את זמנם.

במילחמת יום־הכיפורים, ומילחמת־ההתשה אחריה, הם התגלו כלוחמים מעולים, ובעלי מוטיבציה לאומית חזקה. מתוך כמאה לוחמים מקרב בני ישיבות־ההסדר, נפלו שמונה בקרבות.

יש גורם דתי למוטיבציה הלאומית החזקה של בני ישיבות־ההסדר בצה"ל. הם גדלו על בירכי התורה ש־„מילחמתם של הגויים היא מילחמה נגד ה', ולפי שאינם יכולים להילחם נגד ה', הרי הם נלחמים נגד ישראל." חינוכם מורה להם כי „ישראל מייצג בעצם קיומו את הרעיון האלוהי של ייחוד ה' ודרכי ה' של צדקה ומישפט. ניצחון ישראל פירושו: „ניצחון הרעיון האלוהי, וכן חס ושלום להיפך." (המעלות ממעזקים, סיפורו של הרב עמיטל על מילחמת יום־הכיפורים.)

קומנדו קוק

ה **גוף השני** שממנו מורכב הגרעין הפנימי של גוש־אמונים נמצא בישיבת מרכז הרב בירושלים. ישיבה זו פועלת מכוח הכאריזמה של העומד בראשה, הרב צבי יהודה הכהן קוק. צה"ל אינו מאפשר לבני ישיבה זו להתגייס בצורה מאורגנת, משום שהישיבה אינה כלולה במיסגרת ישיבות־ההסדר. חלק מבני הישיבה מתגייס לצה"ל בצורה עצמאית, אולם מרבית בני־הישיבה אינם משרתים כלל בצבא.

אצל צעירים אלה, הגדלים והמתחנכים על בירכי ה־ציונות של הרב קוק, יוצר הדבר תסביך עמוק. בפעילות אינטנסיבית במסגרת גוש־אמונים הם מוצאים ביטוי לתסביך, והשתחררות מסויימת ממנו.

הם גם מרגישים כשליחי־מיצווה של הגוש. ראש הישיבה, הרב קוק, אומץ על־ידי גוש־אמונים כאב הרוחני של הגוש. מזכירות הגוש והמטות הלוחמים שלו אינם עושים צעד מבלי להתייעץ קודם ברב בן ה־86, הסובל ממחלת־רגליים קשה. בני ישיבת מרכז הרב רואים עצמם כשליחיו של הרב צבי יהודה קוק להמוני גוש־אמונים, וכשליחי הגוש בפני הרב.

החוגים הדתיים הרחבים אינם תומכים בגוש. החוגים הקיצוניים יותר אף אינם מכירים בציונות, קל וחומר בציונות־החלוצית, שבה דוגל גוש־אמונים. אין הם מסכי־מים לשיטות, הזרות להם, של מילחמה בשדה, הפגנות והתנחלויות.

קשה להעריך את מיספרם המדוייק של חברי ישיבות־ההסדר וישיבת מרכז הרב ובוגריהם. כיום משרתים ב־צה"ל 240 בחורי ישיבות־ההסדר. בכל ישיבות־ההסדר לומדים כיום כ־500 תלמידים, ובישיבת מרכז הרב 300. ראשי הגוש עצמם מעריכים את חברי הגרעין של גוש־אמונים ב־1200 איש לכל היותר.

הגרעין החיצוני

א **ת הגרעין הפנימי** של גוש־אמונים עוטף הגרעין החיצוני: פעילים ומנהיגים שאינם בוגרי ישיבות־ההסדר או ישיבת מרכז הרב. אלה הם צעירים, רובם בוגרי יחידות קרביות של צה"ל, דתיים ושאינם דתיים, המאמי־נים בציונות נוסח גוש־אמונים והמוכנים להקדיש מזמנם, מירצם ומכספם לשם ביטוי לאמונתם זו הלכה למעשה. על החוג הזה נמנים ראשי תנועת־הנוער בני־עקיבא, דמויות בולטות ביישובים הדתיים, ומנהיגים צעירים ושאי־נם צעירים, צעירים מחוגי הליכוד וחברי התנועה למען ארץ־ישראל שלמה.

רמתו המיבצעית של גוש־אמונים יכולה לעורר קינאה בקרב כמה וכמה יחידות של צה"ל ומישטרת ישראל, שנוצחה בכל התמודדות עם הגוש, ובעיקר בסידרת ההפגנות נגד הנרי קיסינג'ר. הסודיות של הפעולות נשמרת במין קדושה של ממש. הכוחות מוסטים ומועברים ממקום למקום במהירות מפתיעה. הקשר פועל כראוי, ואפילו מערכת־הסברה נוחלת הצלחות גם בכלי־תיקשורת הקשים להבקעה.

פעילות הגוש מתבססת על גורם־ההפתעה, כאשר גם סוג הפעולה וגם האתר שנבחר מפתיעים בכל פעם מחדש את כוחות־הביטחון.

הפעילות המיבצעית מתחלקת לשני סוגים:

● פעולות פרטיזניות, שבהן עורכות יחידות־מחץ מצומצמות־היקף, אך המורכבות מבחירי חברי־הגוש, הפגי־נות, התנחלויות זעירות אך מציקות.

● הפעולות ההמוניות, שבהן מופעלים אלפים ורבבות.

המעגל השלישי

כ **אן מופיע המעגל** השלישי: ההמונים הפעילים. הפעולה רבת־ההיקף ביותר של הגוש נערכה לפני כחצי שנה: צעדת ארץ־ישראל, לדברי ראשי הגוש, השתתפו בה 50 אלף איש. לדברי מתנגדי הגוש, השתתפו בה 20 אלף איש בילבד. האמת היא, בוודאי, באמצע, ומוכיחה כי גוש־אמונים מסוגל לקרוא למיבצעיו רבבות אנשים. הליכוד, על קהלו הנלהב של מנחם בגין, אינו יכול לרכז בכיכר מלכי־ישראל בליבה של תל־אביב, יותר מאלפים בודדים. מיפלגות השמאל, על ההסעה המאורגנת של משאיות קיבוצי השומר הצעיר, הוכיחו בהפגנות־הנגד שאינם יכולים לרכז יותר מכמה מאות מפגינים.

ממי מורכבות רבבות אלה? אין ספק כי הנוער הדתי, בניגוד להוריו שאינם מסכימים עם גוש־אמונים, נוהה אחרי הגוש ומתייצב בהמוני כיפותיו הסרוגות. בני ההת־ישבות העובדת גילו בחודשים האחרונים את הגוש, ומנהיגותם נוכחה לפתע לדעת שהנוער נוהה אחרי הגוש. היא פתחה בבדק בית. מצטרפים אל אלה צעירי הימין, המאוכזבים מחוסר־הפעולה של המימסדים המיפלגתיים.

אך החוג הרחב, שעליו מסתמכים חברי הגוש בהכרזו־תיהם השונות, הוא הנעלם הגדול. גוש־אמונים טוענים שרוב הציבור עומד מאחוריהם. מתנגדי הגוש טוענים שכל כוחו הפוליטי של הגוש מתמצה באותן רבבות המתייצבות לדגל, כאשר הגוש קורא להן.

יוסי יגאי ■

(המשך מעמוד 21)

בקרבות מילחמת־העצמאות, בקירבת חברון. אילו עשה כן, יתכן שלא היה קם גוש־אמונים מעולם.

אולם מרים לווינגר לא רצתה לחיות בקיבוץ. זיכרונות ילדותה כלביא הרתיעו אותה. היא עוררה שאלה פשוטה: למה לא חברון עצמה?

וכך, כמעט במיקרה, בביתו של הרב לווינגר במושב נחלים ליד לוד, נולד המעשה שנתן כיוון חדש לתנועת הקנאים הישראלית: ההתנחלות בחברון.

● נגובים בלילה

ב**מהרה התקבצה** קבוצה גדולה של יוזמים — רובם צעירים דתיים. הם פנו אל הגופים הפוליטיים, שהתחילו להתארגן סביב הדרישה לצרף לישראל את „השטחים המשוחררים", ולבסוף התדפקו על דלתות הממשלה.

אולם זו היתה זהירה. לא היה לה שום חשק להקים התנחלויות, שהאמריקאים היו רואים בהן פרובוקציה. הקו הממשלתי היה לגשש בזהירות, למשש את הדופק הבינלאומי, להתקדם באיטיות, ליצור עובדות מוגמרות בשקט, בלי דרמאטיות — מדיניות של „הסיפוח הזוחל", שרב האמן שלה היה משה דיין.

לדיין לא היתה סבלנות לקנאים חמומי־מוח, שיש להם קו־טלפון ישיר לאלוהים. כאשר פנו אליו לווינגר ושותפיו, הפנה אותם לאחד העורכים, שלא התלהב. לוי אשכול סירב ביכלל לקבל אותם.

הדבר לא הרתיע את לווינגר וחבריו. בפסח 1968 הגיעו לחברון בצורה שהפכה מאז שיטה לכל ההוכים בדרכם: תערוכת של עורמה, הפרת־חוק, עקשנות, יצירת עובדות, ניהול תעמולה והפעלת לחצים פוליטיים.

הם פנו אל בעל בית־מלון ערבי בכניסה לחברון. הלה השכיר להם את מלונו בחמימות. לכמה ימים. הקבוצה ביקשה רשות מן המושל הצבאי לבוא לחברון לתפילת־הפסח. המושל העניק את ההיתר, מבלי להבחין במתרחש. כאשר הבין שנפל בפח, היה זה מאוחר מדי.

הקבוצה באה, התפללה — ונשארה. היא הבריזה על מזון „פארק" כעל התנחלות, שיבת עם ישראל לעיר האבות.

הממשלה רגזה. משה דיין, שקשר קשרים אמיצים עם ראש עיריית חברון, ושנאלץ לבטא את זעם קציני־צה"ל המרומים, היה אחוז־חימה.

כמו בקדום, כעבור שמונה שנים, הוכרע הכל בשעות הראשונות. אילו הופעל צה"ל בשלב הראשון והיה מונע את עצם בואם של המתנחלים לייעדם, או מסלקם משם מייד, היה כל העניין נגמר. כמה עיתונים היו כותבים מאמרים, כמה מיפלגות היו מפרסמות גינוי, אך שיטת גוש־אמונים היה נחנקת באיבה.

אולם הממשלה היססה, התלבטה, פחדה מפני דעת־הקהל מימין ומשמאל, ולא עשתה דבר. ביחסה של ממשלת־חוק אל מיעוט קנאי, שמנוי וגמור עימו לכפות את רצונו על הכלל, אין אסון גדול יותר.

בממשלה הנתונה במצב עלוב כזה, די בחלייה חלשה אחת כדי לשבור את שרשרתה. היא נמצאת בדמותו של יגאל אלון.

אלון, שכל חייו הצטמצמו אז בנסיונותיו הנואשים להתחרות במשה דיין, ראה לפניו הזדמנות בלתי־חוזרת. דיין לא יכול היה לפרוש את חסותו על אנשי לווינגר, מבלי לקומם נגדו את אנשי הצבא, ששנאו את החבורה שרימתה אותם, ושפתחה תיבת־פנדורה של צרות בחברון הכבושה. אלון נחפז אל חברון, הציע את חסותו ל„מתנחלים". כשר־העבודה הבטיח להם תעסוקה, כדי שיוכלו להחזיק מעמד. כאיש הקיבוץ המאוחד, הבטיח להם בחשאי נשק בלתי־חוקי, כדי שלא יהיו תלויים בצה"ל.

היה זה מעשה־בגירה מחפיר מצד מי שחתיימר אז ליהות מנהיג היונים. הוא פרץ את הסכר. כל השרים רצו בעיקבות אלון. גם דיין נסחף בזרם.

● פוגרום יהודי

ד**התנחלות שקמה** בניגוד לרצון הממשלה, תוך הונאת צה"ל, הפכה עובדה. המתנחלים נכנעו, למראית־עין, לדרישת־יוקרה של הממשלה, עברו מן המלון הערבי לחצר בניין המימשל הצבאי. אך במהרה קמה קרייה גדולה, שהושקעו בה מאות מיליוני לירות. הערבים בנו את הבתים, ועבדו במיפעלים שהוקמו. רוב המתנחלים עצמם עבדו בשעות היום מחוץ למקום. רבות מן הדירות בשיכוני־האבן היקרים עמדו ריקות.

אך קריית־ארבע (או „חברון עילית", כפי שקראו לה תחיכה) מילאה את ציפיות מייסדיה. הם התחילו בחברון הערבית, חמושים ומתגרים בממכוון, כדי להשפיל את הערבים ולהוכיח להם שלא הם בעלי הארץ.

הם ניהלו קרב רצוף עם אנשי המימשל הצבאי, שלא ביקשו אלא לשמור על השקט. מדי פעם פרצו קטטות בין החיילים והמתנחלים, אך בכל פעם ניצחו המתנחלים בעזרת הפוליטיקאים. כאשר סילק המושל הצבאי בכוח דוכן שהוקם בלי רשות, תוך תיגרת־ידיים סוערת, קיבלו המתנחלים רשות ממשלתית להקים מיסעדה. כאשר עוררו

(המשך בעמוד 25)

„בשהייתי בן 8 שיחקתי את אנטיוכוס הרשע, ואמרו שיש לי כישרון תיאטרלי - אך הקריעה בסבסטיה לא היתה הצגה..."

הראיון הבא ניתן על־ידי הרב משה לווינגר לצוות „העולם הזה" בביתו בקריית־ארבע, במהלך הכנת הכתבה על איש־השנה תשל"ו.

● הרב לווינגר, מה מריץ אותך?

אני מאמין בקדושת ארץ־ישראל. קדושת ארץ־ישראל פירושה לא רק לאהוב את העולם הרוחני שבתורת ישראל, אלא כל בית, כל עץ, כל שדה שבארץ־ישראל.

במשך כל השנים, בעיקר בגלות, עסקנו רק בעולם הרוחני, משום שאז לא היינו בארץ־ישראל, זלא עסקנו בגוף.

פיתוח הראש ופיתוח הרגליים חשובים באותה מידה. גוף עם רגליים חולות, הוא חולה, ומפריע לעבודת־הראש.

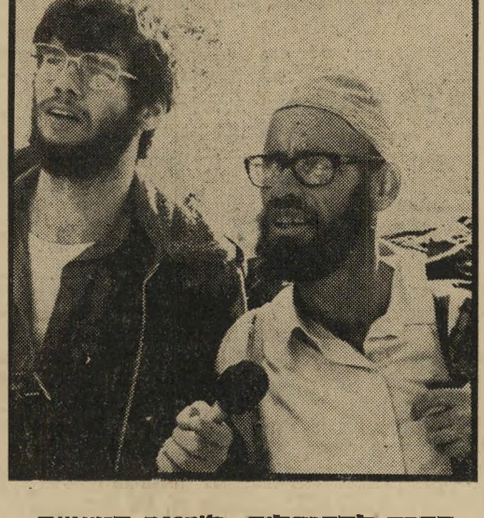
„מיספר הערבים אינו חשוב. גם אם נהיה מיעוט - הארץ תהיה שלנו!"

עבודת האלוקים ואהבת ארץ־ישראל אינה יכולה להיעשות רק בראש, אלא גם ברגל. הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל כתב ספרו אורות: „גדולה היא תביעתנו הגופנית, גוף בריא אנו צריכים, התעסקנו הרבה בנפשיות, שכחנו את קדושת הגוף, זנחנו את הבריאות והגבורה הגופנית, שכחנו שיש לנו בשר־קודש, לא פחות ממה שיש לנו רוח־הקודש. עובנו את החיים המעשיים ואת התבררות החושים ואת הקשור עם המציאות הגופנית המוחשית, מפני יראה נפולה, מפני חוסר־אמונה בקדושת הארץ.

„כל תשובתנו תעלה בידנו רק אם תהיה, עם כל הוד רוחניותה, גם תשובה גשמית, יוצרת דם בריא, בשר בריא, גופים חטובים ואיתנים, רוח להטה זורח על־פני שרירים חזקים, ובגבורת הבשר המקודש תאיר הנשמה שנתחלשה."

במרכז חיי עומדות שתי מגמות: הדת והחלוציות.

אני ציוני, אבל לא מאמין בציונות המנותקת מהדת. בקונגרס הציוני היתה החלטה של הרצל שיש להקים בית

בדרך להתנחלות: לווינגר במיבצע

יהודי בארץ־ישראל, אבל לנתק את המדינה מהדת. אני לא מאמין בזה. לא יתכן לבנות בארץ־ישראל הקדושה מדינה יהודית שתהיה מנותקת מהדת. ארץ־ישראל אינה רק שטח אדמה, שעליו יש להקים מדינה, מקום מיפלט ליהודים מהאנטישמיות. אם בחירת ארץ־ישראל היא מיקרית, רק שטח־אדמה אליו יתרכזו יהודים, כמו כל שטח־אדמה אחר, וינתקו את הדת ממנה, לא יהיה קיום לארץ־ישראל.

עבודת האלוקים שלי היא היום גם באהבת כל אבן וכל שדה בארץ־ישראל. כשאני בא לקיבוץ של השומר הצעיר, אני מברך את המקום. לא איכפת לי אם שומרים שם מיצוות, אם אין שם חוטאים ואם חיי־המישפחה בסדר. המהר"ל מפראג עמד על הפסוק שיש לברך כל ישוב יהודי חדש משום שהוא נותן מיקלט לאלמנה. לגבי, כל ישוב בארץ נותן מיקלט לאלמנה וכל אבן בו קדושה.

● על מה אתה נלחם?

אני נילחם על יישובה של ארץ־ישראל הקדושה. על ישוב הבית שלנו. חברון, שכם וסבסטיה זה הבית שלנו. כל פינה היא קדושה.

לפני כמה ימים, ברחמת־הדסה, היה לי ויכוח עם חברים. אמרו לי: „בשביל מה אתה צריך את חברון? יש המון מקום מילבד חברון! העיר מלוכלכת ומצחינה. תישאר בקריית־ארבע, שהיא הרבה יותר נקיה, וגם היא קדושה!" אמרתי להם: „נכון שחברון יותר מלוכלכת מקריית־ארבע, אבל זה לא עושה אותה פחות קדושה. אם הגויים היו מלכלכים ספר־תורה בזבל, ספר התורה לא היה עוד קדוש? כך גם חברון!"

● האם אתם תנועה פוליטית?

אנחנו תנועה בעד עם־ישראל וארץ־ישראל. אם צריך לעסוק לשם כך בפוליטיקה, בהפגנות, בתיגרות מילוליות ולעיתים גם לא מילוליות, אנחנו עוסקים גם בזה.

מה קרה עם קיסינג'ר? הוא הפך להיות המנהיג של עם־ישראל. אני זוכר שכשבולון המר חשב אם להיכנס לממשלה או לא, הוא אמר לנו שהוא הולך להתייעץ עם ראש־הממשלה. אמרתי לו אז: „למה לך להתייעץ עם רבין? תלך להתייעץ ישר עם קיסינג'ר, הוא ראש־הממשלה!"

אני לא יודע אם סיני זה ארץ־ישראל או לא, אבל נלחמנו נגד החזרת שטחים בסיני. אנחנו יודעים מה יבוא אחרי זה. מה שקורה בממשלה, שכל לחץ הכי קטן מפחיד את הממשלה, והיא מוכנה להחזיר שטחים ולקרוע אותם מארץ־ישראל. מה הבהלה? האם היה איום על קיומה של מדינת־ישראל? מה קרה שהממשלה לא מאמינה בכוחו של העם לעמוד בלחצים ולעמוד במשברים? אמריקה מאיימת. שתאיים. אנחנו יכולים להגן על עצמנו! בשביל מה היה צריך את שיטת הסאלאמי? לשם מה להחזיר שטחים מבלי לקבל כל תמורה? במצב הנתון היום בעולם, לא היה קורה כלום אם היינו אומרים לקיסינג'ר: אנחנו לא רוצים להחזיר. ארץ־ישראל קדושה לנו. ארץ־ישראל היא הבית שלנו, כבר אלפי שנים.

אנחנו לא כובשים או מחזיקים שטחים. אני לא מבין מה זה שטחים כבושים או מוחזקים. אדם יכול לכבוש את הבית שלו עצמו? מה, אנחנו מחזיקים כאן את ארץ־ישראל בשביל להחזיר אותה אחר־כך?

● נלומר, אילו היה המצב האוביקטיבי שונה, או אם יהיה שונה בעתיד, וגם לדעתך תהיה צפויה סכנה לקיומה של מדינת־ישראל אם לא נחזיר שטחים, היית מוכן להחזיר את שכם או חברון?

או צריך לשקול מחדש. צריך לשקול את המצב החדש ולהחליט מה הכי טוב לעם ישראל. אני בכלל נגד התיכונים ארוכי־טווח של מה יהיה „אילו". גם לחברים שלי בגוש־אמונים אני אומר תמיד: „בואו נתכנן לפי המצב הקיים, ולא נחשוב מה לעשות אם ההם יעשו כך או כך." אם ייווצר מצב שבו נהיה בטוחים כי יש סכנה אמיתית לעם ישראל, לכל ארץ־ישראל, אני אהיה מוכן להחזיר אפילו את המקומות שציינת. כמובן שעדיף ארץ־ישראל קטנה בינתיים על חורבן גמור.

אבל אני חושב שמצב כזה לא יגיע לעולם. בוודאי שהיום המצב הוא לא כזה. אנחנו יכולים לזקוף קומה בפני קיסינג'ר ובפני כל העולם, להסביר את קדושת הארץ ואת השייכות שלה לעם היהודי ולהילחם על שלנו.

● וכיצד אתה רוצה לנחוג בערבים שבשטחים?

זו אחת השאלות המרכזיות, שאנחנו מתחבטים בהן.

אנחנו לא רוצים לגרש אף ערבי מהארץ.

לדעתי צריך לנהוג בערבים כפי שנהגים בגרים בשנת יובל. יש להציב בפניהם שתי אפשרויות של מעמד בארץ, ולתת להם לבחור.

האפשרות הראשונה היא שהם יהיו אורחים אצלנו. אנחנו נתייחס אליהם כמו אל אורחים נכבדים. מן הידוע הוא שככל שבעל־הבית שלם עם עצמו, כן הוא יכול להכניס לביתו יותר אורחים. אנחנו נתייחס אל הערבים כמו אל אורחים נכבדים, אבל מבלי שתהיינה להם החובות והזכויות של היהודים בארץ. אני לא מתכוון לאורחים סוג ב'. חלילה. אני מתכוון לאירוח מלא.

מצבם של ערביי ישראל כיום הוא בלתי־נסבל, בעיקר בלתי־נסבל בשביל הערבים. היום הם אורחים מסוג ב'.

לוינגר מדבר

אנחנו לא נותנים להם לשרת בצה"ל, אבל דורשים מהם שישלמו מיסים כדי לקנות נשק לצה"ל. מדוע הם צריכים לשלם מיסים שבהם קונים פנטומים? אנחנו דורשים מהם לשלם מיסים כדי שנוכל להעלות לארץ עוד ועוד יהודים. מדוע הערבים צריכים לשלם בשביל עליה יהודית? יש להגיע איתם למערכת־יחסים כזו, שהם יוכלו לשבת לבטח כאן כאורחים, אבל לא להטיל על האורחים חובות שהם אינם חייבים בהם.

הבחירה השניה שיש להציע לערבים היא להיות שווי־זכויות, אזרחים בארץ כמו כל אחד. לשם כך צריכים להתמלא שני תנאים. האחד: שהערבים יבינו כי אנחנו הקמנו כאן מדינה יהודית, על כל המשתמע מכך. שהערבים יחליטו כי הם מצטרפים לרעיון של יצירת המדינה, מזדהים איתו ופועלים למענו.

התנאי השני קשור בנו. אנחנו צריכים להיות חזקים ברוח, מאוחדים, מאמינים, עם מלוכד תחת כנפי ההשגחה האלוקית. שני התנאים כפותים זה בזה. הערבים אף פעם לא יאמינו בחזון עם־ישראל, ולא יוכלו להשתלב בו, אם אנחנו לא נהיה מלוכדים בעצמנו.

אני מאמין כי ההצעה הראשונה טובה לעכשיו, וכי יותר מאוחר, לאחר שנגיע לשלמות עצמית, יקבלו הערבים את הדרך השניה... אז הם יהיו שווים לנו: גם ישלמו מיסים כדי לחזק את הביטחון, משום שזה יהיה הביטחון שלהם וגם ישרתו בצה"ל. גם ישלמו מיסים בשביל להעלות יהודים לארץ, משום שייידעו כי המדינה היהודית, בה יש להם חלק ולה הם שותפים, עומדת על יסוד העלאת היהודים לארץ־ישראל.

● בין אם תתקבל ההצעה הראשונה ובין אם תתקבל השניה, האם אינך חושש שהערבים יגברו מבחינה מיספרית על היהודים, ואז המדינה לא תהיה עוד יהודית?

עכשיו אתה מתייחס למיסמך קניג, ואני חושב שהוא

המנהיג ואנשיו: לוינגר ואנשי הגוש

טועה. אדם השלם עם עצמו יכול להכניס אליו הביתה חמישה אורחים, מבלי לחשוש. הוא יכול להכניס 10 ו־20 אורחים, ולא יאונה לו כל רע, משום שהוא שלם עם עצמו וחזק יותר. הכמות המיספרית של הערבים לא תהווה בעייה כלל, אם אנחנו נהיה שלמים עם עצמנו. גם אם נהיה כאן מיעוט קטן, אך שלם עם עצמו, לא ניפגע כלל והארץ תהיה שלנו.

● האין אתה חושב כי פעולות גוש־אמונים מחלישות את הממשלה, וכסופו של חשבון פוגעות במטרה שאתם מאמינים בה? חרי לממשלה חלשה יותר יהיה קשה לעמוד בלחצים.

שלמה המלך אמר „באין חזון ייפרע עם". מה זה ייפרע? ידוע כי המושג פרוע מייוחס בדרך כלל לאשה סוטה. כאשר תופסים אשה שונתה, שבגדה בבעלה, פורעים את שיער ראשה. זה כדי שהיא תיראה פחות יפה. ראה עד כמה זה מתאים לחיים המודרניים היום לגבי הנשים המטופחות או פרועות השיער!

לממשלה אין חזון, והיא תביא לכך שהעם כולו יסטה.

זה רק נדמה שאנחנו מחלישים את הממשלה. אנחנו מנסים להעניק חזון. כשיהיה חזון, הממשלה תהיה חזקה יותר, והעם לא יהיה סוטה. אנחנו, לאמיתו של דבר, מחזקים את הממשלה.

● אומרים שאתה תיאטרלי מידי. למשל, הקריעה שעשית בכנסיה, כאשר שר־הביטחון הורה לעזוב את השטח.

אני יודע שמאשימים אותי בזה. אפילו שימעון פרס אמר שזו היתה הצגה.

כשהייתי צעיר, ילד בן 8 בבית־הספר, שיחקתי בהצגה את אנטיוכוס הרשע, ואז אמרו עלי שיש לי כישרון מישחק, אבל מאז לא שיחקתי.

אני רוצה פעם אחת ולתמיד להסביר מה היה אז בסנסטיה. את ההודעה שפרס צריך להגיע קיבלנו חצי שעה לפני שהוא הגיע. מייד התכנסנו, מזכירות הגוש וחברים שהיו במקום. 90 אחוזים מאיתנו חשבו שפרס בא כדי להודיע לנו שאנחנו יכולים להישאר במקום. רק 10 אחוזים אמרו שאולי הוא בא להודיע לנו שאנחנו צריכים להתפנות. היה לנו רק חצי שעה זמן, ולא היתה לנו די שהות כדי לדון בדברים ביישוב הדעת.

כאשר מישהו אמר שאולי יבוא פרס כדי לפנות אותנו, אמרתי, כבדרך אגב, שאז צריך יהיה לעשות קריעה. ושהגיע פרס נפלו עלינו דבריו בפיתאומיות, והיו מכה קשה. אז נזכרתי בדברים שלי עצמי, ועשיתי קריעה. לא היה כאן שום עניין עם הצגה.

● רבנים צעירים אחרים החושבים כמוך אינם נוקטים בשיטות שלך. אין הם מנפנפים באגרופים ואינם מגיעים להתנקשויות עם ח"כ ממשלה ועם הצבא. מדוע אתה הולך בדרך זו?

אספר לך סיפור. הסבא שלי מצד אמי, הרב עזריה זיגמונד פרנקל, היה במינכן בתחילת שנות ה־20, כאשר הנאצים החלו לזקוף ראש. הוא היה בדעה שיש להניח לנאצים, להיות סובלני כלפיהם ולנקוט במדיניות של חוסר־תגובה.

ב־1926 תקף צעיר נאצי ברחוב את דודי, בנו של סבי, בגוכחות סבי, ונתן לו מכה במרפק, ששיברה כמה מעצמותיו. סבא החליט אז ללמד את הנאצי לקח, ועשה לו מישפט. ביום של גזר־הדין לא הסכים סבא שאמא שלי ואבא שלי, שהיו כבר נשואים, יבואו לבית־המישפט. הוא היה בטוח שהנאצי ייצא אשם, ורצה להצניע את כל העניין, כפי שישנם היום אנשים טובים הטוענים כי אנחנו צריכים להצניע את נוכחותנו בכל מיני מקומות. שמעון פרס ביקש זאת מאתנו רק השבוע, כאשר הוא היה כאן. התוצאה של המישפט היתה שהנאצי יצא זכאי. השופט קבע כי זו היתה תאונה, וכי דודי קיבל את הפליק מהמרפק שלו, רק משום שהנאצי פתח בחוזקה רבה מידי דלת, ומכך נפגע הדוד שלי.

הסיפור הזה מלמד אותי כי צריך להילחם. אסור להצניע דברים. אסור להטביע את הראש בחול. השגיאה של סבא שלי, אני לא אחזור עליה.

● האינך חושש שאתה עלול לגרום לי־מיל־חמת אחים?

לא. ראשית, מרבית העם תומכת בנו. ביגלל המעשים שלנו, וביגלל הצידקה שלנו, וביגלל האמונה שלנו, גדלה התמיכה בנו מיום ליום.

גוש־אמונים הוכיח כי הוא יכול לקרוא לפעולה ממש למעלה מ־50 אלף איש, כפי שהדבר התבטא בצעדת ארץ־ישראל. אבל התומכים בנו הם מרבית העם. גם המתנגדים לנו, ייווכחו בסוף כי שגו, וכי הצדק איתנו. הפעילות שלנו, היכולה להיראות כבייכול כמעוררת חילוקי־דעות בעם, רק תאחד ותחשל את העם.

● האין זה מפריע לך שאתם מתנגשים עם חיילי צה"ל ועם החוק?

המיקרים, שבהם יש אלימות או הנפת ידיים, הם מעטים ביותר. בדרך כלל החיילים מבינים אותנו, ומסכי־

אין אסון אם במילחמה על ארץ־ישראל איזה חייל יחטוף בוקס

מים איתנו. כאשר אנחנו מתפללים ברמת־הדסה, והחיי־לים שומרים עלינו כעל מפגיעים, רבים מהם מצטרפים אלינו לתפילה, והיתר תומכים בנו. אפילו מושל חברון תומך בנו.

אנחנו כל הזמן מטיפים לחברים שלנו: בלי אלימות. רק ויכוחים, ושיחות, והתנגדות פאסיבית. האשימו אותי במישפט, שממנו יצאתי זכאי, כאילו קיללתי חייל צה"ל. כל מי שמכיר אותי יודע שזה לא נכון! אני מטיף כל הזמן

הרמטכ"ל מנהל משא־ומתן עם לזוינגר

לדבר עם החיילים במתינות ובאורך־רוח, למרות שלפעמים זה קשה. כאשר ניצב בפניך בחור בן 18, להוט ונלהט, לעיתים קשה מאד לשמור על הוויכוח שלא יסטה מהפסים הנכונים, אבל אנחנו שומרים.

אני לא נוהג כאשר העניין מגיע להנפת אגרופים. אני יודע שזה קרה לפעמים בין המתנחלים והחיילים, ואני מצטער על זה. אבל אני לא רואה אסון אם במילחמה על ארץ־ישראל יחטוף איזה חייל בוקס. מובן שיש להימנע מכך, אבל זה לא אסון.

● מה עשית עד מילחמת ששת הימים?

עדיין לא הגיע הזמן לשחרר את עבר־הירדן

חרי אז לא היתה כעיה של שטחים כבושים.

העניין כולו סובב סביב „לרדת מן החומה". הגויים תקפו אותנו ראשונים, ניצחנו ושיחררנו את אדמת ארץ־ישראל.

אתה יודע שגם עבר־הירדן המיזרחי הוא אדמת ארץ־ישראל, ולא שמעת אותנו דורשים מצה"ל לצאת ולכבוש את עבר־הירדן המיזרחי. הערבים לא ירדו עדיין מהחומה שם.

שים לב שכל מילחמות עם ישראל, מאז יהושע בן־נון, היו מילחמות שלא אנחנו התחלנו בהן.

עדיין לא הגיע הזמן לשחרר את עבר־הירדן המיזרחי. אני יודע שמבחינת העולם ודעת־הקהל, אי־אפשר היום לשחרר את כל ארץ־ישראל, אם כי אני לא חסיד הדיעה שיש לוותר על הכותל המערבי עבור חייו של חייל צה"ל אחד. לעיתים יש להילחם על הדברים הקדושים, אפילו אם משלמים את המחיר, אבל הזמן לשיחרור עבר־הירדן המיזרחי עדיין לא הגיע.

אני יודע שכיום אי־אפשר לעשות את זה. כל מה שאנחנו עושים, אנחנו עושים לאחר שיקול ובדיקה אם יש לנו סיכוי להצליח באותו זמן.

● כבר מה שעשיתם עד כה הצליחתם?

בוודאי. אני לא מתכוון רק לזה שאנחנו יושבים בקדום. אנחנו הצלחנו לעורר את העם — לזה אני מתכוון.

● ומה הלאה?

בשיחות שיש לנו ביננו לבין עצמנו, אני תומך בחידוש הפעולות. אני מתכוון לפעולות הסברה, לימוד, וגם לפעו־לות בשטח.

● עוד התנחלויות והפגנות?

עוד הרבה התנחלויות והרבה הפגנות! אנו עוסקים בכך ממש בימים אלה!

איש השנה תשל"ו

(המשך מעמוד 22)

המתנחלים שערוריות ב„מערת המכפלה"*, שינתה הממשלה את הסדרים שם לטובתם.

בשנת תשל"ו נמשכה שיטה זו, בגבור המהומות בגדה המערבית — בתגובה על ההתנחלות בקדום, החלטת הממשלה שופטת להתיר תפילה יהודית בהר־הבית וההתגרויות ב־מערכת־המכפלה — החליטו אנשי הקרייה „ללמד את הערבים לקח". הם ירדו לעיר, כשהם חמושים בנשק חם, תפסו שייך ערבי זקן, הכריחו אותו לסלק מחסום שהוקם על־ידי מפגינים ערביים. לאחר מכן תפסו שני צעירים ערביים, שיסו בהם כלב אימתני, חטפו אותם לקרייה, הפשיטו אותם עירומים והילקו אותם.

התיאור הזכיר פוגרום אנטישמי במיזרח אירופה. לא היה זה דמיון מיקרי: הלאומנות היהודית החדשה, שנולדה בגטו של מיזרח־אירופה, לא יכלה לתאר לעצמה שילטון ואד־נות אלא כהעתק דהוגמות הזכורות מתיאורי האבות ומתוך הספרות.

מכאן התופעה הנראית מוזרה לכאורה, אך שהיא טבעית לגמרי: מעשי הקנאים היהודיים בארץ דומים להפליא למעשי השילטונות במדינות העלובות ביותר ש־ראתה אירופה מימיה: המישטרים הלאומניים המכוערים במיזרח אירופה שלפני מילחמת־העולם השנייה. החל ב־מתנחלי חברון וכלה בישראל קניג, הם מזכירים כמרים, פוליטיקאים ומושלי־מחוזות אוקראיניים ופולניים, ליטאיים ורומנים.

תגובת השילטון הישראלי היתה חלושה ומעוררת־רחמים. לוויגנר הועמד לדין על אישום מגוחך — לא על עצם עריכת הפוגרום, אלא על העלבת קצין־צה"ל. בתום מישפט צבאי שדמה לפארסה, זוכה וחזר הביתה כמנצח.

אחרי זריקת־עידוד זו, עברו מתנחלי קריית־ארבע ל־התקפה נגדית. הם הרחיבו את תחום עירם, פלשו לגבעות סמוכות, ניסו להקים שם בתים, התכתשו עם חיילים. לא היה ספק שישיגו את שלהם.

כל אותו זמן שימשה קריית־לוויגנר מטה־עזר וחיל־מילואים לכל מיבצע התנחלות של גוש־אמונים. לוויגנר עצמו חרג מן התחום של התנחלותו, השתתף במיבצעי־התנחלות בארץ כולה, היה אחד מאבות ההתנחלות הגדולה של תשל"ו — קדום.

הוא סימל את האתגר הגדול ביותר שקם, מאז קום המדינה, למישטר הדמוקרטי, לכסים הרוחני ולסידרי השילטון של ישראל.

BLUT UND BODEN

מ שה לוויגנר אינו מסמל רק את התנועה המעמידה את האתגר הזה, אלא גם את האידיאולוגיה המאיימת על כל מסכת המוסכמות של המישטר הקיים — זו שיצחק רבין כינה אותה, השנה בשם „משיחיות־שקר".

אולי יותר מכל אדם אחר בגוש־אמונים, הוא מייצג את הנהר הרוחני, שיתוכו נשפכו כל היובלים הרעיוניים של הלאומנות המיסטית־דתית החדשה.

לוויגנר מתגאה בעיקר בסבו מצד האם, הרב זיגמונד פרנקל, שהיה יהודי מתון, ושבנו — אחי אמו של משה — היה הפרופסור הנודע למאתימטיקה בירושלים, אברהם הלוי פרנקל. מישפחת פרנקל היתה שייכת לאצולה ה־אינטלקטואלית, אך ההשפעה האמיתית על חייו באה מ־כיוון מישפחת האב — מישפחה שהיתה מעורה באור־תודוכסיה הגרמנית הנוקשה.

אורתודוכסיה זו, שמקורה היה בעיר פראג־קפורט (על הנהר מיין), קמה על ברכיו של שמשון (בן) רפאל הירש. היתה זאת אסכולה פרוסית, שצמחה על רקע העולם הרוחני של גרמניה דאז, באמצע המאה שעברה.

העיקרון המנחה היה „תורה עם דרך־ארץ" — כש־הארץ היתה גרמניה. חסידיה ראו בעצמם לא רק בני דת־משה האורתודוכסית, אלא גם בני הלאום הגרמני. הם היו לאומנים גרמניים לכל דבר, ועלו לא פעם על הלאומנים בני דת־ישוע.

הלאומנות הגרמנית המודרנית היתה שקועה תמיד ברעיונות מיסטיים, שבמרכזם עמדו שניים: הגזע והאדמה. הקשר המיסתורי בין הגזע והאדמה היה ההימנון היסודי של תפיסה לאומית זו, והתנגנו בו לא פעם צלילים ש־הזכירו ימים פגניים.

אדמת ה„פאטר־לאנד" הגרמנית היתה קדושה. עובדי־האדמה, שהשקיעו בה את זיעתם, היו בעלי יעוד לאומי מיוחד, והם היו יקרים לאומה מבני־הערים. כי רק מתוך האדמה, ומתוך מגע מתמיד עימה, יכלו הכוחות הלאומיים להתחדש שוב ושוב.

כמו כל מרכיני הלאומנות הגרמנית, הגיע גם זה להגזמה מיפלצתית בפיזיוסופיה הנאצית. בצורתו הסופית הזאת, הוא מצא את ביטויו באחת הפיסמות המוכהקות ביותר של הנאציזם הגרמני: BLUT UND BODEN.

„דם ואדמה", קריאת־הקרב של „מנהיג האיכרים" ה־נאצי, ואלטר דרה, היתה קריאת־הקרב של הנאציזם ה־משתולל. אחד ממעשיו הראשונים של דרה, בהגיעו ל־כהונת שר־התקלאות של הרייך, היה לחוקק חוק־נחלאות, שאסר על כל אדם להחזיק בנחלת־קרקע בגרמניה אם לא יכול היה להוכיח את טוהר דמו הגרמני מאז 1800.

המטרה העליונה של היטלר עצמו היתה להרחיב את „שטח המחייה" הגרמני מיזרחה, לצרף ל„נחלת האבות" הגרמנית מיליוני קילומטרים מרובעים נוספים, להשמיד את הסלאבים היושבים עליה במחנות־מוות, ולחלקה בין מתנחלים גרמניים חדשים.

אל־צבאות יוצא לדרך

ע ם עליית הנאציזם נותק הקשר בין האורתודוכסיה היהודית בגרמניה ובין הלאומנות הגרמנית, שהתנכלה

ריצת־ניצחון אחרי כניעת הממשלה

ריקוד בסבסטיה עם היציאה לקדום

ליהודים. אולם האורתודוכסים נשארו לאומנים. הלאומנות היהודית תפסה את מקום הלאומנות הגרמנית.

„תורה־עם־דרך־ארץ" הפכה „תורה־עם־דרך־ארץ־ישראל".

קודם לכן, כאשר קם העיתונאי הווינאי המתבולל תיאודור הרצל וייסד את הציונות, התנגדה לו האורתו־דוכסיה הגרמנית כמו הרבנים האורתודוכסים בכל רחבי אירופה. רבני הדור קיללוהו, גידפוהו, ראוהו שליח־השטן, על כי לא המתין למשיח — שרק הוא היה מוסמך להביא את הגאולה ולקבץ את עם ישראל.

הרצל היה מושפע גם הוא מרעיונות הלאומנות הגר־מנית. את מדינת היהודים כתב, לדבריו, בהשפעת המר־סיקה המשכרת של ריכארד ואגנר, מאבות המיסטיקה הגרמנית הלאומית החדשה. הוא האמין בחשיבות האדמה — אם כי לא חשב על ארץ־ישראל דווקא, ומוכן היה להקים את הקהילה היהודית החדשה בארגנטינה, באוגנדה או בכל מקום אחר.

כאשר אימצה האורתודוכסיה היהודית־הגרמנית לעצמה את הלאומנות היהודית היה המעבר קל בשבילה. היא פשוט העתיקה את הרעיונות הלאומניים ממולדת אחת לשניה.

סבו של משה לוויגנר היה עדיין אנטי־ציוני קיצוני. אביו כבר היה ממייסדי תנועת עזרא, תנועת־הנוער ה־דתית־לאומנית־קיצונית של פועלי־אגודת־ישראל, שכמה מראשיה נמנים עתה עם ראשי החסידים של ארץ־ישראל־שלמה. משה עצמו היה, בנעוריו, מדריך תנועה זו בארץ.

בעיר מולדתו, מינכן, הגיע אליעזר לוויגנר במגע מוקדם עם הנאצים. מינכן היתה מרכזם. שם ערך אדולף היטלר את נסיון־ההפיכה שלו — הפושט בבית־המרזח. משם קרנה תורת־הגזע החדשה, וגם תורת „הדם והאדמה".

לא היה צורך להמציא רעיונות של „דם ואדמה" במסורת היהודית. הם היו קיימים מאז שחר הימים. אולם כעוד שלגבי יהודי דתי מן הדור הקודם היה זה רק אחד המוטיבים הרבים בשילוב הערכים והרעיונות של היהדות, הוא נשקף עתה מן האוצר העשיר. הוענקה לו הי־כורה, וכימעט ביעדיות.

איש כמו משה לוויגנר לא היה צריך לעמול כדי להגיע לכך. עשו זאת לפניו אבותיו הרוחניים — אותם מורי־הדרך, שהוא מזכיר אותם בלי־הרף.

באלף השנים הראשונות של קיומה, התפתחה דת־ישראל במרוצת הדורות מפולחן של שבט, שצמח משר־שים פגניים, לקראת תורה של מוסר אוניברסלי. אל־הצבאות, שצעד בראשם עמו והביס את אויביו ואת אלו־היהם, הפך בהדרגה אלוהים של מוסר עולמי, שמאס בזבחים, שחס על בני־נינווה ועל חיילי פרעה כשם שחס על בני־ישראל, ושתבע מעמו רמה מוסרית גבוהה יותר מאשר מכל הגויים.

כאשר הגיעה הדת היהודית לשיכ זה, שוב לא היתה קשורה באדמה. ככל ימי הבית השני חי רוב רובו של העם היהודי מחוץ לגבולות ארץ־ישראל. זמן רב לפני חורבן הבית השני, לא היה המיקדש אלא סמל דתי, יעד לעלייה־לרגל.

מיליוני היהודים ברחבי העולם לא השתתפו במרד המכבים או במרד הקנאים. אוצרות־התרבות הגדולים של היהדות, כמו התלמוד הבבלי, נולדו מחוץ לגבולות הארץ. התלמוד החרים או השמיץ את המכבים, הקנאים ובר־כוכבא („בר־כוזיבא"). ספרי המכבים נשתמרו רק בידי הגויים, לא בידי ישראל. וכל פרשת מצדה לא היתה נודעת לדורות מאוחרים לעולם, לולא יוסף בן־מתתיהו „הבוגד", ששמר את זיכרם בספריו היווניים.

ניפשה והמהר"ל

ה יהדות האוניברסלית נאבקה בשתי חזיתות — נגד הנצרות, שנטלה את רעיונותיה המתקדמים ב־יותר ועירבבה אותם בפילוסופיה יוונית, ונגד הקנאים, שחזרו לפולחן־השבט הפרימיטיבי של ימי־קדם. הקנאים הובילו את היישוב בארץ להתאבדות לאומית, והנוצרים כבשו את העולם. אך היהדות האוניברסלית החזיקה מעמד ופרחה. יהודה הנשיא, עורך־המישנה שהיה ידידו האישי של הקיסר הרומאי הגאור מרכוס אוריליוס, סימל את ה־גישה הפתוחה־לעולם, רחבת־האופקים של יהדות זו, ש־פנתה עורף לאדמה ופנים לתלמוד.

המוטיב הדתי של ארץ־ישראל לא נעלם, כמובן, מ־עולם מאוצר־הרעיונות של היהדות. אי־אפשר היה לשכוח כי על מיצוות־עשה — כמו שמיטה וערלה — ניתן היה לשמור רק בארץ. תמיד היו יהודים שמיצוות אלה משכו אותם לתחומה של ארץ־ישראל. אך לרוב העצום של ה־יהודים, החל באנשי־הרוח הדגולים וכלה במאמינים פשו־טים, לא היתה ארץ־ישראל אלא ארץ־הקודש הסימלית, השייכת לעבר ולימי המשיח.

עוזם רוחני זה התחיל להשתנות, בהדרגה, רק לקראת סוף ימי־הביניים. רוחות חדשות נשבו בעולם, רוחות של לאומנות חדשה, ש־השתלטה על העמים כמרוצת מאות בשנים. היא השפיעה גם על היהדות.

יהודה הלוי, המשורר היהודי מספרד, נכסף אל ארץ־ישראל והאמין בעליונות הגזע היהודי. הוא מת בדרך לארץ. רבי משה בן־נחמן (הרמב"ן) נמשך גם הוא ארצה, התמקם בירושלים לפני 700 שנים. הקבלה, שחסידיה צמשכו אל ארץ־ישראל, יצרה את האווירה המיסטית ש־קלטה רבים מן היסודות האלה. אין זה מיקרה כי אחד מיורשי הקבלה, הרב ליווא בן־בצלאל (המהר"ל) מפראג, יוצר הגולם, הוא אחד הגיבורים הרוחניים של משה לוויגנר. אולי בהשפעת השוביניזם שגאה בימי חייו, לפני 400 שנים, בקיסרות האוסטרית, הטיף המהר"ל* לעליונותם

* לא הוכח מעולם שיש קשר כלשהו בין המיסגד המוסלמי הקרוי כך ובין המערה הנזכרת בתנ"ך, או ש־הקברים שנשמרו על־ידי המוסלמים הם אמנם קברי־האבות.

* המהר"ל — מורנו הרב רבי ליווא.

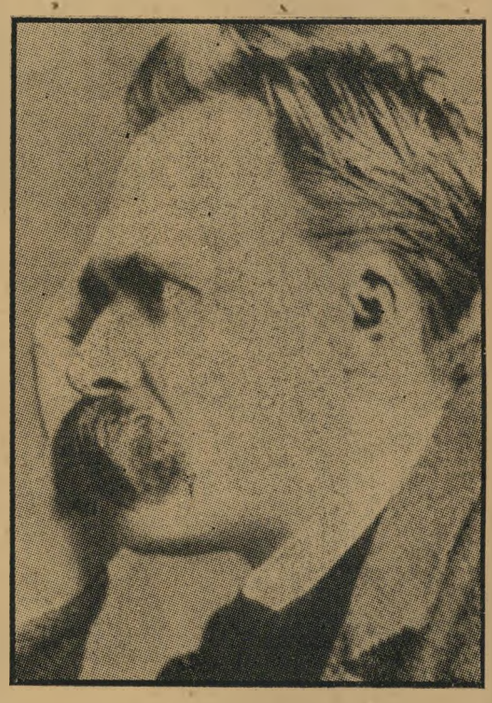
של ארץ־ישראל והעם היהודי, במושגים שתאמו את הלאו־מנות החדשה שעברה כרוח־פרצים באירופה.

האיש שניקז את כל היובלים האלה לזרם אחד של לאומנות דתית יהודית מודרנית היה האיש שרוחו מרחפת עתה על גוש־אמונים, דרך ספריו ובאמצעות בנו הקשיש: הרב אברהם יצחק קוק, שבא מליטה ויסד בארץ את ה־רבנות הראשית. הוא גישר על פני התהום שהפרידה בין הציונות ההרצלאית ובין הדת, באמצעות הפאתוס החדש של פולחן ארץ־ישראל. הוא האמין בעליונותו המוחלטת של האדם היהודי, שבו ראה את האדם העליון, ברוח תורתו של פרידריך ניטשה.

גישתו של הרב קוק לא נתקבלה על דעת הכל. אגודת־ישראל קבעה שספריו של קוק מושפעים מן הנוצרים, וזרים ליהדות האמיתית. אולם לגבי הדור החדש של חניכי הזרם הממלכתי־דתי, היו דברי הרב קוק כתורה מסיני.

משה לווינגר, שהתחנך בישיבת מרכז הרב (על שם הרב אברהם יצחק קוק) ושאשתה תורה מפי בנו, צבי יהודה קוק, קלט את כל היובלים האלה — את הציונות נוסח קוק, את הדי „הדם והאדמה" שהובאו מגרמניה, את הקבלה, ואת הקנאות החדשה שנולדה כתגובה על השואה.

מוטיבים יהודיים עתיקים ולאומנות אירו־פית חדשה, מיסטיקה יהודית ומיסטיקה ניאו־פגנית, יהודה הלוי וריכארד ואגנר, המהר"ל וניטשה — זהו בליל משכר ותוסס.

פרידריך ניטשה: אדם עליון

קשה להעלות על הדעת תרכובת מפוצצת יותר — מכונת־תופת רוחנית.

הקומץ הנבחר

ב „אני מאמין" שמסר הרב לווינגר בתום תשל"ו, בראיון עם צוות העולם הזה (ראה עמודים 23—22), מתגלים כימעט כל מרכיבי התערובת האידיאולוגית הזאת.

יש בה הערצה „לכל אבן, כל שדה." שיש לה צליל פגני ממש, גישה דאיסטית הנראית זרה מאד לזרם המרכזי של הדת היהודית.

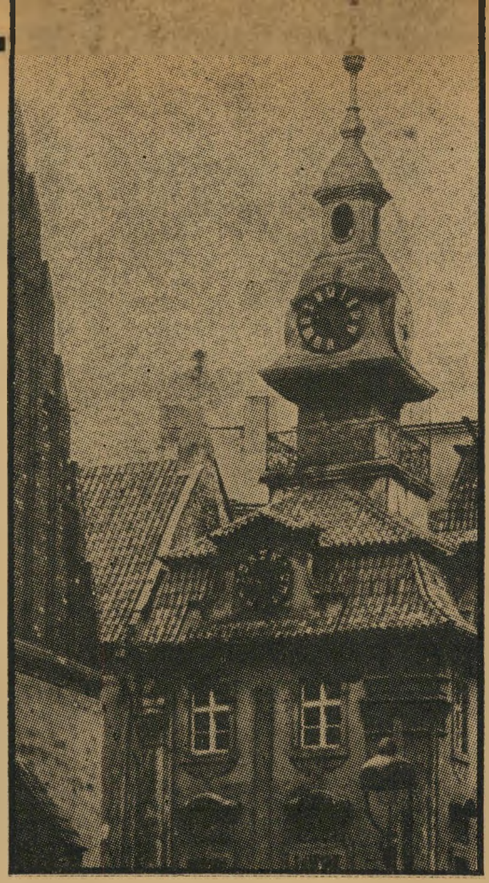
יש בה הערצה לכוח („רוח לוהט זורח על פני שרירים חזקים"), הלקוחה ממישנת הרב קוק, אך המזכירה גם את הכמיהה של ילד חלש וקטן, המבקש להידמות לבריוני הכיתה. הדיבור על „בשר בריא, גופים חטובים ואיתנים" מזכיר מאד את הפולחן הפגני של יוון העתיקה.

אמנם מפגין לווינגר מידה של שיקול־הדעת, כאשר הוא אומר שהוא מוכן לוותר (זמנית) אף על חברון ושכם, אם חלילה יהיה בכך צורך כדי להציל את מדינת־ישראל מכלייה. אך ברור לחלוטין מ׳ יהיו המחליטים הבלי־עדיים לגבי הצורך: הרב לווינגר וחבריו, לא הממשלה הנבחרת של מדינת־ישראל. מצב כזה לא יגיע לעולם.

אין ללווינגר שמץ של ספק לגבי חופר־הסמכות של ממשלת ישראל לנהל את ענייני המדינה — לפחות בכך הנוגע לשלמות ארץ־ישראל. לווינגר וחבריו „יחזקו" את הממשלה ויכוונו אותה בדרך הנכונה — הדרך שנקבעה על־ידם, לא על־ידי הבוחרים.

אין לווינגר דוגל, לדבריו, באלימות כלפי יהודים — אך אין הוא פוסל אותה, באותם המיקרים שבהם היא דרושה, להגשמת המטרה.

לא פחות מאלף יחסו של לווינגר כלפי שני מיליון הערבים, החיים כעת תחת שילטון ישראל. אין הם יכולים להיות אזרחיה, במצב הנתון. הם יכולים להיות רק „אורחים" — בלי זכויות ובלי חובות, כשהם נתונים לחסדי ממשלת־ישראל, כמו הכושים בדרום־אפריקה או

כנסיית המהר"ל: קנאות ומיסטיקה

הרב אברהם יצחק קוק: גופות קדושים

הרב צבי יהודה קוק: אדמה קדושה

ברודזיה. הוא מעמיד בפניהם, באחרית הימים, גם אפשרות שניה — שפירושה התבוללות וטמיעה בעם־ישראל הציוני.

מאחר שאינו מאמין בדמוקרטיה — שהיא ההיפך מעליונות דבר־האלוהים — אין לווינגר נבהל גם לנוכח נבואות־השחור על הפיכת הערבים לרוב בארץ־ישראל השלמה. בעיניו, הדבר כלל אינו רלוונטי — כי בארץ השייכת ליהודים, ישלטו היהודים — „גם אם יהיו מיעוט קטן."

בהתקפה של מתינות מוותר לווינגר על עברי־הירדן — לפי שעה. אך מדבריו ברור לחלוטין כי יבוא גם תורה של ארץ זו, כאשר יהיה ניתן לספח אותה, תוך ניצול הזדמנות פוליטית או צבאית.

הערצת הכוח, פולחן האדמה, האמונה בזכות המוחלטת של העם העצמי וההתעלמות המוחלטת בזכויות העם השני, הזיהוי בממ־שלה הנבחרת והביטחון בכך שקומץ קיצוני זכאי וחייב לכפות את רצונו על העם כולו — צירוף זה של רעיונות דומה להפליא לתשתית הרעיונית של משטרים מסויימים באירופה של אתמול ובדרום־אפריקה של היום.

זיכרונות־השואה גותנים לתרכובת זו דחף ריגשי נוסף. נדמה כי העוול שנעשה ליהודים אתמול מעניק מוסריות אוטומטית לכל מעשיהם היום — גם (ואולי דווקא) כאשר מעשים אלה מזכירים לא במעט את ה־מחשבות והפעולות של מבצעי העוול ההוא. יתכן שזו הסיבה לכך שגם לווינגר מתבל את דבריו בזכרונות

ריכארד ואגנר: גזע ובחר

ההורים מתקופת הנאצים — ומסיק מהם מסקנות שאין להן כל קשר לתוכנם.

הגולם מפראג

ז הו עולמו הרוחני של האיש שסימל את המיעוט הקנאי, שקיבל על עצמו לכוון את גורל מדינת־ישראל, לכפות את רצונו על ממשלה בוויית־בעיניו, לפרש את רצון־האלוהים ולבצעו על־אדמות, בזכות האמונה המיס־טית בשליחותו.

במשך שנת תשל"ו כישכש הזנב בכלב. המיעוט כיוון את מעשי הממשלה, הכניע אותה בקדום ובחברון, גרם להתלקחות בגדה המערבית והתסיס את ערביי ישראל.

המאורעות הגדולים — לכנון, אנטבה — היו קשורים בשמו של יצחק רבין, אך יתכן מאד שהמאורעות שהיו קשורים בשמו של משה לווינגר היו חשובים יותר, לאורך ימים.

יהדותם של לווינגר וחבריו, שקרעה את כל מיתרי היהדות רבת־הגוונים מילבד אחד, ושניגנה עליו מנגינה חדגונית, פרימיטיבית ומסעירה את הדם, איימה לכבוש ולהצעיד חלקים גדולים של הנוער. מול הריקנות הרוחנית הגמורה של המימסד הישראלי, ורפיון הרוח והגוף של האופוזיציה המתקדמת, הם הציבו אלטרנטיבה משכרת, כובשת ומלהיבה.

יתכן מאד שהם דמו יותר ליצירתו של גיבורם, המהר"ל, מאשר למהר"ל עצמו. הרב מפראג יצר את הגולם מחומר, ונתן בו רוח־חיים על־ידי שמות קדושים ששם בפיו. אולם הגולם קם על יוצרו והיה מחריב את העיר בשבת, לולא הספיק הרב להוציא את השם מפיו. הגולם התמוטט והפך שוב ערימה של חומר, המונחת מאז בעלייית־הגג של בית־הכנסת בפראג.

הקנאות החדשה דומה לגולם מפראג. רי שאילה הגדולה בסוף תשל"ו היתה אם קיים אדם המסוגל לחוציא את השם מפיו — לפני שיקום ויחריב את הבית השלישי.

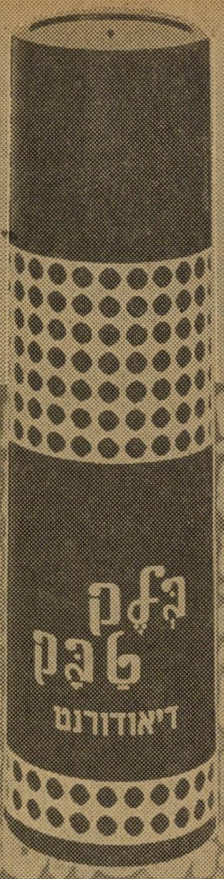
כּ

לגברים בלבד

לגברים כמו שנשים אוהבות

דיאודורנט לגבר בְּלֶק טַבָּק חדש

עץ הזית

פרסום פלד.משה עמך,נורברט

משיחי השקר

ב**ערב התישעה־באב** שידרה הטלוויזיה ויכוח, ש־היווה מעין מהפכה־זוטא בחיי־הרוח בארץ.

בפעם הראשונה העז כלי־תיקשורת ישראלי ממלכתי לחציג לפני הציבור הרחב את אחת השאלות הנגוזות של ההיסטוריה היהודית: מדוע נהרסה הקהילייה היהודית, שרגיים לקרוא לה בשם „חבית השני"?

דורות של יהודים חונכו על בירכי השקר המוסכם, שבית־המיקדש נחרב ביגלל שינאת־חינם. כלומר: ביגלל מילחמת היהודים בינם לבין עצמם.

לפי אגדה זו, נפלה ירושלים מפני שהקנאים עשו שפטים איש ברעהו, גם בשעה שהצבא הרומאי כבר הטיל מצור על העיר. בקרבות־אחים אלה נשרפו בידי היהודים רבים ממצבורי־המזון ששרדו בירושלים הנצורה, שבה כבר השתולל הרעב.

אולם בעובדה היסטורית זו אין תשובת־אמת לשאלה. אין שמץ של ספק בכך שהרומאים היו כובשים את ירושלים גם אילו היתה קיימת בין הקנאים הארמונית מושלמת, ואילו לחמו יחדיו תחת פיקוד אחיד ובמישמעת מופתית.

נדמה שתשובת־כזב זו, שזכתה בהילה של אמת תודות לחזרה אינסופית עליה, לא באה אלא כדי למנוע מחשבה על הסיבות האמיתיות. נראה כאילו קיימת בתת־ההכרה הלאומית התנגדות עמוקה ועיקשת למחשבה כזאת.

חבית השני נפל מפני שהיישוב היהודי הכריז מילחמה על האימפריה הרומאית — מילחמת־טירוף שמעמות כמותה בהיסטוריה מכחינת חוסר־ההיכוי המוחלט שלה.

האימפריה הרומאית שלטה על מרבית העולם המוכר של אז, מערפילי בריטניה ועד גבולות פרס. לרשותה עמד אירגון צבאי משוכלל, חובק־עולם, שיכול היה לרכז את כוחו האדיר במהירות וביעילות נגד כל איום.

היישוב היהודי, לעומת זאת, היה גורם מבוטל. הוא ישב בחבלים מצומצמים של הארץ, חלקו ביהודה וחלקו בגליל. הוא אף לא יכול היה לצפות לעזרה מצד רובו רובו של העם, מיליוני היהודים שהיו פזורים ברחבי העולם, ושלא התעניינו במאורעות הפוליטיים בארץ־הקודש.

בהשוואה לנשר הרומאי, דמה היישוב היהודי לזרזיר.

ברגע שהחל המרד, כבר נגזר עליו סופו בוודאות מוחלטת. הדבר היה ברור גם לכל בעלי המחשבה המפוכחת ביישוב עצמו. יוסף בן־מתתיהו (הוא פלאוויוס יוספוס), שרשם את המאורעות בדייקנות ובנאמנות, הנציח את נאומו של אחד מראשי האצולה היהודית, המלך אגריפס השני, שכינס את הציבור הירושלמי והזהיר אותו מפני ההרפתקה. בפיו היתה סקירה כה ממצה, שקולה ונוקבת של המצב לאשורו, עד כי אין מה להוסיף עליה גם כיום, כעבור 1900 שנים.

אם כן, איך הצליחה קבוצה של הרפתקנים חסרי־דעת, משוגעי־גדולות ומופקרים, להדיח את המנהיגות המבוססת והאחראית של היישוב, להשתלט על העם ולהוביל אל האכזון הכבוח?

הטירוף הקדוש

ליאוויוס יוספוס, אדם שהקדיש את מרבית שנות חייו למחשבה על המרד הגדול, לא מצא לכך תשובה משכנעת. מדבריו עולה כי הקנאים השתלטו על הציבור באמצעי טרור, אחרי שרצחו במשך שנים ארוכות את כל מתנגדי־הציבור שהעזו לפקפק בתורתם המטורפת.

עובדה זו נכונה כשלעצמה. הקנאים, כמו המכבים לפניהם, הקדישו את מירב מאמציהם להריגת יהודים, ורק את מיזערם להריגת גויים.

בימי מרד הקנאים, כמו בימי מרד המכבים, הושמדו באופן שיטתי כל היסודות ביישוב שליבם היה פתוח לתרבות האוניברסלית, ושהטיפו להשתלבות היישוב בעולם המתחדש.

ההתפרצות החוזרת

אפשר היה להסתפק בהסבר זה של המרד, כפרי התלהבות מטורפת אך חד־פעמית, לולא חזר כל אותו תהליך על עצמו בשנית, כעבור שני דורות בילבד, במרד בר־כוכבא, שנסתיים אף הוא באבדון.

לא זה בילבד שהעם לא היה מסוגל ללמוד לקח מן האסון שנפל בחלקו בעיקבות הניסיון הקודם, אלא שנכנס לאכסטאזה מטורפת עוד יותר, ולא הרפה עד שהביא על עצמו שואה נוראה עוד יותר.

אפשר היה למצוא הסבר לתופעה זו ביחסים המייוחדים שבין רומא וירושלים, או באווירה הדתית המייוחדת של התקופה. אולם גם הסבר זה אין בו כדי לספק — כי התפרצויות דומות של טירוף לאומני פקדו את עם־ישראל בתקופות שונות של דברי ימיו הארוכים.

לא רק „הבית השני" הושמד מפאת התפרצות כוזאת, אלא גם „הבית הראשון". ממלכות ישראל ויהודה הקדומות היו שונות לחלוטין מן הקהיליה היהודית של התקופה הרומאית, מבחינת אופי הדת היהודית, המושרשות של העם באדמת הארץ, המציאות הבינלאומית והמיבנה החברתי הפנימי.

אך יש דמיון מוזר בין סופן — הבית הראשון נחרב, כמו הבית השני, בשל התקף לאומני־מיסטי שלא הניח לבעליו לראות את המציאות וליהסתדר בה. וגם אז — חורבן שומרון, אחרי המרד באשור, לא הרתיע את ממלכת יהודה מלילכת באותה דרך עצמה, כעבור דורות מעטים, וליפתוח במרד הפר־סיכוי בבבל.

גורלו של ירמיהו, שהזהיר מפני הטירוף והשמיע דיברי הגיון מפוכח על יחסי־הכוחות, לא שפר בהרבה מגורל יורשיו בסוף ימי הבית השני. הוא נעצר, עונה והושלך לבור של טיט — ורק האמונות התפלות של התקופה מנעו את הירצחו.

אפילו מרד המכבים ב„יוונים", שהצליח אחרי מאבק ממושך והפכפך, תודות לכישרון המדיני של בני מתתיהו החשמונאי ונסיבות חיצוניות בלתי־צפויות, לא פרץ כתוצאה משיקול־דעת והכנה רציונלית, אלא בהתפרצות ספונטנית וחסרת־חשבון של התלהבות דתית־מיסטית.

הצלחת מרד זה לא היתה חד־משמעית. הוא נשא בקירבו מלכתחילה את זרע חורבנו.

כי המכבים (או „המקבים", על שמו של יהודה בן־מתתיהו, איש המקבת) לא הסתפקו בהבסת השילטון הזר שדיכא את דתם, אלא שירשו מנוף הציבור היהודי כל מגמה רציונלית, כל נסיון להתפשר עם העולם החיצון ולקחת חלק בהתקדמותו. „המתיוונים" נטבחו בלא־רחם, במשך שנים ארוכות, והיישוב היהודי בארץ איבד כל קשר עם המציאות.

האבדון הבלתי־נמנע התעכב במשך דורות אחדים ביגלל גאוניותו של הורדוס, גדול המדינאים שקמו אי־אולם מערכת־הטרור של הקנאים לא יכלה להתפתח ולהצליח, לולא התפתו חלקים גדולים והולכים של הציבור לאמונתם המשיחית.

יחסי־הכוחות גוזרים אבדון על כל סיכוי לנצח את האימפריה הכבירה? אין לכך כל חשיבות, כי אלוהים צועד בראש עמו הנבחר, וכוחו אדיר ללא־שיעור מכוחה של כל ממלכה אנושית.

מחסני־המזון החיוניים נשרפים במילחמות־האחים? אין דבר, אלוהים יאכיל את לוחמיו.

הרומאים התקרבו לבית־המיקדש, וכדאי להיכנע בעוד מועד כדי להציל את המישכן הקדוש? להיפך, ברגע האחרון יראה אלוהים את עוצמתו ויכה בגויים, שהרי לא ייתן למישכנו שלו להיחרב.

אדם רציונלי יכול היה להתייחס אל תיקוות אלה כאל הזיות של מוכי־שיגעון. אך באווירה המשולהבת של המרד, כאשר הכל האמינו כי המשיח עומד להופיע בכל יום, כאשר המיסטיקה הדתית שלטה בכל החיים, נראה הדבר סביר בהחלט. ולהיפך: הספקנות של בעלי־הדעת נראתה כטירוף מסוכן, בוגדני ושטני.

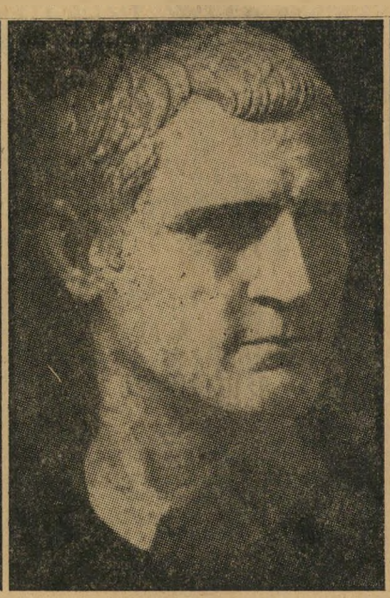
כאשר מתחיל תהליך של סיחרור מסוג זה, כימעט אי־אפשר עוד לעצור אותו לפני הסוף המר.

כל מאורע קטן וגדול מזין אותו. הצלחות צבאיות מיקריות על יחידות רומאיות קטנות נראו כניצחונות כבירים, המוכיחים את התערבותו הישירה של הקדוש־ברוך־הוא. המפלות, לעומת זאת, הוכיחו רק שאלוהים כועס על עמו, שהעם עדיין לא טיהר את עצמו מחטאיו, שדרושה התעלות אישית ולאומית נוספת.

כך הוסיפו הניצחונות והמפלות כאחד שמן על מדורת ההיסטריה הדתית־מיסטית־לאומנית, עד שכך מימי העולם לא יכלו עוד לכוכותה.

מתתיהו החשמונאי

אגריפס השני

יוספוס פלאוויוס

שבתאי צבי

היא גמרה לך את הביטוח...

ביטחת את העסק שלך ושילמת הכל.
יום אחד, לא כל־כך בהיר, ודווקא בזמן שאתה זקוק לביטוח - מתברר לך כי לא נשאר ממנו הרבה.
איך זה?
ערך הכסף ירד ואיתו ירד ערך הביטוח שלך.
בקיצור: האינפלציה גמרה לך במעט את הביטוח.
להלחם באינפלציה - קשה מאד.
אולי אפשר לסדר ביטוח נגד אינפלציה?
אפשר, בהחלט. הנה מה שמציעה לך חברת "הסנה", חברת הביטוח הגדולה בישראל:
ביטוח צובר.
מיום סידור הביטוח של העסק שלך, יגדל סכום הביטוח בשיעור ההתייקרויות הצפויות במשק.
דוגמא: אם במרוצת שנת הביטוח יגדילו ההתייקרויות במשק את ערך העסק שלך בשיעור של 30% - יגדל אוטומטית, בשיעור דומה, ערך רבושך המבוטח ב**ביטוח צובר** של "הסנה".
שים לב! אתה לא תשלם את מלוא הפרמיה הנוספת, 50% ממנה תשלם חברת "הסנה".
התקשר נא עם סוכן "הסנה", הוא יספר לך על **ביטוח צובר.**

ביטוח צובר של חברת "הסנה", חשוב, ויפה שעה אחת קודם.

הסנה

חברה ישראלית לביטוח בע"מ

(המשך מעמוד 27)

פעם לעם־ישראל. הוא לא היה דמות אהודה, אך הוא פעל בתוך המציאות, וניצל אותה עד תום לטובת ה־קהילייה היהודית, שפרחה ושיגשגה בימיו, תחת כנפי רומא, כפי שלא פרחה מעולם לפניו.

אולם תקופת הורדום היתה רק אינטרמצו: הקנאים שנאו אותו ואת דרכו, וכאשר חלק העזמו חזרו והשתלטו על היישוב, כשהם מו־כנים להוכיחו אל החורבן.

הכמיהה להתאבדות

ב דמה שאי־שם, בניבכי הלא־מודע הלאומי, קיימת מגמה אפלה, הפורצת מדי פעם.

זהו יצר של הרס־עצמי, שאיפה להתאב־דות לאומית, הנמצאת במאבק פנימי מתמיד עם יצר הקיום הלאומי העצמי.

נראה כאילו שתי המגמות קשורות זו בזו, ואולי אף ניזונות מאותם הכוחות הרוחניים הסמויים.

מצד אחד, אין כימעט עם בעולם שהחזיק מעמד תקופה כה ארוכה, תוך שמירת רציפותו התרבותית־הרוחנית, למרות שינויים בלתי־פוסקים בממות ובצורה, במיבנה ה־חברתי והתרבותי, כפי שעשה העם היהודי.

אך מצד שני אין כימעט עם בעולם שהחזיק־מוריה שלו רצופה התפרציות של טירוף מיסטי־דתי־לאומני, המוביל להתאבדות, כמו העם היהודי.

הדבר לא נסתיים במרד בר־כוכבא. לפני 300 שנה בדיוק נפטר אדם שהסעיר את העם היהודי לא פחות ממתחיהו הכהן או שימעון בר־גיורא — שבתאי צבי, המשיח מאיזמיר, ששילהב את המוני היהודים מקצה העולם עד קצהו, ועלול היה לסבכו בהרפתקה חסרת־שחר ודמויית־התאבדות, לולא נשבר ברגעו הגדול ביותר.

אין זה מיקרה שדווקא בתשכ"ו שיבר כלי התקשורת הממלכתי העיקרי בישראל תוכנית שלפחות רמזה על כמה מן השאיפות האלה.* כי במהלך חשנה גברו החששות העמומים, שהנה מתחיל אותו תהליך עצמו מחדש כי היסטוריה של עם ישראל — וישחוא עלול להו־ביל לחורבן „הבית השלישי".

ציון בלי משיח

ה ציונות המודרנית היתה ההיפך הגמור מתנועה משיחית.

היא היתה תנועה רציונלית, שביקשה להשיג יעדים מציאותיים.

אם יש ביכלל טענה לגבי ראיית־המציאות של הציונות, הרי היא שהציונות התייחסה אל המציאות כאל דבר נתון ובלתי־משתנה — שראתה את המציאות של האימ־פריאליזם האירופי הכלי־יכול בסוף המאה שעברה, מבלי להבחין בניצנים הראשונים של ההתעוררות הלאומית של עמי אסיה ואפריקה.

תיאודור הרצל עצמו היה אדם רציונלי. הוא הצטיין במידה גדושה של רומנטיקה, שגבלה לא פעם בנאיביות, והוא שגה לא פעם באשליות ובהזיות. אך הוא היה זר לחלוטין למיסטיקה הדתית־לאומנית של התנועות המשי־חיות. לנגד עיניו עמדו בוני האימפריה הבריטית, לא אלעזר בן־יאיר ושבתאי צבי.

הרצל, מכס נורדאו, חיים וייצמן, קודמיהם במיזרח אירופה והבאים אחריהם בארץ, היו אנשי התבונה הצרופה, נוסח אירופה, או רצו להיות כאלה.

אין זה פלא שהרב משה לוינגר ועמיתיו מדברים על הרצל כזיזיזו? גמור, ומשייכים את הציונות שלהם אל הרב קוק.

כאשר הקים את תנועתו, נתקל הרצל בהתנגדותם המאסיבית של כל הרבנים החשובים של דורו. דברי־הגידופים שכתבו עליו גדולי־התורה של התקופה כימעט לא ייאמנו כיום. יתכן שניתן להסבירם בפחד המושרש־עמוק בתודעת הרבנים מפני משיחי־השקר שלאונים.

אותן הסיבות שהביאו את גדולי התורה שלאחר־החורבן להעלים את המכבים, לבטל את הקנאים, לחרף את בר־כוכבא ולהחרים את שבתאי צבי, גרמו לחשש שמא יהיה הרצל משיח־שקר חדש, שידחוק את הקץ וינסה לעשות את מלאכת המשיח, תוך דחיית בואו.

היה נדמה שבהתמודדות זו, הצדק והניצחון היו עם הרצל ויורשיו. הציונות התגבשה באפיקים של תנועה לאומתי חילונית מובהקת. היא נטלה מן הדת את סמליה — השם ציון, מגן־דויד, הדגל — הטלית, המנורה — אך רוקנה אותם מתוכנם הדתי והעניקה להם תוכן לאומי־חילוני. היא גידלה דורות של מנהיגים זהירים, מפוכחים, שכילכלו את מעשי התנועה בזהירות, ולעיתים אף ב־זהירות־יתר. אפילו איש מבריק כמו זאב ז'בוטינסקי, שהיה לאומן אירופי חילוני־רומנטי, נראה לה קיצוני מדי, והיא לא הניחה לו לקבל לידיו את המנהיגות.

אך ייתכן כי בדיעבד יקבע ההיסטוריון כי הרבנים צדקו. ייתכן שהיטיבו להכיר את רבדי האי־מודע בנפש הלאומית יותר טוב מהרצל. ייתכן כי היתה הצדקה לחששם העמוק, שמא תעורר הציונות מריבצה את המיסטיקה הדתית־לאומנית של הקנאים ומשיחי־השקר,

* אורי אבנרי העלה שאלות אלה לפני שנה וחצי, במאמר „איך משתגע עם" (העולם הזה 1953).

ותפתח פתח להתקף חדש של טירוף־החתי־אבדות העתיק.

אבעבועות שחורות

ה איש שניסה לפשר בין הציונות החילונית ובין המיסטיקה הדתית היה הרב קוק. אך לא היתה זאת פשרה אמיתית. הרציונליזם החילוני והמיסטיקה הדתית הם כאש וכמים — אי־אפשר לפשר ביניהם. האחד מוכן לגבור על השני.

התעוררות המיסטיקה הקנאית החדשה הי־תה איטית והדרגתית.

תחילה באה הרומנטיקה. „בדם ואש יהודה נפלה, בדם ואש יהודה תקום!" שר יעקב כהן, „קמנו, שבנו, צעירי־אונים; קמנו, שבנו, אנחנו הבריונים." ואילו זאב ז'בו־טינסקי נשבע „למות או לכבוש את ההר — יודפת, מצדה, ביתר!"

אולם היתה זו עדיין רומנטיקה תמימה. התנועות ה־לאומיות האירופיות פיתחו פולחן של גיבורי העבר. ה־ציונות, שחיקתה תנועות אלה, הפקיעה את הקנאים הדתיים־המיסטיים של העבר היהודי לצורך זה, הטילה עליהם למלא את מקומם של הרמן הגרמני, ז'אן ד'ארק הצרפתיה והמלך ארתור האנגלי.

גם המיפלגה הדתית־הציונית שקמה ברחבי העולם, ושתמכה במעמדו של הרב קוק בארץ, היתה תנועה מתונה ביותר מבחינה לאומית. אנשים כמו משה שפירא היו רחוקים מכל קנאות לאומנית, הקדישו את מיטב מאמציהם לנושאים כמו שמירת־שבת והקפדה על כשרות.

אך מתחת לפני הקרקע של הדתיות הציו־נית, קמו לחיים חדשים הישרשים העתיקים של המיסטיקה הקנאית. היו דרושים להם שלושה דורות כדי לצאת לאור העולם.

בבתי־הספר הדתיים, בישיבות, בתנועות־הנוער, הת־

המצדה: תיזכורת לעבר, אזהרה לעתיד

גבשה הרוח הנושנה־חדשה. כמו עגלה המידרדרת ב־מידרון, זזה תחילה באיטיות, כך שהעין לא יכלה להבחין בתנועתה, הגבירה בהדרגה את מהירותה. השגה היא החלה מתגלגלת במהירות גוברת.

אנשים כמו משה לוינגר לא קמו יש־מאין, ולא המציאו תורות חדשות. הם יצקו את תורת שני הקוקים, האב והבן, את לאומנותם של המורים בישיבות ושל המדריכים בתנועות־הנוער. הם החלו כופים את רוחם על המיפלגה הדתית, לקנות אחיזה במימסד המדיני ובכלי־התיקשורת, להשפיע על המונים רחבים.

במחלך תשכ"ו היתה הסכנה גלויה לעין. גרעיני גוש־אמונים התגרו בגלוי בממשלה, שללו את זכותה למשול. אך התגרות גלויה זו היתה מסוכנת פחות מאשר האתגר הרוחני — המופשט לכאורה — שהציג הגוש למימסד הציוני החילוני.

אולם אנשי המימסד הציוני לא היו מסוגלים להבחין בסכנה הגוברת. כבני הציונות המעשית, הרציונלית, הם למדו לבוז לתופעות רוחניות. הם לא הבינו, ולא יכלו להבין, את עוצמתו הקטלנית של טירוף רוחני — כשם שעכבר־ריבשה אינו מסוגל להעריך את הסכנה הטמונה במערבולת שמתחת לפני המים.

כך יכול היה לקרות שראש ממשלת־ישראל, יצחק רבין, סמל הרציונליות המעשית, הגדיר באחד מנאומיו בתשל"ו את גוש־אמונים כתנועה של „משיחי שקר" — מבלי לתפוס כלל את האזהרה הנוראה הכלולה בהגדרה זו.

היה זה כאילו קבע רופא שהחולה לקה בדבר — והקך הבריתה, מכלי להבין כי סכנה נוראה מרחפת עתה על העיר כולה, ושיש לנקוט צעדים נמרצים כדי למנוע את התפש־טות המגיפה.

אולי היה כדאי ליצחק רבין לקרוא שוב את כתבי פלאוויוס יוספוס, ואף לעיין מחדש בספר ירמיהו.

ההתאבדות הנהדרת

א יש השנה תש"ז סימל את הסכנה החמורה ביותר המאיימת על קיומו של הבית השלישי — סכנת התפרצות מחודשת של הכמיהה להתאבדות לאומית, כשהיא מופיעה באיצטלה של בשורת־גאולה מיסטית.

הקנאי, אחוז הדיבוק, מופיע לעיתים קרו־בות בדמות אהודה וראוייה־להערצה. יש לו מוטיבציה חזקה הרבה יותר מזו של אנשים קטנים, השקועים ביום־קטנות. הוא מוכן להת־מסר, להקריב, לצעוד בראש.

ביחידה קרבית, הוא יהיה לא־פעם החייל המצטיין. במיבצע חלוצי, יהיה מוכן לסבול ולהחזיק מעמד יותר מאחרים.

אם מביטים בתכונות אלה ביבד, מבלי לשאול לאן מוביל הדרך ההירואית, קל להי־תפס להערצת הקנאי.

ואכן, איש־השנה תשל"ז ועמיתיו זכו בהערצה רבה. אבות התנועה החלוצית בארץ, ביניהם שמאלנים כמו יעקב חזן, שהעריצו עוד אחמול את יוסף סטאלין, הביטו באהבה בחלוצי גוש־אמונים, שנראו להם כממשיכי דרכם. שר־הביטחון שימעון פרס, שאנשי גוש־אמונים הציגוהו כשבר־כלי, הביע בפומבי התפעלות מעוז־רוחם ומחוסן אמונתם.

היו שהישוו את לוינגר העני, המתגורר בדירה צנועה, לאלופי השחיתות של המימסד, והגיעו למסקנה כי בו ובאנשיו טמון סוד ההתחדשות של האידיאלים הלאומיים. אחרים הישוו את פורת הצנוע, גיבור־המלחמה המואס בכסא ובכבוד, לעסקנים המאוסים של המיפלגות, חסרי־העקרונות, שוחרי־האינטריגות ואמני־הפירסום־העצמי, והגיעו למסקנה שפורת אהוד יותר.

אנשי סבסטיה, שהיו מוכנים להילחם בחיילי צה"ל, להביא נשים וילדים ללינת־לילה תחת כיפת־השמיים בליל חורף, לקבל את עצמם תלאות וייסורים, יכלו לזכות באהדתם של רבים וטובים, שחיפשו לשווא התמסרות דומה אצל שוחרי־השלום ומבקשי־הקידמה של „ארץ־ישר־אל השפוייה".

הסכנה הנוראה, הטמונה בדרכם של הי־קנאים, היא דווקא בכך שהתפעלות ממעשי־הם משכיחה את הייעד הבלתי־נמנע שאליו הם מוביליים.

גנרל צרפתי קרא בשעתו, למראה ההסתערות המטורפת של פרשי „החטיבה הקלה" הבריטית במילחמת־קרים: „זה נהדר, אבל אין זאת מילחמה!" למראה ההתמסרות והאידיאליזם של אנשי גוש־אמונים ניתן לומר: „זה נהדר, אבל זוהי הדרך לחורבן!"

הכניעה לקנאות הלאומנית מתחילה בהע־רצת נושאיה. דרושה רוח ביקורתית כדי להבין כי גבורה עיליאית יכולה להיות פסולה, כשהיא נישאת על כנפי ההתאבדות; וכי אידיאליזם יכול להיות מחיה, כשהוא מוקדש לאידיאל מטורף.

אלעזר בן־יאיר סיים את חייו במיחווה אפיפת־הוד במרומי המצדה, אחרי שהגיע בנאומו לפיסגת הרוח האנושית.* אולם אלעזר היה הרפתקן אכזרי ומוכה שיגעון־גדלות, רוצח שלא בחל בשום אמצעי כדי לקדם את עצמו ואת רעיונותיו, מנהיג חסר־תבונה שנשא בחלק נכבד מן האחריות לשואה שפקדה את העם היהודי מאז ועד היום.

אך בעיני צעיר בן תקופתו, בראשית המרד, בוודאי היה אלעזר מקסים ומושך לאין שיעור יותר מאשר הכהנים המנוונים בבית־המיקדש, הפרושים המתפלפלים בבית־המידרש או האצילים המושחתים של המימסד הירושלמי.

הצדוקים והפרושים של אז כוודאי הכחינו בכך, כשם שמרגישים בכך כיום עסקני־המיפ־לגות ופושטי־הרגל הרוחניים. משום כך הם התכבדו, השנה כמו לפני 1900 שנים, לפני הגד הגואה של הקנאים. משום כך הם נכנעו כשאסור היה לחיכנע, דחו את החכרעה כאשר אסור היה לדחותה, השתמטו מן ההתמודדות כאשר הפכה השתמטות זו מחדל היסטורי טראגי.

רגע האמת

ב פרוס תשט"ז, נשאר המאבק ללא הכרעה. אך רגע האמת התקרב במהירות.

שוב מגיע העם היהודי אל אותה פרשת־הדרכים, שאליה הגיע כמה פעמים בעבר: המקום שבו עליו לבחור בין השתלבות במציאות והסכמה לפשרה ובין המיחווה ההירואית של „עצרו את העולם, אני רוצה לרדת!"

בסוף הדרך האחת נמצא הייעד הרציונלי של הבטחת קיום המדינה, תוך התפשרות והתפייסות עם אויביה, חלוקת הארץ והתפתחות מהירה לקראת הטכנולוגיה של המאה ה־21. בסוף הדרך השניה ממתין פרק עטור־גבורה נוסף בהיסטוריה היהודית: חורבן הבית השלישי.

אי־השנה תשל"ז מייצג את דרך־המלך אל הייעד השני — הדרך לניהיונם לאומי חדש, חרצוף כוזו באידיאלים נעלים, בגבורה עי־לאית ובכחכם משיחי צרוף.

* מאחר שלא שרד איש ממגיני מצדה, מילבד אשה זקנה אחת, שבוודאי לא למדה בעל־פה נאום נמלץ, אין ספק כי הנאום המופיע בכתבי יוספוס הוא פיקטיבי. יוספוס, שהצטיין בחוש ספרותי מפותח ביותר, פשוט שם בפי אלעזר את הנאום שהקוראים הרומאיים והיווניים ציפו לו בנסיבות כאלה.

מבוקש!

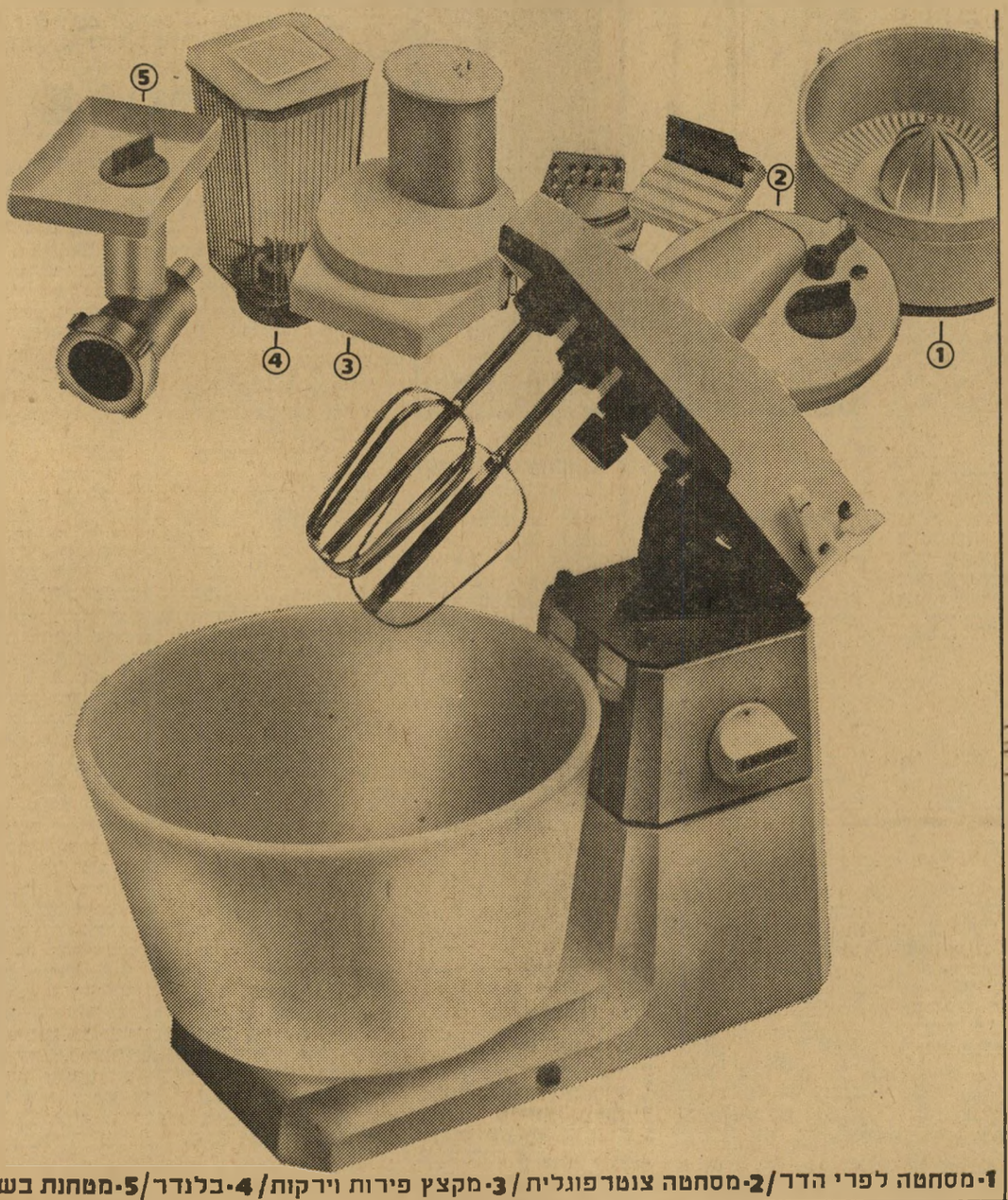
מערבל אמקור
150,000 משפחות כבר נהנות ממנו

המערבל הפופולרי ביותר הקיים וללא עוררין גם הטוב ביותר.

- **מבנהו חזק ויציב –** מערבלי אמקור פועלים במטבחים ישראלים 14 ו-15 שנה, יום יום - וללא שביתות.
- **עשוי חומר מלמין –** אינו מחליד ומבטיח בידוד חשמלי. **נוח להרכבה ומהיר בתפעול**
- **שרות וחלפים – לאורך ימים –** מובטחים ע"י "אמפא" יחרון שאין תמיד לקונה תוצרת חוץ.

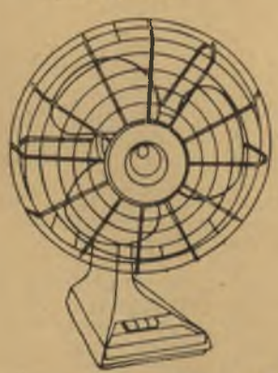
אמקור נשאר במשפחה

מערבל אמקור על 6 אביזרין – בהשגחת מכון התקנים הישראלי – חבר נוסף במשפחת מוצרי הנוחות של אמקור

מגהץ אמקור

מאוורר אמקור

שואב אבק
אמקור

1-מסחטה לפרי הדר/2-מסחטה צנטרפוגלית/3-מקצץ פירות וירקות/4-בלנדר/5-מטחנת בשר

אמקור
מפיצים
אמפא
וסוחרים מורשים

ים א' סוסנ

אנשים אלה סימלו בשנת תשל"ו את הישגיהם וכישלונותיהם של ישראל והעולם.
הם נבחרו על־ידי „העולם הזה" תוך בחינת כל מאורעות השנה.

אנשי השנה
תשל"ו

העולם
קארטר: „ג'ימי מי?"

ברחבי העולם נמשך המאבק בין שתי המעצמות הגדולות — חלקו גלוי וחלקו העיקרי סמוי. על־פני השטח נמשך ה„דטאנט" — אף שהמילה עצמה יצאה מן השימוש. אולם מתחת לפני השטח נמשך מישחק השח־מת החשאי במלוא התנופה. האמריקאים השיגו הישג כביר, בעל משמעות גלובלית, כאשר אירגנו את מילחמת־האזרחים הלבנונית ומשכו, בעזרתה, את הצריח הסורי מן המישבצת הסובייטית אל המישבצת האמריקאית. הסוס הסובייטי קפץ מעל לעמדות אלה, לתוך לב היבשת האפריקאית. במהלך מדהים ניצחו הקומוניסטים במילחמת־האזרחים באנגולה, כבשו שם מוצב מרכזי. הרץ האמריקאי, **הנרי קיסינג'ר**, איש־העולם של תשל"ה, מיהר לאפריקה הדרומית כדי להגן על העמדה האמריקאית. באותה שעה עמדו הסובייטים לאבד שורה שלמה של פיונים — המיפלגות הקומוניסטיות באירופה המערבית, שהכריזו לפתע על עצמאותן ושיחקו מישחק עצמאי.

אולם איש־העולם של תשל"ו לא היה אחד האנשים שניצחו על מישחק זה — אלא להיפך, האדם שסימל את הבחילה הגוברת של הציבור האמריקאי במישחקי־סתר מסוכנים. בראשית תשל"ו לא ידע כימעט איש מיהו **ג'ימי קארטר** („ג'ימי מי?") ואילו בסוף השנה עמד על סף הכהונה הרמה ביותר בעולם המערבי. עלייתו המפתיעה, שהיתה סיפור־ההצלחה המרשים ביותר של השנה, נבעה כולה מן הכמיהה האמריקאית למנהיג פשוט, ישר, שונא־מזימות וצמוד־לערכים־הישנים. קארטר עלה, מפני שהצליח ליצור לעצמו דימוי זה בדיוק.

בצד השני, שמר **לאוניד ברז'נייב** על מעמדו בבריית־המועצות. **מאו טסה־טונג** מת, ועדיין לא נודע מי יהיה יורשו. בדרום־אפריקה וברודזיה החלה הקרקע בוערת תחת רגלי המיעוט הלבן הרודני, ובאמריקה הדרומית התבצרו מישטרי־עריצות חשוכים. שנה רגילה.

המרחב
אסד: סכין בגב

מי היה מאמין, בראש־השנה תשל"ו, כי **חאפז אל־אסד**, נשיא סוריה השמאלנית, הסוציאליסטית, המוסלמית, בעלת־הברית העיקרית של בריית־המועצות במרחב — יהיה בסוף השנה בעל־הברית העיקרי של האמריקאים, בעל־חסותם של הנוצרים המתבדלים, משתף־פעולה עם ישראל?

הוא עשה זאת במהלך נועז אחד, ששינה בן־לילה את ההיערכות במרחב, בעולם הערבי ובמערכת הגלובלית כולה. בשביל אל־אסד, המטרה העיקרית היתה להקים את סוריה־רבתי — איחודם מחדש של השטחים שנקרעו במשך הדורות מגופה של סוריה.

הוא עשה הכל כדי לשבור את **יאסר עראפאת**, המסמל את העצמאות של אש"ף והחותר עתה להקמת מדינה פלסטינית לאומית עצמאית בגדה וברצועה, מחוץ לתחום־ההשפעה של דמשק. הוא ביקש לבודד את **אנוואר אל־סאדאת**, איש־המרחב של תשל"ד ותשל"ה, שעסק בפיתוח ארצו. הוא התגרה אף בבעל־בריתו מאתמול, **מועמר אל־קזאפי**, המנהיג הלובי שבילה את זמנו באירגון הפיכות־נגד בארצות השכנות ובטיפוח הטרור הבינלאומי, מאירלנד עד הפיליפינים.

בסוף השנה לא היה ברור אם הצליח אסד בהימור ההיסטורי, או ששקע בביצה של ויאט־נאם ערבית. בצבאו גברו הריגונים נגדו, על שציווה על חייליו „לתקוע סכין בגב לוחמי־השיחרור הפלסטיניים". במימסד הנוצרי החל פילוג, כאשר לפחות אחדים מן המנהיגים תפסו שהם מוסרים את ארצם לידי השכנה המוסלמית, המבקשת מזה דורות לבלעה. ואילו כוחות אש"ף והמוסלמים ניראו כאילו הם מסוגלים להחזיק מעמד ולשמור על עצמאותם, אם לא תיפתח נגדם מיתקפה צבאית סורית־נוצרית־ישראלית מתואמת. בעולם הערבי האמינו רבים כי אכן זה יהיה המאורע העיקרי של תשל"ז במרחב השמי.

מדיניות
רבין: כושר ההחלטה

רק מעטים היו מוכנים, בסוף השנה שעברה, להמר על סיכוייו הטובים של **יצחק רבין**, איש השנה של תשל"ה, להחזיק מעמד בג'ונגל הפוליטי של ישראל.

בעיני הציבור הצטייר כאיש שאינו מסוגל להחליט, המתקפל במצבי־לחץ, שאינו יכול להטיל מרות. הרינונים על „חוסר מנהיגות" הפכו אופנה חברתית.

קשה היה להעלות על הדעת דימוי כוזב יותר. במהלך תשל"ו הוכיח זאת רבין לעיני כל בפרשת אנטבה, ולעיני מעטים בפרשת לבנון. בשתי הפרשות, השונות כל־כך זו מזו, הוא קיבל את כל ההחלטות המכריעות, כשהוא נועץ רק בעצמו, מנתח את המצב על־פי דרכו, ומציע החלטה שאיש לא העז להתנגד לה. דווקא במצב־הלחץ החמור ביותר — בימים הנוראים של אנטבה — תיפקד בצורה הטובה ביותר, כשהוא שומר על שיקול־הדעת וקור־הרוח, ומתרחק כאחת מהרפתקנות חסרת־שחר ומזהירות חסרת־סיכויים. כשקיבל את ההחלטה, סיכן בה את כל עתידו.

לעומת זאת לא התאים אופיו של רבין לניצול הזדמנויות היסטוריות יוצאות־דופן — כגון כריתת ברית עם אש"ף מול פני ההתקפה הסורית, כפי שהציעו לו אנשים כל־כך שונים כמו ראשי המועצה הישראלית למען שלום ישראל—פלסטיני מצד אחד ו**אריק שרון** מצד שני. רבין הוכיח, שוב, שהוא איש־ביצוע טוב במיסגרת קונספציה נתונה, אך לא יוצר קונספציות.

במהלך השנה הוריד רבין כמה פעמים את ראש־חרהו היחידי, **שימעון פרס**, שקיווה להפילו ולרישתו. בסוף השנה היה פרס רחוק מיעד זה יותר מאשר בתחילתה, למרות מאמציו הבלתי־פוסקים. לעומת זאת חשש רבין מהתמודדות גלוייה עם איש־השנה, **משה דוויגר**, ועמיתיו מגוש־אמונים, המסכנים את המישטר.

בסוף השנה לא היו רבים שהתלהבו מיצחק רבין, והכאריזמה שלו בלטה בהיעדרה. אולם רבים היו משוכנעים כי הוא עולה על המועמדים הריאליים האחרים לראשות־הממשלה, משורות הקואליציה והאופוזיציה כאחת, ושלפחות „אפשר לישון בלילה בשקט" כשהוא מנהל את העניינים.

בטחון
דיני: אחרי המוות

האיש הססגוני בשטח הביטחון בתשל"ו היה, בלי ספק, אלוף חיל־האוויר, **בני פלד**, שיצר חדשות כימעט בשיטת הסרט הנע. תחילה החזיר את מכוניתו, במחאה על הרפורמה במיסים שחלה גם על קציני צה"ל. לאחר־מכן עורר רעש, כאשר נתן את חסותו למסיבה שעלתה מאות אלפי לירות, לכבוד קצין שיצא בשליחות לחו"ל. אחר־כך היכה נהג בכביש, שעקף אותו. אחר־כך הוציא פקודה מדהימה, שבה איים לסלק כל קצין שחייליו אינם חובשים כובע כראוי. אולם אותו פלד גם נטל חלק פעיל ויעיל בהכנתה ובביצועה של פעולת אנטבה.

פעולת־אנטבה היתה, בלי ספק, הפעולה המפוארת ביותר של צה"ל בתשל"ו, ותואר איש־הביטחון של השנה מגיע, כעיטור שלאחר־המוות, לצעיר ששילם עבורה בחייו — סגן־אלוף יונתן (**„יוני"**) נתניהו, מפקד הכוח הפורץ, שבזכות פעולתו המהירה־כברק נתאפשרה הצלת חטופי המטוס הצרפתי בנמל־התעופה האוגנדי. סיפורו של חייל זה, שנתפרסם אחרי מותו, השליך אור על דמותו של לוחם יוצא־דופן — אינטלקטואל חסר־מנוחה, איש־קומנדו עטור צל"ש ואות־מופת, בן־בלי־בית ובן־בלי־מישפחה, אידיאליסט ההולך בראש.

לצידו של יוגי המת בלט **דן שומרון** החי, מפקד המיבצע, הקצין"ר היוצא, לוחם שיגרתי יותר וחובב־חיים, שכמה מגדולי השחקנים של הוליווד התחרו ביניהם על הכבוד לגלם את דמותו בסרט העלול לשפוך על צה"ל קצפת של קיטש הוליוודי רגיל.

אך המיבחן האמיתי של הרמטכ"ל, **מוטה גור**, ומטהו, היה בשטח אחר, דרמאתי פחות: שינוי פני צה"ל אחרי מילחמת יום־הכיפורים, מבחינת הדוקטרינה, מיבנה־הכוחות, האימונים והחימוש. על כך התנהל במשך כל השנה ויכוח רצוף, חלקו גלוי וחלקו סמוי. יועץ ראש־הממשלה, **אריק שרון**, שהתפטר מתפקידו, השתתף בוויכוח זה במלוא מישקלו המאסיבי, וכך עשה גם **ישראל טל**, שמילא את תפקיד עוזר שר־הביטחון, ומומחים אחרים. מידת ההצלחה של הרפורמה, היקפה ועומקה, עדיין היו בסוף תשל"ו שנויים במחלוקת.

אשה

מור: דימוי חיובי

הרבה דמויות נשיות העלתה השנה — החל בלוחמות שיחרור־האשה, שפרצו לאסיפה של גינקולוגים, בהנ־הגתה של ח"כ **מארשה פרידמן**, וכלה באשת־הספורט של השנה, **אפתר רוט־שחמורוב**.

הדמות הטראגית ביותר היתה **דורה כיוך**, האשה התרבותית בת ה־75, בת אחת המישפחות המפוארות של העלייה הראשונה, שעלתה במיקרה למטוס שנחטף, ושנמצאה במיקרה בבית־החולים כאשר באו החיילים להציל את החטופים. סופה האכזרי נשאר אפוף מיסתורין.

אשה מסוג שונה לגמרי היתה **לאה רבין**, רעייתו הפעלתנית של ראש־הממשלה, שעוררה שינאה וקינאה כאשר נדמה היה שהיא משתוקקת „לנהל את המדינה".

השליחה העיקרית של ישראל בעולם של תשל"ו היתה צעירה זוהרת, **רינה מור** (מסינגר). ניצחונה בתחרות מיס תבל, מייד אחרי ניצחון צה"ל באנטבה (ואולי תוך קשר פסיכולוגי עימו) גרם לסיפוק כללי.

בשעה שפעולת־אנטבה ריענגה בעולם את הדימוי של הלוחם הישראלי, הגוזע והיעיל, עורה רינה מור לחדש את דימוי ישראל הצעירה, היפה והחיובית — מלאכה חשובה מאד, לנוכח הדימוי השלילי שיצרו למדינה אנ־שים כמו הצעיר של תשל"ו.

צעיר

כושי: דימוי שלילי

על ספסל־הנאשמים בפראנקפורט ישבה שורה ארוכה של צעירים וצעירות מישראל, חברי רשת שעסקה באחד הפשעים הבזויים והרצחניים ביותר בעולם: הברחת סמים קשים. בין הפושעים המיקצועיים בלט צעיר, שהיה מעין אגדה: שימעון („**כושי**") רימון.

כושי היה כולו עיוות של אידיאל ישראלי — האי־דיאל של לוחם אמיץ, קצת הרפתקני, המשרת את מדי־נתו, הבז למוסכמות. אצל כושי הפך אידיאל זה לסטייה: גישה האומרת שהכל מותר לו, שתמיד יחושו „החברים" לחלצו, שפשע אינו פשע כשהוא מכוון נגד הגויים, שכל מי שמבקש להטיל עליו עונש הוא נאצי ואנטי־שמי. במשך השנה נדמה היה שישראלים רבים שותפים לעיוות נפשי זה.

במהלך המישפט הופנה הזרקור אל ישראלי אחר, **אודי דיין**, בנו של אחד האישים הישראליים הידו־עים ביותר בעולם, שהוא גם איש־העיתונות של תשל"ו. הידיעה על כך פורסמה בעולם יחד עם זרם של ידיעות על מעשיהם של ישראלים בארצות רבות, החל בהברחת הרואין באמסטרדאם, דרך ביצוע מעשי־שוד בלונדון, וכלה במישפטו של ישראלי שנאשם בניהול חיי־הזנות של קופנהאגן. איש מהם לא התאים למודעה ציונית.

משפט

אור: צמיגים בוערים

על הלינה היפה, שגרמה למילחמת טרויה, נשאל: „האם אלה הפנים, שהטביעו אלף ספינות?" על שופטת־השלום **רות אור** ניתן היה לשאול: „האם זוהי האשה, שהציתה אלף צמיגים?"

הגדה המערבית דמתה לחבית של אבק־שריפה. הבחי־רות המקומיות הגבירו את המתיחות. ההתנחלות בקדום הסעירה את הרוחות. היה דרוש רק זיק קטן, כדי להביא להתפוצצות. הוא סופק על־ידי פסק־דין, שהתיר תפילת יהודים ליד המיסגדים של הר־הבית, ושפגע ברגשות הלאומניים והדתיים החזקים ביותר של הציבור הערבי.

פסק־דין זה ניתן על־ידי שופטת, שהיתה כימעט הצוערת ביותר בקרב שופטי ישראל — מישפטנית צעי־רה, חניכת מפ"מ, שהיתה יועצת מישפטית במישרד ממשלתי מפ"מי, ושנתמנתה לא מכבר כשופטת־שלום. לא ברור אם הבינה בשעת המעשה את גודל האחריות שקיב־לה על עצמה. כשהתלקחה הגדה מגיני עד חברון, היה זה כבר מאוחר מדי. אנשים ונשים, ילדים וזקנים, נהרגו ונפצעו; הצמיגים בערו בחוצות; הרובים ירו והאבנים התעופפו. בסוף השנה עדיין היתה הממשלה עסוקה בנסיון לבטל את פסק־הדין בעירעור שני בבית־המישפט העל־יון — ובעשרת הימים האחרונים של השנה נהרג עוד נער ערבי, ממתפללי מיסגד אל־אקצה, בהתנגשות עם המישטרה.

כמו כל אזרחי ישראל, הצטיינו ונכשלו שופטי ישראל בתשל"ו. שופט צבאי הפך את עצמו לצחוק, כאשר פקד לאסור עורך־דין יהודי שלא מצא חן בעיניו. לאחר־מכן נטען כי שופט זה השתמש בתואר דוקטור, מבלי שהיה מוסמך לכך. שופט מחוזי, **דויד ואלאך** גילה אומץ־לב כאשר פקד לשחרר אסיר, אחרי שהשתכנע כי הלה עונה במישטרה במכות־חשמל. ואילו השופטים הצבאיים ששפטו את איש־השנה משה לוינגר, במישפט שניראה כפארסה, לא הוסיפו תהילה למיקצועם.

הכנסת

פלומין: נקודות אור

בשנתה השלישית, הצליחה הכנסת השמינית במשימה כימעט בלתי־אפשרית: לבזות את עצמה עוד יותר.

מרבית חברי־הכנסת התחלקו לשני סוגים: המאובנים והתעלולנים.

הסוג הראשון היה מורכב מן הוותיקים־הוותיקים, עסקני־המיפלגות האפורים שדבקו בכסאותיהם. כנסת אחרי כנסת. אלה עשו מה שעשו תמיד: הרימו ידיים על פי פקודה, ריכלו בלי־סוף במיזנון, נשאו במקהלה פטריוטית נאומים באנאליים לכבוד אירועים חגיגיים, התחרו זה בזה במיספר ובאורך הנסיעות על חשבון המדינה. הציבור הבחין אך בקושי בין **ישראל קרגמן** ו**שימחה אריך**, **יהודה שערי** ו**ארי אנקורייון**, כאשר הופיעו על מסכי הטלוויזיה, על רקע המליאה הריקה, נפערו פיות הצופים בפיהוק של שיעמום.

מולם הבריק הסוג השני — אנשי התעלולים והפע־לולים, שהטביעו את חותמם על כנסת זו במייוחד. „נערי חסמבה" יצאו למילחמה רבת־מלל בפשע המאור־גן, גילו פרוטקשן מתחת לכל שולחן, רדפו את אנשי־המאפיה ברדיפה דרמאתית בשוק הסיטוני. עובדות, שהתפרסמו בכותרות העיתונים, הופקעו על־ידם ונשלפו למחרת היום כשפנים מכובעי־צילינדר פרלמנטריים. **יוסי שריד** התחרה ב**משה שחק**, **אהוד אולמרט** ביקש לגבור על יריבו ואחיו־התאום־הסיאמי, **עקי־בא נוף**.

אולם היו בכנסת גם כמה חברי־כנסת צעירים ורצי־ניים, בסיעות השונות. הם לא זכו בפירסומת, כמו התע־לולנים, ולא התחלקו בפירות, כמו העסקנים. אבל הם עשו עבודה רצינית ואחראית. בין אלה בלט ח"כ הלי־כוד **יחזקאל פלומין**, שהפעיל ביקורת בלכלית אח־ראית ונוקבת, עמיתו **עדי אמוראי**, איש המערך, וקומץ אחרים. השרים החשיבו את דיעותיהם והתחשבו בהן, והם הצילו את הכנסת מגיוון גמור.

דת

אבידור: פנים אחרות

דת ישראל הופיעה לעיני הציבור הישראלי בדמותו של איש־השנה, **משה לוינגר** ועמיתיו הקנאים: איש־הדת של תשל"ד, הרב **יהודה צבי הכהן קוק**, איש־הדת של תשל"ה, **חנן פורת**, וחבריהם.

היא הופיעה לעיניו גם בדמותו של המימסד הדתי המאובן, הבולם והמטריד. תודות למאבקו המישפטי של עורך־הדין **אמנון זיפרוני** הושג בחזית זו בתשל"ו ניצחון חשוב: אחת **מרגנית לוי** תבעה לבטל את הסייג שנרשם לתעודת־הגירושין שלה, שאמר כי היא „אסורה לבעלה ולבועלה". קשה להעלות על הדעת אי־סור דתי הנוגד יותר את תפיסתו של האדם המודרני, שהרי הוא מונע מאשה להינשא דווקא לאדם האחד שביגלל אהבתה אליו נפרדה מבעלה.

שלושת שופטי בית־המישפט העליון נעתרו לבקשתו של זיכרוני, ציוו לבטל את הרישום. בלחץ המימסד הדתי הגיש היועץ המישפטי בקשה לדיון חוזר בפני הרכב של חמישה שופטים, אך זה אישר את ההחלטה הקודמת.

אולם יש גם פנים אחרות לדת היהודית — ותואר איש־הדת של תשל"ו מגיע לאדם שגילה אותן למאות אלפי ישראלים.

שמואל הכהן־אבידור, רב אורתודוכסי, בן שו־שלת של רבנים אורתודוכסיים מירושלים, הופיע לעיני הטלוויזיה הישראלית בכל ליל־שבת, אחרי השעה שמו־נה, ופירש את פרשת־השבוע על־פי דרכו. הוא הוכיח כי דתם של הקנאים אינה הדת היהודית היחידה, וגם לא העיקרית. הוא דלה מן האוצר הבלום של המקורות דיברי־חכמים, אגדות ומסורות ללא־ספור, שהיו שייכים לדת יהודית אחרת — סובלנית, אנושית, אוניברסלית. בכך עשה לבדו למען הדת היהודית, ולקירובה ללב הישי־ראלים, יותר מכל הרבנים והקנאים גם־יחד.

טלוויזיה

ג'לעד: נשימה עצורה

היו לטלוויזיה בתשל"ו רגעים גדולים, כאשר הוכיחה שאין לה מתחרים בשעה שהיא ממלאת את תפקידה כראוי. כזה היה היום של אנטבה, וכמה רגעים של אמת בסיקור ההפגנות בגדה המערבית. אך במשך שעות אינ־סופיות זרמה מן המסך הקטן תישפוכת של בנאליות.

דוגמה לבנאליות מתנשאת היתה התוכנית החדשה, עלי כותרת, בניצוחו של **ירון לונדון**, שהפך מעין אב־טיפוס לסידרה שלמה של צעירים, אשר ביטחונם העצ־מי עלה לאין־שיעור על כישוריהם. תוכניתו באה במקום ניקוי־ראש המצויין, שירד מן המסך, יחד עם שרתי לך ארצי, סידרתם המלבבת של אנשי־הטלוויזיה של תשל"ה, **דן אלמגור** ו**אליהו כהן**. במקומה של זו באה תוכ־נית יומרנית וריבת־מלל של **נועם שריף**. ואילו סיד־רת־השירות החשובה, כל־בו־טק, ירדה זמנית אחרי שערוריית־זוטא, שחשפה מידה של חוסר־אחריות.

באווירה שהשתררה בטלוויזיה, שיגשגו הבנאליים בית־תר; ואילו הכוחות המישרוניים, המצויים בטלוויזיה ב־שפע, עוכבו ונעצרו.

אחד הסימנים הבולטים לתהליך זה היה חוסר הבי־קורת על הטלוויזיה. אחרי מות ניקוי ראש לא התרג־שה עוד הכנסת. לא היו עוד סערות ציבוריות סביב הטלוויזיה. הבנאליות הכללית הרדימה את הכל, הכל היו מרוצים. הטלוויזיה איבדה את הכושר להרגיז, להסעיר, לעורר ולקיים ויכוח, להיות פרובוקטיבית במובן הטוב של המילה, למשוך אליה אנשים בעלי דיעות ומישקל.

הימים הגדולים ביותר של הטלוויזיה, שבהם מילאה את תפקידה בהצטיינות — ותוך כדי כך כימעט שיתקה את החיים במדינה, שעצרה את נשימתה — היו ימי האו־לימפיאדה במונטריאול. האיש שהנחיה את הצוות האח־ראי, **אלכס גילעדי**, היה בלי ספק זכאי לתואר איש־הטלוויזיה של השנה, בזכות עצמו וכנציג הצוות כולו.

עיתונות

ד"ין: אורח ראש'

לעיתונות הישראלית לא היתה זאת שנה מפוארת. היא נכשלה כישלון מחפיר — עיתונאי ומוסרי כאחד — בסיקור המאורעות בגדה המערבית וב„יום־האדמה" ביש־ראל. בסיקור מילחמת־האזרחים הלבנונית היא גילתה בורות וחוסר־אחריות שכימעט לא ייאמנו. הרכילות הסו־ליטית היתה מוזנה המדיני העיקרי. שביתות לא זכו בה בטיפול הוגן. נקודות האור היו מעטות — כגון פירסום מיסמך־קניג בעל המישמר.

אין ספק שהעיתונות היומית היתה זקוקה באופן דחוף לריענון המתכונת — אך כאשר נעשה ניסיון לכך, הוא נבל בגיחור. איש־השנה של תשי"ז ותשכ"ז, **משה דיין**, שקנה לו תהילה מפוקפקת במילחמות, ניגש אל המיבצע העיתונאי הגדול ביותר של השנה — ייסוד הצהרון היום הזה — באותה מזיגה של חוסר־אחריות, קלות־דעת וחוסר־מיקצועיות כפי שניגש למיבצעיו ה־צבאיים. בעיתון לא היה ברור אם הוא עורך או אורח.

היום הזה היה מיפעל חובבני כימעט מכל בחינה. שבועות מעטים אחרי הקמתו החזיק מעמד רק תודות לעירוי מאסיבי של כסף.

כלכלה

אפשטיין: מהון להון

גיבור הכלכלה הישראלית של תשל"ו לא היה יזם שפתח מיפעל חלוצי, ולא משקיע שהזרים הון זר לארץ, ולא פקיד שהצטיין באירגון יעיל של הכלכלה.

הגיבור היה **יוסף אפשטיין**, האיש ששדד לפני עשר שנים שני בנקים מבפנים, ושנחשד השנה בשוד בנק שלישי מבחוץ, כאשר ניצח (לפי גירסת המישטרה) על שוד־כספות ששללו הגיע ל־200 מיליון לירות.

להגנתו טען אפשטיין כי ההון שנמצא מפוזר בכספת בביתו, ובחשבונות בנקים שונים שלו ושל קרוביו בארץ ובשווייץ, אינו שלל השוד, אלא פרי פעילותו הכלכלית. אם נכונה טענה זו, הרי הספיק פושט־הרגל, העבריין ה־כלכלי שריצה את עונשו, לצבור תוך שלוש שנים הון חדש של מיליונים. הדבר היה אפשרי רק בדרך אחת: עיסוק ב־הון השחור.

ההון השחור הוא הגורם המרכזי בחיי הכלכלה הישׂ־ראלית. אי־הנכונות לפעול נגדו בצורה משמעותית כל־שהי היא המחדל העיקרי של הממשלה, שבו צריכים להתחלק שר־האוצר **יהושע רבינוביץ**, מזכיר ההס־תדרות **ירוחם משל** ונשיא התעשיינים **בומה שביט**.

יהדות

שינדלר: רוח חדשה

רוח חדשה נשבה ביהדות ארצות־הברית. האווירה הבי־קורתית הכלל־אמריקאית, הספקות לגבי מדינת ישראל, התמונות בטלוויזיה האמריקאית שהראו את מיחילי צה"ל כחלליי־כיבוש היורים במפגינים, יצרו נימה ביקורתית.

סימל אותה **אלכסנדר שינדלר**, נשיא אירגון הרבנים הרפורמיים, שהוא גם נשיא מועדון הנשיאים — אירגון־הגג היהודי המרכזי. שינדלר התאים לכך במייוחד. ביהודי שבא לאמריקה כילד, כבנו של אב אורתודוכסי, משורר אידיש, שהיה מנהיג צעירי אגודת־ישראל בגאליציה (ומחבר הימנון אגו"י, ייקבצו יחד) הוא מעורה בהווי היהודי. השנה הבהיר כי הוא אומנם נאמן לישראל, אבל ליהודי אמריקה יש שכל משלהם, והם לא יקבלו פקודות מממשלת־ישראל, כאילו היו נערים־שליחים. על רקע זה הכריז חרם על הקונסול הישראלי, תת־אלוף (מיל.) **אורי בן־ארי** (בנר), שנהג ביהודים כמו פרו־קונסול רומאי בקולוניה.

שינדלר לא היה יחידי. גם יו"ר ההסתדרות הציונית באמריקה, **עזריאל מיכר**, החל משמיע ביקורת עדינה. ברור, כי יהדות אמריקה שוב אינה מושבה של ישראל.

ספרות

עוז: העצה הרעה

הידיעה הדהימה את הכל: **עמוס עוז**, הסופר מקבוצת חולדה, נפצע קשה בתאונת־דרכים. בסוף השנה עדיין שכב, כימעט בלי תנועה, על מיטתו בבית־החולים.

עוז עמד השנה במרכז החיים הספרותיים בזכות קובץ סיפוריו בעלי הנימה האוטוביוגרפית, על ירושלים בשנות ה־40', הר העצה הרעה, והוצאת מהדורה מתוקנת של ארצות התן. שמו נודע בעולם בזכות הוצאת ספריו במהדורות רבות באנגלית, בצרפתית ובגרמנית. גם סיפרו של **עמוס קינן**, שואה 2, פורסם השנה בצרפת.

בתשל"ו ביצבצה מגמה חדשה בספרות — התייחסות למאורעות היומיומיים של החברה הישראלית: **יצחק בן־נר** בסיפרו שקיעה כפרית ובסיפורו אחרי הגשם, **א. ב. יהושע** בקיטעי־רומן שהופיעו בכמה כיתבי־עת.

תשל"ו עמדה בסימן של כמה שערוריות־זוטא ספרו־תיות, כאשר בולטת ביניהן הרצאתו־מאמרו של **ס. יזהר** „לא תעשו להם מגננים", בגנות המגמות החטטניות של מדע ביקורת־הספרות. יזהר עורר שערורייה שנייה, פו־ליטית, כאשר פירסם מאמר גזעני־לאומני שערורייתי על קרב תל־אל־זעתר בלבנון.

רפואה

בן־אברהם: עילוי בנכר

שתי פנים היו השנה לרפואה הישראלית. מצד אחד היא השתקפה בדמותם של עשרות רופאים ישראליים, בשירות סדיר או בשירות מילואים בצה"ל, שהגישו סיעוד רפואי למאות פצועים וחולים לבנונים, במיבצע הומאני מפואר ליד הגדר הטובה. את פניה הטובים שיקפו גם עשרות הרופאים ששטו במטוס הרפואי המ־ייחד, המצוייד בחדרי־ניתוח, שהתלווה אל פושטי צה"ל על אנטבה, הצילו תוך ניתוחים מחירים חייהם של נפגעים רבים. מנגד היו אנשי־רפואה רבים מדי קשורים בשביי־תות, בתביעות־שכר וגם בפרשיות של העלמות־מס, שה־עידו על חלקם של הרופאים ביצירת שוק ההון השחור.

מעל כולם זרח, ככוכב־שביט, שמו של גאון צעיר, שהעניק לרפואה הישראלית את הרופא הצעיר ביותר בתולדותיה, אם לא בתולדות הרפואה האנושית כולה. היה זה הד"ר **אברהם בן־אברהם**, שגדל בתנאי דחק ומצוקה כבנו של מורה מעיראק, בשכונת נווה־שמל בהרצליה. כשהתגלה כעילוי, בגיל 15, לא נמצא עבורו מקום בפקולטה לרפואה בארץ, והוא יצא ללמוד במי־לאנו שבאיטליה. שם חולל פלא: סיים את לימודי הרפואה שלו תוך שנתיים, בגיל 18 בילבד, חולל סנסציה עולמית.

אמנות

קרוואן: פיסול פוליט'

רק לעיתים נדירות זוכה אמן בהכרה בינלאומית רישמית, כזו שזכה לה השנה הפסל הישראלי **דני קרוואן**. בישראל הגיע חבר קיבוץ הראל לשעבר לה־כרה רישמית זה־מכבר, כאשר יצירה פיסולית שלו מש־משת רקע לדוכן הנאומים באולם הכנסת וכאשר אגודרטת הנגב שלו, ליד באר־שבע, היא המונומנט הפיסולי הגדול והמרשים ביותר הקיים בישראל.

דני, שאינו מוכן להגדיר את עצמו כפסל או צייר („היום אין מבדילים עוד בתחומים אלה"), אינו נח על זרי־הדפנה שלו, כשהוא מעמיד את כישרונו ויצירתו לשירות רעיונותיו הפוליטיים הקשורים במאבקו של מחנה־השלום הישראלי. בתחילת השנה עיטר את ספר מחקרו של **יובה איואב** על השלום בצורה מקורית, ואילו לקראת סופה זכה בהכרה בינלאומית בזכות שתי יצירות שהציב בבייאנלה של ונציה. האחת מהן נבחרה על־ידי הנהלת הבייאנלה כמונומנט פותח שהוצב בשערי גן־התערוכות, ואילו השנייה איכלסה את כל הביתן הישׂ־ראלי בוונציה, היתה מוקדשת לשלום בין ישׂראלים ופלס־טינים. היה זה מיבצע־יחיד של אמן, שכמעט ללא סיוע פילס לו דרך לשורה הראשונה של אמני העולם.

ספורט

שחמורוב: מעל למשוכה

לראשונה מזה שנים רבות היה הספורט הישראלי בתשל"ו כמעט נקי משערוריות של שחיתות וטירור, שכה איפיינו אותו בשנים קודמות. הכדורגל הישראלי, שהמשיך להיות ענף הספורט המרכזי במדינה, הצליח להתגבר על מחלותיו הכימעט־כרוניות, בעיקר בזכות המעבר למקצוענות גלויה. בתשל"ו נולד בו כוכב חדש, **אורי מלמיליאן**, כדורגלנה הצעיר של בית"ר ירו־שלים, ואילו **דויד שווייצר**, מאמן הניבחרת הלאומית, הצליח להביאה עד למישחקי־הגמר האולימפיים.

אולם שום ספורטאי ישראלי לא מיקד אליו תשומת־לב כה מרובה, לא רק בישראל, אלא גם בחו"ל, כפי שעשתה האצנית **אסתר רות־שחמורוב**, הנציגה הישׂ־ראלית היחידה במסלולי האתלטיקה של האולימפיאדה במונטריאול. אסתר, השריד היחידי מן המשלחת לאו־לימפיאדת מינכן הטראגית שהופיעה גם באולימפיאדה זו, התעלתה על עצמה. למרות שהופיעה במיקצוע אחד בילבד — ריצת־משוכות למרחק 100 מטרים — היא רשמה הישג שאם אתלט ישׂראלי לא השיג לפניה: היא הגיעה לריצת־הגמר במיקצועה, דורגה לבסוף במ־קום השישי.

תיאטרון

מונד': פולחן הסיפוח

גם בתקופת הפריחה והשיגשוג שלו, שיקף התיאטרון הישראלי שמץ מהמציאות בתוכה חי קהלו. תשל"ו היתה שלב נוסף בדרך הדעיכה של התיאטרון. כשהמצוקה הכספית הכללית במדינה מטביעה בו את חותמה יותר ויותר. במות נוספות חוסלו, כשהמרכזית בהן תיאטרון בימות של **יעקב אגמון**, שהפך תיאטרון ציבורי ונאלץ להתחסל בהיעדר תמיכה. אפילו התיאטרון המיסחרי ראה שנים טובות יותר. על רקע זה לא נראה סיכוי רב למחזות המקוריים, שהתרכזה בשלושה־ארבעה מחזאים.

מי שהפתיע היה המחזאי־במאי **יוסף מונדי**, שתי־אטרון מימסדי כמו הקאמרי העלה על הבמה מחזה־מחאה פוליטי שלו, מושל יריחו. למרות המחלוקת סביב ערכו הסגולי הדרמאתי, הרי עצם נושאו, שנגע בבעייה מציקה ובוערת של החברה הישראלית, הוא שהפך אותו התופעה החשובה ביותר השנה בתיאטרון הישראלי. היה זה מחזה שבעט בפרות קדושות, תקף בצורה ישירה וחדה תו־פעות של סיפוח ופולחן השטחים ה„משוחררים". מונדי הצליח להרגיז את כל שופרי המחנה הלאומני בישראל, שכמעט ערכו בו לינץ' ציבורי, הוכיח את חשיבותו של התיאטרון כחלק מהמאבק הפוליטי והרעיוני.

העם

תשל"ו: HAPPY END

כשהסערות הן בכוסות מים, זהו סימן לכך שהמדינה מתנהלת על מי מנוחות

השבוע האחרון של תשל"ו ראה את מדינת־ישראל מתנהלת על מי־מנוחות. היה לכך סימן בדוק: הציבור והעיתונות יכלו לעסוק באין מפריע אחרי הספורט החביב ביותר במדינה — קטטות הפוליטיקאים על שום־דבר.

הכל התקוטטו עם הכל, בפומבי ולהנאת הרבים. יצחק רבין ושימעון פרס היו עסוקים בקטטה חדשה, הפעם על דרך ניהול המשא־ומתן עם ארצות־הברית על קידוחי הנפט במיפרץ־סואץ. כמה שרים התקוטטו עם יגאל אלון, בגלל פירסום מחדש של תוכנית־אלון בישיהמזל, שלא נעשתה סבירה או הגיונית יותר עם השנים. אין ערבי בעולם המוכן לקבלה אף בחלום.

אבא אבן התקוטט עם רבין, איים בפיטורים מחנה תומכיו של ראש־הממשלה במיפלגת־העבודה. אריק שרון תקף את שגרירות ישראל בוושינגטון („נערי־שליח של ממשלת ארצות־הברית...") וכתגמול פירסם דבר פרוטוקול של פגישת אריק עם ג'ימי קארטר, שנראה כמו קטע מן התוכנית ניקוי ראש ז"ל.

כל זה היה אפשרי מפני שאין למדינה צרות בולטות, מילבד שביתת האחיות (ראה להלן). לאורך הגבולות שרר השקט, ארבעת הגבולות הייבשתיים של ישראל היו פתוחים יותר מכפי שהיו אי־פעם, ומילחמת־האזרחים הלבנונית הסיחה את דעתם של כל אויבי ישראל.

על תשל"ו ניתן לומר: סוף טוב, הכל טוב.

שביתות

טירוף המערכות

„כולם אוהבים אותנו, כולם דופקים אותנו, ואף אחד לא רוצה לשלם!"

אולם הוועד־הפועל, בקומה השביעית של „הקרמלין" ההסתדרותי, היה מלא עד אפס מקום. עשרות אחיות הוכנסו פנימה, אחרי ששוטרים חסמו קודם לכן בפניהן את הכניסה וגם סטרו על לחיין. בפנים ביימו עסקנים מכל הסיעות קטטות והתפרצויות, כדי להופיע על המסך הקטן של הטלוויזיה. הנואמים דיברו בפאתוס ובהתלהבות, והאחיות הגיבו בזעם ובהתרגשות.

לפתע עבר גל של צחקוקים בין האחיות שהיו פזורות באולם, שרבות מהן הופיעו במדיהן הלבנים. פתק, שנכתב על־ידי אחת מהן, עבר מקצה האולם אל קצהו, כאשר הקוראים והקוראות משתדלות לכבוש את צחוקן.

על הפתק היה כתוב: „כולם אוהבים אותנו, כולם דופקים אותנו, ואף אחד לא רוצה לשלם."

הכל מסכימים. היה זה סיכום בוטה, אך נאות למה שהתרחש במושב הוועד־הפועל, ובמדינה כולה.

הכל הסכימו כי השכר ותנאי־העבודה של האחיות הם שערוריה, וכי תביעות האחיות צודקות בהחלט.

הכל הסכימו שאם לא יימצא תיקון דראסטי, יקרה אסון במערכת־הבריאות, הקרובה להתמוטטות ביגלל המחסור באחיות. השביתה העיקרית לא היתה זו שהוכרזה בקולי־קולות, אלא זו המתנהלת מזמן, בשקט: פרישת אלפי אחיות ממיקצוען, ואי־כניסת אלפי צעירות אחרות למיקצוע זה.

הכל הסכימו כי במשך שנים הזניחו השילטונות והמוסדות את הבעייה הזאת, מפני שהאחיות התנהגו בהתאפקות ובאחריות, ולא שבתו. פקידים חסרי־החלטה משכו אותן באף, לא בחלו גם בתימרוני הטעייה והתשה פשוטים.

עדיפות תפוחים. כשיש הסכמה כללית כזאת, מימין לשמאל ולמעלה למטה, מקיר אל קיר ומתיקרה לריצפה, אפשר היה לחשוב כי התיקון הוא קל. צריכים פשוט

(המשך בעמוד 37)

החולים נא

השגחה צמודה

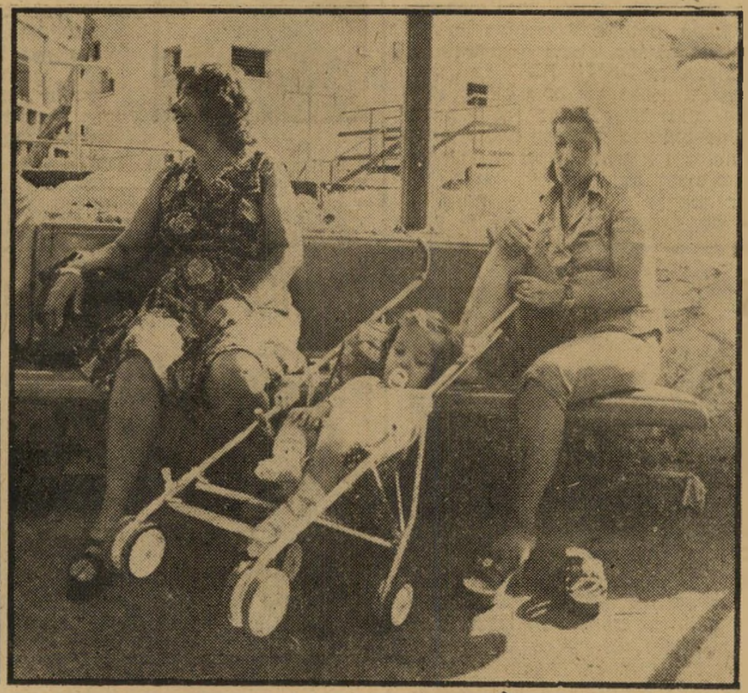
העניקה אחת האימהות לילדתה החולה (למטה), המאושפזת בבית־החולים הדסה בתל־אביב. בשעות היום סיפרה לבתה סיפורים, ובלילה ישנה על מיזרון שהונח על הריצפה לצד המיטה. בתמונה למעלה: אחות מטפלת בתינוק.

„עצוב לי לבד"

מבט תמה שולח ילד זה בהמולה שסביבו. אחיות וחיילות עמוסות־עבודה מתרוצצות כל העת בחדרו שבמחלקת־הילדים. „הוא דווקא מסתדר טוב," סיפרה אמו. „אני מבקרת אצלו לכמה שעות ביום, אבל בסך־הכל הוא מגלה עצמאות רבה. הוא רק בטח לא מבין על מה כל הרעש."

ביום ובלילה

ישבה שושנה (30) צמודה לבנה בן השנה, ש', הסובל ממחלה בכליה הנשימה ומאושפז במחלקת־הילדים. האם העדיפה לשמור על בנה מעל ספסל באחד המיסדרונות של בית־החולים. ביום (מימין) עזרה לה אמה, והחליפה אותה לשעות אחדות. בלילה (משמאל) הגיעה לבית־החולים ידידתה שעזרה לאם לעבור את השעות הארוכות. „אם לא היתה שביתה, הילד היה שוכב במחלקה ולא הייתי צריכה לטפל בו כל היום," התמרמרה שושנה.

דעקו

„שביתה מתחילה!" להפסיק לעבוד!" הוראה זו הועברה טלפונית, במהירות רבה, מלישכת שר־הבריאות בירושלים לכל בתי־החולים בארץ, לקראת חצות יום השלישי בשבוע שעבר.

זה היה האות לפתיחת אחת השביתות הקשות ביותר שפרצו בארץ בשנה האחרונה — שביתת האחיות. ההחלטה הצפויה נתקבלה לאחר ששר־הבריאות, ויקטור שם־טוב, לא הצליח לשכנע את חברי וחברות מזכירות הסתדרות האחיות והאחים, שלא לפתוח בשביתה.

בעת הדיון של האחיות, באחד מחדרי לישכת השר בירושלים, התעלפה אחת מחברות המזכירות, והריב הקולני הגיע לאוזני העיתונאים, שנמצאו אותה שעה בחדרו של שם־טוב והאזינו לעמדת מישרדו של שם־טוב והממשלה לגבי דרישות האחיות והאחים.

משנתקבל האות, לא היו עוד כל חילוקי־דיעות בין האחיות. הכל פעל כבמיבצע צבאי, שתוכנן בקפדנות שבועות רבים קודם־לכן, עוד לפני שביתת־האזהרה של האחיות לפני כחודש. תוך זמן קצר, עוד בשעות הלילה, הוקמו בכל בתי־החולים בארץ מטות־שביתה, שתפקידם לאשר מיקרי חריגה מהשביתה, בעיתות לחץ מוגבר או מיקרי־חירום. בבית הוועד־הפועל הוקם המרכז, שריכז את מטות־השביתה וניהל את המשא־ומתן עם הממשלה.

צוות העולם הזה יצא, שעות אחדות לאחר תחילת שביתת האחיות, לבית־החולים הדסה בתל־אביב (לשעבר על־שם דוקטור ישראל רוקח). הבחירה נפלה דווקא על בית־חולים זה, השוכן במרכז תל־אביב ומשרת את האוכלוסייה הגדולה ביותר (מבחינה מיספרית) באיזור תל־אביב כיוון שהוא, קובץ מיבנים ישנים, הנמצאים בשלבי שיפוץ, נמצא מרבית הזמן מחוץ לכותרות. גם עם פרוץ השביתה נהרו העיתונאים לבית־החולים המשוכלל והמודרני שבצפון תל־אביב, איכילוב.

כתב וצלם העולם הזה שהו בבית־החולים משך חמש יממות, עקבו אחר השפעות השביתה על החולים וההתפתחויות בתוך בית־החולים, ושוחחו עם רבים מאנשי שלושת הצדדים המעורבים, חולים, אחיות ורופאים.

■ ■ ■

יום רביעי — 15.9

„השביתה הזו תהיה קטסטרופה!" צעק אחד מרופאי חדר־המיון בבוקר יום הרביעי בשבוע. „ביחד — גם שביתת האחיות וגם סנקציות התורנויות של הרופאים, זה יביא לשואה בבית־החולים! אישית," התוודה, „הייתי מוותר כבר על הכל, על הכסף ועל הסיכסוך המצחיק הזה. אנשים מבחוץ, בעיקר מקבלי רבבניים, לא יודעים מה זה לעבוד בבית־חולים."

בחדרה של האחות הראשית מאורגנת תורנויות המחלקות. אחיות רבות חוזרות חזרה לבתיהן. „ההוראה היא — אחות אחת בכל מחלקה," מסבירה האחות הראשית לאחיות שעמדו להתפזר במחלקות.

מנהל בית־החולים, הדוקטור אברהם הירש, יושב מדוכדך בחדרו, ומתחיל פותר את בעיות בית־החולים בימי שביתה. „נוראית כזו," כהגדרתו.

בשעות הצהריים המוקדמות מתחילות להגיע המישפחות. במחלקה פנימית א', מחלקה ששופצה לא מזמן, עדיין תפוסות כל המיטות והחדרים דחוסים עד אפס מקום. בביקור הרופאים, בבוקר יום הרביעי, נשלחו כ־20 חולים לבתיהם. בחדר המיקרים המיוחדים במחלקה שוכבות שש חולות. בחדר זה צריכה להימצא אחות מיוחדת משך 24 שעות ביממה. מרבית החולות מוצמדות למכשירי־הנשמה ולאינפוזיות, וזקוקות לשמירה צמודה וקפדנית.

האחות היחידה במחלקה היא דליה בושריאן הנמצאת בחודש הרביעי התשיעי ולדבריה, עלולה ללדת כל רגע. המחלקה מקבלת תגבורת של שתי נשים קשישות מיע"ל, שתי עובדות כוח־עזר ושתי חיילות, העוברות קורס חובשות במיסגרת הצבא. דליה אמורה לשבת מאחרי דלפק תחנת האחות, ולטפל רק במיקרים דחופים. אבל במעשה, „עוד לא התרגלתי שיש שביתה, ואני רצה אל כל חולה שצועק אחות," היא מספרת, כמעט בהתנצלות.

„עכשיו, בזמן השביתה, לא אעזוב את בית החולים אפילו לרגע אחד," מכריזה צעירה, שאמה מאושפזת בחדר המיקרים המיוחדים. צעירה זו לא משה מן המיטה, פרט לדקות אחדות במשך היממה. עד ליום הראשון בערב, עת נפטרה אמה למרות הטיפול הנמרץ והמסור שהעניקה לה האחות השובתת בשעותיה האחרונות.

■ ■ ■

יום חמישי — 16.9

שר־הבריאות שם־טוב, הממונה על הסכר באוצר, אפרים ירמנס, ונציגי הסתדרות האחיות, האחים בראשות מזכירת ההסתדרות, שרה גולדיאק, מתייצבים לפני ועדת־השירותים של הכנסת. זו, למעשה, ההתערבות הראשונה של הכנסת בסיכסוך עם האחיות.

במיסדרונות בית החולים הדסה שוררת אופטימיות. „אולי ייגמר הסיוט הזה כבר," אומרת מרסל, האחות התורנית. אולם בחדרי המחלקה הפנימית רק מתחיל היסיוט. אנשי כוח־העזר והחיילות, שרה כורמן (19) וורד נהרי (18), אינם מצליחים לעמוד בלחץ. עליהם לסדר את מיטות החולים, לרחוץ חולים שמצבם קשה והם מוזהמים מן הרגיל, לחלק את האוכל ולבצע עבודות־עזר שונות.

רופאי המחלקה מתרוצצים בקדחתנות בין החולים. „אני מרגיש עצמי ממש כמו אחות. כבר שכחנו בכלל שגם אנחנו בסנקציות," מתלוצץ אחד מהרופאים במחלקה.

באופן חד־וחלק קוראות האחיות העוברות במיסדרונות המחלקה, לעבר חולים הקוראים לעברן: „אתה יודע שאנחנו בשביתה! אני לא עושה שום דבר!"

בני רון הוא האחראי על ביצוע השביתה מטעם מטה־השביתה של בית־החולים הנמצא בתחנת מגן־דויד־אדום הסמוכה. הוא מסתובב במחלקות, מעיר לאחיות אם הן מבצעות מעבר לנדרש על־פי תקנון השביתה, ומבצע שיחות טלפוניות רצופות וממושכות עם מטה־השביתה. „יש ניתוח חשוב בדרכי־הנשימה," הוא מדווח מן המחלקה הפנימית למטה. „אני מציע לתת עוד אחות לחדר־הניתוח."

לעיתים פורצים בין בני רון לבין האחיות ויכוחים סוערים. „זאת בדיקה שנעשתה כבר בשבוע שעבר," מתגוננת האחות אוסנת, כשבני מטיח בפניה את ההוראה שלא להעביר בדיקות. אך הוויכוח הוא קצר. בני רון קובע מה מותר לעשות ומה אסור.

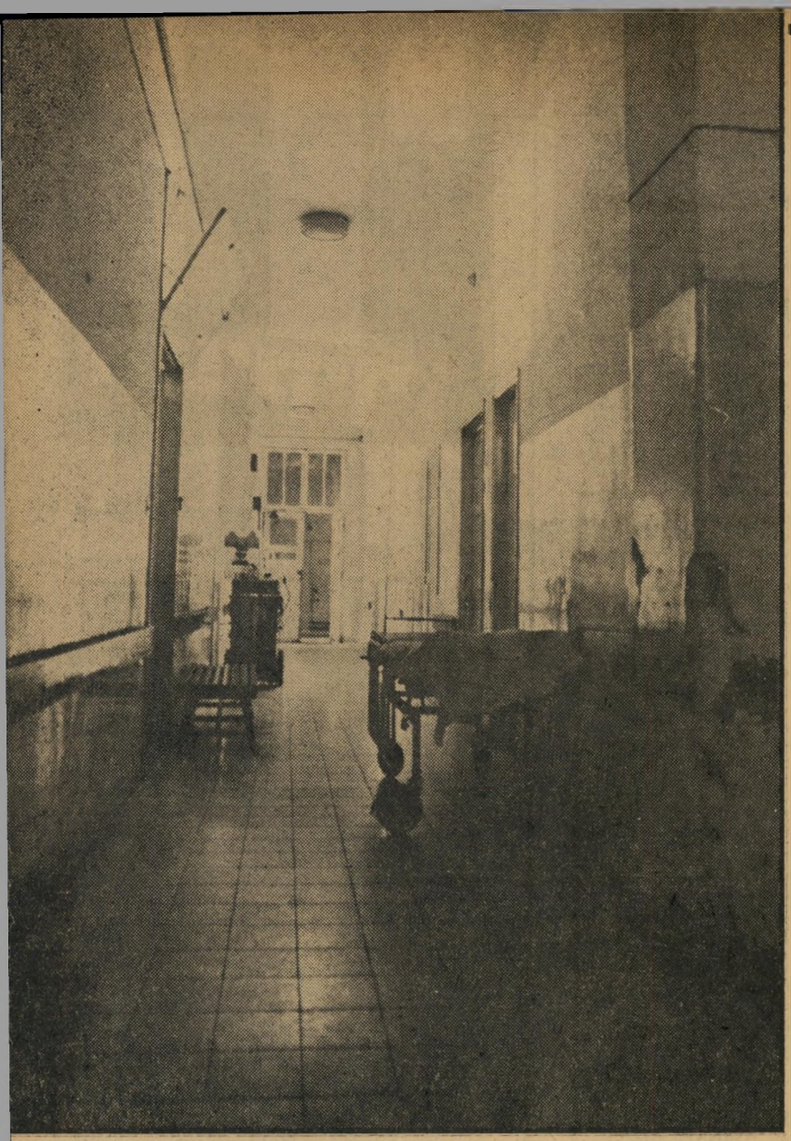
חדרי־הניתוחים שליד המחלקה הכירורגית אינם פועלים. מרים מרסה, האחות האחראית בחדר־הניתוח, מובטלת. „בלתי־אפשרי לבצע ניתוח כלשהו עם אחות אחת," היא מסבירה, ומייד מתנצלת: „אבל במקום זה עושים כל מיני עבודות־אחזקה

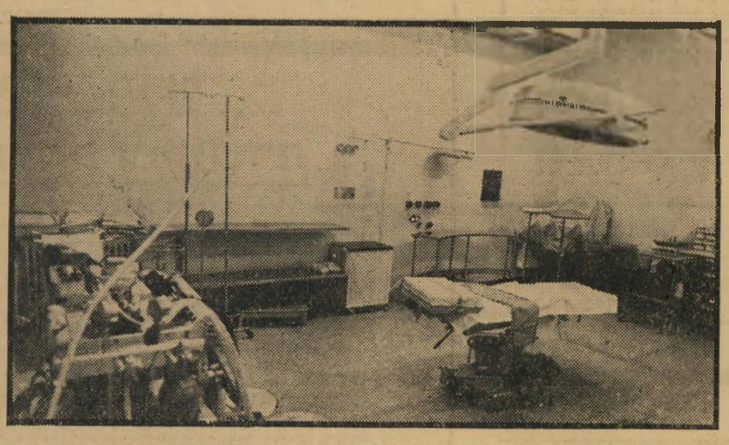
(המשך בעמוד 40)

צוות העולם הזה שהה במשך

חמש יממות במחלקה אחת בבית־חולים

ועקב אחר השפעת שביתת האחיות

תשקיף

מחלוקת על מועד הבחירות להסתדרות

בין ראשי מיפלגת־העבודה אין עדיין הסכמה באשר למועד עריכת הבחירות הקרובות להסתדרות. עד כה היה מקובל שהבחירות להסתדרות ייערכו לפני הבחירות הכלליות במדינה, וזאת בעיקר על מנת לספוג את זעם הבוחרים ואי־שביעות־הרצון שלהם מן המיפלגה השלטת. ההנחה, שהוכיחה את עצמה בעבר כבר מיספר פעמים, גרסה שאחרי שהבוחר מעניש את מיפלגת־השילטון בבחירות להסתדרות, הוא נוטה לחזור אליה ולפייסה בבחירות הכלליות. עכ"פי שיקול זה תוכנן הבחירות להסתדרות לחודש מאי 1977. אילם עתה מתחילים נציגי מיפלגת העבודה בהסתדרות לתבוע את דחיית הבחירות להסתדרות עד לאחר הבחירות לכנסת, וזאת מתוך חשש שהפעם עלול זעמם של העובדים השביריים למגוע בשילטון המערך בהסתדרות, אם בחירות אלה ייערכו כבריא־ברק.

„גילוי קדומי" – איחוח לממשלה

הכרזתו של שר־החוץ של אש"ף, פארוק אל־קדומי, בעיתון מצרי, שאש"ף מקיים זה־מכבר מגעים עם „יסודות מתקדמים" בישראל ועם רק"ח, היא צעד משמעותי ומחושב של צמרת אש"ף בדרך להכרה במדינת־ישראל. הדגש בהודעה הוא על „היסודות המתקדמים". כשהכוונה היא לאישים ישראליים שאינם שייכים למחנה רק"ח.

אין ספק שהודעה חסרת־תקדים זו, שבאה תוך הקשר עם צעדים אחרים של אש"ף אשר לא פורסמו עדיין עלידיו, נועדה לשמש איתות ברור לממשלת־ישראל, שייתכנו עתה מגעים בינה ובין אש"ף, אם היא מוכנה לכך.

הירידה עולה על העליה

סיכומים בלתי־רשמיים של נתוני העלייה והירידה, שנאספו בסוכנות היהודית, מצביעים על כך שהשנה יהיה מיספר היורדים מן הארץ גבוה בשיעור ניכר ממיספר העולים שעזבו ויעזבו אדיה.

עופר לא יהיה מזכ"ל העבודה

לאחרונה שוב פתחו סיכוויו של שר־השיכון אברהם עופר לזכות בתפקיד המזכ"ל הבא של מיפלגת העבודה.

הנטייה היא להציב לתפקיד זה, למרות ההיסוסים וההסתייגויות, את מזכיר מחוז ירושלים של המיפלגה, עוזי ברעם, בנו של שר־העבודה משה ברעם. עוזי זוכה בתמיכתו הבלתי־מסוייגת של המזכ"ל הנוכחי, מאיר זרמי, וכן בתמיכת מרבית מזכירי המחוזות האחרים של המיפלגה. הנטייה שהיתה בעבר, להעדיף את עופר על פניו, חלפה בשל שיקולים אישיים.

עדי יפה מועמד להחליף את קורן

ח"כ מיפלגת העבודה עדי יפה, הוא המועמד להחליף את יצחק קורן בתפקיד יושב־ראש תנועת־העבודה־הציונית.

נגד קורן, המכהן בתפקידו זה שנים ארוכות, הועלו האשמות חמורות, שבין השאר פורסמו גם בהעולם הזה. נוכח תלונות גוברות והולכות נגדו מכל רחבי סניפי התנועה, מתגבשת הצעה, הנתמכת בעיקר עלידי אנשי דור ההמשך במיפלגת העבודה, להחליף את קורן בעדי יפה, שנתן כבר הסכמתו לכך. ככל הנראה עומד קורן לנהל מערכה נואשת, על־מנת לשמור על תפקידו.

המישטרה לכדה מפקד־מישטרה אצל יצאנית

קציין־מישטרה בכיר בדרגת פקד, המכהן כמפקד תחנת־מישטרה באחת הערים בצפון המדינה, נתכד בשבוע שעבר במצוד שערכה מישטרת חיפה על בתי־בושת בחיפה.

כאשר התפרצה המישטרה, בשעה אחת וחצי אחר חצות ביום־שבת ה־אחרון לדירה בחיפה, שלפי החשד נוהל כה בית־בושת, הופתעו השוטרים לגלות במקום, בלקוח, את קציין־המישטרה הבכיר.

בקשר לפרשה זו, המסעירה את המחוז הצפוני של המישטרה, הועזו שתי גירסות. עכ"פי אחת מהן פרץ סיכסוך בין שני קציני־מישטרה בכירים, שכתוצאה ממנו שלח אחד הקצינים את אנשיו לבזוז ולעקוב אחר מעשיו של הקצין השני. כאשר התברר לעוקבים כי מפקד המישטרה ניהג להנות מחסדיה של פרוצה ידועה, הם פרצו לדירתה, תפסו את הקציין בדיוק בעת ששיגם לה את האתנן.

עכ"פי הגירסה השנייה נתפס הקציין הבכיר דרך מיקרה עלידי חוליה מ־מישטרת חיפה, בעת שנקש במיקרה על דלת דירתה של היצאנית. עכ"פי שתי הגירסות גמ־יחד הגיע הקציין ל־מקום בכמונית־המישטרה העומדת לרשותו.

מי האוייב? הליכוד או אריק שרון?

בקרב מעצבי מדיניות ההסברה של מיפלגת העבודה קיימים חילוקי־דיעות באשר למטרה העיקרית שנגדה יש להפנות את עיקר מחץ ההסברה של המיפלגה. בעוד קיימת קבוצה הסבורה כי הסכנה העיקרית למערך בבחירות הבאות נשקפת מהתארגנות נפרדת של אריק שרון, וכי משום כך יש להפנות את כל מאמצי ההסברה נגדו, כדי להמעיט מדמותו ולהציגו כסכנה — מבטלת האסכולה הנגדית את האיום הסמון באריק.

לדעת אנשי האסכולה השנייה עשוי אריק להיות, אחרי הבחירות, שותף למערך, ולפיכך יש להפנות את עיקר מערכת הבחירות נגד הליכוד דווקא.

מרד הוותיקים ב„אחדות העבודה"

גוף חדש המורכב מוותיקי חטיבת אחדות־העבודה שבמיפלגת־העבודה, המתרכז סביב שמואל ז'יטלני, חבר הוועד־הפועל של ההסתדרות, פתח בפעולה המיועדת למנוע את תמיכתה של המנהיגות הרישמית של המיפלגה בקידומם של אנשי דור ההמשך, המכונים אנשי חוג־אכסודוס.

הגוף החדש, שכבר החתים יותר משלושים איש על עצומה המאיימת במרד על המנהיגות, יוצא נגד ההתעוררות החטיבתית המחודשת של עסקני אחדות־העבודה.

לחילופין הם טוענים, כי אם קיימת התארגנות חטיבתית, הרי הם מייצגים את החטיבה. קבוצת הוותיקים כבר קראה לכנס דחוף השבוע, במגמה להגן על העמדות שתופסים חבריה, ושהם סבורים כי עומדים לאיים עליהן.

תיגבורת קציגים בכירים למישטרה

כעשרים קציני־מישטרה ברחבי המדינה יקבלו בעוד כחודשיים דרגת סגן־ניצב (המקבילה לדרגת סגן־אלוף בצה"ל) ויוצבו מייד בתפקידי־מפתח במישטרה.

מפקדי־המישטרה ממתינים בקוצר־רוח לסיום מחזור קורס הקציגים הבכירים, כדי להזרים דם חדש למנגנון הקצונה העייף והמגוע מבחינה מוראלית.

הכשרתם של 20 ניצבי־המישנה, מתוך כלל 30 חניכי הקורס, הוסדקה בידיו של ניצב־מישנה שלמה רוזנבאום, מישפטן מעולה, מי שהיה ראש־ענף־תביעות במישטרת מחוז תל־אביב.

חקירה נוספת נגד מנכ"ל „שיכון עובדים"

מנחם הלר, מנכ"ל חברת־הבנייה ההסתדרותית שיכון־עובדים, נחקר שוב עלידי אנשי המחלקה לרמאויות במטה־הארצי של המישטרה. חומר החקירה הועבר בשבוע שעבר לפרקליטות מחוז תל־אביב, אשר תצטרך לקבוע אם בידה די ראיות כדי להגיש כתב־אישום נגד הלר בתיק זה.

יחד עם הלר נחקר גם פקיד בכיר אחר של החברה. אנשי יחידתו של ניצב בנימין זינגר חקרו חשד, כאילו סייע הלר לבתי שד הפקיד הבכיר לקבל דירה בשיכון לזוגות צעירים בתל־אביב, עד סמך מיסמכים מזוייפים כאילו היא נשואה.

בסוף השנה שעברה הוגש נגד הלר כתב־אישום, שההליכים בו טרם החלו, בפרשה דומה.

לוב מקימה צי צוללות

ידיעות שונות מצביעות על כך ש־אל ארסנל הנשק המצטבר והולך ב־לוב, עלול להתווסף בעתיד הקרוב גם צי של צוללות, כלי־שיט שעד כה לא נמצאו בידי מדינה זו. לוב עושה מאמצים לרכוש צוללות, הן מבריתמועצות והן מצרפת.

במערב חוששים כי אם יימצאו צוללות בידיו של קזאפי, הוא עלול להתפתות לבצע באמצעותן כמה מעשי־הטירוף שתיכנן בעבר, ושלא יצאו אל הפועל בעיקר בשל היעדר אמצעים מתאימים. קזאפי עלול גם לאמן פידאין פלסטיניים בהשטת צוללות, ולמסור בידיהם צוללת לשם שיבוש נתיבי־הים לישראל.

מירפאת־שיניים נגובה מצה"ל

מירפאת־שיניים משוכללת ביותר ניגנבה לאחרונה בצה"ל ושרידיה נתגלו כשהם הרוסים. המדובר הוא באחת מארבע מכוניות־הקרון הגרמניות שאותן רכש לאחרונה חיל־הרפואה, ואשר בכל אחת מהן מירפאת־שיניים משוכללת ביותר, מזגן־אוויר וחדר־המתנה. שווייה של כל אחת ממירפאות־ניידות אלה יותר ממיליון לירות.

אחת מהארבע נגנבה מאחד מכסיפי צה"ל ונמצאה עלידי המישטרה הצבאית רק לאחר חקירה ממושכת. הרכב עצמו נמצא הרוס, ואילו האביזרים היקרים של המירפאה נעלמו. המישטרה הצבאית עדיין לא הצליחה ללכוד את הגנבים.

במדינה

(המשך מעמוד 34)

לתקן את המעוות לדעת הכל.
אולם לדברי הממשלה וההסתדרות, הדבר היה בלתי־אפשרי לחלוטין.
מדוע?
התשובה לכך היתה נעוצה במבוכתה של המערכת: אי־אפשר לספק דרישה כלשהי, גם כשצידקתה זועקת לשמיים, מפני שאז יבואו כל המיקצועות האחרים, וידרשו תוספות דומות. מערכת־השכר דומה לערימה של תפוחים, שתתמוטט כולה אם יוציאו ממנו תפוח אחד.
היתה זאת דוגמה קלאסית לכך שמערכת מימסדית משבשת את החיים. שיקולים ביורוקרטיים טהורים מכניסים למציאות יסוד של טירוף.
במצב כזה, אין כל תחליף לשביתה.
איזור מצוקה. הפיתרון הוא פשוט למדי — והוא טמון בניצול המליצות של המערכת עצמה לשם תיקון עיוותיה.
בדו"ח ועדת־ברקאי נאמר כי מותר לחרוג ממדיניות־השכר הקבועה (שאינה מאפשרת אלא העלאות־שכר זעירות) ב־„איזורי מצוקה".
מערכת־הבריאות היא, בלי ספק, איזור־מצוקה מיקצועי. התמוטטותה מאיימת על חיי האזרחים, פשוטו כמשמעו. על־ידי הכרזה על מיקצוע האחים והאחיות כעל מיקצוע־מצוקה, יכולה הממשלה לחרוג מן המדיניות — בתנאי שההסתדרות, כמניה וביה, תסכים לכך. בשם כל המיקצועות*.
אולם ההסתדרות היתה נתונה במצב עדין ביותר. כי בסיכסוך־האחיות אין היא רק אירגון־הגג, שבו פועל אירגון־האחים־והאחיות. ההסתדרות, כבעלת קופת־החולים הכללית, היא גם המעסיק העיקרי במיקצוע — ובתור שכזה יש לה אינטרס כבד שלא לשפר את שכר האחיות.

מישטרה

מה שאסור לציבור

זמישטרה משתדית יהעדים את המתרחש בה

„הדיון יימשך בדלתיים סגורות!" פסק קצין־המישטרה בדרגת תת־ניצב, ששימש אב־בית־הדין בדיון המישמעתי הפנימי של המישטרה.
החלטה זו היתה אך חוליה נוספת בשרשרת העלמות־המידע המכוונות שנוקטת המישטרה באחרונה, גם בעניינים שלציבור הזכות המלאה לדעת את המתרחש בהם.
קביעתו של אב־בית־הדין לא התבססה על רגישות ביטחונית כלשהי, גם לא על נושא שהסודיות יפה לו מבחינת החוק. היתה זו כניעה פשוטה מצידו לדרישתו האישית של בלש במישטרת תל־אביב, אשר הועמד לדין מישמעתי פנימי על חריגה מן המיגבלות שמטיל עליו תפקידו.
שהציבור לא ידע. „אני עוזב את האולם! אני לא רוצה שיכתבו עלי בעיתון! לא רוצה שיידעו עלי! מספיק מה שקרה לי עד עכשיו!" התפרץ הבלש, אלכס טי־פוגרף, איש מיפלג־הסמים של מישטרת תל־אביב, כאשר הבחין בכתב העולם הזה הנכנס לאולם־הדיונים. למרות שדיונים אלה פתוחים לפני הציבור, על־פי החוק, היה האולם ריק, וכתב העיתון היה האורח היחידי שהתעניין במתרחש בו.
אב־בית־הדין ניסה להשתיק את הבלש המתפרץ, אך פרקליטו של זה קם ממקומו, והסביר כי לטובת המישטרה, יש לנהל את הדיון בדלתיים סגורות. השופט החליט להיעתר לבקשה, למרות שטיפוגרף נחקר, באותו מעמד, על חשד לקיום קשרים הדוקים עם פרוצה הידועה כמקורבת לעולם־התחתון הישראלי. חוקרי־המישטרה חשדו בעמיתם כי מסר, באמצעות הפרוצה, פרטים על המישטרה לעולם־התחתון, וניהל איתה עסקים. אך נראה שהם לא היו מעוניינים שהציבור יידע על כך, למרות שזוהי זכותו.
גם דובר מישטרת מחוז תל־אביב, פקד אביגדור כהני, נתן ידו לקשר־ההשתקה. הוא סירב למסור פרטים על מהלך הדיון המישמעתי, בטענה שהמישפט עדיין לא הגיע לסיומו.
אנשי־המישטרה שוכחים, כנראה, כלל יסוד אחד: כשמכבסים כביסה מלוכלכת ברבים־גלי — יש סיכוי שהיא תצא נקייה.

* הדבר הוצע בישיבת הוועד־הפועל על־ידי אורי אבנרי.

אתה והמדינה

שים עין על „כלל־תעשיות"

לפני שבועות אחדים, כאשר מניות „פיריון" היו בשער של 230 לערך, המליצנו לרוכשן. עכשיו הן נסחרות ביותר מ־350 נקודות, וכימעט שהגיעו ל־400, וזהו הזמן הנכון למכרן.
אני מציע לך לרכוש מניות של „כלל־תעשיות". מניות אלה נסחרות בבורסה בשער של 130 לערך. ההון והקרנות של החברה עמדו בסוף השנה שעברה על 110 מיליון לירות, ועתה הם מסתכמים ב־140 מיליון לירות לערך (כפי שיראה המאזן החצי־השנתי שיתפרסם השבוע). מאזן סוף שנת 1976 יראה על הון וקרנות של 180 מיליון לירות לערך. החברה תרוויח השנה, בוודאות, 35 מיליון לירות, ומכאן שהיא כיום ביחס רווח־אמצעים של אחד לשלושה, יחס נמוך ביותר.

הבורסה

בשנה שעברה חילקה החברה רק 10% דיבידנד במזומן. השנה היא תחלק, קרוב לוודאי 15% במזומן ועוד 20% מניות־הטבה. אין ספק ששערה צריך להיות גבוה יותר מאשר השער שבו היא נסחרת, והרוכש אותה כיום ייחנה גם מעליית השער וגם מדיבידנד והטבה של לפחות 30% תוך ארבעה חודשים.

היכן שילוני?

תוכנית־טלוויזיה מיוחדת, השעה חמש שלישית, תיארה כיצד מרמות קבוצות הכדורגל את מס־ההכנסה. גם חקירה מיוחדת ב„העולם־הזה" מטרה עובדות רבות על ההונאות הללו. בימים האחרונים, לרגל חתימות על הסכמים עם שחקני ספורט, נוספו תיאורים דומים.
כך, למשל, תיאר **אברהם טבק** ב־„מעריב" כיצד עשתה הפועל באר־שבע קנוניה עם השחקן **אלון בן־דור,**

ניצב שילוני
לא קורא

שיקבל 80 אלף לירות נטו. כמה עשרות אלפים משכרו יירשמו על שם אשתו **נילי,** שהיא סטודנטית ופטורה מתשלום מס. **לאורי מלמיליאן** קונה קבוצתו דירה ב־300 אלף לירות. מרבית עסקות אלה הן שחורות, נעשו תוך הונאת מס־ההכנסה. האם נציב מס־ההכנסה, **אלי־עזר שילוני,** אינו קורא עיתונים?

שכר ואינפלציה

בקול דממה דקה, פירסם „הארץ" מאמר מאת שליחו במערב־אירופה, **אליהו סלפטר,** אשר תוכנו סותר לחלוטין את כל מאמרי־המערכת של „הארץ" ואת טיעוניהם של כל המתנגדים לתוספות שכר יוקר.
ב־15 בספטמבר תיאר סלפטר את בלגיה, המדינה שאזרחיה חיים ברווחה וברמת־חיים גבוהה ביותר. הסתבר: בין השנים 1970 ו־1975 עלו הוצאות השכר בארצות־הברית ב־18%, בצרפת ב־66%, בשוודיה ב־38% — ובבלגיה הם עלו ב־129%!
וראה זה פלא: למרות תוספות־שכר אדירות אלה, האינפלציה בבלגיה אינה עולה על חמישה עד עשרה אחוזים לשנה! והרי כל הגאונים בישראל טוענים, כי תוספות שכר ויוקר גורמות לאינפלציה. האם בלגיה אינה נורמלית, או שמא כאן מרמים את השכירים לטובת המעבידים, למען יאמינו כי הפיצוי הניתן להם על התייקרויות גורם להתייקרויות שנעשו לפני הפיצוי?
ההסבר למתרחש בבלגיה פשוט. קיים שם חוק, המצמיד את השכר להתייקרויות באופן מלא. היצרנים אינם יכולים להעלות את המחירים בצורה חופשית, בגלל התחרות של שאר ארצות השוק המשותף, שבלגיה חברה בו. לכן באות הוצאות השכר על חשבון הרווחים או הייעול, ואינן מועברות אוטומטית למחיר המוצר על חשבון הצרכן. בישראל אין הצמדה של השכר להתייקרויות, והיצרנים חופשים בחעלאת המחירים, כיוון שישראל היא חממה המוגנת בחומות־מכס ואיסורי־יבוא.

לרודוס וחזרה

ב־2250 ל"י

חברת „כנף־ארקיע" תפתח בימים הקרובים קו קבוע לאי רודוס. מחיר הטיסה הלוך־ושוב יהיה 2250 לירות, כולל מס־נסיעות. הטיסות תיעשינה במטוס „צ'יפטיין". החברה רכשה בימים אלו שלושה מטוסים חדשים, ועם בואם יוחל בעריכת טיסות סדירות לרודוס.

תחרות ל„לון" - חדירה למיזרח

רענן חמד, עוזרו האישי של שי **קופילוביץ,** בעל חברת־התמרוקים „לון", עזב את החברה. חמד מקים חברה מתחרה ל„לון", שתייצר מוצרי־קוסמטיקה ותפיצם בשיטה של „לון". „לון" אינה מודאגת מכך, כיוון שאת הדגש היא שמה על הייצוא שלה למיזרח־הרחוק. „לון" הצליחה לחדור לארצות מוסלמיות, כמו אינדונזיה ומאלזיה, באמצעות חברות שהקימה בהונג־קונג, בסינגפור ובבנגקוק. „לון" ניצלה את המשבר שחל בשיווק מוצרי „רבלון" למיזרח־הרחוק, ואשר גרם בעקיפין לדחיתו של **סם קייליש,** נשיא „רבלון" הבינלאומית.

מנכ"ל קופידוביץ
כן מוכר

„לון" תייצא השנה למיזרח הרחוק בכ־1.7 מיליון דולר, לעומת 1.2 מיליון דולר אשתקד.

במי חומך צ'יצ'י?

בעוד שבעיתונים מופיע ראש־עיריית תל־אביב, **שלמה** („צ'יצ'י") **להט,** כתומך במיפלגתיות, הרי בחיי היום־יום ההיפך הוא הנכון. הנה, למשל, פרוטוקול ועדת־ההקצבות של עיריית תל־אביב, שישבה בראשותו של צ'יצ'י. העירייה, כידוע, לווה כספים ומשלמת ריבית גבוהה ביותר בהצמדה. האם יעדיף צ'יצ' לייעד את כספיו היקרים לשכונת־התיקווה, למשל, או למימון רכישת סיפרי־לימוד עבור תלמידים מחוסרי־אמצעים?
לא כך. הפרוטוקול מגלה, כי הוועדה מקציבה 50 אלף לירות ל„מידרשה הלאומית על שם בן־אליעזר", מוסד מיוחד לגתי של תנועת החרות, ועוד 20 אלף לירות ל„מכון ז'בוטינסקי" בישראל.
בעוד שני מוסדות אלה של תנועת החרות מקבלים מצ'יצ' 70 אלף לירות, הרי אקי"ם (אגודה לקימום ילדים מפגרים), למשל, יקבל 3000 לירות בלבד. ולעזרת־יתומים נותן צ'יצ' רק 2500 לירות, שהרי „יתומי" תנועת החרות שווים יותר.
נוסף על ההקצבות הישירות לתנועת החרות, קיימות גם הקצבות עקיפות — כמו, למשל, מתן כ־13 אלף לירות לבריתנשים־חרות, הן כהקצבה ישירה והן כהקצבה לתשלום מיסים המגיעים מבריתנשים־חרות.
מזכיר ועדת־ההקצבות, **יצחק רותם,** טען כי אין הוא אחראי לקביעת הסכומים ומקבליהם, וכי אלה הן החלטות פוליטיות.
דובר העירייה, לעומתו, מסר כי הקצבות ניתנות ללא כל שיקולים פוליטיים, ועל דעת כל חברי הוועדה. באחרונה אישרה העירייה, לדבריו, לאקי"ם, סכומים נוספים בגובה של 300 אלף לירות.

העמלה של בל"ל בשווייץ

עורך־דין ישראלי יזוע, שנסע לצורכי עסקיו לשווייץ, לקח את הקצבת מטבע־החוץ שלו (1500 דולר) עימו בהמחאה של „בנק לאומי לישראל", כדי לפדות אותה בשווייץ, וזאת על־מנת להימנע מטילטול סכום גדול במזומנים. והנה, בהיכנסו לסניף „בל"ל" בציריך הסתבר לו, כי הבנק גובה עמלה בגובה של אחוז וחצי על ההמחאה של הבנק עצמו!
עורך־הדין שילם את העמלה, ניגש לבנק שווייצי ממול, ושם נאמר לו כי הם יפדו את ההמחאה תמורת עמלה של חצי־אחוז בלבד!
הוא חזר לסניף „בל"ל", התיישב בכניסה והודיע, כי אם לא יחזירו לו את העמלה המופרזת שנגבתה ממנו שם, יזהיר כל מי שייכנס לבנק מפני העמלות, וישלח את כל הבאים לבצע את עיסקותיהם בבנקים השווייציים. תוך חמש דקות קיבל חזרה את העמלה ששילם, ו„בל"ל" הסתפק בחצי־אחוז בילבד.
דובר „בל"ל" מסר, כי הבנק בציריך גובה עמלה של חצי־אחוז על המחאות המשוכות לפקודת הבנק בשווייץ, ועמלה של אחוז אחד על המחאות לפקודת בנקים מחוץ לשווייץ — בגלל משך־הזמן החולף עד לפידיון ההמחאה.

הרשליק במקום שימעוני

מנהל סניף „אל־על" בניו־יורק, **אוטו הרשליק,** יחליף את המנהל הנוכחי, **יהודה שימעוני.** כפי שמסר בשעתו מדור זה, יוחלף שימעוני בעיקבות הסכימים שנעשו עם חברת־הנסיעות „אופיר" ומיכתב שכתב לסוכנים, בו איים עליהם כי אם לא יגדל חלקה של „אל־על" בהזמנותיהם, לא תחודש אשרת סוכן „אל־על" שלהם. מיכתב זה היה בניגוד לאמנת יאט"א, וגרם נזק חמור ל„אל־על".

לכבוד השנה החדשה, מגלה בר

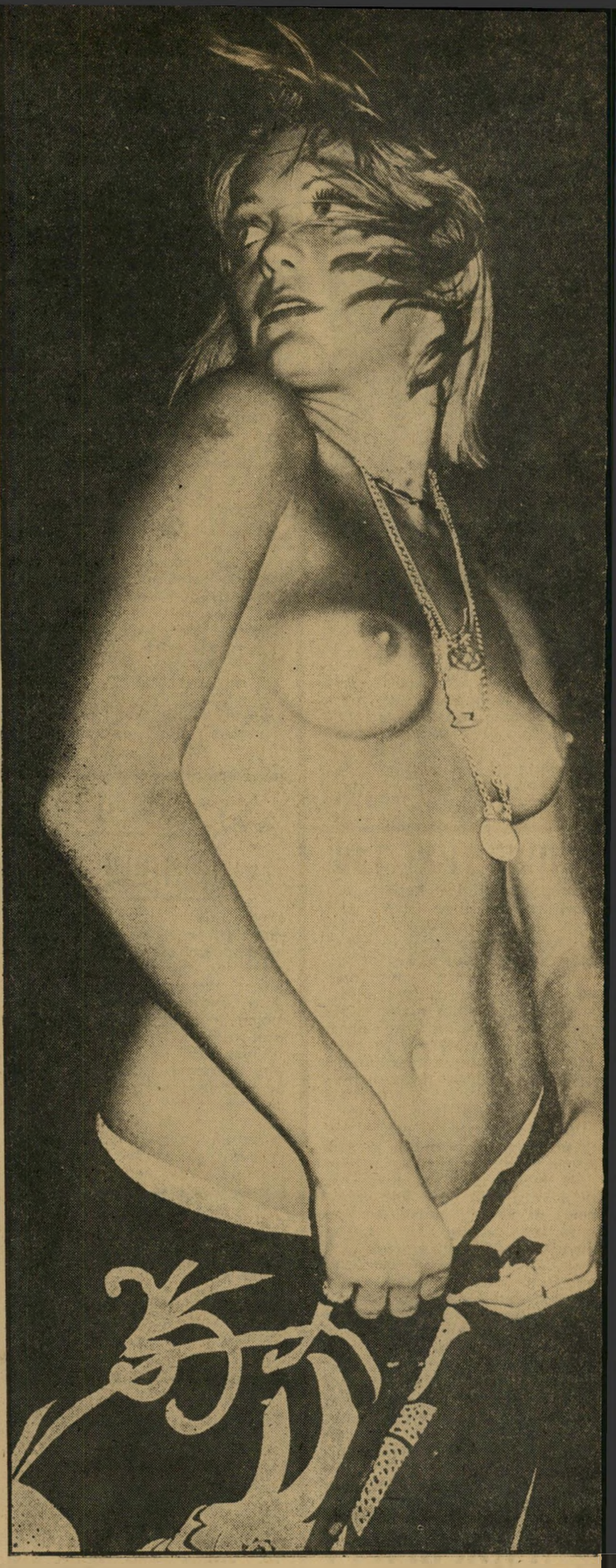

תבוא על

„היופי שלי הוא הפילוסופיה

אם יש משהו שהיא אוהבת הכי בעולם, הרי זה לשגע גברים. זה, בעצם, גם התחביב שלה וגם העיסוק העיקרי והנעים שהיא מכירה, לדבריה. את העובדה המעניינת הזו גילו אצל ביאטריס שוורץ כבר בגיל צעיר מאד, כשבנות־גילה עדיין הסתובבו בג'ינסים משופשפים ואפילו לא חשבו על בנים. ובטח שלא על גברים.

ברכי, כמו שקוראים לה החברים הטובים, אהבה לשוטט ברחובות תל־אביב יחפה, בשיער מפוזר מתנופף ברוח ובחיוך מפתה. קורבנותיה הראשונים נפלו חלל לרגליה היפות, כשחיתה רק בת 14. אבל איש לא התפלא על כך, ובבית־הספר היסודי ליחששו מאחרי גבה: „טוב, היא יפה, אבל..." לברכה זה לא היה איכפת. מאז שהיא זוכרת את עצמה, היא עושה מה שהיא רוצה, מתי שהיא רוצה, איפה שהיא רוצה ועם מי שהיא רוצה.

בגיל 16, כאשר השתתפה בתחרות מלכת־המים, העניקה את ראיונותיה

ה שוורץ את דעתה על הגברים

יך ברכה

הסוד הפרטי של ביאטריס (ברכה) שוורץ מורכב מפרטים רבים: „אני יפה. אני משתנה ללא הרף. אני סכסית ומשחררת, אבל גם רגישה ומעט שמרנית," מצהירה ברכה שוורץ. **צילומים: פטר פן** ■

„הרבה כסף בכיס"

היום כבר מתייחסים אליה ברצינות גדולה הרבה יותר. ואיש אינו מעז לז־רוק אותה משום דיסקוטק ואפילו שהוא שלו. בגיל 22 ממשיכה ברכה לשגע גב־רים במלוא המרץ, כאילו היתה עוד בת 14. אלא שעכשיו היא עושה זאת בשי־טת הגלוב־טרוטרס, סביב לכדור־הארץ.

הצעירה הבלונדית והמטופחת איננה מניחה לשגע אותה בקלות. מכל מקום, לא כל אחד, ולא תמיד. „יש סוגי גברים שאני אוהבת, ואחרים שאני פשוט לא סובלת ולא יעזור להם כלום," אומרת ברכה, שנולדה בבודפשט, אך רואה עצ־מה צברית לכל דבר.

בגילוי־לב אופייני פורשת ברכה את ה„אני־מאמין" הנשי שלה: „הדבר הרא־שון שאני רוצה שיהיה אצל גבר שאני יוצאת איתו, ואפילו רק לסעודה קלה, הראשונים לעיתונות, שמאז לא חדלה לע־קוב אחר הצעירה הזוהרת, שפילסה לה דרך לעולם הדוגמנות, אך גם כבשה לבבות רבים. „הייתי רוצה להיות מבו־גרת יותר," סיפרה בראיון לפני שש שנים. „פשוט לא מתייחסים אלי ברצינות, בגלל שאני כל־כך צעירה. אני עוד זוכרת שרפי שאולי זרק אותי פעם מהדיסקוטק שלו. ‚ילדה, לכי הביתה,' הוא אמר לי."

זה הרבה כסף בכיס. מאחר שלאנשים צעירים בדרך־כלל אין הרבה כסף, והם כל הזמן מחשבים כמה נשאר להם בחש־בון־הבנק הצנום שלהם, נשארים רק ה־מבוגרים והמבוססים. הם כבר יודעים מה שהם רוצים מעצמם, ומה שהם רוצים מ־החיים שלהם. צעירים מתלבשים בצורה מרושלת, ואני הכי שונאת גברים שהול־כים כמו שמנדריקים ומתפזרים לצדדים.

„הגברים המבוגרים הישראלים הם נס־בלים, אבל לא ליותר מכמה שעות. אחר־כך הם מתחילים להגעיל את הנשמה שלי. לעומת זאת, הגברים מעבר־לים הם גי־מוסיים, מתחשבים ויותר שמרנים. אולי זה לא נשמע טוב, אבל אני מאד שמרנית ואוהבת שאנשים יתייחסו אלי כמו אל אשה. אני אוהבת להיות אשה ולהרגיש שאני אשה. בגלל זה אני רוצה שיתי־יחסו אלי ככה.

„הגברים הזרים נותנים לי הרגשה של שבריריות, רגשנות, סכסיות. והם לא חושבים תמיד ומייד על המיטה, כמו היש־ראלים. חוץ מזה, הישראלים הם שפנים ומפחדים אפילו לנסות להתחיל איתי. שמעתי פעם שדיברו עלי בחבורה די מכובדת, באיזה בית־קפה בדיזנגוף, וכמה מבני אותה חבורה אמרו שהיו מתים להתחיל אתי. כששמעתי מי הם פשוט הסמקתי, וזה לא קורה לי לעיתים קרובות. „אבל אם הם רוצים להתחיל איתי, למה הם לא מנסים? כי הם שפנים. הם אולי מפחדים מאשה יפה שאיננה טיפשה

(המשך בעמוד 46)

שלי בחיים, ותמיד יהיה!"

(המשך מעמוד 35)

ועבודות מיוחדות. כך מנצלים את הזמן, למרות השביתה."

מחלקת השיקום שעמדה להיפתח ביום הרביעי מחדש, נשארת נעולה. האחיות מצביעות מייד על "התוצאה הראשונה והמיידית של השביתה," לדיבריהן. מסתבר שמחלקה זו סגורה כבר שבועות רבים, כיוון שמנהלה שוהה בחו"ל. ביום הרביעי בשבוע שעבר היא עמדה להיפתח מחדש לאחר שמנהל המחלקה שב לארץ, אולם מחוסר אחיות נדחתה פתיחתה של המחלקה, החיונית כל־כך בבית־החולים.

במחלקה פנימית א' ממשיכים לשחרר חולים וחולות הביתה. "יש רבים שיהיה טוב יותר בשבילם להיות בבית. כאן אנחנו לא מטפלות בהם, וחבל שהמישפחות תסבולנה ותשבנה בבית־החולים," מסבירה אחת האחיות.

החדרים מתרוקנים. מיטות לא־מוצעות ומזוהמות נשארות ללא־טיפול. החולים שותקים, כמשלימים עם גורלם. בשעות הלילה זועקות רק האמהות שבמחלקת ילדים א', רבות מהן נשארו עם ילדיהן, פרשו מיזרן ושמיכה צבאית, שהביא ה־בעל, ולא עצמו עין כל הלילה. באינקובטור שבחדר־הטיפולים שוכב תינוק, החייב להימצא תחת השגחה 24 שעות

נשיקה למלאך

נשיקה וחיבוק היו מנת חלקה של צעירה בשירות הלאומי, העובדת קורס חובשות במיסגרת חיל־הרפואה. צעירה זו, כרבות אחרות, נרתמה לעזרת הצוותים המצומצמים של בית־החולים, ועזרו רבות בעבודות הסיעוד.

ביממה, ללא איש לידו. מסתבר שאמו, אם ל־10 ילדים, לא יכלה להשאיר את שאר ילדיה לבדם. "במשך הלילה אני ני־גשתי אליו, לתינוק שבאינקובטור, פעמים רבות," סיפרה למחרת את האימהות, שנשארה ללון ליד בנה החולה. "פשוט כאב לי הלב."

■ ■ ■

יום שישי — 17.9

עיקר הלחץ ביום השביתה השלישי הוא על הצעירות בנות ה־18, שהגיעו לכאן מקורס החובשות, המתרוצצות אחרי הרופאים ומשתדלות לעשות ולעזור כ־מיטב יכולתן, בהדרכת האחיות המוסמכות והמעשיות.

לקראת שעות הערב מגיעה לבית החו־לים האחות האחראית התורנית לערב יום השישי, יהודית פלטי, נשואה ואם לילד בן 10. רק בשעות הלילה המאוחרות היא מתפנה מהתרוצצויותיה הבלתי־פוסקות בין המחלקות, ומוכנה לספר מעט על בעיותיה של אחות.

"שמונה־עשרה שנים עבדתי בכל התפ־קידים של אחות. הייתי מדריכה, פתחתי מחלקות, הייתי אחות אחראית — כל שלבי הפיקוד של בית־החולים. לפני שנים אחדות החלטתי, שבשביל תוספת מצחיקה של 60 לירות לא כדאי לי להיות אחות־אחראית במחלקה. בגלל שאינני רוצה אחות אחראית, ירדתי בשנתיים האחרונות בשתי דרגות. עכשיו אני משמשת כאחות־אחראית־ראשית־לילה.

"כשאני עובדת במישמרת רגילה, אני יוצאת מהבית בשש בבוקר וחוזרת סחוטה ועייפה בארבע אחר־הצהריים. הבן הקטן שלי אומר לי כל הזמן: 'אני רוצה שתהיי אמא רגילה ושתהיי בבית כמו כל האמהות.' מה אני יכולה להגיד לילד כזה? ומה ש־מעצבן יותר מכל זה שאין תמורה ששווה אפילו למחצית העבודה שמבצעת אחות.

"עכשיו המציאו את המושג 'ליד מיטת החולה.' ומציעים לנו הלוואות. בשבילי זה ממש עלבון, מה שמציע שר־הבריאות. אחרי שמונה־עשרה שנות עבודה בבית־חולים אני צריכה לחתום על התחייבות לעבוד כאחות במשך שלוש שנים, כדי לק־בל הלוואה? אם נשארתי במיקצוע הזה למרות כל הקשיים, זה לא מספיק על־מנת להוכיח שאני רוצה להיות אחות, אוהבת להיות אחות ובטח שאינני אחות בשביל כסף?"

מירה גורפינקל היא האחות, שנשארה כתורנית בערב־שבת במחלקה הכירורגית. "תחילה הייתי אחות חדר־ניתוחים," היא מספרת (ואחד הרופאים מעיר כי היתה אחות מעולה), "אבל קיבלתי משכורת ש־אפילו לא כיסתה את ההוצאות שנגרמו לי עקב עבודתי. "קיבלתי 1800 (אלף שמונה־מאות) לירות לחודש. היום, רק מטפלת עבור בני התינוק עולה לי 1500 לירות.

"לפני חודשים אחדים החלטתי להיות אחות־לילה. כך יכול בעלי להימצא עם הילד בבית בלילות, ואני יכולה להרוויח קצת יותר, כ־2200 לירות בחודש."

■ ■ ■

יום שבת — 18.9

בית־החולים הדסה שקט, יחסית. חדר־המיון אינו מתפקד. אין בו רופא, בגלל סנקציות הרופאים, ואין אחיות בגלל הש־ביתה. למיקרי־החירום מוזעק דוקטור סקור־ניק מן המחלקה הפנימית.

התנועה העיקרית בבית־החולים היא של מישפחות שבאו לסעוד את קרוביהן. מיס־דרונות המחלקה הפנימית נראים כמו רחו־בות התחנה המרכזית.

■ ■ ■

יום ראשון — 19.9

שביתת האחיות נכנסת ליומה החמישי. הוועד־הפועל של ההסתדרות מתכנס לדון בשביתה. מזכירת האחיות והאחים טוענת, כי מבתי־החולים ברחבי הארץ לוחצים ל־החרפת השביתה. בבית־החולים הדסה מת־חילות אחיות אחדות לפקפק ב"טעמה של השביתה הזו," כדיבריהן.

מן המחלקה הפנימית ממשיכים לפנות חולים. בחדר המיקרים המיוחדים פונו כבר שלוש מיטות. "לא הכנסנו אף חולה נוסף למחלקה ולחדר הזה," מספרת האחות ה־ראשית. "השתדלנו לפנות מהמחלקה מכ־סימום חולים."

אולם לקראת אחר־הצהרים מתחילות אח־דות מן המחלקות להתמלא אט־אט. מדברים על סגירתה של מחלקת־עור־ומין בגלל ה־שביתה, ועל העברת חלק מהחולים למחלקה הפנימית. במחלקת־הילדים ממשיכות האמ־הות להוות את כוח־העבודה העיקרי.

"הקהל יותר ממושמע מכרגיל, וזה עוזר לשביתה שלא להפוך קטאסטרופה ושערו־רייה", מסביר דוקטור אברהם הירש, מנהל בית־החולים. "חדר־המיון כימעט שאינו עו־בד, להוציא מיקרי־חירום. חולים שנתקבלו לניתוחים, נשלחים חזרה לבתיהם. המזל הוא שבציבור קיים, בגלל השביתה, רגש של עזרה הדדית, ואנשים עוזרים בטיפול סיעודי לא רק לבני־מישפחותיהם.

"הבעיות שלי, בגלל השביתה, הן בעיקר הרופאים. בגלל הסנקציות שלהם, אני שו־בר את הראש שעות רבות במשך היום. פשוט אין לי רופאים."

■ ■ ■

יום שני — 20.9

בוועד־הפועל של ההסתדרות נבלמות עש־רות אחיות על־ידי שוטרים. הן מבקשות להיות נוכחות בישיבת הוועד־הפועל הדנה בעניינן. בבית־החולים הדסה פונתה מח־לקת עור ומין מחולים, ועל סף סגירה נמ־צאת מחלקה פנימית נשים. אחיות אחדות וחיילות העוזרות בבית־החולים, מתמוטטות תחת העומס.

מתמעטים בני־המישפחות הנראים במיס־דרונות החריקים. במחלקת־הילדים מתייפח תינוק, אבל בשאר המחלקות שורר שקט, יחסית לימים הקודמים. הכל שואלים אם זה רק השקט שלפני הסערה הגדולה באמת. המחלקה הפנימית, שבה שהה צוות העולם הזה במשך חמש יממות, נסגרה בשעות אחר־הצהריים של יום השני השבוע.

מאיר דיזון ■

פטרוצ'לי בירושלים

"א צינו, השחקנים, באמריקה, אומ־רים שאם אתה רוצה להיות סטאר, אתה פשוט צריך לנסוע לישראל. פה, כל מי שהראה אי־פעם את חוטמו בטלוויזיה או בסרטים, מתקבל בכבוד־מלכים. שחק־נים שאף אחד לא שם עליהם באמריקה, שחקנים שאנחנו עושים מהם צחוק, נחש־בים אצלכם כסטארים. אתם הישראלים אנשים מצחיקים מאוד!"

כך רואה השחקן בארי ניומן, הלא הוא טוני פטרוצ'לי, עורך־הדין המבריק, ה־מצליח והמאוהב עד כדי גועל בזוגתו

„אתם מצחיקים!"

אומר פטרוצ'לי, הלא הוא בארי ניומן, על הישראלים. „שחקנים שבאמריקה אף אחד לא שם עליהם, נחשבים אצלכם כסטארים. זה אבסורד!" **ציום: שלמה פתר** ●

„אני מתאים לגלם את דן שומרון יותר מסמ"ב מקוין!"

מאבי, את יחסם של הישראלים אל עמיתיו השחקנים. למן הרגע שבו דרכה כף רגלו של גיבור הסידרה — שירדה מעל המסך הקטן סופית, בינתיים, ביום השישי האחרון — על אדמת ישראל, הוא אינו יכול עוד לעבור ברחוב בשקט.

כשיצא בדרכו לישראל, לא שיער כלל את ממדי הפופולריות שלו, לא ידע אם הסידרה פטרוצ'לי הוקרנה בארץ־הקודש אם לאו. אולם הקריאות „פטרוצ'לי! פטרוצ'לי!" שליוו אותו מרגע צאתו את נמל־התעופה בן־גוריון בלוד, הבהירו לו חד־וחלק, כי הוא ידוע ואהוד בישראל לא פחות מאשר בארצות־הברית. עקב כך הוא נאלץ לתתום ללא־הרף אוטוגרפים, ל־השיב לשאלות ולחצטלם עם כל צוות מלון פלאזה בירושלים שבו הוא מתגורר.

עם עיתונאים סירב לדבר. אנשי יחסי־הציבור שלו לא שיתפו פעולה אף הם, התחמקו מעיתונאים באלגנטיות.

לא נותר לי אלא לנסוע לירושלים „על־עיוור", וכמיטב מסורת העולם הזה לנסות במקום שבו האחרים נכשלו.

ואכן, שוב הוכח כי בעיתונות, החוצפה משתלמת. אחרי שהוזהרתי שוב ושוב על־ידי איש יחסי־הציבור של מלון פלאזה, יוסי פרלמוטר, כי אני נוסעת לשווא, האדון פטרוצ'לי לא ישוחח איתי. אחרי שאדונים העונים לשם פלינק ובנז'מין, שהם המפיק ואיש יחסי הציבור של בארי ניומן, סירבו לענות לקריאות הטלפוניות שלי, החלטנו הצלם שלמה סתר ואני ל־הגיע לפטרוצ'לי ויהי מה. אחרי שהשיגתי את מספר הטלפון של חדרו של השחקן המהולל, חייגתי אליו, והודעתי לו שאני נמצאת במקום ושלא אחזור לתל־אביב ללא ראיון. בארי ניומן השיב כי הוא נפגש עם עיתונאים ביום שלישי, לא ויתר־תי ומר ניומן הזמין אותי ואת צלם המער־כת לעלות לחדרו.

שם, בסוויטה שלו שבמרומי הקומה ה־תשיעית, התגלה בארי ניומן כמטר־שמו־נים־וחמישה של קסם אישי וסמפרמנט סופר, נאה הרבה יותר מאשר בצילומי ה־טלוויזיה, ובהחלט שונה מפטרוצ'לי ה־מלוקק, המעצבן והמצליח.

מאנתרופולוגיה לקולנוע

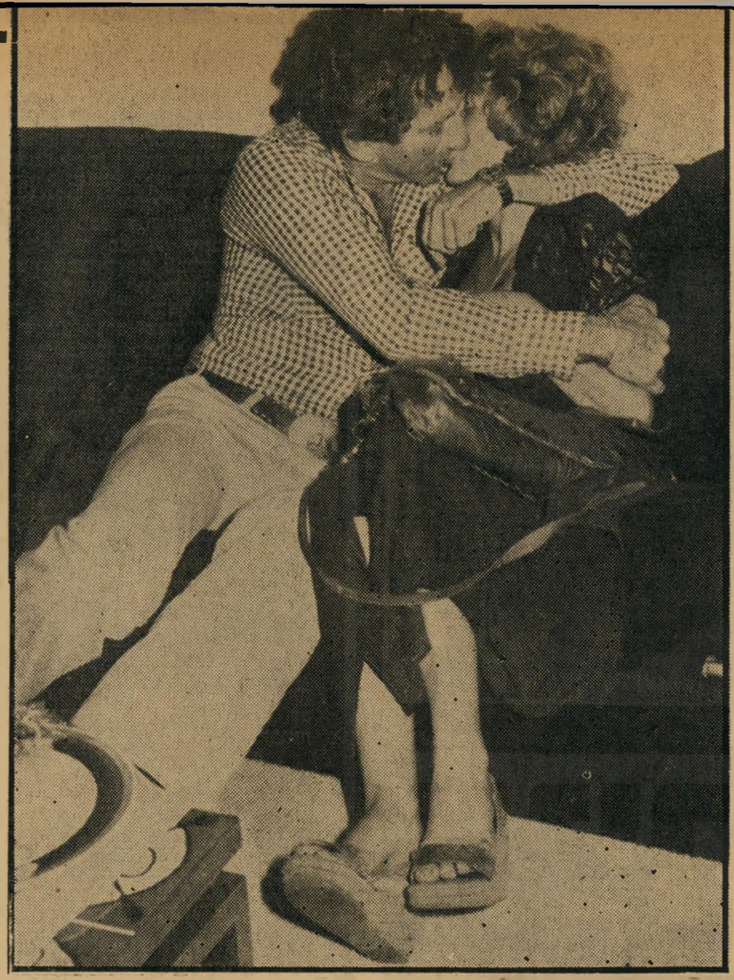
ב **ארי ניומן, ישימחת לב כל ה־**אמהות היהודיות, הוא לא רק רווק בן שלושים־ושמונה, אלא גם יהודי חם ואוהב שבא לישראל על־מנת לקריין ולהצטלם לסרט תיעודי עבור המגבית היהודית, ש־יסקור אתרים בישראל.

הוא נולד כבארי פוסטר ניומן בעיר בוס־טון, לאב יהודי ממוצא אוסטרי ולאם יהו־דיה ממוצא רוסי. כבר בבית ספר ציונות, ועד היום הוא יודע לקשקש מעט באידיש ושולט בכמה מילים עבריות.

ניומן, שלו את אחד העובד במיפעל גדול לבירה, למד אנתרופולוגיה ב־אוניברסיטת ברנדייס היהודית. יום אחד ביקש ממנו חבר להתלוות אליו לשעור־מישחק באולפני קולומביה. המורה היה לי שטראסברג. ניומן, שסירב בתחילה, נכנע, והעסק מצא חן בעיניו, מהגם ששטראס־ברג הגדול שיתף אותו בשעור. הוא עמד אז על סף בחינות הסיום לתואר הראשון באנתרופולוגיה, אלא שחקר השבטים ה־פראיים חדל לעניין אותו מאחרי אותו שעור־מישחק. הוא החליט להיות שחקן.

דרכו של בארי ניומן אל הכוכבות לא היתה סוגה בשושנים. מייד אחרי שסיים את לימודיו ניסה להתקבל לתיאטרון, וכפי שהוא מעיד על עצמו: „מצאתי עבו־דה בקלות בתיאטרון, בתור... נער־מלת־חה." כששואלים אותו כמה זמן עסק בכך, הוא משיב: „עשרים שנה," אך מייד חוזר בו ואומר: „יותר מדי זמן." משך כל אותה תקופה המשיך לחפש עבודה ב־תיאטרון, אך ללא הצלחה יתירה. משום כך נאלץ להתפשר על עבודות כמו זו של סוכן־נוסע, ובין השאר מכר אנציקלופדיות וספרים. אולם העסק המשתלם ביותר, ל־דבריו, היה מכירת סיפרי תנ"ך. „זהו בסט־סלר אמיתי," הוא טוען.

הסבלנות השתלמה לו, לבארי ניומן. הוא התקבל לאחד מתיאטראות ברודווי והש־תתף בשלאגר עונתי מחזמר בשם אמריקה הידד! מייד לאחר־מכן השתתף במחזה

„את התמונה הזאת אני רוצה בעיתון!" אמר כוכב הטלוויזיה בארי ניומן, ולעיני המצלמות חיבק את כתבת „העולם הזה" שרית ישי ונשק לה בתום ראיון בלעדי שהעניק לה

מאת הסופר הרמן ווק. בסך־הכל, עד ל־סידרה הטלוויזיונית פטרוצ'לי, נטל חלק בשיבעה מחזות.

מזלו השתנה מן הקצה אל הקצה כש־הגיע לברודוויי. הבמאי סידני פיורי חיפש אז שחקן לגילום התפקיד הראשי בסרט

„התשובה על השאלה אם סיימתי לבנות את הבית שלי, היא: לא!"

הפרקליט, ובארי ניומן קיבל את התפקיד. הסרט היה הצלחה, אך לא הפך אותו לכו־כב, וניומן מבקש להסביר: „אני מוכרח להגיד משהו על קולנוע וטלוויזיה בארי־צות־הברית. קשה מאד להפוך שם לכוכב קולנוע. אתה צריך לעשות סרט ענק, בינ־לאומי, מצליח מאד, כדי להתפרסם. ה־טלוויזיה, לעומת זאת, בונה אותך בלילה."

וכך עשה בארי ניומן עוד ארבעה סר־טים, שכולם זכו בביקורות טובות, עד ש־פיורי התקשר אליו והציע לו לקחת חלק בסידרה פטרוצ'לי, שדמות גיבורה מבוססת על דמות הפרקליט מסירטו הראשון.

ואכן, סידרה זו עשתה עבור ניומן מה שארבעת סרטיו הקודמים לא עשו. הוא הפך כוכב בן־לילה. שכחו בפטרוצ'לי היה, כפי שהוא מעיד, „אגדי" והוא גם קיבל חמישה־עשר אחוזים מן הרווחים.

יהודי עם לב חם

ב **ארי ניומן אוהב** את פטרוצ'לי, ו־הוא מספר: „לפני שלושה חודשים סיימנו את הסרטת הסידרה. כל אחד שואל אותי פה אם סיימתי את בניית הבית שלי. ובכן, התשובה היא לא! אבל אם היינו ממשיכים בסידרה עוד שנתיים, הייתי לבטח מסיים אותו. יש בפטרוצ'לי הרבה ממה שיש בי, מבחינה מסויימת אנחנו דו־מים. אני אומנם לא הטיפוס שירצה להיכ־נס כל שניה למיטה עם אשתו, אבל לעו־מת זאת אני ישר מאד ורודף צדק. מצחיק שבישראל חשבו שאני איטלקי כמו פטרו־צ'לי. האמת היא שאני לא סתם יהודי, כי־אם אפילו יהודי שוביניסטי, ומשום כך אני כל־כך פרו־ישראלי ויודע כמעט כל מה שקורה פה. מה שמצחיק עוד יותר הוא שאנשים רבים אצלכם סבורים ש־אשתי בסידרה, מאבי, היא גם אשתי ב־חיים. היא אומנם נשואה, אבל למישהו אחר. אנחנו התיידדנו מאד והיינו קרובים זה לזו במהלך ההסרטה, אבל זה היה הכל. עיר בשם סן־רמו אינה קיימת כלל. כל ארבעים ושמונה הפרקים של הסידרה צולמו בטוסון שבמדינת אריזונה, שהיא עיר סטודנטיאלית ויש בה המון בחורות יפות, מה שגרם לי אושר. אני שמח ש־הסידרה הסתיימה, רק אינני מבין מדוע הפסיקו לשדר אותה בישראל, כשבארצות־הברית עדיין לא סיימו להקרין את הפרקים האחרונים."

כשהערתי לו שייתכן כי הפסיקו לשדר אותה כיוון שהסידרה לא היתה טובה, הוא מניף את ידו בביטול ואומר: „אף אחד

(המשך בעמוד 44)

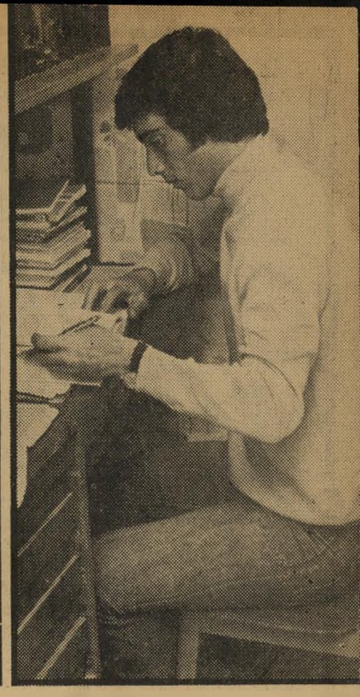

השלם הזה ניילוה אל חלוץ מכבי

ת"א, בני טבק, ב־90 הדקות הראשונות של פתיחת מישחקי הליגה הלאומית

שלישייה בדרך הטבק

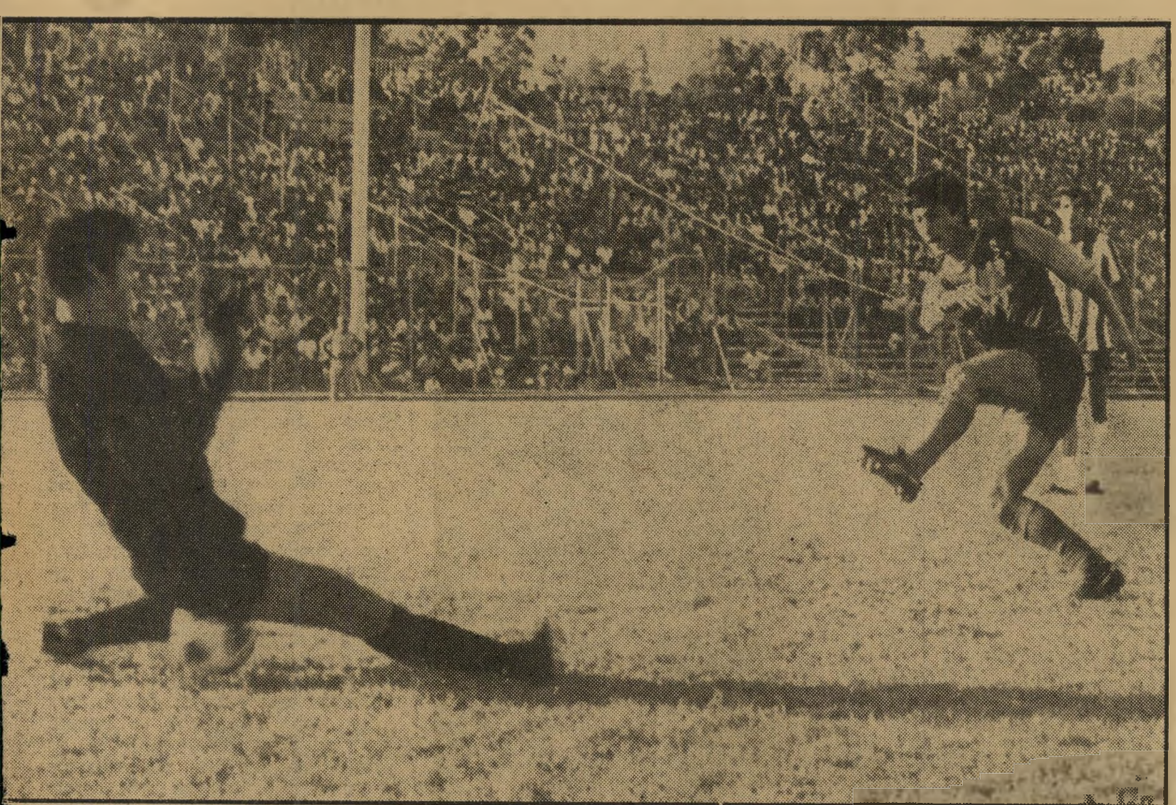

תעודת הבגרות (מימין) נראה בני טבק עת התכונן לבחינות הבגרות, שאותן עבר בהצלחה לפני כשנתיים. כבר אז שאף להפוך כוכב־כדורגל. משמאל נראה טבק על המיגרש, כשחזקן מן המניין. בתמונה משמאל נראה טבק כשהבעת־פניו כעוסה אחרי שהחיפאים מובילים בתוצאה 2:0.

הבום הראשון בני טבק נראה בועט בעוצמה, ברגל שמאל שלו, את הכדור הראשון שחדר בשבת האחרונה לשערו של שוער מכבי חיפה, מנו שוורץ. מגן מכבי חיפה, משמאל, לא הספיק לחסום אותו.

„אני מפחד מהפירסום הזה. זה עוד יהרוס אותי," אומר בני טבק. „אם בשבת אנחנו נפסיד, יגידו עלי שאני לא סחורה, שאני רק יודע לתת הצהרות לעיתונאים."

24 שעות לפני בעיטת הפתיחה של ה־כדורגל הישראלי העונה, הביע בני טבק את חששותיו לגבי מישחק קבוצתו מול מכבי חיפה. אך לא זו בלבד שקבוצתו ניצחה (2:4), אלא שבני טבק, החייל בן ה־20, הפך בן־לילה אלילי־התורן של הכדורגל הישראלי, תוך שהוא כובש שלרשעה במדי קבוצתו — מכבי תל־אביב. שלושת השערים שכבש, תוך גילוי יכולת מרשימה, אותתו על הולדת כוכב חדש בכדורגל הישראלי.

כשירד בני טבק מהמיגרש, בתום ה־מישחק מול מכבי חיפה, כשגופו נוטף זיעה, ניגש אליו מאמנו, יעקב („יענ־קל'ה") גרונדמן, ואמר לו: „בני, כל הכבוד. רק תמשיך ככה. עשית סיפתח מצויין." עיניו של גרונדמן קרנו מאושר. היו לו סיבות טובות לכך. רק אשתקד היתה קבוצת הפאר של הכדורגל הישר־אלי, אולי לראשונה בתולדותיה, על סף ירידה לליגה הארצית. עתה, לאחר מסח השערים שהבקיעה, הוא כבר רוקם לו תוכניות וחלומות על עונה מוצלחת יותר.

לאוהדים תל־אביביים שהקיפוהו אמר גרונדמן: „הקטן הזה (טבק) גדול יהיה." מאידך, אוהדים חיפאים שצרו על חדרי־ההלבשה כדי לראות מקרוב את האליל החדש של הכדורגל הישראלי, התבוננו ב־תמיהה בבני טבק נמוך־הקומה, ואמרו: „הקטן הזה דפק אותנו עד העצם!" אותם אוהדים חיפאיים ניסו להעיב על ניצחונם של התל־אביביים, כשניסו להתגרות בכוכב המישחק, בני. רק שוטרים שנמצאו ב־מקום הצליחו לבלום את קומץ האוהדים החיפאיים, שלא השלימו עם תבוסת קבו־צתם.

„מספיק שלושער אחד בחודש!"

מ אחרי 90 הדקות המזהירות של בני טבק, הסתתרו הכנות, ציפיות ותיקוות כמוסות. „שלושער," הוא מודה, „אני לא כובש בכל עונה." לפני חבריו לקבוצה התוודה בתום המישחק: „היו לי הזדמנויות לא־נורמליות." בתוך־תוכו הוא אמר לעצמו: „כזאת מנה אני צריך פעם אחת בחודש, וזה מספיק לי."

אוהדים תל־אביביים שהגיעו למישחק בקריית־אליעזר, צרו על האוטובוס של אליליהם. התקרבו לחלון שממנו נשקפו פניו של בני, ופרצו בקריאות־עידוד: „בני טבק צ'ה צ'ה צ'ה! בני טבק צ'ה צ'ה!" בני ישב לו מבויש. הוא התקשה להאמין, שהצהלה שפרצה לפתע, בזכות שתי רגליו הקצרות, המהירות והזריזות פרצה.

„המישחק של השבת זה החלק החשוב ביותר של כל השבוע, אבל אני מתחיל את המישחק עצמו עוד ביום חמישי," הוא אומר. „המאמן גרונדמן עובד איתנו עוד ביום חמישי על מערכים טאקטיים. אנחנו מתאמנים קל, ומשתדלים להיות מוכנים למישחק מבחינה פיסית (כושר גופני), נפ־שית וטאקטית."

השלב השני של ההכנה לפני המישחק מתחיל אצל בני טבק ביום השישי. ביום השישי האחרון, למשל, נערכה ב־שעה 6.00 בערב ישיבה לכדורגלני ה־קבוצה. „רבותי," אמר להם המאמן גרונד־מן, „תפסיקו לדבר עם עיתונאים. ההצ־הרות שלכם הורסות את הקבוצה."

ביום השישי בערב, פחות מ־24 שעות לפני תחילת הליגה, נשמע בני טבק נבוך. דבריו של מאמנו נגעו עד לעומק נישמתו. אחרי הישיבה הוא החליט שוב להיות לבד, עם עצמו, לפני השבת, שבה תחל ההצגה הגדולה. לפי המתוכנן צריך היה לבוא לצלמו שלמה סתר, צלם־המערכת של העולם הזה. לפתע, סירב בני לכך ואמר: „מספיק עם כל הצילומים

השער השני בני טבק מבקיע את שערו השני במישחק נגד **מכבי חיפה**, כמעט מאותה נקודה שממנה הבקיע את השער הראשון. הפעם נראה הכדור שבעט בני עושה את דרכו מתחת לגופו של שוער **מכבי חיפה**, מנו שוורץ, שלא הספיק לעוצרו בידיו או לחוסמו בגופו. הכדור, שנבעט בעוצמה רבה, עשה את דרכו לשער, וציין את השיוויון בשערים במישחק — 2:2. המהירות הטב־עית של בני טבק היא תכונה תורשתית, שירש מאביו האצן.

ו' למנצח

מאות האוהדים התל־אביבים שהגיעו למישחק בחיפה, ניגשים לחלון האוטובוס שמאחריו יושב בני טבק, ותוך הנפות ידיים וקריאות־עידוד: „טבק צ־ה צ־ה! טבק צ־ה צ־ה!" הם מודים לו על תצוגת־הכדורגל.

הדקות שאחרי

כשהוא מלווה שוטר, שנועד להגן עליו מפני חמומי־מוח חיפאיים שאיימו לפגוע בו על שכבש את שער קבוצתם, יורד בני טבק מהמיגרש בחיפה, מחייך למראה אוהדי קבוצתו המוכנים לשאתו על כפיים כאליל החדש של קבוצתם.

הגול השלישי

בני טבק מבקיע את שער הני־צחון, שקבע את תוצאת המיש־חק 2:4 ל**מכבי תל־אביב**. הפעם בעט את הכדור ברגל ימין, כשמגן **מכבי חיפה** מנסה לחוסמו על קו 16־המטרים. שוער **מכבי חיפה** עדיין מרחף באוויר כדי לעצור את הכדור, כשזה כבר נמצא בדרכו אל השער. ברקע נראים הצופים המריעים באיצטדיון. בני החל להצטיין העונה כבר במשחקי האימון והידידות של קבוצתו, לפני פתיחת הליגה. יחד עם ויקי פרץ הוא עתיד להיות מבקיע השערים המרכזי של הקבוצה. בעיקבות הצטיינותו במישחק, קנה את מקומו בנבחרת הלאומית. **ציורים: שלמה פתר** ■

„הכלל: להיות שותף לניצחון!"

„ב**דרך־כלל**," **אומר** בני, „אני יוצא לבלות בערב־שבת עם שני חברי לקבוצה, גרגיר וגולדנברג, אבל הפעם נשארתי לבדי בבית. תמיד, כשאני יוצא קצת לבלות, אני חוזר לא יאוחר מהשעה 11. למועדוני־לילה אנחנו לא הול־כים. הולכים קצת עם בנות, לחבר'ה, לשבת ולפטפט על דא ועל הא. עוד כש־התחלתי לשחק בקבוצת הנוער של מכבי תל־אביב, הכניסו לי בראש שאני חייב ללכת לישון מוקדם לפני שאני עולה לשחק כדורגל למחרת."

ביום השבת קם בני טבק בשעה 8.30 בבוקר. „בשבת בבוקר," מודה הכדורגלן, „אני כבר מתחיל להתרגש. אני חש כבר את המתח; זה מתח שנכנס לי בכל הגוף. זה דבר בלתי מוסבר. זה קורה לא רק לי, אלא גם לעוד די הרבה שחקנים. לפני המישחק בשבת האחרונה די התר־גשתי, אבל לא במיוחד. כשאני עולה לשחק בדרבי מול הפועל תל־אביב, למשל, אני מרגיש את שיא המתח. יש לי כלל בכל מישחק: שהקבוצה שלי תנצח, ו־שאני אהיה שותף פעיל לניצחון."

לפי תפקידו בקבוצה, היה צריך בני טבק לשאת את החולצה מיספר 11, המיוח־

(המשך בעמוד 44)

האלה. קיבלנו היום שטיפת־מוח. חשבתי על הנושא הזה כל הדרך כשחזרתי לביתי בהרצליה, ונוכחתי לדעת שיש משהו בדיברי המאמן."

עם המישפחה

בני טבק (מימין) עם אביו, דויד טבק, שהיה בשנות ה־50 גדול אצני ישראל. עד היום טרם נשבר שיאו הלאומי בריצה למרחק 200 מטר, העומד על 21.8 שניות. בני עצמו הוא אצן מוכשר, הרץ 100 מטר ב־11 שניות. משמאל נראית אתי טבק, הנמנית עם סגל המתעמלות המחוננות.

עם הכדור

בני טבק, כדורגלנה של **מכבי תל־אביב**, נראה בתמונה כשהוא חולף בסערה על־פני שני מגינים של **מכבי חיפה**, במישחק שבו הביסה קבוצתו את החיפאים במיבצרם — 2:4. בני טבק בועט בכדור בשתי רגליו, יתרון המקנה לו מצבי־הבקעה רבים יותר מאשר לאלה הבועטים רק ברגל אחת.

שלישייה בדרך הטבק

(המשך מעמוד 43)

עדת לו, כקיצוני השמאלי של הקבוצה. אבל בני ביכר לעלות למישחק בחיפה עם החולצה מיספר 15. „זה לא שאני מאמין במזל. פשוט, החולצה מוצאת חן בעיניי, הולך לי איתה."

„אני מכניס, והוא פראייר!"

שישת השערים שהבקיע באו תודות לנתונים האישיים שלו: זריזות, מהירות, בעיטה חזקה בשתי הרגליים, ויותר מכל דבר אחר: מיקום ברחבת העונשין. מי שחזה במישחק ראה, כי בכל מקום שאליו התגלגל הכדור, היה גם בני טבק.

במהלך המישחק ספג בני טבק כמה בעיטות (בלי כדור) משחקני מכבי חיפה. והגדיל לעשות במובן זה שמשון לוי, שנצטווה לשמור עליו אישית. לוי לא הצליח לנטרלו, ופגע בו בגסות. אך בני לא הגיב כלל. והוא מסביר, מדוע הוא מבליג כשפוגעים בו ברגליים: „שחקן מנסה להיכנס בי ברגליים, אני לעולם לא משיב לו באותו מטבע. אם אני אשיב לו בבעיטה, אני בסך־הכל אגרום לו סיפוק. כי מה שהוא רצה, זה להתגרות בי. אני לעולם לא אתן לאף אחד להצליח להתגרות בי. התשובה שלי היא, שאני מכניס שער והשחקן היריב יוצא פראייר."

בני טבק הוא טיפוס מופנם. הוא אינו יוצא בהכרזות מפוצצות. הוא יודע היטב שניצחון מוחץ של 2:4 מייד בתחילת העונה, אינו יכול להוות ערובה לניצחונות נוספים בעתיד. „אני מקווה," אומר בני, „שחילוף המישמרות במכבי תל־אביב יביא לנו שינוי חיובי. עזבו אותנו טלבי, רוזן, ברי־נור — אלה היו הכוכבים שלנו. היום נכנסו להרכב — אבי כהן, גרגיר, גולדנברג — צעירים. אני רוצה שיתנו לנו צ'אנס. מה שמוזר זה שהאוהדים מדברים על תקופת הזוהר של גיורא שפיגל. אני זוכר שכשגיורא שפיגל היה במכבי, אז מכבי תל־אביב היתה על סף ירידה. אנחנו צריכים רק קצת ביטחון, וזהו!"

מישפחת טבק היא מישפחה של ספורטאים. אחותו של בני היא אלופת הנערות בריצות קצרות עד גיל 15. אביו, דויד טבק, היה האצן הטוב ביותר של ישראל בריצות הקצרות.

מישפחה של כוכבים

אביו של בני, דויד טבק, עובד היום כמורה לנהיגה, לאחר ששרש ממיקצוע־ההוראה שעסק בו עד לפני כשנה. בני יודע היום בוודאות, שאם יתמיד להצליח ככדורגלן הוא יקבל חוזה שמן מן האגודה התל־אביבית. היום, כחייל בשירות סדיר, מקבל בני טבק משכורת מאגודתו בסך של כ־1500 לירות. מייד בתום שירותו הצבאי הוא יהפוך, כנראה, שחקן עם חוזה.

כמוזמן טרי בנבחרת, הוא מרגיש בה מצויין. „השילוב בין הוותיקים לצעירים יכול להועיל הרבה. אפשר ללמוד משהו מהוותיקים," הוא אומר. נסיעתו בתחילת השבוע, עם הנבחרת ליוון, היתה יציאתו השנייה אל מחוץ לגבולות הארץ, ככדורגלן. על שאיפותיו בעתיד הוא מטיל איפול: „אם אגלה את תוכניותי וחלומותי לעתיד," הוא טוען, „זה רק יזיק לי. אם לא אהיה טוב יזרקו אותי לכלבים. יגידו שאני יודע רק להצטלם ואולי שפשוט הרמתי את האף. יש כאלה אוהדים (של מכבי תל־אביב) שיושבים ביציע עם חליפה וסיגר, וחושבים שהם יודעים את המלאכה טוב יותר מהמאמן.

למרות שבני טבק הוא כיום רק בן 20, ועד לפני שנה היה דמות לא מפורסמת ביותר בכדורגל הישראלי, הרי כבר היום יש לו מעריצים למכביר. מרבית מעריציו הם ילדים המבקרים אצלו לעיתים בבית. ו„מתים" לראות מקרוב את אלילם. גם מעריצות יש לבני טבק. לעיתים קרובות למדי מטלפנות אליו בנות, המביעות את רצונן להיפגש עם הבחור הכישרוני: „בחורה שמתקשרת אלי ואומרת לי שמצאתי חן בעיניה, זה מוריד את הערך שלה," מודה הכוכב הצעיר בביישנות.

לא־מכבר עבר חתול שחור בינו לבין חברתו, שאיתה יצא בקביעות מאז ימי הגימנסיה. היום, בני טבק הוא פרפר חופשי. אך אוהדיו מקווים, שחברתו הבאה בתור, אך תסייע לו לשמור על הכושר המעולה שהוא מפגין לאחרונה, ואשר הסך אותו בן־לילה לאליל־התורן של הכדורגל הישראלי.

צבי הראל ■

פטרוצ'לי ביר־שלים

(המשך מעמוד 41)

לא התכוון לעשות אמנות, אלא סידרה לכל המשפחה, כדי שגם האמהות וגם הבנות שלהן תיהנינה. אני עצמי נטלתי חלק בכתיבת מרבית הקטעים, ונדמה לי שקלענו בול. עובדה, הקהל אהב אותנו."

לבארי ניומן נמאס לדבר על פטרוצ'לי. הוא מעדיף לשוחח על הדברים שהוא עומד לעשות. הוא מספר כי ויתר על ארבע הצעות רציניות להשתתף בסרטים חשובים, ובהם נמל תעופה וסרט של ה־במאי מל ברוקס. הוא אומר: „הכסף לא חשוב לי. עשיתי הרבה כסף בפטרוצ'לי. עובדה שאת הסרט עבור המגבית אני עוֹשה בהתנדבות, אני פשוט רוצה לעשות סרט טוב."

כששאלתי אותו אם הוא מעוניין להשתתף בסרט על מיבצע אנטבה, הוא ניתר ממקומו והשיב מייד: „מה שבטוח הוא, שאני מתאים לגלם את דמותו של דן שומרון יותר מסטיב מקווין! חוץ מזה, בטוח שסטיב מקווין לא ישחק בסרט של וורנר. סטיב הוא סופר־סטאר, כל סרט שהוא משתתף בו מחושב היטב, וזה לא רק התפקיד שמובא בחשבון, אלא גם הרווחים. אחרי הכל, במעמדו הוא יותר איש־עסקים מאשר שחקן. אשר לי, פנה אלי בהולי־וד מפיק ישראלי בשם שימעון ארמה, המראיין שם שחקנים כדי להשתתף בסרט משלו על אנטבה, ועוד לפני שהספקתי לדבר איתו נוצר מגע בינו לבין חברת וורנר. אינני מוכן להגיד יותר, אבל אני מודה שמתנהל ביני לבין החברה משא־ומתן על הסרט."

משוגע לחתיכות

בפיו של בארי ניומן גם מיספר תגליות מעניינות על מיבצע אנטבה. הוא מספר: „אלה רק שמועות, ואני לא רוצה שיתפסו אותי בלשון, אבל השמועות אומרות שבין הטרוריסטים הגרמניים שהיו באנטבה היה גם איש המוסד (את המילה מוסד הוא אומר בעיברית). וחוץ מזה, מה פיתאום היתה שם מכונית הי־מרצדס? כי הישראלים הביאו אתם איש שדמה לאידי אמין כשתי טיפות מים, כדי שהאוגנדים יחשבו שזה הגנרל שלהם."

ניומן משוגע לחתיכות, ועל כך הוא מעיד בעצמו. הוא מתמצא בשוק החתיכות הישראליות הרבה יותר מכפי שאפשר להעלות על הדעת. „אני מכיר איזה 20 חנות, שלושים שושנות ו־40 רחלות," הוא אומר, ומספר כי רק דקות אחדות קודם־לכן התקשרה אליו בחורה בשם חנה, שהזכירה לו כי היה לה רומן איתו לפני עשר שנים בלוס־אנג'לס. „לפני שהספקתי לסטאר." אלא שהוא לא־כל־כך זוכר את החנה הזאת.

הוא מספר כי ביקר בארץ לפני חמש שנים, אלא שאז לא התייחס אליו איש, היה לו כאן ידיד, יהודי מרוקאי בשם ארמאנד דהאן, שניסה להשתקע בישראל, אך בינתיים חזר בו והוא מנסה עתה את מזלו בארצות־הברית.

בכלל, יש לו המוני ידידים ישראליים אבל הוא אינו מוכן לנקוב בשמות. יש לו יחס חם ואוהב לישראל, והוא פתוח מאד ומתיידד בקלות. במטוס, בדרך ארצה, פגש בלילי שרון, אשתו של אריק, והיא סיפרה לו שיש לה חוזה בדרום. „היא צריכה להיות חוואית עשירה מאד, אם היא נסעה אתי במחלקה ראשונה," הוא מסכם את התרשמותו מאשת הגנרל.

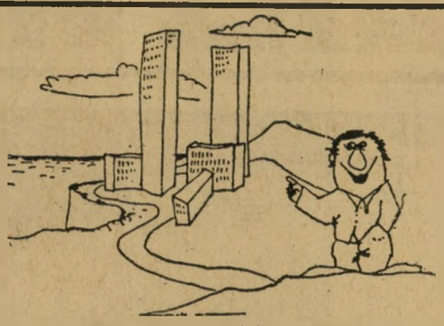
הוא יודע שזה מוזר שבגיל 38 הוא עדיין רווק, ויש אפילו כאלה המאשימים אותו בהומוסכסואליות, אולם ברור שאין שטות גדולה מזו. כך, לפחות, הוא מבטיח, ומסכם: „אני אוהב את החופש שלי! אנשים מחפשים יחסים נוחים מלאי משמעות, ואילו אני מחפש יחסים נוחים חסרי משמעות. אין לי חברה קבועה, ואני בהחלט לא מחפש יהודיה מבית טוב. היהודיות האמריקאיות הן מגעילות, 'נסיכות' בנות המעמד הבינוני. יש הבדל עצום בינן לבין הישראליות, שהן דליקאטס אפיתי."

„האשה הרצינית האחרונה בחיי היתה רקדנית־באלט. חייתי איתה שלוש שנים, וזה היה מזמן. כעת, כל מה שאני רוצה זה לגמור את ארבעת ימי־הצילום של הסרט, ואחר־כך להישאר פה שבוע נוסף ולתור לי את הארץ בשקט, לאורכה ולרוחבה. אם אמצא מישהי שתרצה להצטרף אלי, אז בבקשה, למה לא?"

קדימה בנות, יש לכן צ'אנס עם פטרוצ'לי. אחרי הכל, מאני לא בשטח.

שרית ישי ■

לישראלי בחו"ל שלום.

היעדת כי בין ערי הפיתוח נכללות ערד, טבריה, עכו, כרמיאל, צפת...? בערים אלו תמצא דיור מתאים, אפשרויות תעסוקה וחברה צעירה.

בדבר פרטים פנה אל שליח העליה הקרוב למקום מגוריך או אל הוועדה לתושבים חוזרים ת"ד 7384, ירושלים.
או לנציגות משרד העבודה בניו־יורק:

G.B.I.P., 800 Second Avenue, N.Y. N.Y., 10017

השבוע בפיים

פרס ראשון

מיליון ל"י

(כולל כדור הזהב)

פרס שני

שלוש מאות אלף ל"י

(כולל כדור הזהב)

מינימום כל הפרסים

3.844.000 ל"י

מיפעל הפייס

תעריף אקדמאי לפרוצה בעלת השכלה גבוהה

— מאת יוסי כהן, כתב „ידיעות אחרונות" —

פרוצה אקדמאית נאלצה בחודשים האחרונים אחר מצאי אשר מחוץ המוסד כמשטרת מחוז תל־אביב, שעצרו עבירה כת 23, עילה חדשה מרוממת, שפיתחה עם תלמידות האקדמאים, והחשודה כי נהגה לקיים יחסים מיניים ושיחות על נושאים המעניינים את הקהה המורה אזי לדרגה.

בכרטסת יש פרוצה־צמרת

מעמד משופעים. בכסף. תחילה היתה מכבדת אותם בכוס קפה. שואלת אם הם כעוניינים לדבר עד נושא כלשהו, וגם היתה מראה להם תצלומי עירום שלה. לאחר לגימת הקפה והשיחה האינטלקטואלית. היו

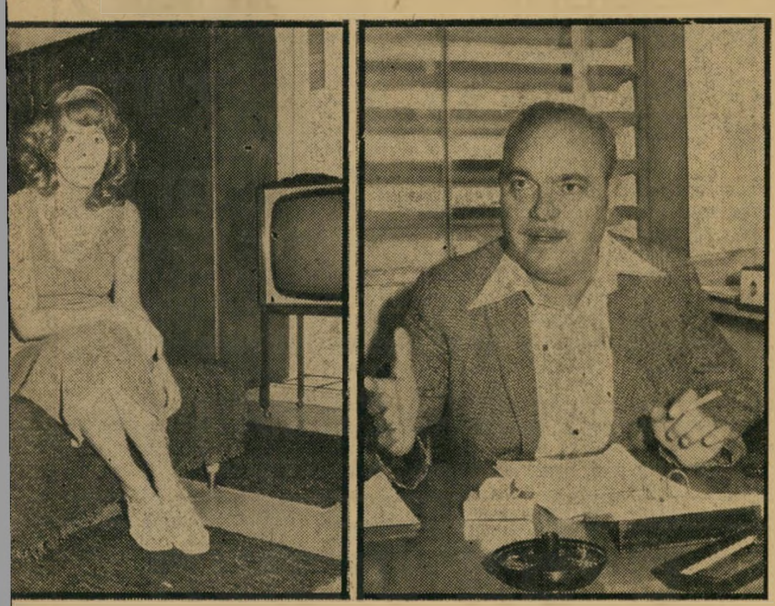
או פחות מ־25, או יותר מ־60. אשר ל־צעירים. יש בהם עוד הביישנות והזהירות שמעוררות אותי לפעמים מהבחינה המינית. אשר למבוגרים, יש להם ניסיון רב. הגיל שבין 25 ל־60 פשוט משעמם אותי. אני חונכתי לעשות במיטה הכל ול־העניק לגבר את הכל, ובני גיל־הביניים הזה לא יודעים לקבל.

„העניין הזה עם מישרד־ההיכרויות של דנה נגמר, והיא העבירה את הטלפון שלי לקריו. יום אחד הוא טילפן אלי, ושאל אם אני מוכנה שהוא ישלח אלי בחורים. הצגתי לפניו את התנאים שלי, והוא התחיל לשלוח. חלק מהם היו נחמדים מאד.

„אני אף פעם לא אמרתי לאלה שבאו אלי שאם הם לא ישלמו לי, אני לא אתן להם. הייתי מקבלת אותם יפה, מספרת להם על הלימודים שלי באוניברסיטה ועל הטיולים שלי לחוץ־לארץ. ככה היינו יושבים הרבה שעות, משוחחים ושותים קפה. אם

סיפורה האישי של „היצאנית האקדמאית"

„אני רק מאהבת בתשלום"

רלי פרץ

היחסים בין שוטרי מיפלג־המוסר של המדור המרכזי במישטרת תל־אביב, לבין היצאניות הפועלות בשטח שיפוטם הם קרקטיים ביותר. לשוטרים וליצאניות יש חוקי־המישחק הפנימיים שלהם. לפעמים עוצרים השוטרים את היצאניות, לעיתים הם מעלימים עין. פעמים הם גסי־רוח, ב־פעמים אחרות הם מביעים ומתחשבים.

אך כאשר נודע לשוטרי מיפלג־המוסר על יצאנית הגובה 800 ו־1000 לירות עבור ביקור אחד ויחידי של לקוח, התערערה שלוות־נפשם: זה היה מחוץ לחוקים, פגי־עה בסדר הטוב, חריגה מן המיסגרת המ־קובלת.

ואכן, שוטרי המיפלג גייסו את מלוא כו־חם כדי לגלות את הצעירה או, כפי שהם כינו אותה בינם לבין עצמם, „היצאנית האקדמאית". הם הצליחו לעצור את דויד קריו, בעל מישרד־להיכרויות ברחוב ה־רואה ברמת־גן, גילו כי מישרדו „חשוד כמישרד להענקת כתובות של יצאניות ב־מסווה של מישרד להיכרויות." הם מצאו אצל קריו גם שלל יקר־ערך: רשימת טל־פונים של בחורות צעירות שהיו משרתות את הלקוחות שלו. אחד המיסטרים הראשו־נים ברשימה זו היה של צעירה בשם שו־שנה. המישטרה הצליחה אף למצוא לקוח שיעיד כי שילם לה 200 לירות עבור ביקור אצלה. אחרי שושנה הגיעה המיש־טרה לכתובת בצפון תל־אביב.

השוטרים שהתדפקו על הדלת שעליה רשום השם רלי פרץ, נדהמו כאשר זו נפתחה ומולם ניצבה צעירה גבוהת־קומה, בעלת שיער ערמוני ופנים אציליים.

לא היה להם ספק: זוהי הבחורה המיסתו־רית שאותה נהגו לכנות ה„יצאנית האקד־מאית". רלי הובלה אחר כבוד למישטרה, נלקחה ממנה עדות שבה הודתה כי עסקה בזנות, והיא שוחררה בערבות עד שיוגש נגדה כתב־אישום.

השבוע סיפרה רלי פרץ לכתב העולם הזה את גירסתה־שלה על פרשת המעצר: „במישטרה אמרתי שאני זונה. זה לא בדיוק כך, אבל אני אמרתי להם את זה כדי שיתנו לי ללכת הביתה. יש לי שני כלבים בבית, וידעתי שאם אני לא אודה, המישטרה תעצור אותי ולא יהיה מי שיתן להם לאכול. אחד הכלבים הוא כלב קטן, אבל השני הוא דני ענק שצריך לאכול הרבה. בגלל הכלבים הסכמתי להם־ליל את עצמי, אבל אני בטוחה שכאשר יהיה מישפט, כל שופט יבין שאני לא זונה — או לפחות לא זונה כפי שמקובל לחשוב היום.

„אני בת 30. נולדתי ברומניה, אבל בגיל צעיר מאד הגעתי לארץ. התחלתי לשכב עם גברים גם כן בגיל צעיר, הייתי אז בת 16. מהר מאד למדתי שני דברים: הגבר הישראלי הוא מאהב רע, וקשה להגיע איתו לסיפוק. הדבר השני שלמדתי הוא שהחיים זה דבר קשה ואכזרי, והגברים מוכנים להפוך אותם לדבר קל ונעים.

„אני כמעט שלא מגיעה לסיפוק מיני. הלכתי לפסיכיאטר, מפני שחשבתי שמשהו אצלי לא בסדר, אבל אחרי שיחות שהיו לי איתו הוא הגיע למסקנה שאני בסדר: את בסך־הכל סיר־לחץ שיום אחד יתפו־צץ,' הוא אמר לי.

„זונה — לא כפי המקובל!"

„כשהייתי צעירה היה לי חבר. ה־רומן איתו נמשך ארבע שנים. למ־רות שהוא היה נשוי היינו הרבה ביחד, והוא קיים אותי. הוא שילם את כל החש־בונות, הלך לעשות קניות, נתן לי מעילי פרווה, נתן לי המון כסף. הוא נהנה מזה, אני נהניתי מזה ולאישתו לא היה איכפת.

„במשך שנה אחת, כשהייתי עדיין צעירה מאד, הייתי נשואה. אבל הבעל שלי היה ילד־טוב של אמא שלו, וכאלה זה לא בשבילי, או התגרשתי.

„על המיטה הזו שלי שכבו הרבה גברים. אני לא יכולה להיזכר כמה אבל אף אחד שכבתי כאן לא היה זר לי. אני מעולם לא שכבתי עם גבר שלא מצא חן בעיני, אפילו אם היה לו הרבה כסף.

„כשבאים כאלה שלא מוצאים חן בעיני, אני לא שוכבת איתם. היו כאלה שנתנו לי כסף בגלל שריחמו עלי, אבל אני לא לא שכבתי איתם. הם היו מספיק ג'נטלמנים כדי לא לבקש את הכסף שלהם בחזרה. אני יוצאת רק עם קלאסה. זה הסיגנון שלי.

„היו לי גם שני גברים, בכל החיים שלי, ששכבתי איתם ולא קיבלתי כסף. אלה היו שני בחורים צעירים שלא היה להם גרוש, אבל הם מצאו חן בעיני.

„אני לא סתם בחורה מהרחוב. למדתי במשך שנתיים בחוג ללימודי־המשך באוניברסיטת תל־אביב, ואני אסיסטנטית של רופא־שיניים. לפני כמה שנים עבדתי אצל רופא־שיניים מפורסם, דוקטור י.ג., והכרתי שם הרבה אנשים חשובים, אבל היה לי עצוב מבחינה חברתית. הכרתי אז בחורה בשם דנה, שהיה לה מישרד־להכ־רויות. היא הציעה לי לשלוח לי בחורים שמעוניינים להכיר בחורות נחמדות.

„יצאנית עם פילוסופיה"

„היו לי כמה תנאים אליה: התנאי הראשון והעיקרי היה שכל הבחורים שיגיעו אלי יהיו עשירים, כי אני לא מת־כוונת לחיות ברמת־חיים נמוכה. יש לי שתי דירות, ועולה הרבה כסף להחזיק אותן. אני אוהבת בגדים יפים, ולצאת לבלות. אני גם חוסכת כל פעם כסף לנסיעות לחוץ־לארץ. הייתי כבר בהמון ארצות, ונהניתי נורא.

„התנאי השני שלי הוא לגבי הגיל של אלה ששולחים לי. הם היו צריכים להיות הוא היה מוצא חן בעיני, הייתי גם נכנסת איתו למיטה, וכל אחד מהם יעיד שאני נהדרת במיטה.

„הייתי גם מספרת להם על אמא שלי. אמא שלי נפטרה לפני חודשיים, לאחר מח־לת־סרטן ממושכת. הייתי מספרת להם ש־אני צריכה כסף בשביל הרופאים של אמא. הגברים שהגיעו אלי היו נחמדים, ונתנו לי כסף בשביל אמא שלי.

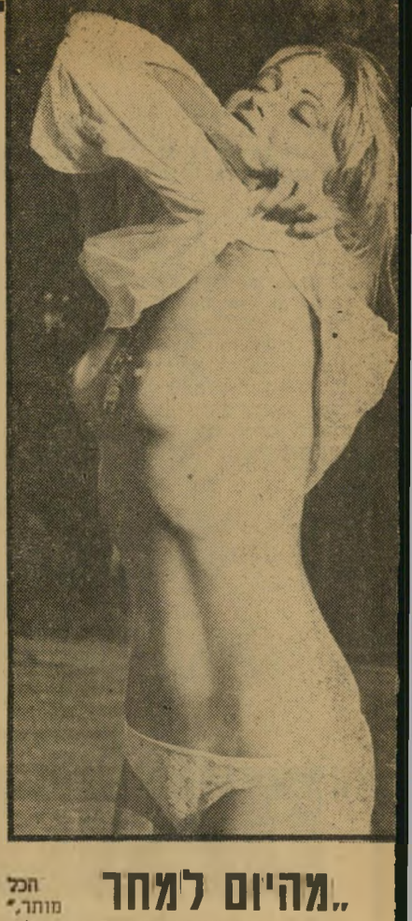
„אני לא יצאנית. לכל היותר אולי אני יצאנית עם פילוסופיה, לא כזאת שעומדת ברחוב אלא אחת שיודעת לתת גוד־טיים לחברים שלה. אני רק מאהבת בתשלום. אם יש אנשים שרוצים לתת לי כסף כגמילות־חסדים, בגלל זה שאני מוצאת־חן בעיניהם או שהם ריחמו על אמא שלי, אני מוכנה לקבל.

„אני בטוחה שכל שופט יבין שאני לא זונה, אלא בחורה שרוצה להתפרנס בחיים ולחיות טוב, ולכן מוכנה לקבל כסף מגב־רים. יש איזה חוק במדינה שאוסר לחיות ברמת־חיים גבוהה? לא איכפת לי מה תהיה התוצאה של המישפט שלי, אני תמיד אחיה טוב ותמיד על חשבון גברים."

הבלש והחשודה

ראש מיפלג המוסר במדור המרכזי של מישטרת תל־אביב, פקד בן־דור, האחראי על ציד־היצאניות בעיר. הוא גם שעצר את מה שמכונה בפי הבלשים והעיתונות „היצאנית האקדמאית." רלי פרץ, משמאל טוענת שהיא לא יצאנית אלא רק „מקבלת גמילות־חסדים."

תבוא עליך ברכה

„מהיום למחר

הכל מותר"

מצהירה ברכה שורץ ומוכיחה זאת הלכה למעשה, כשהיא מתפשטת בשיא הטיב־עיות בגני־התערוכה אשר ברמת־גן.

(המשך מעמוד 39)

מהם. אבל הישראלים לא יכולים לספק לי את הדרישות שלי מהחיים. אני אר־הבת לבלות הרבה, להסתובב במקומות יקרים, לטייל המון, לאכול טוב ולגור ב־מקומות מתאימים. מינימום שיהיה מלון הילטון. אבל אפילו לזה אין לישראלים מספיק כסף.

„כן, אני יודעת שאני יפה. אפילו יפה מאד. יופי זה אולי הפילוסופיה שלי. בזכות היופי נפתחו לפני הרבה שערים שהיו אולי סגורים בפני אילו הייתי עם אף נשרי, או קמטים על הלחיים. אני מא־מינה שאם השערים האלה נפתחו, הם יישארו פתוחים לתמיד. אפילו כשאהיה מבוגרת יותר, ואולי פחות מושכת. מה שבטוח זה שתמיד אהיה מטופחת ונאה."

„אני משגעת כל גבר!"

„לי **מרות היופי, ולמרות** שהיופי מעניק לי הרבה אפשרויות בחי־רה, אני לא חושבת שזה הגורם העיקרי לכך שאנשים מכל הסוגים ומכל המינים משתגעים אחרי. הפטנט הוא שאני יכו־לה לשגע כל גבר רק על־ידי נעיצת מבט בו, או איזה תנועה לעברו. לפעמים זה מצחיק אותי איך שהם כימעט חוטפים התקפות־לב ממני.

„הסוד? אני לא יודעת אם זה סוד או טכניקה פשוטה. אני פשוט משתנה כל הזמן. משנה את ההתנהגות שלי, ואולי גם את ההשקפות שלי. אם מישהו פוגש בי במוצאי־שבת וקובע להיפגש אתי ב־איזה מלון ביום ראשון, הוא עלול לח־טוף באמת התקפת־לב, כי הוא יכול לגלות לפניו ברכה שורץ אחרת, שהוא לא מכיר ושהוא לא יכיר יותר אף פעם.

„לפעמים אני יכולה להתנהג כמו בת 16 עליזה, משוחררת, תמימה, חסרת־מע־צורים, ברברנית ומתוסכלת. לפעמים אני יכולה להיות בת 40 מרצינה, רגישה, מפו־קחת, שקטה, בטוחה בעצמה. לפעמים אני יכולה להיות אשת־חברה מהוקצעת ומב־ריקה, לפעמים מארחת קלת־דעת וגסה. זה לא מישחק. זה פשוט תלוי במצב־הרוח שלי ובאיך שקמתי בבוקר. יש לי בקשר לזה גם אמונות תפלות, שאני אפילו מפח־דת לספר עליהן.

„בכלל, עכשיו, כשאני בת 22, אחרי ני־שואין לא ארוכים במיוחד, אחרי הרבה טיולים בחו"ל על חשבון הרבה אנשים, שפשוט רוצים שיהיה לי טוב ואוהבים אותי, אחרי הרבה אנשים שאני מכירה, אני יודעת או יותר יודעת מה שאני רוצה מהחיים שלי.

„אני לא רוצה לרוץ לשום מקום ולא בוער לי כלום. אני לא ממהרת לשום מקום, ויש לי זמן. אני רוצה לעשות כל מה שרק אפשר. למעשה, כבר הייתי בכל העולם כימעט. כתבו עלי בכל העיתונים. אולי הגיע הזמן להאיט את הקצב.

„בינתיים זה ממשיך להיות כמו תמיד. בבוקר יש לי המון סידורים. יש לי חש־בונות בשלושה בנקים ואני אפילו לא יו־דעת איפה הם, כך שכל הבוקר אני מנסה לחפש ולהיזכר איפה הבנקים האלה, לעוזאל. אני אוהבת לשתות יין ובירה ומת־חילה להכניס לתוכי את הנוזלים האלה, התרופות, כבר מארוחת־הצהריים. בלי שאני מספיקה להרגיש, כבר מגיע הלילה.

„לפעמים יש לי צילומים. אני עובדת כדוגמנית, ואני חושבת שאני מאד מצ־ליחה בזה. אני גם נית מזה. כשהור־פיעה תמונתי על שע' השטרן, הרגשתי זבוב פתאומי של הנאה בכל הגוף. דוג־מנות ולהצטלם זה כמו להתמכר למשהו, לאהבה או לסמים. לשניהם אני עדיין לא התמכרתי מעולם.

„צ'אנס שווה לכולם"

„ב **ערבים אני מזמינה** מונית ואחרי כמה בארים וכמה פגישות בלתי־מחייבות עם אנשים בלתי־מחייבים, אני נוסעת ל.הפגישה' של אותו - ערב. בדרך־כלל זה מתחיל בארוחת־ערב טובה באיזה מלון או מיסעדת־פאר בתל־אביב או ביפו. אחר־כך עוד איזה בילוי קטן, ומה שאחר־כך זה כבר לא לפירסום.

„בסך־הכל החיים עברו עלי יופי, עד עכשיו, ואני לא רואה שום סיבה שהם לא ימשיכו ככה לנצח. כל דבר שרציי־תי, השגתי. כל גבר שרציתי, השגתי. לפ־עמים, וזה כדי לתת צ'אנס שווה לכולם, אני מחליטה ,לגדל' איזה פיצפון, בן 26 או 27. עכשיו, למען העתיד הוורוד, יש לי מישהו רחוק מעבר לים, בהולנד. אני חושבת שהוא האהבה האמיתית, האמי־תית שלי, בלי כל הבולשיט.

„מה שמרגיז אותי הכי הרבה זה גב־רים שמסתכלים עלי ברחוב בעיניים של מישגל. אין לי שום דבר נגד סכס, ואני אפילו נהנית מזה. אבל אני צריכה את כל גינוני־האבירות מסביב לזה, עד ש־מגיעים בסוף למיטה הרכה. אני רואה את עצמי משוחררת הרבה יותר מאלו שמתפשטות עוד בחדר־המדרגות. המין עוזר לאנשים להכיר אחד את השני טוב יותר, מקרוב יותר ובלי מחיצות. אבל הבעייה היא הדרך, והגישה לעניין. אפילו שזה בעצם לא צריך להיות עניין מיוחד.

„אני אוהבת להיות מטופחת ומאופרת עד הרגע האחרון. אשה צריכה לדעת איך להציג את עצמה. לגברים יש בעיות של כסף ועבודה ועוד כל מיני דברים. וכשהם מקבלים אותי בערב, אחרי שהוציאו עלי המון כסף, אין שום סיבה שלא יקבלו אותי יפה ומושכת, סכסית וטובה. המיש־חק בין המינים הוא כזה. יש כללים קבו־עים, ובזה אני אוהבת לשחק."

„אין זמן לחשוב"

ב **רכה שורץ מסוגלת** לדבר הרבה. למרות שתמיד אין לה זמן, ותמיד היא נמצאת בדרך ממקום למקום, היא מוצאת זמן לכל דבר שמעניין אותה. חב־רותיה מבית־הספר, שליחששו עליה פעם, בוודאי מקנאות בה על כך. היא תמיד תיראה זוהרת ויפה, ומתברר שגם מאחרי הכותרת והמיסגרת הנאה, מסתתרים אותו זוהר ואותו יופי. המקנאות לה לא יוכ־לו לומר עליה שהיא טיפשה. אבל גם היא אינה מפחיתה מערך מתחרותיה, נע־רות־חזוהר הישראליות האחרות.

כך עוברים להם חייה של נערת־זוהר ישראלית, ברכה שורץ, ובין טלפון לטל־פון, בין איפור להסרת איפור, בין הח־לפת השמלות והחולצות הפירחוניות, בין המסיבות למיסעדות, שואלת גם ברכה את עצמה לפעמים, כמו כולן: „או מה עכ־שיו?" אבל כיוון שאין לה הרבה זמן לחשוב, היא דוחה את התשובה לעוד כמה שנים.

ובינתיים, בחיוך רחב, המפגין שיניים צחורות ושתי גומות־חן, היא לוחשת, כאילו לעצמה: „מהיום למחר, הכל מו־תר." וזו כבר הברקה פרטית שלה.

סמים

מי מפחד מאל־סם?

למסיבת־גן ילכבד אגודת אל־סם, שנערכה בסביון, כאו המוזמנים לבדות, והמפגינים — להסתכל בהם

שורת האנשים שניצבה מחוץ לווילה המפוארת ברחוב מגל בסביון, היוותה ניגוד משווע לסוללת הגברים והנשים הלבושים בהידור — שירדו ממכוניות־פאר ונכנסו אל תוך הווילה.

וזו אומנם היתה כוונתם של אותם אנשים: להפגין נגד האגודה למילחמה בסמים אל־סם, אשר ערכה מסיבת־גן בביתם של הדוקטור אלק לרנר ואשתו דליה פן.

כשהקימה עדה מכנס, לפני שנים אח־דות, את אגודת אל־סם, עמדה לנגד עי־ניה מטרה עיקרית אחת: להקים בית אשר בו יקבלו נרקומנים טיפול־גמילה. עדה נוכחה כי אין בארץ אף מוסד אחד לגמילה מסמים, וכי בתי־החולים אינם ערוכים לטיפול בבעייה זו. הנרקומנים שהוכרחו, או ביקשו להיגמל, נשלחו ל־בתי־חולים לחולי־נפש. שם אולי עברו חוויות מזעזעות, אך לא נגמלו מן הסם.

עיריית תל־אביב הסכימה, לאחר משא־ומתן ממושך, לתת לאגודה בית ביפו, אשר ישמש כמעון לגמילת־מסמים. לפני ראשי האגודה עמדו שתי בעיות: האחת, למצוא מימון להפעלת הבית, והאחרת: כמה תושבים רעשניים מיפו טענו כי „צריך להקים את המוסד בצפון תל־אביב."

בעל־הבית קנה. לביתם של אלק ודליה לרנר, שבו נערכה מסיבת האגוד־דה, הגיעו גם התורמים וגם תושבי יפו. ליפואים לא היה איכפת כלל שבית־גמי־להסמים כזה לא יקום, רק שלא יהיה בשכנותם. למוזמנים, שכל אחד מהם שי־לם 100 לירות דמי־כניסה, לא היה איכ־פת כלל אם לא יהיה כסף עבור בית כזה. הם באו רק כדי לראות ולהיראות, לספר שהיו במסיבת־גן אצל דליה פן ב־סביון, אך לא היו מוכנים להשתתף כימעט כלל במכירה הפומבית, אשר הכ־נסותיה היו קודש להקמת הבית.

את המצב הציל בעל־הבית, אלק לרנר. בכל פעם שנוכח כי המנחה, שמואל שי, אינו מצליח למכור אחד המוצגים, הציע הוא־עצמו מחיר, במטרה לעודד את המ־כירה הפומבית. סופו של דבר היה שלרנר בדרך־כלל חינם, נמכר ב־500 לירות: הקונה, כמו לגבי מרבית המוצגים האח־רים, היה אלק לרנר עצמו.

אפילו הצעירות הנאות שקיבלו את פני האורחים, הגישו להם משקאות והציגו לפניהם את המוצגים, לא סייעו למכירה גופא. בובה מפינלנד, תרומתו של האלוף (מיל.) מאיר עמית שנלקחה מאוספו ה־פרטי, נמכרה ב־250 לירות. ציור־שמן שעבורו ביקשו 6000 לירות, לא נמכר כלל. צלחת שעליה חתימות בכירי שח־קני הבימה האנגלית עוררה התעניינות כאשר דליה פן, הזכורה מהופעתה בסיד־רת הטלוויזיה ההגדה לבית פורטיים, הת־חרתה עליה עם רעייתו של התעשיין יוסף יעקובסון. למרות שרצתה מאד ב־צלחת ויתרה דליה, כמארחת טובה, לאו־רחת שלה.

הכל כתמיד. סיור אישי־פרטי שהב־טיח הפרופסור ייגאל ידין במוזיאון יש־ראל, נמכר ב־500 לירות, ללא תחרות כלל, לאסתר מרקוביץ, אישה צעירה ונאה, המנהלת את חברת שירותי השומרים. מאיר מזרחי מהוצאת מיזרחי רכש את אחד המוצגים, והיה היחידי מבין כל הקרואים ששילם בכסף מזומן ולא בצ'ק.

אך מסמר־הערב היה ג'ימי „היפה". ג'ימי המפורסם, מסרט־הטלוויזיה על הנר־קומנים, הופיע על הבימה הקטנה יחד עם צעירה שאותה הציג כארוסתו, והו־כיח לכל באי הבית כי אפשר ואפשר להיגמל מסמים.

דליה פן היתה זוהרת כתמיד, ובעלה אלק נחמד כתמיד, אבל המפגינים לא הפגינו, והתורמים לא תרמו.

סעד

עשי אצלנו ילד

מישרד־הסעד מציע תשלום למישפחות המוכנות לטפל בנערות המבקשות ללדת ללא נישואין

המודעות המובלטות, שהתפרסמו בשבועות האחרונים במיספר עיתונים, עוררו סקרנות בלב רבים. „נשים מסודרות בגיל 50־40, המוכנות לאמץ צעירות בהריון, תמורת תשלום, מתבקשות לפנות טלפונית ל־לישכת־הסעד הקרובה למקום־מגוריהן."

זה היה נוסח המודעה שמאחריה, כך מסתבר, מסתתרת מהפכה שקטה במדיניות מישרד־הסעד, ובגישתו של המישרד ה־מפל"י לבעיות שפיתרונן היחידי, על־פי ההלכה היהודית, הוא סקילה או מוות באופן אחר.

„המענות מוצפים." לפני שנים אחדות התעוררה לראשונה, באופן סומבי, בעיית הצעירות הנכנסות להריון מבלי שתימצאנה במיסגרת הנישואין, ושאיפן רוצות — או אינן יכולות — לבצע הפלה מלאכותית. צעירות כאלה העדיפו, עד לפני שנים מעטות, להיעלם מבתיהן, ללדת ב־חשאי, לעיתים במצב שהביא לפגיעה חמורה באם הצעירה ובוולד, ולמסור את תינוקן לאימוץ באמצעות מישרד־הסעד.

בעיית הנערות הרוצות ללדת או אינן יכולות לבצע הפלה, אך יחד עם זאת אין ביכולתן להישאר בביתן בתקופת ההריון נשאר עם לפחות מחצית המוצגים בידיו.

למוצגים עצמם לא היה ערך כספי רב. אישים שונים תרמו שכיות־חמדה שנמ־צאו בביתם. בדרך־כלל מזכרות למיניהן. רב־אלוף צבי („צ'רה") צור תרם פוחלץ של ראש נמר, אותו קיבל במתנה כאשר היה רמטכ"ל. תצלום של מרים אשכול כשהיא רוקדת עם אידי אמין דאדא נת־רם יחד עם עט־זהב, שבו נהג לרי אש־כול המנוח להשתמש, ואשר שמו חרוט עליו.

שימעון פרס תרם את הדבר היקר לו מכל: שמו המפורש. ספר פרי־עטו של פרס, העולה כמה עשרות לירות בכל חנות ספרים, ואשר אותו נוהג פרס להעניק

דליה לרנר־פן וילדיה, ומפגינים מוז ביתה

אל־סם ואל שכנים

ומצבן הכלכלי דחוק, החלה זוכה בפירסום לאחר שיותר ויותר צעירות כאלה החלו פונות בבקשת עזרה ללשכות־הסעד ול־מישרדי קופת־חולים.

כשהועלתה הבעייה לפני שר־הסעד, זבו־לון המר, הוא בחר תחילה להתעלם מן התופעה. לבסוף, בלחץ גורמים מבחוץ, נכ־נע השר והסכים להכיר בקיומם של „מעו־נות לנשים בלתי־נשואות, שנכנסו להריון.“

כיום קיימים באיזור תל־אביב לבדו כ־20 מעונות כאלה, הממוקמים בעיקר בדירות בבתים משותפים. לעיתים תכופות מגיעות למישטרה תלונות מצד אזרחים, דיירי בית שבאחת מדירותיו מצוי מעון כזה, על „התנהגות לא־מוסרית בדירה.“ במרבית המקרים מעבירה המישטרה את התלונה לטיפולה של לישכת־הסעד העירונית, ה־מנסה להגביר את הפיקוח על המעונות הללו ואת המישמעת בהם.

גם בערים אחרות מצויים מעונות דו־מים. אולם קיומם לא פתר לחלוטין — עבור לשכות־הסעד ומישרד־הסעד — את בעיית הנערות הרוצות בילדן למרות ש־אינן נשואות. „המצב בחודשים האחרונים, במעונות שבאיזור תל־אביב, היה ממש קטסטרופאלי,“ סיפרה עובדת בכירה ב־מישרד־הסעד, המשמשת עובדת סוציאלית זה יותר מעשר שנים. „המעונות פשוט מוצפים! אחוז הפניות אלינו בחודשים האחרונים היתה שיא — ממוצע של 60 נערות בחודש.

„מיטות המעון משמשות את הצעירות לתקופה שבין שלושה לחמישה חודשים. כיום נמצאות, באיזור תל־אביב בלבד, כ־250 צעירות שלא הצלחנו לפתור את בעייתן.“

לשר לא היתה ברירה. הבעייה החמורה, שאיימה להתפרץ, הגיעה במהירות לצמרת מישרד־הסעד. גם השר עצמו היה מודע לכך שעליו לצאת, בפעם זו לפחות, מן המיסגרת הדתית, שאינה יודעת פשרות בעניין הנערות במצוקה. הרעיון שהגיש לו אחד מיועציו, סקיד צעיר חובש־כיפה, ניראה בעיניו לא שערורייתי מדי, וגם לא מתירני מדי.

„הרעיון,“ סיפרה עובדת מישרד־הסעד, „היה לנסות לרתום נשים מבוגרות, בנות 40 ומעלה — רצוי אלמנות וללא ילדים — להחזיק בבתיהן נערות כאלה. אושר תק־ציב מיוחד לנושא הזה, והסכום שמוצע לאשה הפונה אלינו הוא 1600 לירות עבור כל נערה. ה„אומנת“, כך אנו מכנים את הנשים הללו, צריכה, תמורת הסכום הזה, לדאוג לכל מחסורה של הנערה במשך תקופה של חודשיים. תמורת הטיפול ה־רפואי והוצאות מייוחדות אנחנו משלמים סכום מייוחד. לאחר פירסום המודעות היו פניות אלינו גם ממישפחות של אנשים נשואים ואפילו עם ילדים, לאמץ נערות בהריון. התשלום כנראה מושך מאד, כ־הכנסה צדדית נאה.

„מישפחות כאלה אינן לוקחות יותר מ־נערה אחת, וכך גם עם זוגות נשואים קשישים ללא ילדים. נשים מבוגרות, ב־דרך־כלל אלמנות או גרושות, לוקחות אל בתיהן שתיים ואפילו שלוש נערות. אז הן יכולות, בעצם, להתקיים מן העיסקה הזאת.“

שרוש נערות בחדר. נערות רבות חוששות לפנות ללשכות־הסעד, ומישרד־הסעד עצמו אינו מציע להן, ביוזמתו, את פתרון ה„מישפחות“ או המעונות. רק אם הנערה עצמה מציעה את הדבר, פונים לטפל בה בניסיון למצוא עבורה מקום במעון. כיום, עקב העומס הרב, נדחסות במעון כזה בתל־אביב, הממוקם בדירה בת שלושה חדרים, תשע צעירות — שלוש בחדר.

במיסדרונות לישכת־הסעד בתל־אביב עורכים תחרויות־לצון פנימיות למציאת שם וסיסמה מתאימים למיבצע החדש. אחת ההצעות הבולטות: „בחרו נערה כראות עיניכם, ותהיו מסודרים לכל החיים.“ ה־הצעה הנועזת ביותר שהושמעה עד־עתה, היתה: „עשי אצלנו ילד.“

מוסיקה

סודו של גבל־ירושלים

ישיש בן 80 המציא נבל מופלא — אך מדינת ישראל מתעלמת ממנו

אבנר כרמי (כץ), זקן חביב המתקרב ל־שנתו השמונים, הוא דמות ציורית, בעלת שיער לבן ארוך ומלא, ושפם לבן אדיר־ממדים מעטר את פניו. הוא מתגורר בלב־ליבה של פתח־תקווה, באחד הרחובות ה־ישנים של העיר.

מוסיקאי כרמי
הנבל כמיפעל־חיים

כרמי, מכוון־פסנתרים במיקצועו, הוא גם האיש האחראי לתגלית המופלאה — יצירת נבל שהנגינה בו תוכל להיות נחלת ההמ־נים, ולאוו־דווקא יחידי־סגולה כפי שהיתה עד היום. כותלי ביתו מעוטרים בתמונות מרהיבות של נבלים לצורותיהם השונות, וגולת־הכותרת בהם הוא תמונתו של „נבל ירושלים“, שצויירה על־ידי רנה שפשס.

תולדותיו של „נבל ירושלים“ שזורים ב־תולדותיו של האיש, ואין להפריד בין ה־שניים, שכן זה ארבעים שנים רצופות הוא עמל על יצירתו של הכלי המופלא.

מיתרים ממעי פגרים. גורלו של אבנר כרמי נקשר בעולם המוסיקה כבר לפני יותר משישים שנה. בהיותו כבן 10 נשלח לירושלים אל סבו, „סבא מאתוס“ (הפסנתרן והמוסיקאי מתתיהו ינובסקי), לחמם את ליבו של הזקן. שם ניגלה לו עולם המוסיקה במלוא יפעתו. הסב פירק עבורו את הפסנתר, והראה לו כי הפסנתר אינו אלא נבל, שאנשים הצמידו אליו קלידים ופטישים, הוסיפו לו מיתרים, הרחי־בוהו וקראו לו פסנתר.

מן הסב למד הילד לדעת כי הנבל אינו רק כלי־הנגינה הראשון בעולם, אלא גם אבי־אבות הפסנתרים. מכאן אף מקור השראתו של אבנר כרמי ליצור, עשרות שנים לאחר־מכן, נבל שצורתו כפסנתר אך

(המשך בעמוד 62)

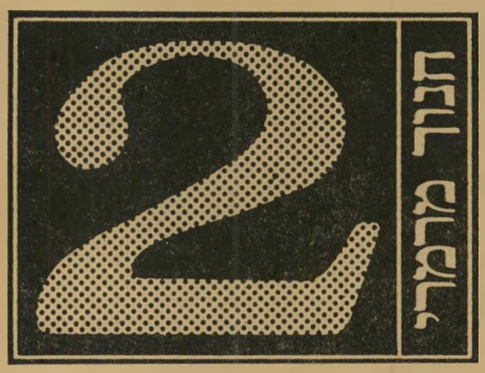

חוגים לאנגלית מדוברת

לנוער ומבוגרים — מתחילים ומתקדמים
כיתות מיוחדות בשיטה אור־קולית
במלון רמת־אביב
האולפן האנגלי הראשון
טלפונים: 03-414864, 414525

ניישנאל ג'אוגרפיק מגאזין פריזנטס:

ALTNEULAND-CITY, COLORADO, USA

במדינת קולוראדו, סמוך למיפגש הגבולות בין יוטה, אריזונה, ניו־מכסיקו וקולוראדו, בגובה 850 מטר מעל פני הים, שוכנת אלטנוילאנד־סיטי, 3 מיליון תושבים. עיר שהיא קטנה מבוסטון ומדטרויט אבל גדולה מסנט־לואיס ומפיטסבורג. עיר אמריקאית אופיינית, אם־כי בעלת ייחוד מסויים: כמעט כל תושביה יהודים.

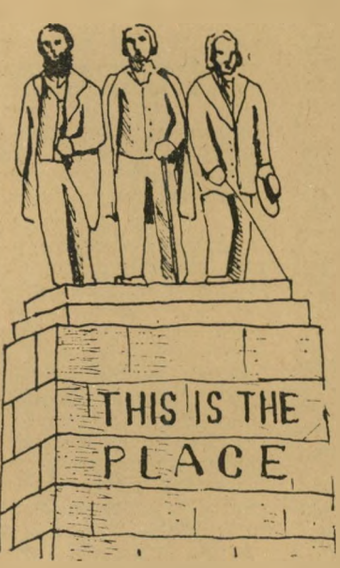
אלטנוילאנד־סיטי נקראת על שם סיפרו של ה־עיתונאי ההונגרי־יהודי ד"ר תיאודור הרצל. פירוש השם: ארץ ישנה־חדשה. קבוצות יהודים שבעי־רדיפות ממיזרח־אירופה התארגנו בראשית המאה, והחליטו ליישם את חזונו של הרצל. הם היגרו לאמריקה, יצאו מערבה וקבעו את מושבם ברמה המדברית של הרי הרוקי, בין הריו־גראנדה והקולוראדו. בשממה לרגלי צוקי הגראניט הקימו המהגרים היהודים, אלה המכונים „אנשי העלייה הראשונה", עיר יהודית חדשה, אלטו־נוילאנד־סיטי. עיר זו עתידה, תוך עשרות שנים, לשמש עיר־מיקלט לריבבות היהודים שהצליחו להימלט מאי־רופה הנאצית או שוחררו ממחנות הריכוז וההשמדה. ההתעוררות הלאומית שעברה על המיזרח־התיכון, צפון־אפריקה ואסיה, הביאה לגל הגירה יהודי מארצות־ערב, מן הבלקאנים ואפילו מהודו ותימן, לקולוראדו, ארה"ב. בלחץ כלכלי אמריקאי נפתחו שערי מסך־חברזל, והמוני יהודים יוצאי ברית־המועצות, פולין ורומניה, הגיעו לאלטנוילאנד־סיטי. כיום זוהי העיר הגדולה ביותר בקולוראדו, והרביעית בגודלה במערב ארה"ב.

עיקר פירסומה של אלטנוילאנד־סיטי יצא לה בזכות התוצרת החקלאית המובחרת. כאן, ברמה המידברית, מקדימים להבשיל ירקות־החורף. תודות לשיטות ה־הראשון, נציג קולוראדו בסנאט ושר־ההגנה במימשל אייזנהאור: „באנו לכאן כדי לבנות מאבני־המידבר עולם חדש וטוב יותר. שנית אירופה לא תחזור."

אלטנוילאנד־סיטי היא עולם חדש וטוב יותר. עולם חדש, אם־כי לאחרונה נתגלו בלב העיר שרידים אצט־קיים. ארכיאולוגים מקומיים מנסים לקשור את האצ־טקים בעשרת־השבטים העיבריים הקדומים, ולהקיש מכך על רצף תרבותי, התיישבותי והיסטורי. לבד מן החפירות האצטקיות, רבה כמובן הזיקה ליהדות ו־לערש־מוצאה הים־תיכוני. נוסף על החגים האמריקאים חוגגים באלטנוילאנד־סיטי גם חלק נכבד מן החגים היהודיים. דגש מיוחד מושם על חג־הפסח. מאז הכריז הראבּיי הנרי קוק על הר וילסון, (4750 מ') פיסגתם המושלגת של הרי סאן־חואן ומוצאו של הריו־גראנדה, כעל „הר סיני החדש", נוהרים לכאן מדי שנה, באפריל, יהודים מכל רחבי ארה"ב כדי להשתתף ב„יציאת מצ־ריים". זהו מסע המכוניות העממי הנערך מדולורס לריקו שלרגלי הר וילסון. למרגלות צוקיו החשופים נערך חיזיון אורקולי מרהיב, שבו קוראים ריבבות הצליינים אל מול הרמקולים שעל ההר: „נעשה ונשמע." מדי שנה יוצאות עשרות טיסות־שכר מה„אינטרניישנאל בייבל איירפורט" של אלטנוילאנד־סיטי לעמאן או לבּיירות. תושבי העיר נלהבים לעלות־לרגל לארץ ה־זול. מיפגש הגבולות העובר בסמוך, הוא נקודת־מיפגשם השרירותית של קו־האורך 109 וקו־הרוחב 37. אין כאן סיכסוכים טריטוריאליים. אין כאן עוני. הנוער התאושש זה־מכבר ממשבר וייטנאם, ומציף בהמוניו את ה־„אלטנוילאנד פוליטכניקום", המוסד המכשיר את מהנ־דסי הייצור עתירי־הידע. ששת עיתוני־העיר עוסקים בעיקר ברכילות מקומית. העמוד הראשון של „מאונט־זאיון כרוניקל" הנפוץ עוסק במסע הבחירות למישרת התובע המחוזי, מספר על גירושיו של אחד מחברי מועצת־העיר ומתאר בהרחבה ניסיון לאונס. שלוש תחנות־טלוויזיה מיסחריות משדרות סדרות אמריקאיות רגי־לות. במייוחד פופולארית כאן הסידרה פטרוצ'לי ה־מצולמת באריזונה הסמוכה. תושבי העיר מציינים ב־גאווה כי הם רואים בסידרה זו „ביטוי לרוח המקום."

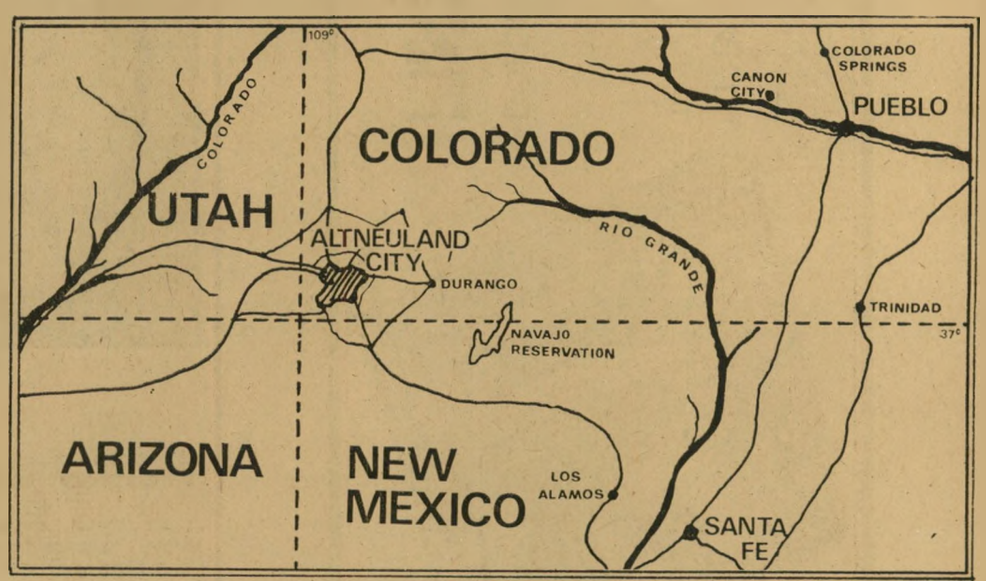
מושל קולוראדו, גנרל־צי לשעבר איזאק ראבין, דור שני למישפחת מהגרים מרוסיה, מכריז: „אני אמריקאי. כולנו אמריקאים!" שותף לדעתו ראש־העיר סיימון פאראז, המוסיף: „אמריקאים, אבל יהודים! רק ה„יידישער־קופ' היה מסוגל להפריח כך את השממה." לפאראז גם רשת של מיפעלי־נשק. איל־הקטשופ, ה־מולטימיליונר ג'ורג' אמזלג, שרק לפני רבע־המאה הגיע לכאן חסר־כל, מצביע בגאווה על חממות־העגבניות שלו: „הכל במו־ידינו, יש מאין." הראש היהודי של קבלני־הבנייה, המלונאים, מלטשי־היהלומים, משווקי־הירקות, התעשיינים והגאנגסטרים, שוב הוכיח את עצמו.

לאחרונה יוחד לאלטנוילאנד־סיטי מקום נכבד ב־סידרה „היעד אמריקה". עיר המהגרים היהודים, סיפו־רה של הצלחה, התגשמות תיקווה בת־שנות־אלפיים, סמל לאומה האמריקאית הצעירה, כרך פורח חסר בעיות ביטחוניות ומשברים כלכליים. מה שמכנה ג'רמיה טי. סילברמן, קבלן־עפר והוגה־דעות: „דה ג'ואיש דרים."

המיפדים

אנדרטה לזיכרם של שלושה מהוגי תנועת ההגירה וה־אוטואמנסיפציה היהודית: הס, פינקר, והרצל (מזוקן) הניצבת במרכז הג'ורדן־פארק. באבן חקוקה הכתובת „זאת הארץ", שהפכה סיסמתם של השלושה וסמל למיפעלם.

„עיר היהודים" וסביבתה

השקייה המתוחכמות והחממות להגנה מן הכפור, מספקת אלטנוילאנד־סיטי את רוב תיצרוכת הירקות של ארה"ב. העיר משמשת כמרכז ליטוש־יהלומים ויש בה תעשיות עתירות־מדע: במיפעלי התעשייה האווירית מרכיבים את מנועי הפאנטומים ומייצרים חלקים חיו־ניים עבור סוכנות החלל. כאן יוצר והורכב מאיץ־החלקיקים הראשון, זה ששימש לביצוע הניסויים ב־פצצת־האטום באלאמוגורדו שבניו־מכסיקו השכנה.

אם־כי אלטנוילאנד־סיטי עיר צעירה וחדשה, היא משמשת כמרכז היהודי השני בחשיבותו בעולם (אחרי ניו־יורק). יש כאן כ־250 בתי־כנסת ציבוריים ועשרות מוסדות־חינוך יהודיים. הגדול שבהם הוא ה„אלטנוי־לאנד־סיטי־יוניברסיטי," אוניברסיטה למדעי היהדות, שבה מצוייה ספריה עשירה ויקרת־ערך של ספרים ה־כתובים בשפה העיברית העתיקה. במרכז העיר, ליד ה„ג'ורדן פארק" (שבו נמצא שיחזור מדוייק של נהר הירדן התנ"כי) ניצבת אנדרטה מונומנטאלית לזכר קורבנות השואה והפוגרומים באירופה. אחד ממיבני הציבור החשובים בעיר הוא ה„הולוקאסט־ממוריאל מיוזיאום." כאן שוכן אוסף המיסמכים הגדול והחשוב בעולם בכל הנוגע להשמדת יהדות אירופה, ותערוכה מתמדת מספרת על זוועות התקופה. ליד אש־התמיד חקוקה ציטטה מדבריו של דייויד בי. גרין, ראש העיר קדושה. הם גם אוהבים להזכיר את השמות האכסו־טיים בכל הזדמנות. לפיצה קוראים כאן „ג'רוסאלם פיצה", יש רשת דוכנים של „הלוויה אייס־קרים", ולקבוצת הראגבי המקומית הם קוראים „מאקאבי אלטנוילנאד" על שם הגיבורים העיבריים הקדומים. עיר ספוגת מסורת.

„עיר היהודים" היא נווה־מידבר משגשג. לרוב התושבים בתים חד־משפחתיים, בריכות־שחייה ושאר אביזרי־נוחות. ב„אינטרנשיינאל בייבל" חונים יותר מ־5000 מטוסים פרטיים. חוקי המיסים והחברות של קולוראדו הביאו לאלטנוילאנד־סיטי את מיפקדות איר־גוני־הפשע האמריקאיים, שהפכו את העיר למרכז של הימורים, מלונאות וזנות. בעיקבות הכלכלה השחורה באה תנופת־בנייה אדירה. רוב הפועלים במיפעלי־הבנייה ובחממות־הירקות הם מכסיקאים או אינדיא־נים בני שבטי הנאבאהו, שחלקם עודם מתגוררים ב־שמורה הגדולה, דרומית לדוראנגו.

זוהי עיר בלי בעיות. מיספר השחורים, האינדיאנים והמכסיקאים נמוך מאד. הקרקע מצוייה בשפע ומחירה

שר־החוץ מסביר את תוכנית אלון

שאו ברכה החשים בדופק העם וסיבלותיו

אין כאווירה של ארץ־ישראל, ואין כיהודים היוצרים בתיהם לחרושת שמועות שיש בהן להעכיר כל אווירה ולחונקה בחנקן; קל וחומר משחברו יחדיו היהודים וארצנו.

שהנה בכל סלון, תחת כל חלון ומאחרי כל וילון בארצנו „ידוע" לכל יהודי שאין חברי פרלמנטנו, **כנסת־ישראל**, מייצגים ומבינים את עמם. כך דרכה של שמועת הזדון, שאף את עיתונאינו החלו משמיצים, נוסף על הח"כים, שאין דרכם לחוש איך דופק דופק העם, ודי לחכימא.

והנה נחתה ההפתעה בסלונים נחיתה רכה, ואין אונס.

שקמו מחוקקים וגזרו על הצינור תקנות משונות שאין העם יכול לנסוע בהם; תקנות ביטוח כלל לא בטוח, הגוזל כספינו לשווא. ומוטב לה לגזירה זו שתיחתך מן העולם במיספריים חדים, חד וחלק.

ומשנתקנה התקנה המשונה וחשו עיתונאינו וח"כינו בגודל הסכנה שבאה על ראשם, ובגודל הסכום שבא על כיסם, קמו כולם, כאיש אחד, והחלו נלחמים כארי שבתחבורה נגד „חוק" זר ומוזר זה.

צא וראה, שאין באותן שמועות ולו מקצתה של אמת, ורק זדון וכזב ותעמולת־אוויר צמאדמים הינן. שהרי כשאומנם לא יכלו עמך ישראל לעמוד בגזירת השליט, קמו דווקא עיתונאים וחברי־כנסת ראשונים כנגדה ואף הצליחו, בעמלם, **להעביר את ריע הגזירה** מספטמבר לנובמבר.

ובשם העם רוצה אני לומר להם — **שאו ברכה!**

ובטוחני כי אילו היו נוסעים המה באבטובוסים ולא במכוניות פרטיות — הרי גם אז היו כך נוהגים, אילו התייקרו מחירי הכרטיסים לנסיעה.

וגם על כך — ברכה כפולה ומכופלה.

הרב יצחק הבערי"ך (הבעל־רכב)

— **אדוני שר החוץ, מהן מטרותיה של תוכנית אלון?**

שר החוץ: אני מציע שאת זה תשאל את מר אלון.

— **נכון. מר אלון, מהי תישאתך?**

אלון: שלוש מטרות לתוכניתי: א. מטרה אסטרטגית, והיא הסברתית. ב. מטרה טאקטית, והיא הסברתית בעיקרה וג. מטרה הסברתית טהורה.

— **כבוד שר החוץ, מדוע בחרת לפרסם עתה את תוכנית אלון?**

שר החוץ: קראתי בעיון את תוכניתו המעודכנת של מר אלון והחלטתי לפרסמה עתה מתוך טאקטיקה ברורה של אסטרטגיה שתיצור קווי הסברה ברי־הגנה במסגרת.

— **איזו מסגרת?**

שר החוץ יגאל אלון: את מי אתה שואל?

— **את שניכם.**

שר החוץ יגאל אלון: את המסגרת תקבע הממשלה, אך היא חייבת ליצור מסגרת כזאת שתקיף את התמונה מארבעת צדדיה הטאקטיים־אסטרטגיים.

— **מר אלון, האם תוכל לומר לנו מהם אותם ארבעה צדדים?**

אלון: הצד המדיני, הצד הבטחוני, הצד האסטרטגי והצד הטאקטי.

— **האם תוכל לשרטט לנו את מפתה של ישראל כפי שאתה רואה אותה?**

אלון: רצוני להדגיש שאין לי שום מפה. מה שיש לי זה עקרונות.

— **שרטט לנו, אם כך, את עקרונותיך.**

אלון: עקרונותי הם גבולות עומק אסטרטגי מחד ויתרונות גובה טאקטי מאידך.

— **התוכל לתת דוגמאות?**

אלון: הרצועה המתמשכת לשארם א־שייך, למשל, תיתן לישראל עומק, אורך ומרחב, בהיותה משתרעת לאורך מאות קילומטרים של גבעות טאקטיות וחוף אסטרטגי.

— **אדוני שר החוץ, מה ההבדל בין הרצועה המתמשכת של תוכנית אלון לשארם א־שייך וכין תוכנית דיין לרצף טריטוריאלי לשארם א־שייך?**

שר החוץ: הבדל גדול ועקרוני. בעוד שהרצף הטריטוריאלי הוא בטחוני בלבד, הרי שהרצועה המתמשכת היא גם מדינית — היא יוצרת ראש חץ לאפריקה לקראת חידוש יחסינו הדיפלומאטיים עם מדינותיה.

— **ומה באשר לבעיה הפלסטינאית, מר אלון?**

אלון: איני מתעלם מבעיה קלת־ערך זו. אדרבא, תוכניתי מציעה פתרון מחוזי־אוטונומי במסגרת ארבע ערים — חברון, רמאללה, שכם ועזה — במסגרתה המדינית של המדינה הירדנו־פלסתינאית ובמסגרתה הבטחונית של מדינת ישראל.

— **מר אלון, בזמנו פירסם מר משה דיין את תוכניתו לגבי יהודה ושומרון ונראה כי תוכניתך אינה אלא העתק של תוכניתו?**

אלון: אני מצטער, אבל אני הייתי קודם. הוא זה שהעתיק. ועליו למורה.

אדוני שר החוץ, מר יגאל אלון, תודה רבה.

זוהי מפת תוכנית אלון החדשה

כך תיראה מדינת ישראל החזקה (בלבן) אחרי חתימת חוזי השלום. (השטחים המנוקדים הם החלקים המיועדים לפלסטיניים האוטונומיים במסגרת המדינה הירדנו־פלסטינית).

ממפה זו ניתן להבחין בנקל בית־רונותיה האסטרטגיים הברורים של תוכנית אלון, המתבססת על גבולות 67' בתיקונים קלים. תיקונים אלה יוסיפו נקודות־שליטה בולטות לכוחההגנה של ישראל בהר חרמון, הירמוך, ביקעת הירדן, שפך הארנון לים המלח, פטרה, פיתחת רפיח, אבו־עגיילה, קציימה ושארם א־שייך. נוסף על כך תהיה ישראל מוקפת אסטרטגית בגבולות קצרים, ניידים וצרים שיהוו מיכשולים טאקטיים בני־הגנה, שיר־תיעו את הערבים.

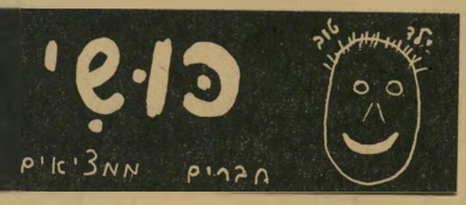
קינאה כלכלית

איזה כיף לדרום־אפריקה ש־היא ארץ עשירה כל־כך.

הנה, בסוף השבוע הזה הרגנו אנחנו מתפרע אחד, ואילו הם הרגו שמונה מתפרעים.

הם, העשירים, יכולים להרשות לעצמם פחות שמונה פועלים כל סוף־שבוע, ואילו אנחנו, העניים, בקושי מרשים לעצמנו פועל אחד פחות.

אח, אילו נהיינו עשירים כמותם.

בכל מיני ארצות בעולם יושבים כל מיני פושעים ישראלים במעצר. אחד מהם הוא שמעון רימון, המכונה „כושי". הוא נידון להרבה שנות־מאסר על סחר בסם הקרוי הירואין. זהו סם מסוכן מאד, המביא כמעט את כל המכורים לו למוות בטוח.

והנה, יום אחד שלח „כושי" הזה מיכתב לארץ, ובו הוא הודה כי רצח כמה אנשים. האיש הוא סוחר בסם־המוות ועכשיו, על־פי הודאתו, גם רוצח — פושע מסוכן לכל הדיעות.

אבל תראו מה כותבים עליו, יומיים לאחר הודאתו ברציחות, בעיתון מכובד כמו „ידיעות אחרונות":

ההרפתקן שהסתבך עם החוק

זו דמותו של כושי, צעיר בעל קסם אישי שהכל חיבבוהו

„הרפתקן שהסתבך עם החוק" — כאילו שמדובר כאן בנער שחצה את הכביש באור אדום.

רק תתארו לעצמכם אילו היה נתפס, בארץ או בעולם, איזה אברג'יל או אבוטבול או אטיאס שסחר בחשיש, ולא בהירואין, ושהרביץ לכמה אנשים, ולא רצח אותם.

אז ודאי היו העיתונים כותבים עליו כל מיני דברים כמו: סוחר בסמים מסוכנים, מאפיה, פושע אלים ואכזר, פרוטקשן, סנדק, גרוע מרוצח וכל מיני כאלה. אף אחד לא היה כותב עליו „הרפתקן שהסתבך עם החוק."

כי לשמעון רימון, המכונה „כושי", יש חברים־עיתונאים ואילו לאברג'יל, אבוטבול או אטיאס, אין. וזה, כנראה, הפשע הגדול מכולם.

ואת השקפת־עולמם של אותם עיתונאים־חברים ייצג יום לאחר־מכן, באותו עיתון, הגרפולוג הידוע ד"ר נפתלי:

ד"ר נפתלי: „רצוני להדגיש, שאין הוא עברייני! מלידה. אך קיימ

אתם מבינים — אברג'יל, אבוטבול או אטיאס הם „עברייניים מלידה", הם נולדים עברייניים, אבל „כושי" לא. „כושי" הוא בסדר. „כושי" הוא פוצי. כושי יש לו חברים־עיתונאים.

וחברים תמיד ממציאים אנדות לילדים.

National

למערכת שתארת לעצמך, דברים שלא חשבת עליהם.

כשאתה חושב על מערכת הסטריאו שהיית רוצה בביתך, אתה מתאר לעצמך מערכת בעלת עיצוב מרשים המשמיעה צלילים נקיים ומופלאים.

אתה חושב על משהו כללי ואינך מתאר לעצמך שמערכת כזו אמנם קיימת ויש בה דברים שלא חשבת עליהם אפילו בדמיונך.

המדובר במערכת הסטריאו SG1020 המתאימה לכל מה שאתה מתאר לעצמך מבחינת העיצוב החדשני, אך יש בה דברים שכלל לא חשבת עליהם.

ראשית, זו מערכת הכוללת מגבר (PMPO) 30W+מקלט רדיו+פטיפון+טייפ קסטות סטריאופוני. שנית, אתה מוצא חידוש מהפכני במקלט הרדיו—במקום הסרט הנע ימינה ושמאלה על לוח כוונון התחנות, יש ב־SG1020 נקודת אור המראה לך במדויק את התחנה הנקלטת, ונורה קטנה הנדלקת אוטומטית ומודיעה לך אם השידור שקלטת הוא סטריאופוני או לא.

שלישית, לפניך פטיפון הכולל דיסקית תקליטים הפועלת חלקות ובמיוחד ללא תנודות, כך שהמחט יורדת על התקליט נקלטת באופן מדויק ביותר ואינה גורמת לשריטות.

זוהי יציבה בעלת ראש משובח, מעבירה אליך דרך זוג הרמקולים צלילים מדויקים, צלולים וללא כל זיוף.

ואחרון אחרון—ב־SG1020 אתה מוצא טייפ קסטות בעל מערכת אוטומטית לקביעת גובה הצליל בעת ההקלטה, מערכת בקרת צליל בעת ההאזנה ומערכת העצירה העצמית (AUTO STOP) הידועה של נשיונל.

האם חשבת על כל זאת כשתארת לעצמך את הסטריאו שלך?

להשיג בחנויות המחשמל המובחרות.
מרכז התצוגה אבן גבירול 18 תל־אביב.

National
צעד קדימה אל המחר

National, Panasonic and Technics are brandnames of Matsushita Electric.

פרסום קרמון

קולנוע

סרטים

פרשת וודשטיין

המסך הוא דף לבן. בפס־קול אין קול ואין ציוץ. לרגע נדמה כאילו נקרע הס־רט, והמקרין לא שם לבו לכך. והרי לא נאה להפקה יקרה ומכובדת כמו כל אנשי הנשיא להתחיל כך.

לפתע מהדהד קול אדיר: משהו שבין מאגנום היורק מיטען ליד האוזן, לבין הצלפה של שוט־ענקי. ועם הקול, זורקת מכונת־כתיבה את האותיות הראשונות על מסך־הדף הלבן. 17 ביוני 1972. נימת הסרט כולו נקבעת: האותיות שעל דף־הנייר הן באמת יריות־אקדח וצליפות שוט (שבפס־הקול הורכבו באמת משני אפקטים אלה), שלצלילים מתפוצצת השערורייה הפוליטית המסועפת, המכוערת והצורבת ש־ידע העולם הדמוקרטי במאה הזאת. פרשת ווטרגייט. ובמאי בשם אלן פאקולה, שהוא־שם בעבר בפאראנויה דוהרת, יכול להי־צמד לעובדות של ממש, שהתרחשו ושה־פיעו על העולם למרות שהיו הולמות יותר סיפור פוליטיקו־בדיוני, ולהוכיח שהפא־ראנויה, בימינו, אינה מחלה, אלא גישה מעשית והגיונית למדידת המציאות.

מה אפשר לחדש על פרשת ווטרגייט, שלא נאמר עוד? מדוע לא להניח לאיש האומלל המסתתר בסן־קלמנטה, ואשר שיניו נעקרו כאשר אולץ להתפטר? האם לא ידעו האנשים שהפיקו סרט זה שאין בעולם דבר המתיישן יותר מן החדשות של אתמול?

בעקבות חדשות האתמול. מוזר, אבל דווקא סיסמה עיתונאית זו, המנחה את עיצוב דפי־החדשות של כל היומו־נים המכבדים את עצמם בעולם, מופרחת כאן, בסרט זה — שהוא בעצם סרט על העיתונות, ועל דרכי־הפעולה של אחד את קארל ברנשטיין, ותשובתו של הופמן היתה פשוטה: „מדוע התמהמהת כל־כך?" אכן, מסתבר שהופמן עצמו, אשר שמע על סיפרם של וודוורד וברנשטיין מפי אחיו הכלכלן, רצה לקנות גם הוא את זכויות ההסרטה, אולם כשהסתבר לו ש־רדפורד הקדים אותו, העדיף לעמוד מן מן הצד ולהמתין עד שההצעה תבוא אליו.

המיכסר רוצח מנהיגיו. בינתיים נמצא גם במאי, אלן פאקולה, מפיק סר־טים במשך שנים רבות, אשר יום בהיר אחד החליט להפוך לבמאי, הכיר את רד־פורד משכבר הימים. עוד בתקופה שרד־פורד עדיין לא היה נער־הזהב של הו־ליווד, אלא כוכבן ששימש עזר־כנגד לנא־טאלי ווד בבתוך דייזי קלובר שהפיק פא־קולה. רדפורד לא היה מאושר מאותו סרט, שהפך את דמותו, שהיתה בשעת ההסרטה בעלת נטיות הומוסכסואליות, להומוסכסו־אל מושלם לאחר העריכה. מאידך, ברור היה לו בהחלט שסרט כמו המעקב, שאו־תו עשה פאקולה לפני כשנתיים עם וארן ביטי, הוא התרגיל המוקדם המושלם לכל אנשי הנשיא: מסע לתוך עולם של שיג־עון־הרדיפה, שבו החשד כי המימסד רו־צח את מנהיגיו נראה בתחילה כהמצאה זדונית, ולבסוף כמציאות שאיש אינו יכול לשנותה, וכל המתקומם נגד סידרם של הדברים סופו למות.

כששלושה משוגעים־לדיוק כמו רדפורד, הופמן ופאקולה, נאספים בכפיפה אחת — ההמשך ברור. שלושתם ירדו על מערכת וושינגטון פוסט, ובמשך שלושה חודשים לא הניחו לה, כשלכל אחד מהם מטרה עצמה.

מכור לעבודה שלו. רדפורד והופמן החלו מופיעים שם מדי בוקר בשעה תשע, כאילו היו שוליות־עיתונאים מן המניין, לומדים את האווירה, את המקצוע, נצמ־דים, כל אחד מהם, לדמויות שהם עומדים לגלם. „כשפגשתי לראשונה את וודוורד", סיפר לאחר־מכן רדפורד, במאמר־ענק ש־הופיע בעיתון־הפופ האמריקאי רולינג

שחקן רוברט רדפורד ב„כל אנשי הנשיא"
בעיקבות „גרון עמוק" לאור גבעת הקאפיטול

עיתונאים קארל ברנשטיין ובוב וודוורד
משמיצים חסרי־בסיס

שחקנים דאסטין הופמן ורוברט רדפורד
כתבת־תחקיר מצויינת

היומונים המפורסמים והמכובדים בעולם, הוושינגטון פוסט. החדשות מאתמול, כשהן מונחות על מסך־הקולנוע היום, מקבלות ממדים של סיפור־מתח, של אזהרה פו־ליטית, ושל לקח שאסור כי יישכח.

ועל זאת יש להודות לשחקן רוברט רדפורד, שרדף אחרי בוב וודוארד וקארל ברנשטיין (שני העיתונאים של הווש־ינג־טון פוסט, שפרצו את פרשת ווטרגייט), עוד לפני שלוש שנים, כשהשניים נחשבו מצורעים־למחצה ומשמיצים חסרי־בסיס, ולא הניח לאיש להסיטו מהמטרה. כשהצ־ליח רדפורד להתקשר עם השניים, באותם שלבים מוקדמים (ברנשטיין לא השיב ל־הודעות שהשאיר, ווודוארד השיב, אבל טען תחילה שהוא עסוק מכדי לקיים פגי־שה), הם הציעו לכתוב עבורו דיוקנים של כמה מן האנשים שגלכדו בקשר ישיר עם פרשת הפריצה למישרדי המפלגה הדמוקרטית.

אולם רדפורד התעקש. הוא לא רצה סיפורים אישיים. מה שעניין אותו, למן ההתחלה, היה הדרך שבה נחשפה הפרשה, חשיפת הדרכים הפתוחות בפני דמוקר־טיה כדי להגן על עצמה מפני מימשל מושחת. רדפורד, שנלחם בעצמו בפועל באותה מיפלצת רבת־ראשים, של מער־כת־השילטון האמריקאית, בנושאים כמו זיהום האוויר והטבע, ואשר רתם עצמו בעבר למסע־הבחירות של ראמזיי קלארק (מועמד דמוקרטי ליברלי שהעז לתקוף את מילחמת וייאט־נם לפני זמנה), ידוע כבעל תודעה פוליטית מפתיעה, הנוגדת במידה רבה את דמותו ההוליוודית הזו־הרת. בגלל תודעה זו הוא השתתף בה־פקת המועמד, סרט על השתתת מידותיו של פוליטיקאי אמריקאי שלא הוצג מעו־לם בארץ, והופיע בשלושת ימי הקונדור שתקף בפירוש את פולחן הביטחון. אולם מעולם לא הצליח כמו במילחמתו העק־שנית במשך שלוש השנים האחרונות, שהובילה אל כל אנשי הנשיא.

רק אמריקאי יכול. כשנודעה ברבים כוונתו להפוך את פרשת ווטרגייט לסרט, הורמו גבות רבות, בתמיהה מהולה בבוז. מה לנער ההוליוודי היפהפה הזה ולקד־רה הקודחת של וושינגטון, שאלו בחוף המערבי, שעה שבחוף המזרחי הביעו הכל — מי בתוקפנות ומי ברמיזה — ספק, אם תעשיית הסרטים תהיה מסוגלת להתמודד עם נושא כה חשוב וכאוב.

ראשית, מי יביים? רדפורד פנה לאי־ליה קאזאן, והלה השיב שהוא עסוק. הוא פנה אל ג'ון (קאובר של חצות) שלזינגר, אולם במאי ברישי זה טען כי „רק אמ־ריקאי יוכל לעשות זאת". אפילו קוסטה גאוואראס הובא בחשבון בשלב מסויים. בו־זמן חיפשו גם שחקן שיעמוד לצידו של רדפורד, אשר ברור היה למן ההתחלה, כי יגלם את בוב וודוורד, הטירון (היה תישעה חודשים בלבד במערכת העיתון, כאשר הביא את הרמזים הראשונים לפי־צוץ הפרשה), שהרקע האנגלו־פרוטסטנט־הבורגני שלו (הוא כמעט היה לפרקליט, כמו אביו, שהתאכזב מרה כאשר הבן הלך להיות עיתונאי) הלם להפליא את הדימוי של רדפורד עצמו בסרטים: ריצ'ארד בנ־ג'מין, רוברט דה־נירו, אלן ארקין, אל פאצ'ינו, בקיצור, כימעט כל שחקן ידוע, במיסגרת הגיל הסביר ובעל הופעה חי־צונית הולמת (גובה ממוצע, גוונים כהים) הובא בחשבון לתפקיד זה. עד שיום אחד הגיע רדפורד לאולם שבו הכין דאסטין הופמן, כבמאי, הצגה בשם על פני כל העיר. רדפורד שאל אותו אם יסכים לגלם סטון על הפקת הסרט. „נדהמתי מן המי־זוג של הגימוס וחוסר־הסבלנות שבו. לכ־אורה, נדמה שהחינוך הטוב שקיבל בבית מאלץ אותו להתייחס בדרך־ארץ לזולת. מצד שני, זה נראה כהצגה, שנועדה להס־תיר את העובדה שמעייניו במקום אחר. וודוורד, לדעתי, מכור לעבודה שלו, נד־חף קדימה לא רק בשל הצורך לעבוד, אלא גם בשל סקרנות בלתי־נדלית. הוא מדבר אתך, ועיניו תרות אחר מה שמקיף אותך בחדר, כשהמוח רושם מיידית את כל הפרטים. הוא עושה רושם של איש הנע בכבדות, אבל האמת היא שזריזותו גדולה עד־כדי הטעיית הסובבים אותו."

בעיקבות איזי סטון. אם וודוורד היה טירון כשהחל לחפור בתוך סבך ווטרגייט, הרי קארל ברנשטיין היה כבר בעל ניסיון רב. למרות שהם בני אותו הגיל, ברנשטיין עבד אז כבר למעלה מ־תריסר שנים בעיתונות, כמה מהן כעורך־יחידי של איזי סטון, אותו עיתונאי יהודי אגדי שמאז מצא עצמו מחוסר עבודה בתקופת מק־קארתי, בשל דיעותיו הפו־ליטיות, הוציא במשך 20 שנה בעצמו

(המשך בעמוד 52)

קולנוע

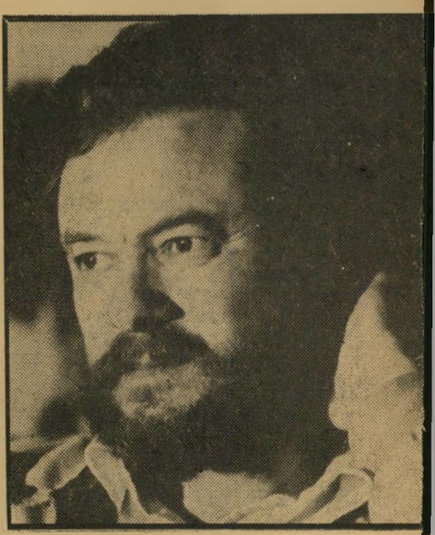

ג'יימס רוברדס (מנהל העיתון) ומרטין בזם
המערכת הוטעקה לאולפן

(המשך מעמוד 51)

עיתון, שאותו כתב, עימד, הדפיס והפיץ בכוחותיו הוא, כשאשתו היא העוזרת ה־יחידה לידו: וקארל ברנשטיין, למשך תקופה קצרה (כשהיה בן 19 בלבד) הוא איש־המחקר. סטון, שלמרות כל המיכשו־לים הצליח להוציא שבועון בעל השפעה ובעל ניתוחים פוליטיים מרשימים באב־חנותיהם, שימש ללא־ספק השראה לברנ־שטיין אשר היה, באופן טיבעי, במיסגרת עבודת־הצוות שלו עם וודוורד, האחראי לניסוח ולעידון, שעה שוודוורד חפר עוד ועוד בעזרת הטלפון, שלא מש מידיו.

כשהחל דאסטין הופמן לאסוף את רש־מיו על קארל, הודה שהוא מצטער, בע־צם, על שהסרט אינו על אודות האיש אלא על מעשיו. „מספרים עליו אגדות עוד מן הימים שהיה נער שליח, בגיל 16. על ההלוואות ששכח לפרוע, על רכישות של חליפות שונות בחנויות שונות ששכח לש־לם, על אותה פעם כאשר נרדם באולם בית־משפט שעה שצריך היה לדווח על מה שהתנהל בתוכו, ועוד ועוד."

במאי אלן פאקולה
חשוף, קר ואכזרי

ציפצוף על מוסכמות. כל זה אינו מופיע בסרט. מה שכן מופיע, הוא התחו־שה המיידית שתעביר ברנשטיין אל הופ־מן. „להבדיל מוודוורד המחונך, ברנשטיין מפיץ סביבו תחושה של רחוב. כלומר, של ציפצוף על המוסכמות, נטילת חופש מכל מרות. אני בטוח, למשל, שהוא היה אחד הראשונים שהעז להרשות לשערו־תיו לגלוש על הכתפיים, במערכת העי־תון." זאת ועוד: „אם אצל וודוורד התה־ליך המחשבתי הוא שיטתי, כלומר, קודם א', אחר ב', אחר ג', שמסקנתם ההגיו־נית היא ד', הרי אצל ברנשטיין, זה א' ועד ב' מובילים לד', והכל ביחד הוא ר'." והופמן חש מייד הזדהות פנימית עם סוג זה של מחשבה.

המערכה הוטעקה. בינתיים הביא פאקולה את ציוותו למערכת וושינגטון פוסט. התיפאורן, ג'ורג' ג'נקינס, מדד כל שולחן וכל תמונה, פאקולה שאל שאלות על גבי שאלות, וכל שאר הצוות חקר וחקר. התוצאה היתה, שכאשר חודשים לאחר־מכן הוזמן מנהל העיתון, בן בראד־לי, לבקר על בימת הצילומים בהוליווד, הוא נכנס לאולפן מס' 5 ונותר בפה פעור: מן המהומה שבחוץ הוא מצא עצמו בתוך המערכת שלו, צועד לתוך המישרד של עצמו, עם אותן התמונות על הקיר, אותם הספרים על המדף, עם סיפרי־הטלפון של שנת 1972 ועם ירחוני אותה השנה. ורק הנוף מבעד לחלון השתנה: במקום וושינג־טון ניבט אליו קיר־הבטון החשוף של האולפן.

אלא שזה היה כבר מאוחר הרבה יותר. לפני־כן קמו הספקות והפיקפוקים מצד העיתון. ואם ניתנה הרשות לאנשי־הקול־נוע לחדור לתוך המערכת, היה זה רק משום שהסתבר כי אין כל אפשרות למ־נוע מעושי הסרט את השימוש בשם העי־תון, או בשמות העובדים בו. ואם כך, סברו מנהלי וושינגטון פוסט, הרי כדאי לפחות להשיג שמץ של דימיון. אולם כשקראו את טיוטת־התסריט הראשונה ש־הגיש התסריטאי ויליאם (קיד וקאסידי) גודמן, חשכו עיניהם. שמועה במערכת סיפרה, כי אין זה „קיד וודוורד וקאסידי ברנשטיין".

שלושה עיתונאים של הפוסט שהכינו באותה עת כתבה על ההסרטה, הגיבו מייד, וכאשר יצא הצוות לצלם בקליפור־ניה, פירסמו כתבה ארסית ומזלזלת, שבה תיארו את אנשי־הסרטים בלעג גלוי. הרו־שם היה קיצוני עד־כדי־כך שהניו־יורק טיימס, תוך דיווח על סרטים בשלבי הפ־קה, סיווג את כל אנשי הנשיא בין „סיר־טי הידידות", כאילו כדי לרמוז שכל מה שיש לסרט להציע, הוא מעשה־חברות גב־רי, שבו המיר רדפורד את ניומן בהופמן.

עוזם ולא צר. רדפורד לא סלח על כך עד היום הזה, ודיעותיו על העיתונות ועל עיתונאים אינן מחמיאות ביותר. עם זאת, לא שינה הדבר מאומה בהפקת הס־רט, וכאשר הוצג זה בפני הנהלת הפוסט, הודו גם בעלת העיתון, קאתרין גראהם, וגם המנהל בן בראדלי (שאותו מגלם בסרט ג'יסון רובארדס), שאין בו אפילו מעידה אחת. או, כפי שהגדיר זאת ברנ־שטיין עצמו: „הם עשו עלינו כתבת־תחקיר מצויינת."

„עולם העיתונות הוא עולם ללא צל. הכל צבוע בצבעים קשים וחריפים, אין מקום לסודות, הכל חשוף כל הזמן לאור קר ואכזר." כך סיכם הבמאי, אלן פא־קולה, את התרשמותו מן העיתונות, וכך הביא אותה אל הבד. אותה קפדנות חולנית של שיחזור מערכת הפוסט באולפן, ועד לדפי־ההגהה היומיים שנשלחו בכל פעם מוושינגטון כדי למלא את סלי־הניירות בהוליווד, היתה חלק מרצונו העז של פאקולה להבטיח את אמינות הנעשה על המסך. כי למרות שהמעשים המסופרים הם כולם על טהרת התעודה, יש שהם נראים דימיוניים כל־כך, שהצופה נאלץ להיאחז באמיתות הסביבה, כדי שלא לגי־לוש אל הגישה הטיבעית האומרת: „זה כבר לא ייתכן." והרצון לחשוב כך מת־עורר פעמים רבות.

כך הספרייה האומית. בתבונה רבה נמנע הסרט מן הסטייה הקלה ביותר. הוא עוקב אחר מעשי שני העיתונאים בצניעות של שיחזור תיעודי, ואפילו אי־כות הצילום, המחוספס והחריף, מזכירה לעיתים תעודה. רק פעם אחת מרשים לעצמם הבמאי, וצלמו גורדון וילים (שעי־מו עבד גם במעקב) תרגיל וירטואוזי לשמו: מקלוז־אפ של עריכה אימתנית של כרטיסיות, שבהן רשומים כל הספ־רים שנשאלו על־ידי הבית הלבן מן הספ־רייה הלאומית, מתרחקת המצלמה בהדרגה, כדי להראות את וודוורד וברנשטיין ה־עוברים עליהן, ממשיכה להתרחק, ומר־אה את האולם הענק שבו הם ישובים, עד שהיא מגיעה אל מרומי הקופולה, משם נשקף מראה מרהיב של הספרייה כולה.

אלא שזהו היוצא־מן־הכלל. המצלמה בדרך־כלל אינה מניחה לשניים, ויש צי־לום אחד שנמשך כשש דקות, כמעט ללא־גיע, שבהן מנסה וודוורד לוודא דרך הטלפון, כיצד הגיעה המחאה של 25 אלף דולר לידי הפורצים בווטרגייט.

החלטה נבונה עוד יותר היתה ההימנ־עות המכוונת מהפיכת וודוורד וברנשטיין (שבתקופה מסויימת כונו על־ידי חבריהם־למערכת „וודשטיין"), לגיבורים. רדפורד והופמן שיתפו־פעולה במלוא מובן המילה בכיוון זה, ולכן, אם בסרט גיבור לפי המושגים ההוליוודיים של המילה, הרי זה בן בראדלי, מנהל־העיתון הכל־יכול. אולם, מאחר שהסרט מציג את נקודת־המבט של צמד העיתונאים הזוטרים באו־תה תקופה, מתקבל מאוד על הדעת שתע־רובת החשש, יראת־הכבוד וההערצה אל בראדלי, היא בעצם השתקפות של יחסם הם, אז.

ולבסוף, אולי ההחלטה הנבונה ביותר, היא ההיצמדות לעובדות בספר של „ווד־שטיין", ולא יותר. אין כאן ניסיון להס־ביר מדוע זה קרה, אלא רק מה קרה. אין כל רצון לניתוחים פסיכולוגיים או להכללות פוליטיות. ניכסון, אגניו או קליינדינסט נראים רק על מסכי־הטלוויזיה בהקלטות של שידורים מאותם הימים, כפי שראו אותם וודוורד וברנשטיין, ולאור הידוע היום, מדברות הקלטות אלה יותר מכל ההטפות הפוליטיות שבעולם. למען האמת, אין כאן אפילו מסקנה ברורה, חדה וחלקה. אפשר אולי לומר שעיתונות חופשית היא מכשיר חיוני לשמירת עיק־רי הדמוקרטיה, אבל לא יותר מכך.

כי אם יהיה מי שירצה להסיק מכך אנשי הנשיא שהנגע חוסל, הנה מופיע בו, במקום בולט, שידור של נצחון ניכ־סון בוועידת המיפלגה הרפובליקנית ב־1972. לכל תרועות הניצחון, בששון וב־שימחה, ניצב אדם מול המצלמות ומבשר על בחירתו של הנשיא־לשעבר והנשיא־לעתיד, כמועמד המיפלגה לבחירות הקרו־בות. והמבשר הוא... ג'ראלד פורד.

תדריך

חובה לראות:

תל־אביב — קן הקוקיה, להיות או לא להיות, חשיבותה של אהבה, דוקטור סטריינג'לאב, אהבותיה של בלונדינית.
ירושלים — קזבלנקה.
חיפה — אנשים יפים, קן הקוקיה.

תל־אביב

★★★★ **חשיבותה של אהבה** (סי־נמה 2, צרפת) — סיפור־אהבה אומלל על רקע שולי הבוהמה הפאריסאית, ספוג פסי־מיות מדכאת, אבל מוגש בכישרון קולנועי בלתי־רגיל על־ידי הבמאי הפולני אנדריי ז'ולבסקי. רומי שניידר בתפקיד הטוב ב־יותר שלה.

ירושלים

★★★★ **קזבלנקה** (סמדר, ארצות־הברית) — המלודרמה המפורסמת של הו־ליווד מימי המלחמה, על אהבתם הבל־תי־אפשרית של האמפרי בוגארט ואינ־גריד ברגמן. הקולנוע האמריקאי בשיא הצלחתו.

חיפה

★★★ **קן הקוקיה** (פאר, ארצות־הברית) — עימות בין אחות ראשית לבין מתחזה כמטורף בבית־משוגעים, כאלגו־ריה של דיכוי הפרט בחברה טוטאליטארית. בימוי מרשים של מילוש פורמן, מישחק מעולה של ג'ק ניקולסון.

הון וסיגל: חיוכים נבוכים

מבולבל הרגיל שלה, שבו מעשי־קונדס ליצניים נראים טבעיים יותר מהתנהגות הגיונית. ואילו ג'ורג' סיגל, שהוא שחקן המסוגל למיגוון רחב של תפקידים ודמויות, נאלץ להסתפק כאן ברובד דק כל־כך, של חומר, עד שבלית־ברירה הוא מעסיק עצמו במציצת סיגרים גדולים, בחיוכים נבוכים ובקריאות־כיוון לסוסו המופלא. אולי הוא מקווה שחוכמת הבהמה תצילנו מן המיצר.

אוכפים פושרים

היחפנית והשובב (הוד, תל־אביב, ארצות־הברית) — מערבון הומוריסטי זה אמור להיות מעין גירסה של אוכפים לוהטים לאלה שנבהלים מן ההומור של ברוקס. הפעם מדובר בסיפור פחות או יותר עיקבי, אודות קלפן ובדרנית, 40 אלף דולר שהוא גנב מכנופיית־שודדים, ו־65 דולר שהיא גנבה ממנו. לתבשיל זה יש להוסיף מישפחת מורמונים רבת נשים וילדים, סוס־פלא חכם מאדוניו, שהגיע ישר מימי הזוהר של רוי רוג'רס, כמה פיזמונים בתוך מיסבאות נקיות ומצוחצחות מדי של סן־פרנציסקו הישנה, ואת קיסמם האישי של גולדי הון וג'ורג' סיגל, המנסים לגשר בחיוכיהם על החורים שבסרט עצמו.

כי הבמאי, מלווין פראנק, סובל מהתקפה חריפה של גרירת רגליים. הוא מאריך כל סצינה מעבר לחיוני, מסביר את בדיחותיו גם כשאין בכך כל צורך, הוא חוזר על חוכמות שגם בפעם הראשונה לא היו מבריקות במיוחד (כמו הקלף הנשמט תמיד ברגע הלא־נכון משרוולו של הקלפן) ונעזר בסוס החכם, כדי לפתור כל סבך עלילתי שנראה לו בלתי־ניתן לפיתרון (והוא נקלע למצבים כאלה פעמים רבות במשך הסרט).

גולדי הון מגלמת את הזמרת־יצאנית הקצה במקצועה ורוצה להיות אשתו השביעית של מורמון, משום שאז תצטרך לעבוד רק לילה אחד מתוך שיבעה, בסיגנון המטורף-

הרבה
דברים יפים מתחילים

...עם מבט לתוך העיניים
...עם חיוך על השפתיים
ועם מיס אדג'יו
-הבשם שלך!

מיס אדג'יו, מיוצר וממולא בישראל
מתמצית אשר הוכנה במיוחד לאקלים הישראלי
ע"י "ג'יבודן" - גדול יצרני תמציות הבשמים בעולם

miss adagio

עם מיס אדג'יו - יש משהו באוויר

מק MK שווק: מ. קליפר

פרסום מלניק

לעולם אינך יודע איפה תמצא את 'מכבי' בפעם הבאה.

maccabee
בירה בינלאומית.

ניו-יורק. מלבורן. יוהנסברג. אתונה... וגם בישראל

רחל מרחלת על כל העולם

אני לא יודעת אם זה סימן לברכה או לא, אבל השתא דאשתקד לא הצטיינה בעלילות־אהבה מסמרות־שיער, על כל פנים לא לגבי המיקרים שהצנזורה האישית שלי שיחררה לפירסום. כי כמו תמיד, המיקרים המעניינים ביותר לא הותרו לפירסום, ובמרוצת השנה פירסמתי את הסיפורים המעניינים על־באמת דווקא בעילום־שם, ומי שהבין הבין. אבל גם מי שלא־כל־כך הבין מי הם הגיבורים, לפחות נהנה מהפיקנטריה שבסיפור.

גם אם לא עצרנו את הנשימה מרוב מתח ועניין, הרי היינו עדים למיספר אהבות, נישואין וגיטין, שקישטו לנו את מדורי החברה. ונתחיל בשמחות, כמו למשל חתונה שנחוגה בהפתעה גמורה לכולנו.

חתונת־הבזק של כוכב־הקולנוע שלנו **יהודה ברקן**, עם ידידתו **ניקי מור**. כל זה, זמן קצר בלבד אחרי שיהודה סיים את הרומן הממושך שהיה לו עם עורכת־הדין **דליה פוקורני**. ההיסטוריה מלמדת שיהודה ונילי הכירו עוד בזמן ששירתו ביחד בהקמת פיקוד הצפון. והוא אפילו ניסה לחזר אחריה, אך נילי, פשוט לא תאמינו, לא שמה עליו, והנה — אחרי 12 שנים של דרכים נפרדות, רצה הגורל ובאופן מיקרי לחלוטין עברה נילי להתגורר באותו הבניין שבו מתגורר יהודה. האהבה הישנה התלהטה מחדש, והשניים נישאו לאחר תקופת־הרצה קצרה של שלושה שבועות בלבד. בימים אלה מצפה נילי לביקור החסידה ויהודה, שהוא כבר אב לבת מנישואיו הראשונים, נרגש לקראת הגדלת המישפחה ומהפס בין חבריו **מני פאר, יגאל בשן וישראל גוטסדינר**, שהם אבות לזכרים. כתובת של מוהל טוב, על כל מיקרה.

עוד אחת שהתחילה בספירה־לאחור היא הכלה הטרייה **רותי הוצמן**, משוקולד מנטה מסטיק. מסתבר שהיא עשתה את המיצווה בזריזות יוצאת מהכלל, כיאה לבחורה שופעת־מרץ. עם נישואיה נסגר מעגל התחונות בין בנות שלישיית הייצוג שלנו באירווזיון. כי השלישית, **לאה לופטין** הבלונדית, התחתנה כשבועיים לפני רותי עם דוקטור **ויקטור חסון**. אגב, גם בעלה של רותי, **שימעון ברק**, הוא עתה סטודנט לרפואה, ומתעתד לשאת בתואר דוקטור.

אם חוזרות ציפורי־השיר לקנן מפעם לפעם בארץ ולערוך רסיטל פה ורסיטל שם, הרי טיבעי הדבר שבתוך הרסיטל מסתתרים גם כמה תומים של רכילות. מי שבאה להופיע אצלנו והתקבלה באהבה רבה היא **אסתר עופרים**. אחרי הרסיטל הראשון שנתנה, החלו רינונים שהיא ניפרדה מחברה **רוני כרגר**. ברם, אחרי הרסיטל השני כבר שמענו שנהפוך הוא. היא בנתה לו בית בירושלים, והם עומדים להתחתן. כל העיתונים מיהרו לצטט את הידיעה על התונת העופרית, אלא שכעת מזמרים לי שוב שחתול שחור עבר בין השניים, החתונה המיועדת נדחתה ואסתר שוקדת על פיתוח הקריירה שלה. לכן, אין לנו ברירה אלא לצפות לרסיטל הבא.

עוד מוסיקאי שהשמועות סביבו לא מומשו הוא **שלום חנוך**, שלשונות רעות ידעו לספר שהוא עומד להתגרש מאישתו הבלונדית **ליהי** ובינתיים הם חיים בנפרד.

אסתר עופרים
פירודים

מסתבר ששלום וליהי לא יכלו להחליט בידי מי תישאר בתם המפורסמת **מאיה**, כשיתגרשו, והחליטו כי מוטב שביניתיים ישארו יחד, ובך תיפתר בעיית האפוטרופוסות על הילדה. שלום הספיק בינתיים להקים ולפרק את להקת תמוז, עדיין מחפש דרך חדשה במוסיקה, ולעומתו חברו־לשעבר ללהקה, **אריאל זיבר**, אשר עשה את הצעד והתגרש לפני שנה, הכיח עד כמה תרמו גירושין לפריון מוסיקליותו. אומנם הוא ואשתו, **מאירה**, עדיין מחכים לגט, והוא רואה את בנו בן השלוש **רועי** פעם בשבועיים, אבל מסתבר שזה לא מפריע לו להיות היום, בעידן של שפל בידורי, אחד האמנים המבוקשים ביותר בארץ.

דיה לביא
חיפושים

זוג אחר שסיפק בזמנו הרבה רכילות כלל את **יורם כיבונסקי** ורעייתו לעשרה ירחים **אורלי יהב**. הנישואין, שהחלו באהבה עזה, נסתיימו בגלל בגידה גדולה עוד יותר. היום יורם פנוי מאהבות וממשיך בלימודיו באוניברסיטה, ואילו אורלי הס־פיקה כבר לעבוד באילת, לעזוב את העבודה והיא ממשיכה לחפש את מה שלא הצליחה למצוא ביורם.

גירושין אחרים שהיכו גלים גבוהים, ולא רק בארצנו, היו של יצרן־האבטות **פימר ריטמייסטר** ואשתו, **דליה לביא** האחת והיחידה. למרות כל נסיונות האיחוד שעשו השניים, עלו הגישואין על שירטון ודליה לא הצליחה לאחות את הקרע על אף שהשתדלה בכל ליבה. עם פרידתה מפיטר נרשמו לזכותה גירושין שלישיים, עובדה שדיה לגרום, אפילו לראש יפה כמו של דליה, הרבה כאבים. דליה נכנסה למשבר, כהרגלה לאחר אהבות שנגמרו לה, אבל היא התאוששה וממשיכה להצליח למצוא ביורם.

פרקים נבחרים מהרומן הרומנטי

להצליח בהופעותיה בגרמניה. בביקורה האחרון בארץ, בחברת איל־המיסעדות **מנפרד כץ**, בישרה שאין לה כרגע שום אהבה חדשה, ומאז ועד היום דליה אכן אינה נקשרת לאף מחזר חדש. אני רק מקווה שהשנה החדשה תביא לה הפתעות נעימות גם בתחום הרומנטי.

היו אומנם ליחשושים קלים, כאילו עומדת דליה לחזור לזרועות ידידה הוותיק, הצייר **מנחם גפן**, אך מנחם, שבעצמו סיים לפני זמן קצר את פרשת נישואין המפורסמים עם השחקנית הבריטית **דיאנה ריג**, מבטל את כל הסיפורים ומסביר, שכמו ידידים טובים יכולים דליה והוא רק לנחם זה את זה אבל לא יותר.

מנחם, מצידו, ניסה לפני חודשים אחדים לערוך נסיון־התפייסות עם דיאנה שלו, אבל זה לא בדיוק הלך כמו שהם חשבו, ועם כל הנסיון שצבר לאחר ארבע נשים, מוכן מר גפן להצהיר שהוא מת להתאהב פעם נוספת. אם לשפוט לפי מראהו הטוב כתמיד, קיימים כל הסיכויים שהשנה החדשה עוד תמציא לו אהבה טרייה והוא עוד יפתיע.

עוד אחת שמנסה לעשות זאת שנית היא הזמרת **עדנה לב**, שבעת ביקורה האחרון בארץ, ביום העצמאות, הבטיחה לכולם שבעלה, המיסעדן יפה־התואר ויפה־השם **זאן־ז'אק דה לה־פונטיין** עומד להגיע ארצה. כולם היו סקרנים לראות את הבעל המסור, שמאכיל בין השאר את כל האח"מים של הוליווד. אך לכל המחכים ציפתה אכזבה, שהיתה קטנה לעומת האכזבה שציפתה לעדנה בשובה ניו־יורקה. כעבור זמן קצר נתבשרנו על גירושיה של עדנה. "הבחור לא בשבילי. הוא לא אוהב את ישראל," אמרה, ונשארה באמריקה. ועכשיו היא מאושרת כמו בכל רומן חדש שלה, בזרועותיו של **דייוויד ברנר**, המשמש כבדרן בטלוויזיה האמריקאית ומצליח בינתיים לשעשע את עדנה ולהוציא אותה מהדיכדוך.

רומן אחר שהסתיים באמריקה היה רומן השנה של **יהורם גאון** והשחקנית **פנינה וייצ'ר**. השניים הכירו זה את זה על בימת הצילומים של הסרט ג'וקר, ומאז לא נפרדו. פנינה סיפרה לכולם שאהבה כמו שיש לה עם יהורם מוצאים רק פעם בחיים, ושהיא מקווה שאהבתם תימשך לנצח. כדי להיות קרובה לנצח כמה שיותר, היא עברה להתגורר יחד עם יהורם בדירתו שברמת־גן. אחר־כך נסעו שניהם לארצות־הברית, ואז הסתבר שוב שהנצח הוא מושג יחסי מאד. פנינה נשארה באמריקה, יהורם חזר ארצה, והרומן הסתיים. היום עסוק יהורם באהבתו התיאטרלית **לגילה אלמגור**, שאיתה הוא מופיע במחזה פעם בשנה, ומכריז שהוא שוב פתוח — והפעם להצעות רציניות בלבד. אני רק מקווה בשבילו, השנה שתבוא תביא לו את האחת שלה הוא מצפה, ושזה יהיה אחת ולתמיד.

ואם אני מכירה אותם, עוד צפויות לנו הפתעות. להשתמע בשנה הבאה.

את ואתה בנפרד

מה אפשר לעשות, פירודים הם חלק מהחיים, וזה קורה אפילו במישפחות הטובות ביותר, כמו שקרה למשל בין העיתונאית **שרה ריפין**, עורכת הירחון את, לבין בעלה הרופא דוקטור **אייזיק ריפין**.

הדוקטור ריפין, שהוא כירורג בכיר במיקצועו, קיבל לידיו ניהול מחלקה בבית החולים יוספטל באילת. בקרוב הוא עובר לגור שם, ובזה נפרדים בני הזוג אחרי 17 שנות נישואין, תקופה ניכבדה לכל הדעות.

הזוג ריפין נפרד בידידות ולא בריב, וליתר דיוק, בתקופת נישואיהם של השניים לא זכורות שום מריבות סנסציוניות ביניהם. וכך, בידידות רבה, הם גם ימשיכו לחיות כל אחד את חייו, אלא שהפעם בנפרד.

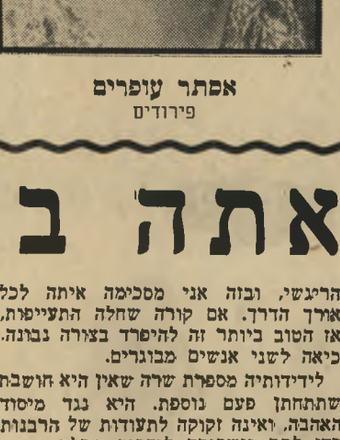
הדוקטור יהיה דווקא בבחינת נכס גדול לאילתיות, כשינחת בעיר הדרומית בגרוש. סוף סוף, לא בכל יום מגיעה תיגבורת בעלת פוטנציאל כה מרשים: גם נאה, גם מנתח, גם ספורטיבי וגם מתגורר בווילה שהעמידו לרשותו הבלעדית.

רק שלא תתחילו לרחם לי על אשתו־בנפרד. כי היא, מצידה, מסודרת לא פחות, ואינה זקוקה חלילה לרחמים. מי שמכיר אותה ואת דיעותיה יודע, שהיא פשוט נגד אנשים שאיבדו את טעם החיים המשותפים, וממשיכים לחיות יחד רק בגלל בעיות מישניות כמו פחד מדעת קהל או בעיות כלכליות.

בעיות כלכליות, תודה לאל, אין לה, וגם פחד־קהל לא. אבל חוץ מזה, מה שלדעתה הכי חשוב בנישואין, זה התוכן הרגשי, ובזה אני מסכימה איתה לכל אורך הדרך. אם קורה שחלה התעייפות, אז הטוב ביותר זה להיפרד בצורה נבונה. כיאה לשני אנשים מבוגרים.

לידידותיה מספרת שרה שאין היא חושבת שתתחתן פעם נוספת. היא נגד מיסוד האהבה, ואינה זקוקה לתעודות של הרבנות כדי לתת גושפנקה לייחסים שבלב.

שלושת ילדיהם הגדולים של הריפינים קיבלו את הליכי הגירושין של הוריהם בהבנה, כיאה לילדים שגדלו בבית עם דיעות פתוחות וגישה אנושית מתקדמת. הם דווקא משתדלים למצוא את הטוב שבהעתקת מקום־מגוריו של אביהם לאילת. ככה יהיה להם לאן לנסוע בחופשות, לסקי ולצלילה.

שרה ריפין
גירושים

רק נא לא לקבל רושם מוטעה, ולא לחשוב שאישה ליברלית כמו הגברת ריפין קיבלה את ההחלטה על הגירושין בקלות שכזאת. עוד לפני שנפלה ההחלטה, ניסתה שרה ליישר את ההדורים בינה לבין בעלה בעזרת ייעוץ פסיכולוגי, אבל גם הצעד הזה לא עזר להשכין שלום־בית. הקרע היה עמוק מדי, ולא עזרה לדוקטור אפילו העובדה שהוא מנתח כירורגי. כי קרע כזה פשוט אי־אפשר לאחות בניתוח. מצד שני, הצעד הזה רק עזר להם להגיע למסקנה שמוטב להישאר ידידים ממרחק בטוח, מאשר לחיות במתח ובאי־הבנה תחת קורת אותו הגג.

גם אם לא היתה זו החלטה קלה, אפשר בהחלט לסמוך על שרה שתצליח בפרק־החיים החדש שבו היא מתחילה כעת. כאשה המוכנה לאתגרים ולדיעות מתקדמות, היא אפילו היתה מעזה לצדד בחילוף־בעלים בשיטת הכיסאות המוסיקליים, ומחזיקה בדיעה שגם אם גבר נמאס על אשה אחת, הוא בהחלט יכול להוות אובייקט מעניין לאישה אחרת.

עם ראש טוב כשלה, וכמו שראיתי אותה לאחרונה בחליפת־ג'ינס אופנתית ועם המון רוח ספורטיבית, לא נראה לי שצריך לדאוג לה יתר על המידה. מי שמכיר אותה, יודע שהיא לא הטיפוס שתשב בודדה בבית ותחכה למשיח. אני רק יכולה להבטיח לכם שעוד יהיה המשך.

התמרוקים שיחמיאו לגופך

פֶלְצֶ׳ה אָזוּרָא של פָּאלְיֶרי, איטליה

il cocktail da bagno

felce azzurra

קצף אמבטיה • דיאודורנט • סבון • טאלק • אריזות שי מהודרות

ועוד מוצרי יופי רבים המיועדים לנשים... היפות.

PAGLIERI פֶלְצֶ׳ה אָזוּרָא של פָּאלְיֶרי מאיטליה, באריזות הכחולות.

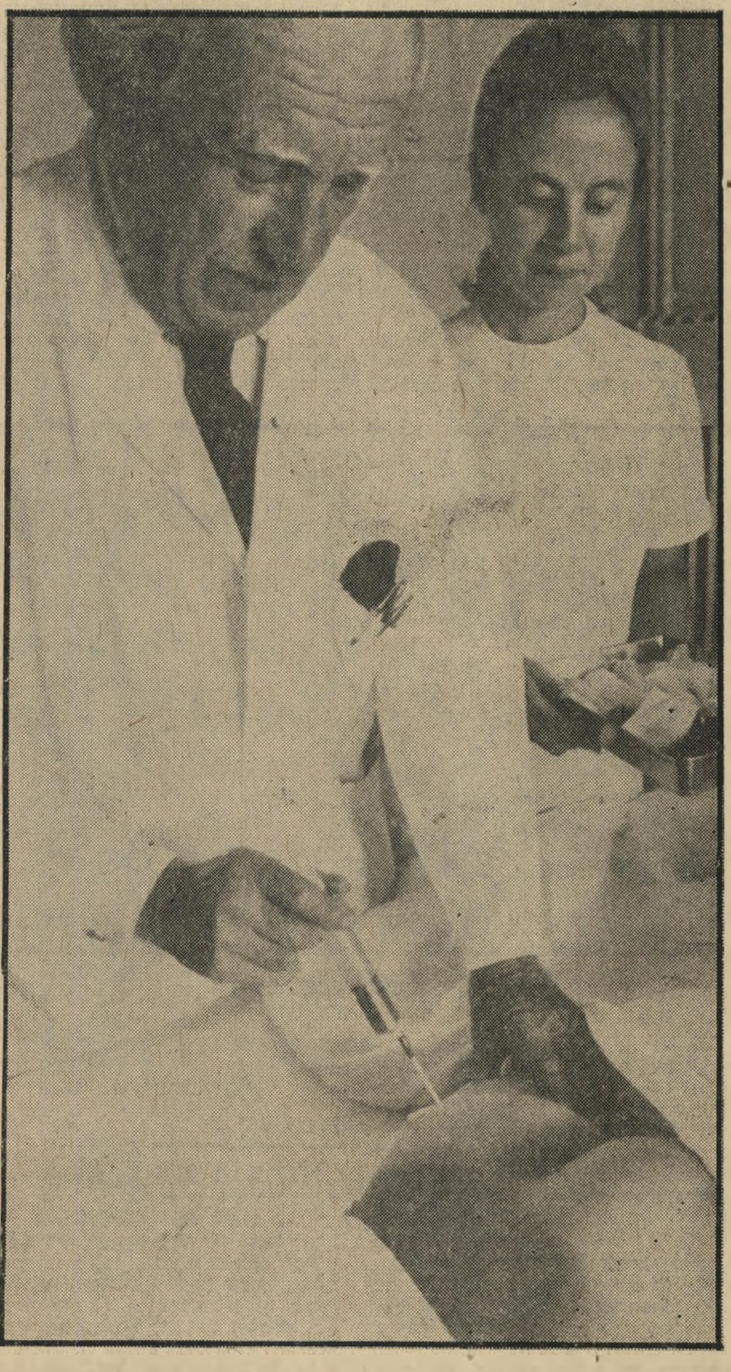
תאים חיים של טלאים משובחים המוצאים בניתוח

מרחם אמם (מימין) הם בסיס זריקת־הקסם (למטה)

של רפואת־האליל, המתיימרת להחזיר לזקנים עלומיהם

חיים בלא זיקנה

„לחיות יותר שנים, מאשר שנים עם יותר חיים" — אחר סיסמה זו נוהים אנשים רבים יותר ויותר, החשים עצמם חסרי כוח ומרץ־נעורים, והמחפשים אחר תרופת־פלא שתהיה מסוגלת להחזיר להם את נעוריהם האבודים.

זה שנים מתפתח והולך בעולם ענף רפואי מייוחד המתיימר, באמצעות טיפול יקר ביותר, להשיב לאנשים את חזותם הצעירה ואת תחושת־העלומים שלהם.

הטיפול הפופולארי, הרווח בשתי מדינות באירופה — שוויץ וגרמניה — מתבצע באמצעות זריקות המכילות ריקמה חיה של טלאים רכים, והאמורות לעורר ולחדש את האורגניזם העייף של הגוף ה־מזדקן, ולעשותו רענן יותר.

עיסקי הרקמות פורחים, ולא מעט ישראלים מתפתים אף הם להתנסות במה שנחשב כמאגיה־השחורה של הרפואה. אך אנשי־רפואה מוסמכים קובעים, כי טיפול זה נעדר כל השפעה ממשית, ועלול אף להיות מסוכן.

מרכית הישראלים שעברו טיפול זה בשנים האחרונות מסרבים, כמובן, להזדהות בשמותיהם. שתי נשים שעברו אותו בגרמניה הן: שחקנית־תיאטרון מפורסמת, הנמנית עם השורה הראשונה של שחקניות ישראל ומוכרת עוד מתקופת הפלמ"ח, ואיפנאית־צמרת. מספרת השחקנית: „כבר ביום השני אחרי הטיפול רקדתי כמו שהייתי על הבמה לפני עשרים שנה. אחרי הטיפול הרגשתי שימחה עצומה ומתפרצת, וחיכיתי לרגע שבו אחזור הביתה, אל הידידים ואל בעלי — בתיקווה שגם הוא יבחין בשינוי, ואולי גם יישאר לצידי יותר בבית."

את הטיפול קיבלה השחקנית לפני ארבע שנים. כיום היא חשה עצמה שוב כמו לפניו, עייפה ומזדקנת, והיא מהרהרת עכשיו בסידרת־טיפולים חוזרת.

אומרת אופנאית־הצמרת: „התחלתי לסבול מהלב, ומכאבים בלתי־פוסקים בכל חלקי גופי. כולם מכירים אותי כאשה נמרצת ודינמית, ולא הייתי מסוגלת להיות רתוקה למיטה. כשנודע לי על הטיפול החדש, נסעתי לשם מייד, והיום אני מרגישה עצמי כבן־אדם אחר."

שתי נשים אלה, שהן בגילים שבין חמישים לשישים־ואחת, מהוות אך טיפה בים הנשים והגברים בארץ ובעולם, התרים אחר מעיין־הנעורים שהפך, בשנים האחרונות, אתגר לרופאים וחוקרים רבים בשטח זה.

הטיפול הניתן לאנשים אלה כולל חומר המורכב מתאים חיים, המוצאים מטלאים הנתונים עדיין בשילייתם, ואשר הוצאו מרחם אמם. תוך דקות, בעודם חמים, נלקחים שישים־וחמישה חלקים שונים מגופם של הטלאים. את החלקים הללו חותכים לחתיכות, מועכים, ומעבירים במסננת. לאחר־מכן מדללים תערובת זו בתערובת כימית סודית, עד שנוצר החומר עבור הזריקות, המוזרקות לפצייניטים מייד לאחר הכנתן. הטיפול כולל סידרה של שמונה זריקות, שמשך הזרקתן מחייב מנוחה מוחלטת במיטה, עם מזון מבוקר,

הפאצ'ינג הישראלי

של החזרת הנעורים במכון של פרופסור ניהנץ במונטריי, שווייץ, במטרה להחזיר לעצמו את כוח הגברא שאבד לו. לטענת אשתו העיד בעלה כי חש עצמו צעיר יותר בעקבות הטיפול, אלא שהיא לא הבחינה בשום שינוי ביולוגי או פיזיולוגי שחל בו.

מורים ועדה צימבליסטה הישראלים. מורים ביקש בגיל 72 לעבור טיפול

המטפל

הפרופסור השווייצי ניהנץ, שנפטר בשנת 1971, ממציא שיטת הטיפול להחזרת הנעורים, באמצעות תאים מבלוטות של בהמות. משמאל למטה, הסנטוריום של פרופסור ניהנץ במונטריי, המשמש כמכה של מבקשי הנעורים. שם מקבלים טיפול כמה מהאישים המפורסמים ביותר בעולם.

ללא עישון וללא שתיית אלכוהול.

כתבת־שער שהקדיש השבועון הגרמני שטרן לנושא זה, בחודש שעבר, סיפרה כי גם הקאנצלר המערב־גרמני לשעבר, קונראד אדנאואר, קיבל טיפול כזה. כן מנתה הכתבה שורה של אישים מטופלים מפורסמים, כמו וינסטון צ'רצ'יל, האפיפיור פיוס ה־12, השחקנים מרילין מונרו, מרלן דיטריך וגארי קופר, ועוד אישים ידועים בעולם־הבידור בגרמניה ומחוצה לה.

הכתבה בשבועון הגרמני סיפרה גם, כי מושל קובה, פידל קאסטרו, הטיס אליו להוואנה, במטוס־סילון מיוחד, צוות שלם כדי לבצע בו את הטיפול. גם מלך סעודיה, אבן־סעוד, הטיס אליו למידבריות צוותים של רופאים על כבשיהם.

„השיטה לא הוכחה!"

ה שמועות מספרות כי גם דויד בן־גוריון והנשיא זלמן שזר עברו טיפול כזה, וכי מנהיג ציוני ידוע מקבל טיפול כזה עד היום, אך אלה הן שמועות שאי־אפשר לוודאן. תחום־טיפולים זה מכונה על־ידי הרופאים „הכיבשה השחורה של הרפואה", אך לא רק בגלל הטיפול הרפואי המפוקפק, לדעתם, אלא גם עקב הפירסומת הרעשנית שניתנת לו בעיתונים ובתחנות־הטלוויזיה באירופה, והמלווה בתמונות ובהבטחות בפרוספקטים ציבעוניים, בנוסח: „שמונה דקירות בישבן, ואתה אדם חדש."

הפירסומת לטיפולים אלה הפכה נמרצת ורעשנית עוד יותר בחודשים האחרונים, והיפנתה את דעת־הקהל ואת איגוד הרופאים הגרמני לעבר הרופאים העוסקים בטיפולי החזרת־הנעורים.

ואכן, זהו עסק בעל מחזוריות ריווחית של מיליונים. המחזור השנתי בקליניקה השווייצית ניהנץ, שהיא גם המפורסמת ביותר, עומד על חמישה מיליון פרנקים, והסנטוריום של ד"ר בלוק בלאנג־דיס בגרמניה, הרוויח השנה שמונה מיליוני מארקים.

הדרישה לטיפולים אלה גוברת והולכת עד כדי כך שכיום, 4500 הרופאים העוסקים בהם נותנים ללקוחותיהם זמן־המתנה של שלושה חודשים.

בעיקבות הדרישה הגוברת הרחיבו המיר־פאות את עיסקיהן, וכיום הן מציעות בשוק־הכספים האירופי מניות בהשקעה של 50,000 אלף פרנקים, הנושאות 10.5 אחוזי דיווידינד.

מאחר שרב מיספר האנשים המחפש כיום את המרפא לצרותיהם בטיפול בתאים חיים, נקטו סוף־סוף המדענים — לאחר שנים רבות של משיכת־כתפיים וחיכוי־ביטול — עמדה מוגדרת. איגוד הרופאים הגרמני קבע, לאחר בדיקה מדוקדקת של הנושא, כי „אין שום הוכחות חיוביות לפעולת הטיפול בתאים חיים, והם לא רק חסרי־השפעה, אלא גם מסוכנים."

אומר פרופסור דויד סר, ראש החוג לגינקולוגיה באוניברסיטת תל־אביב ומנהל בית־החולים ליולדות בבית־החולים על שם שיבא: „טיפול כזה יכול לגרום לריאקציה של הגוף כולו, ולדחיית נוגדנים. אם אדם יצטרך לקבל בעתיד תרופה מסויימת שתכיל את הנוגדנים שהגוף קיבל — הגוף ידחה זאת, ובכך סמונה הסכנה כולה. אם היו מזריקים לאדם תאים של אדם אחר, אולי הגוף לא היה דוחה זאת, אך תאים של חיות הם חומר זר לגוף האדם.

כשהמציאו את הפניצילין, הוכיחו את יעילותו מייד.

„אני חושב שאנשים הפונים לשם הם רק אנשים במצב של ייאוש, הסובלים מבעיות פסיכוגניות או פסיכוסומאטיות, ולא מבעיות גופניות דווקא. אם גבר חסר כוח־גברא ומבחינה גופנית הוא בסדר, טיפול בתאים חיים לא יעזור לו. אותם ההורמונים הוא יכול לקבל באופן טיבעי מחומרים אחרים. הטיפול הדרוש לו הוא דווקא נפשי, כי גבר המרגיש עצמו חזק מבחינה נפשית, כוח־הגברא יחזור לו מאליו."

פירסומיהן של הקליניקות מבטיחים לרפא גברים אשר כוח־הגברא שלהם חלש, על סמך העיקרון שאותו חלק הנלקח מתא החיה, יטפל באותו חלק הלוקה־בחוסר באדם. לגברים אלה מזריקים הרופאים תערובת של תאי־חיות מחלקי אשכים, מוח, ומבלוטת יותרת־הכלייה. הרופאים חסידי שיטה זו אף מאמינים שבתערובת של אשכים עם שלייה אפשר לתקן אי־התפתחות מינית, ולטפל גם בסטיות מיניות כגון הומוסכסואליות לגילוייה.

„זה סתם שטויות!"

מ ספרת עדה צימבליסטה, תושבת חולון, שבעלה עבר טיפול לחיזוק כוח־הגברא שלו. „משנישאתי לבעלי, מו־ריס, הוא היה בן 72. גרנו אז בנהריה, ובקיץ התגוררנו בביתנו השני בלוגאנו שבשווייץ. בשבילי, בעלי היה בסדר גמור. אך בנו מנישואים קודמים הפציר בו לפנות לקבל טיפול להחזרת הנעורים וכוח־הגברא שלו. אני הייתי צעירה מבעלי ב־32 שנים, ואולי זו הסיבה שהוא הרגיש צורך ללכת לקבל טיפול כזה. נסענו לקליניקה של ד"ר ניהנץ במונטריי (שווייץ). במשך שבוע של הטיפול התגוררתי בבית־מלון קרוב, ולאחר הטיפול חזרנו הביתה. בעלי אמר שהוא מרגיש את עצמו יותר צעיר, אבל מבחינת כוח־הגברא שלו, לא היה שום שינוי. גם אני הרגשתי שזה אותו הדבר, וזה רק היה ביזבוז כסף. בעלי נפטר לפני כמה שנים, ואני מוכרחה להגיד שהטיפול הזה היה סתם שטויות."

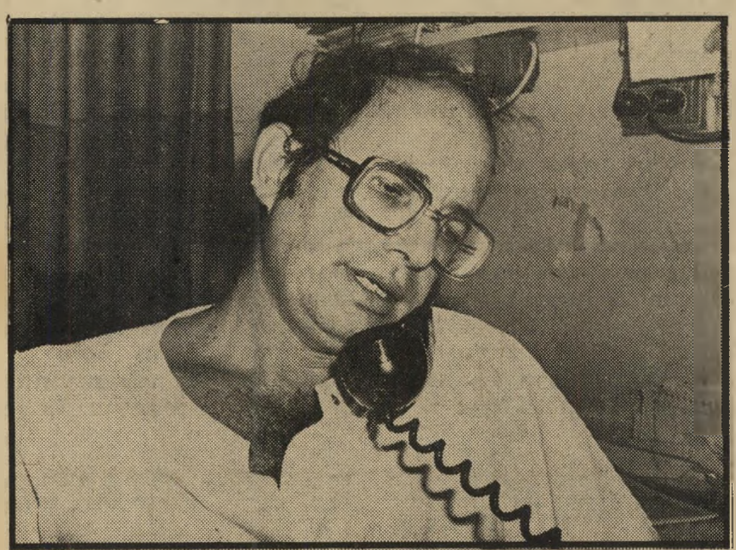
יעילותה של שיטה זו הועמדה בספק כבר בשנות ה־50', באותם נימוקים של היום. מאידך, אין חסידי השיטה הזו יכולים להביא הוכחה מדעית או מעשית לכך שבתאי האדם אכן התרחש או השתנה דבר־מה לאחר הטיפול. תחת זאת הם

„בזמנו היתה תוכנית שדובר בה, ונרסה להקפיא את השלייה של האדם שנולד כדי שבבוא הזמן, אם יצטרכו, יוכלו לקחת תאים מוקפאים מהשלייה של האדם עצמו. פרופסור חיים שיבא המנוח ניהל משא־ומתן על רעיון זה, שנקרא „בנק לשלייה" עם חוקר צרפתי, אך התוכנית לא יצאה אל הפועל.

„השלייה ידועה כבית־חרישת להורמו־נים," אומר הפרופסור סר, „אך איננו זקו־קים לשלייה של חיה כדי לקבל הורמונים אלה. היום מייצרים אותם בשיטה סינתטית, והשפעתם הוכחה. שיטת הטיפול בתאים של חיות לא הוכחה עד היום, ואם היה בזה היגיון, זה היה מוכיח את עצמו מכבר.

פרופסור דויד סר
ריאקציה של הגוף

ד"ר אפרים גזית
טיפול לטווח שעות

מסתמכים על הכירורג השווייצי, חלוץ שיטת־טיפול זו, הפרופסור ניהנץ, שנפטר ב־1972.

הסיפור טוען כי באחד באפריל 1931 טילפן אל ניהנץ רופא, אשר בטעות — בשעת ניתוח גרוגרת — התך לפציינטית חלק מבלוטת־התריס (הנמצאת ליד הגרו־גרת, בפיקת הצוואר). כתוצאה מכך ירד שיעור הסידן בדמה של האשה, שהחלה סובלת מעוויתות חזקות והיתה על סף המוות.

פרופסור ניהנץ, שהוחש למקום, הביא מבית־המיטבחיים בלוטת־תריס של עגלה רכה, חתך אותה ועירבב את התאים עם

(המשך בעמוד 71)

הווי

הלבוש היפה ביותר למיטה

לכלי המיטה הנפלאים של הווי
ללא גיהוץ חידוש נוסף:
סדין עם גומי בשלשה
גדלים פופולאריים.
כלי המיטה הווי בשלל דוגמאות
מרהיב למבוגרים, נוער ותינוקות.

מיוצרים מבדי האיכות
של אריגי יעד.

אריגי יעד 30

הווי להרגשה נפלאה במיטה

פרסום מלזיק

דבר השבוע

לאה פורת: „...מוסדות ציבוריים קונים בתמיכתם חלק באחריות על מהותו ותוכנו האמנותיים של התיאטרון... אצלנו יודעים גם היום לשם מה לחמו אתמול. כל אחד, בלי יוצא מן הכלל, ומוכנים ללחום אותה מלחמה עצמה, גם מחר..."

מלכת הסובסידיות

א. „יוצר רשאי לפרש את התקופה תוך סייגים המתקבלים על הדעת"

בזמן שילטונו של סטאלין בבריה־המועצות הוזמן אמן לצייר דיוקנו של קומוניסט חשוב, אשר אבדו לו עין ימינו וזרוע ימינו במהפכה. השלים הצייר את החסר והוסיף לו יד ועין. הוא הואשם בפורמליזם, וחוסל. המשימה הוטלה על דיוקנאי שני. הלה ביקש להיות נאמן למציאות. הוא הואשם בנאטורליזם, וחוסל. הצייר השלישי שהוזמן הסתפק ציור הצד השמאלי בלבד של המנהיג, וזכה בפרס־סטאלין. שכן הריאליזם־הסוציאליסטי פירושו: להבליט את הצד הטוב, ולהתעלם מן הרע.

הלצה זו הילכה אימים בברית־המועצות בתקופה של־אחר מילחמת־העולם השניה.

האדם שהופקד ברוסיה על הגשמת הריאליזם הסוציאליסטי היה הקומיסר אנדריי ז'דאנוב, מראשי המיפלגה הקומוניסטית, שמת באוגוסט 1948, ובמותו הוריש לחיים את ה„ז'דאנוביזם".

אלא ש־ז'דאנוב לא מת. רוח־הרפאים שלו מהלכת אימה על התרבות־הישראלית מזה כמה שנים. בניגוד לסיגנונו התוקפני של אבי הז'דאנוביזם, הרי שרוח־הרפאים שלו בישראל מהלכת בעדנה מלכותית. ידיה מכוסות בכפפות משי רך, תוך שהיא מספקת כלובי־זהב פתוחים למשוררים, לסופרים, לכיתבי־עת ולתיאטראות בישראל.

שעה שקיבל יגאל אלון לידיו, לפני שנים, את מישרת שר־החינוך, הוא מינה את הגב' לאה פורת ליו"ר המועצה לתרבות ולאמנות מישרה שבה משמשת פורת עד עצם היום הזה, תוך שליטה על סכום של יותר מ־100,000,000 ל"י (מאה מיליון לירות ישראליות), שבאמצעותן היא מכווינה את כל הנעשה בחיי התרבות והאמנות של המדינה.*

באחת מישיבות הנהלת התיאטרון הקאמרי השנה, הביעה לאה פורת את דיעותיה על תרבות, אמנות ותיאטרון ותפקידם בחברה. דיעותיה הדהימו כמה מאנשי התיאטרון, שהתנגדו בזמנו להצגת מלכת האמבטיה של חנוך לוין, ושהורידו לאחרונה את הצגת מושל ירחו של מונדי. דבריה של לאה פורת מצויים בפרוטוקול אותה ישיבה, כשהם חסויים מעינא־בישא של הציבור הרחב.

דיעותיה השמרניות־לאומיות־פרוביציאליות של הגב' פורת אינם סוד. ניתן למצוא אותם בנקל בכרכים המאובקים, משנות החמישים המאוחרות, של משא מוסף למרחב לסיפרות ולאמנות, שם שימשה פורת כמבקרת התיאטרון.

דיעותיה של המבקרת, בוגרת האסכולה הריאליסטית־סוציאליסטית של משא, מתנהלות על שני מישורים. בראשון היא מציגה דרישות „חיוביות" בפני היצירה־המקורית, ובשני — היא בוזה, מלגלגת וקוטלת יצירות מודרניות שתורגמו לעיברית.

* תמיכת המועצה לתרבות ולאמנות, בהנהלת לאה פורת, מסתכמת בסכום בן תשע ספרות. תקציב המועצה, שאינו פתוח לקהל הרחב, מתפרסם כמיסמך־פנימי (לא לפירסום). חלק מאותו מיסמך הגיע לידי, והוא מעיד על מגמת הריכוזיות־התרבותית של המועצה הפוגע בעצמאות־האמנותית בארץ. רצ"ב רשימת כמה מהסובסידיות הניתנות למפעלי־תרבות: **הבימה** — 8,600,000 ל"י. **הקאמרי** — 3,118,000 ל"י. **בימות** — 650,000 ל"י. **החאן** — 350,000 ל"י. **תיאטרון בארי־שבע** — 350,000 ל"י. **עינבל** — 900,000 ל"י. **בת־שבע** — 1,060,000 ל"י. **בת־דור** — 440,000 ל"י. **התיזמורת הפילהרמונית** — 3,728,000 ל"י. **האופרה הישראלית** — 2,400,000 ל"י. **האנסמבל הקאמרי** — 1,797,000 ל"י. **תזמורת חיפה** — 1,000,000 ל"י. **רינת** — 1,00,000 ל"י. פעולות תרבות בתנועה הקיבוצית — 360,000 ל"י. תנועת המושבים — 250,000 ל"י. עידוד הסרט — 600,000 ל"י. קרן להשתתפות בנסיעות לחו"ל — 693,500 ל"י. ההסתדרות — 4,500,000 ל"י. אגודת הסופרים — 105,000 ל"י. כתבי חיים הזז — 33,900 ל"י. פירוט זה מהווה חלק מתוך מענקי המועצה בשנת־הכספים 1975/76. לגבי שנה זו, הסכומים צמודים למדד יוקר־המחיה.

בביקורת שפירסמה ב־27 בינואר 1956 על מחזהו של משה פוליטי מעיינה, שהעז להציג את תהליך הגיוון שהתחיל אז בתנועה־הקיבוצית, היא האשימה את המחזאי: „...כיצד אפשר לטעון בנשימה אחת, כלומר באותו מחזה עצמו, מחד — **שיותיקי הקיבוץ יושבים בהכיפת־ירדיים, ובנחת־רוח כיוון שהשלימו את השליחות, ומאידך שמעיינה ממלאה תפקיד שלילי בחברה הקיבוצית הלכודה בחובותיה, המופנה כל כולה לעתיד...**" דומה שכאן נפלה לאה פורת במלכודת־סאטירה, שטמן המחזאי שליגלג על „החברה הקיבוצית הלכודה בחובותיה..."

לאה פורת אינה מנסה להסתיר כלל את דרישותיה ממחזאים „חיוביים," ואלה מצויים בביקורת מיום 30 במאי 1956 על המחזה מילחמת בני־אור מאת משה שמיר, וכך היא מגדירה את דרישותיה: „...**היוצר רשאי לפרש את התקופה ואת הסכסוכים הפנימיים שבה, תוך סייגים מתקבלים על הדעת...**" ונוסח זה כמו בא

קומיסארית לאה פורת

ללמדנו כי מחבר מעיינה עבר את „הסייגים המתקבלים על הדעת..." והעז „לפרש את התקופה ואת הדמויות הפועלות בה" בדרכו האישית, הסארקסטית לעיתים, שנכונותה הסתברה 20 שנה מאוחר יותר.

מחזה אחר, והפעם מתורגם, שהקורא הנבון יוכל לנחש את סיגנון ביקורתה של לאה פורת על פי שמו, היה גיבורי־העורף מאת לורן וואלה. ב־10 במאי 1956 היא כתבה כך: „...**ואמנם אין בדעתי לכבד את ההצגה בכתיבה עליה, אפילו בכתיבה ביקורתית ביותר...**" ובהמשך, היא כמו הגדירה את קני־המידה שעל־פיהם היא שוקלת את שיקוליה האמנותיים בתפקידה כיו"ר המועצה לתרבות ולאמנות: „...**אין לעבור בשתיקה על בעייה אחת: תיאטרון „אהל", ככל תיאטרוני ישראל — אינו מוסד מיסחרי פרטי. זהו תיאטרון פועלי־ישראל — שההסתדרות ומוסדות ציבור אחרים מגישים לו את תמיכתם. מוסדות ציבוריים אלה קונים להם בתמיכתם חלק באחריות על מהותו ותוכנו האמנותיים של ה־תיאטרון...**"

הגדרתה על האופן שבו „קונים להם אלה חלק באחריות על מהותו ותוכנו האמנותיים של התיאטרון" מזכירים את הדברים אותם הטיח אנדריי ז'דאנוב לעבר המשוררת הנודעת, אנה אחמטובה. אלא בניגוד ללאה פורת לא הגדיר ז'דאנוב המשוכלל את הגדרותיו בחדר־חדרים, ובישר אותם בראש־חוצות ונימק את עצמו: „...**סיפרותנו אינה מיפעל פרטי, שכוונתו להס־תגל לטעמים וגינונים שאין בינם לבין מוסרם ומגולי־תיהם של האנשים הסובייטיים ולא־כלום... יצירות אלו עלולות רק לזרוע נכאים, חולשת־דעת, פסימיות, תשוקה לברוח מן הבעיות היומיומיות של חיי החברה, לפרוש מדרך המלך של חיי־החברה והפעלתנות, לתוך העולם הקטן של חיי הפרט...**"*

כדי שנבין את תביעותיה של לאה פורת מן התיאטרון (והתרבות בכללה) הרי שנהיה נאלצים להתבסס על המאמר שפירסמה ב־10 באוגוסט 1956, הדן בביקור התיאטרון הקאמרי בפאריס עם הצגת הוא הלך בשדות למשה שמיר: „...**התיאטרון הוא אחת הדרכים שבהן בא לידי ביטוי העם ועצמיותו!...**" במילים אחרות, היא חולמת על ספינת תיאטרון השטה על גלי מליצה לאומית. בעיני לאה פורת, נראה שתרבות אסור לה לבטא את הרהשים, את המועקות והחששות של הפרט, אלא רק את „ביטוי העם ועצמיותו."

היות וסאטירה היא ראי של חברה ותרבות, מפרטת הגב' פורת במאמר מיום 26 בספטמבר 1956 את עמדותיה בנושא הסאטירה: „...**סבורני, שבעניין זה של „הנגד" היינו יכולים כבר — האמת ניתנת להיאמר שלאחר שמונה שנים (לעצמאות ישראל) פנה אמנם מעט הרגישות — יכולים כבר להגיע כיום לעמק השווה, אף כי גם זה בקושי: נגד נאצר, נגד אי־מישלוח נשק לישראל, נגד שחיתויות ונגד מנגנון מנופח ונגד רמת־חיים מוגזמת (כאן מגיעים אל אזני כמה קולות מס־תייגים)...**" לאה פורת כותבת כאן קודקס של איסורים לסאטיריקנים, קודקס שהוא חלומו של כל רודן. מה שנותר למיקרא הקטע הזה, הוא לדמיין את התפלצותה של „הסמכות־התרבותית־העליונה" בישראל, לנוכח תופעת ה„ניוון" הסאטירי, בעוד שעיניה מפיקות רישעות צהובה, בנוסח עמוס קינן, ניקוי־ראש ו„יצירות מנוונות" אחרות.

ב. „אינני רוצה למות קצת כל יום"

בנובמבר 1956 התחוללה סערה־תרבותית־תיאטרונית בארץ. התיאטרון הקאמרי, שבאותן שנים היה עדיין פתוח במיקצת לרעיונות חדשים, לתחושות־הרחוב בטרם נדבק בזיקנה־התיאטרונית של הבימה, העלה ביום בהיר אחד מחזה מאת יורם מטמור בשם מחזה רגיל, שבו שיטח המחבר מלבטי דור תש"ח, ותיאר במושגים של היום את „נפילתו בין הכיסאות."

תגובתה המחנכת של לאה פורת לא איחרה לבוא, והתפרסמה ביום 23 בנובמבר: „...**אולם אין אנו מוכנים להתייחס בסלחנות לתכנים פנימיים שאולם מאווירה זרה... יורם מטמור כתב שורה של רישומי־הווי, שמגמתם לתאר את הדור־הישראלי שהגיש לנו את המדינה „על מגש של כסף." אותו הדור, כך טוען המחזאי, לאחר שהשלים את מיכצעו ההיסטורי, לאחר שפישט את כובע־הגרב והחזיר את הסמן, ולאחר שלא נדרש ממנו עוד הקרבה ומסירות, שקע — מי ביין הקריירים והזעיר־בורגנות, מי בין האכזבה והמרירות, ומי בריקנות תהומית, נכזבה או ציונית. גיבורי האתמול מחפשים את המחר...**"

העזתו של יורם מטמור לתאר את התנפצותו של „האדם־העליון־הארצישראלי" לעבר צוקי־החיון מביאה את לאה פורת להזכיר בביקורתה את עמדותיו של עמיתה הסובייטי ז'דאנוב בדבריו על מעשה בקוף של הסופר זושצ'נקו: „...**התיאור שהוא מתאר את האנשים הסובייטיים בחזקת כשלנים ומיפלצות, מיני שוטים ופריטיטיים. אין זושצ'נקו מתעניין כלל בעצמם של האנשים הסובייטיים, במאמציהם וגבורתם, בסגולותיהם התרומיות החברתיות והמוסריות. נושא זה חסר אצלו תמיד. כזעיר־בורגני ואיש־התיפלות כחר לו זושצ'נקו להפוך־להמיר דווקא בגילויים השפלים והפעוטים...**"

* הציטוטים מדברי ז'דאנוב נלקחו מספרו **על תרבות וחברה**, שראה־אור בספרית־פועלים בשנת 1949, כאשר על דש הספר נכתב: „...מבחר־הדברים שלפנינו יוצא ליום־השנה הראשון למותו של ז'דאנוב. אין הוא ממצה את המסכת, סיפרות ומרכסיזם, אך יש בו משום הנחות־אב. יש בו משום ביטוי ליתרון הריאליזם הסוציאליסטי, יתרון החיים במאבקם והתמודדות עם סערות המציאות..."

בהמשך ביקורתה למחזה רג'יל מתמקדת הגב' פורת, בהנחת אצבעה המתנכת על מישפט שאומר צ'יצ'יו, אחד מגיבוריו של מטמור: „אינני רוצה למות קצת כל יום". תוך שהיא קובעת ברוב סמכותה „החיובית": „...יודעת אני, כמוך, שיש „חברה" מאוכזבים, ציניים וכאלה שירדו להתמודד עם משימות כבירות, אך נכשלו בתת־מודעות עם יום קטנות... הם אינם אפילו הרוב. הם מיעוט..." ועל־מנת שהקורא התמים לא יחטא חס־וישלום בהירהורי־עבירה של הזדהות עם אותו מיעוט, היא באה ומדגישה: „אכן, מיעוט קולני מתבטא ומתבלט, אך ככל זאת מיעוט שבמיעוט..." ואז היא פונה באופן „מתקן" למחזאי: „במטותא ממך, תמונה של הדור כולו..." אם לפענח את תגובתה הפוליטי־רוקית, שמגמתה להשיב אל חיק אהבת־המולדת את המחזאי תועה־הרוח וערל הלב, ניתן גם להבין מדבריה כי: „אין מטמור מתעניין כלל בעמלם של האנשים הסובייטיים (סליחה — הישראליים) במאמציהם וגבורתם, בסגולותיהם התרומיות חברתיות והמוסריות."

האם / המדריכה / המתקנת / המחנכת וכו' ממשיכה בפנייתה המייחדת אותנו מעמים אחרים: „...ייתכן שזו אמת לגבי יוצאי צבאות אחרים. אלה המפליטים, הבל הבלים, כבתי־הקפה של „הגדה־השמאלית", או כ„גרי־ניין־וילג'" אך לא לגבי יוצאי הצבא שלנו. האכזבה שלהם, כמידה שהיא קיימת, אינה אדישה, אינה ניהי־ליסטית, זו אכזבה כואבת, הזועקת ומפעילה לתיקונים..." כמה שההיסטוריה יכולה להיות לעיתים אכזרית, ולש־לוח את „המאוכזבים, האדישים והניהיליסטים" שביניהם לנכר־הרחוק ב„אכזבה כואבת, הזועקת ומפעילה לתיקו־נים," ויתכן גם שרבים מן הישראלים שהפכו בשנים האחרונות ל„נפולת של נמושות" העדיפו את האווירה התרבותית של הנכר, מאשר האווירה שלאה פורת היא אדריכלית־התרבות שלה בהווה הזה.

למפקפקים ולשואלים את עצמם מסבירה הגב' פורת ומחנכת: „...אצלנו יודעים גם היום לשם מה לחמו אתמול. כל אחד, כלי יוצא מן הכלל. ומוכנים ללחום אותה מילחמה עצמה ובאותו להט גם מחר..." הרי שיש להגיע למסקנה האחת והיחידה, שאנחנו הגשמנו בדרכנו את חלומו של סטאלין, ואנחנו מהונדסים כבר די־הצורך. ואם אנחנו מהונדסים, הרי שמהנדסי־הנפש שלנו מיותרים. אם הם מיותרים, הרי שמיותרת גם המועצה לתרבות ולאמנות. מיותרות גם מאה מיליון הלירות היורדות לטימיון בעשיית אי־תרבות.

אבל המציאות שלנו אחרת. מרבית מאה מיליון הלירות של המועצה מושקע בערים הגדולות, על־מנת להרדים את האינטלקטואלים ויפי־הנפש למיניהם, שעה שהתרבות העיקרית של מרבית הישראלים היא „תרבות־החמינדוס". מוטב היה להעביר את מאה מיליון הלירות, המוסקדות מדי שנה בידי לאה פורת, למפעל ההזנה של מישרד־החינוך־והתרבות, על־מנת ש„חסרי־התרבות" יהיו שבעים בלכתם אל „תיאטרון החמינדוס" המתקיים בלא סיבסוד כלשהו.

מסבירה לאה פורת את סוד־הקסם־האידיאולוגי שעליו חייבים להתגלגל קרונות רכבת־התרבות שלה, תוך שהיא פונה למחזאי: „...אך ודאי יודע אתה את, הצירי־נות' הזאת ממש כמוני. וב„ציונות' המאוחה והשחוקה הזאת — שהיא, ככל זאת, האמת כה סמוך ההבדל ביבינו לביניהם..."

דומה כי במישפט זה מתמצית לה כל האידיאה־התרבותית של הגב' פורת, תוך התעלמות מבעיות החברה של שנות החמישים, שהביאו לניוון התרבותי שבו אנו מצויים במחצית שנות השבעים. ניוון שהיא שומרת־החותם שלו, תוך ידיעה ברורה לסיוע שהיא מסייעת את אותה אילוסטרציה חסרת צבעים של בעיו־תינו התרבותיות חברתיות, המכונה כיום: תרבות ישראלית.

ג. „מהנדסים של נפש־האדם"

מדהים יותר מכל לעקוב אחר ביקורותיה של לאה פורת במהלך שנות ה־50' המאוחרות על הצגת מחזות מתורגמים, בעלי משמעות חברתית, או אינדיווידואלית. רתיעתה מן הדראמה של התיאטרון המערבי מעמידה בספק את כישוריה לתפקיד שבו היא מכהנת ומופקדת על עיצוב פניה של התרבות־הישראלית בהווה ובעתיד. בולט כי במרבית ביקורות התיאטרון שבהן התייחסה למחזות־חוץ המעלים את בעיותיו של הפרט, מעמידה לאה פורת סימני־שאלה רבים.

בביקורתה שפירסמה ב־8 במאי 1959 על המחזה הבט אחורה בזעם לג'ון אוסבורן, שרק לאחרונה הוצג מחדש באנגליה, והנחשב כיום כקלסיקה של התיאטרון האנגלי והעולמי, כתבה לאה פורת: „...בעיני אין זה מחזה מזכ. הוא מעורפל במגמותיו החברתיות־ביקורתיות, הוא אינפנטילי ומכיך בהארותיו, הוא מגובב מבחינה סיפורתית..." גיבוב סיפורתי אחר, שמחברו הספיק לזכות בפרס נובל לסיפרות למרות ביקורתה של לאה פורת ב־18 באוגוסט 1961, הלא הוא סרטו האחרון של קראפ מאת סמואל בקט: „...יצירה זו של בקט אינה יכולה להשתוות, לא בערכיה הפיוטיים־כימתיים ולא בפיתוחה הדרמתי — פיתוח דרמתי בנוסח של מחוות מודר־ניות..." באותה ביקורת עצמה, שבה היא ממחישה את הבנתה במחזאות מודרנית, היא כותבת על עד מחזה שהפך צאן־ברזל של התיאטרון, סיפור גן־החיות לאדוארד אולבי: „...אין נוצרת במיסגרתו ריאליזת בימתית משכנעת..." וכל שנותר הוא לשאול כיצד נראית „הריאליזת הבימתית המשכנעת" בעיניה.

אם להניח שהשקפותיה של הגב' פורת עוצבו, בדומה לרבים מחבריה שפירסמו בשנות ה־50' במשא, מתוך המהדורה העיברית של כתבי ז'דאנוב, הרי שניתן לדמיין את תחושתה לנעשה כיום באמנות־הציור בארץ כמקבילה לתחושה של ניקיטה חרושצ'ב, שראה ציור מודרני וקבע שהוא „מצוייר על־ידי זנב חמור."

בניגוד ללאה פורת, המשמיעה את השקפותיה על תרבות ואמנות בחדרי־חדרים, קרא ז'דאנוב לילד הריכוזיות־התרבותית בשמו: „...החכר סמאלין כיתה את סופרינו כשם מהנדסים של נפש־האדם. הגדרה זו יש לה משמעות עמוקה. כוונתה לאחריותם העצומה של הסופרים הסובייטיים לחינוכם של בני־האדם, לחינוכו של הנוער הסובייטי."

אם לאמץ את השקפת־עולמה של הגב' פורת כי „אצלנו יודעים גם היום לשם מה לחמו אתמול. כל אחד, כלי יוצא מן הכלל. ומוכנים ללחום אותה מילחמה עצמה ובאותו להט גם מחר..." הרי שיש להגיע למסקנה האחת והיחידה, שאנחנו הגשמנו בדרכנו את חלומו של סטאלין, ואנחנו מהונדסים כבר די־הצורך. ואם אנחנו מהונדסים, הרי שמהנדסי־הנפש שלנו מיותרים. אם הם מיותרים, הרי שמיותרת גם המועצה לתרבות ולאמנות. מיותרות גם מאה מיליון הלירות היורדות לטימיון בעשיית אי־תרבות.

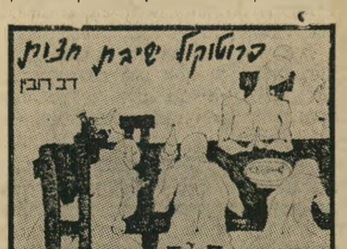
אבל המציאות שלנו אחרת. מרבית מאה מיליון הלירות של המועצה מושקע בערים הגדולות, על־מנת להרדים את האינטלקטואלים ויפי־הנפש למיניהם, שעה שהתרבות העיקרית של מרבית הישראלים היא „תרבות־החמינדוס". מוטב היה להעביר את מאה מיליון הלירות, המוסקדות מדי שנה בידי לאה פורת, למפעל ההזנה של מישרד־החינוך־והתרבות, על־מנת ש„חסרי־התרבות" יהיו שבעים בלכתם אל „תיאטרון החמינדוס" המתקיים בלא סיבסוד כלשהו.

מחוץ למיקדשי השירה

החוויה הישראלית

פרוטוקול ישיבת חצות מאת דב' רובין
הוצאת תמוז, 47 עמודים

דב' רובין חי בבאר־שבע, הרחק ממיקדשי־השירה של תל־אביב וירושלים. הוא כותב ספק שירים, ספק פרוטוקולים. אך בניגוד למשוררים מלאי יומרה מיקצועית, הוא נטול יומרה, דבר ההופך את שירתו אמינה בנאיביות שבה.

פרוטוקול ישיבת חצות הוא דיווח, בישורות קצרות ומרוסקות, של הירהורים, חוויות, מישאלות ודימויים בלתי־מהוקצ־עים בלשון בלתי־מצוחצחת. דו"חות־שיריים אלה, מובנים, ובולטים באי־סיבי־כם. הם מתארים הווי של שיכבה תרבותית שלימה, המנהלת את חייה הרחק מהטרק־ליטים התרבותיים המדומים של ישראל.

בסיפרון הצנום הזה ניתן למצוא תיאורים יומיומיים כמו „...גירות הערך צמודים למדד / הנשמה. גירוסטה? / נתמד מאד. גם פורמייקה / באה בחשבון. ההוא שם / אינולקטואל. עובדה שאמר / תקופה כחולה...".

תיאורים שכאלה מהווים תמונת־מצב של חברה שבה חיים אנשים, המת־קוממים נגד חלום־הבטון שהדביקו סביבם. זוהי הסיבה לכך ששיריו של דב רובין הינם פלקאטיים במידת־מה. בניגוד למשוררים־מיקצועניים, הוא אינו מתאמץ כלל להסוות את אבותיו השיריים. גם לא את ריגשותיו. הוא פוחד להיות משורר, וכותב:

אני חושש
לגדל את שערי. אני חושש
לצטט את ז'אק פרוור. אני חושש
לשבת בבית־קפה ולקווקו על מפיות. אני חושש
להביע דיעות על שלום עולמי. אני חושש
לזעום — פן
יחשבוני למשורר.

פחות מהודר וערכי יותר בתוכנו, שאף הוא ערך מכירה פומבית של תמונות לכיסוי גרעונותיו, הוא עיתון־הסיפרות פרוזה בעריכת **יוסי קריים** (מופץ ב־5000 עותקים) ● נוכח הצלחתו של פרוזה קיימת מגמה במועצה לתרבות ולאמנות להביא למיזוגו עם הירחון הכושל, אלא שמגמה זו נתקלת בהתנגדות חברי מערכת פרוזה, הרואים את עיקר חשיבותו של עיתונם באי־תלותו ובנונקונפורמיות המייוצגת בין עמודיו ●

מנחם פרי

כתב־עת אחר העומד למצוא אכסניה, והפעם עשירה, הוא ס/קריאה בעריכת **מנחם פרי** (מופץ ב־3000 עותקים). הוא עומד להתמזג בהוצאת־הספרים המשגשגת זמורה, ביתן, מודן ● קרבות משורר־במשורר עומדים להתפתח בין שני משור־רים תל־אביביים, כאשר המבוגר מביניהם מאשים את הצעיר בגניבת שורה משיר שלו. הצעיר בין השניים טוען כי עמיתו־לשירה מוכיר את הסיפור על **ח"נ ביא־ליק**, שמישהו סיפר לו על משורר שגנב בית משירו, וביאליק השיב לו: „גנב בית? הוא גנב שכונות שלמות!" טענתו של המשורר הצעיר בין השניים היא כי עמיתו המבוגר פירסם, בשנה האחרונה, בחתימתו־שלו, שיר משל **גינסבר גראס**, בכותרת „האצבע האחת־עשרה", ואפילו לא טרח לשנות את שם השיר ● במוסף־הסיפרות של מעריב פורסמה רשימה של **חיים אורלן**, תחת הכותרת „דניאל דירונדה בן 100", שבו ציטט מיכתב של **תיאודור הרצל** מיום 11 ביוני 1895, ובו כתב: „אני מוכרח לקרוא את דניאל דירונדה, אולי נמצאים בו רעיונות דומים לשלי" ● הוצאת ספרייית פועלים פירסמה בימים אלה הדפסה מחודשת של „יצירות־מופת" שראו אור בזמנו, ביניהם, **יומני האחים גונקור**, בן אחיו של ראמו מאת **דירדרו** ● בביקורת־שירה נוספת זיכה **משה שמיר**, במעריב את קוראיו, והפעם על שירי **בנימין גלאי** (סדום סיטי), שעליה כתב: „...ואנו עוברים דף אחר דף, כמו עוברים שנה אחר שנה באוטוביוגרפיה התל־אביבית, הבהמית, אפילו הקצת־סיטורית שלנו... אכן, אילולא בא קובץ מצויין זה של שירה עברית מודרנית, אלא להזכירנו את גרעין הפחד הגנוז בצחוק, את קו הצער החותך את המישחה, את הד הנפילה הנשמע במשק הכנפיים — דיינו. על אחת כמה וכמה שהדבר ניתן לנו בלא לאבד קורטוב מן הצחוק, מצהלת־המשחה וממשק הכנפיים בצעירותנו..."

המשורר שגנב אצבע מגינטר גראס

בחטף

כתב־עת העומד בפני חיסול הוא הירחון־לאמנות של המועצה לתרבות ולאמנות, מושג, בעריכת העיתונאי **אדם ברוך** (מופץ ב־2000 עותקים). כתב־עת מהודר זה, שהתמסר לסיקור מיפעלי המועצה, צבר הפסדים רבים. כאשר עמדה המועצה לסגור אותו, ערכה מערכת הירחון מכירה־פומבית של תמונות לכיסוי גרעונותיו, ואספה סכום שאין בכוחו לממן אפילו חוברת אחת במתכונתו הנוכחית ● כתב־עת אחר, לא מסובסד,

פראנץ קפקא: משל קטן

אנתולוגיה מודרנית

„הוי," אמר העכבר, „העולם הולך וצר מיום ליום. תחילה היה כל־כך רחב עד שנפל עלי פחד, רצתי הלוך ורוץ, וראה סוף־סוף חומות מרחוק, אך החומות הארוכות הללו נחפזות כל־כך לקרב זו לזו, שהנה אנוכי כבר בחדר האחרון, ושם בקרן־הזווית עומדת המלכודת, אשר אני רץ לתוכה."

„עליך רק לשנות את כיוון מרוצתך," אמר החתול, וזללו.

קוקסינל וינדר
מלכת הכביש

(המשך מעמוד 47)

הוא מפיק מקירבו צלילים ערבים־לאוזן ו־מדוייקים לאין־שיעור מאלה של אותו גבל קונוונציונלי ועתיק שבו משתמשים הנבלים כיום.

את הגבל הראשון בחייו יצר אבנר עוד בהיותו ילד, עם סבו בירושלים. באותם הימים היו הסב ונכדו יוצאים אל „שדה הפגרים" שבוואדי בדרך ליריחו, אשר בו היו מוטלות גיבלות סוסים, חמורים, צבועים ושאר טורפים למיניהם. הם כרתו את מעי הפגרים, כדי לעשות מהם מיתרים לגבל. כעבור שבועות אחדים היה הגבל מוכן: בסיסו עשוי עץ, ומיתריו עשויים ממעי הגבלות.

פסנתר סיינה. אז ידע אבנר כרמי כי גורלו קשור במוסיקה. את השנים שלאחר מילחמת־העולם הראשונה עשה בגרמניה, שם למד את מלאכת כיוון הפסנתרים. כעבור שנים אחדות הגיע לפאריס, בעזרתו ה־אדיבה של הפסנתרן ארתור רובינשטיין, שם התוודע אל גוסטב ליאן, ממציאו של הגבל דמוי הפסנתר (הגבל הכרומאטי). זו היתה הדחיפה החזקה ביותר שלו לקראת יצירת „גבל ירושלים".

בימי מילחמת־העולם השנייה התגלגלה לידיו של אבנר, באקראי ממש, הזכות הגדולה להיות בעליו של „פסנתר סיינה" המפורסם והמעוטר־להפליא של מלך איט־ליה. פסנתר זה, שנלקח כבראה על־ידי רו־מל, הוסתר באל־עלמיין ונמצא על־ידי ה־בריטים בעת הכיבוש. הוא התגלגל לישר־אל, ובמכר לסוחרי־גרושאות שהשליכוהו ל־רחוב. ילדיו של אבנר כן אספו את הפסנתר לביתם, והמתינו עד לשובו של אביהם מ־המילחמה. לאחר שנוקה הפסנתר, התבררה גם חשיבותו ההיסטורית הגדולה.

רק לא בישראל. כל אותן שנים ניקר במוחו של אבנר הרעיון ליצור את „גבל ירושלים". למרות שהוזהר ללא־הרף כי הנבלנים לא ירצו אף לשמוע על הגבל החדש שלו, בשל המיגבלות החותיות ה־כרוכות בו, העדיף להתעלם מכך לטובת צליליו המיוחדים־במינם של יציר־כפיו. ו־אכן, כאשר הציגו לפני מנהל התיזמורת ה־פילהרמונית, זובין מהטה, ולפני נגני ה־תיזמורת, אישרו הכל כי צליליו של הגבל החדש אכן מופלאים, אבל ליהודית ליבר, הנבלנית הראשית של התיזמורת, הובטח כי מקומה יישמר לה ליד הגבל העתיק. ה־רושם החזותי של תנועות־הידיים הרחבות והדרמאתיות ליד הכלי העתיק הועדף על־פני הצלילים הערבים של החדש.

כאשר הוצג „גבל ירושלים" לפני זאבא־לטה (הפאגאניני של הנבלנים), שמע האיש את צליליו, החוויר ואמר: „כל ימי עבדתי להשתלט על הגבל, והנה נוצר כלי שכל אדם יכול להשתלט עליו."

כרמי, האיש שמיפעל־חייו זכה בהערכה ברחבי העולם כולו, ואשר צלילי ניבלו מבוקשים כיום בארצות כשווייץ, ארצות־הברית וצרפת, נידחה דווקא בארצו־שלו. כשביקש להציג את הגבל שלו לפני נבלנים ובוני־נבלים שהגיעו לתרות־הגבל הבינ־לאומית שנערכה לפני כשבועיים בארץ, נידחה על הסף.

הכלי המופלא שיצר אבנר כרמי, שיכול היה לרשום את שמה של מדינת ישראל במקום של כבוד על־פני מפת המוסיקה ה־עולמית, נח בינתיים במעבדה. את צלילי המופלאים יוכלו לשמוע רק יחידי־סגולה, שיזדמנו לפתח־תקווה.

דרכי־אדם

גירושים בחרוזים

השיירים היוו ראי
של חיי־נישואיה
על האכזבות שבהם —
אך לא הציגו אותם

הלכת ממני.. / עם ההולכים בחושך / ולא הנמוגים מאונס. / עם אלה שההליכה / הפכה להם לצורך. / הלכת / על מנת לדלג / על הבלתי־נעים והמחייב. / ניתרת / על מנת להשיג / את הבלתי־נלאה ולהתקדם. / התקדמת, / על־מנת להיסוג / בלי למסור עוד / דין־וחשבון, / העיקר להגיע „רחוק".

סימה מידן הירושלמית היא עדיין משו־ררת אלמונית, שמרבית שיריה נושאים חותם אוטוביוגראפי, המבטא את תחושו־תיה של אשה נשואה אך בודדה, זאת ריגשותיה בעת פרידתה מעל בעלה.

סימה (31), גרושה ואם לשניים, בעלת גיזרה חטובה, עור צח, שיער בלונדי גולש וזוג עיניים מאירות, עלתה ארצה עם הוריה בתחילת שנות ה־50', אחרי שאביה, שהיה פעיל המחתרת בעיראק, נרדף על־ידי השילטונות. הוא ברח עם משפחתו לאיראן, שם נולדה סימה וגם בילתה את שנותיה הראשונות. הוריה האמידים, משה וכוכבה בטאט, מתגוררים עתה בשכונת לבתם, בשכונת עיר־גנים בירושלים, והם עוזרים לה להתגבר על המשבר שעברה עם גירושיה לפני כחודשיים.

חטא כתיבת השירה. „בכתיבת שי־רה," אומרת סימה, „אני חוטאת כבר מזמן. אבל תמיד הייתי עסוקה בלימודים, בחיי־הנישואין, בנסיעות לחו"ל או טיפול ביל־דים, ולא יכולתי להתייחס לכתיבה ברצי־נות."

היא בוגרת האוניברסיטה העברית בירו־שלים, במדעי המדינה ובחוג לאנגלית, ודוברת על בוריין חמש שפות, ביניהן גם ערבית ופרסית. לאחר סיום לימודיה נשל־חה סימה על־ידי חברת בי־או־איי־סי. לעבור קורס של אנשי־מכירות לטיסות, בהולנד, אך כשחזרה ארצה כדי לעבוד במיקצועה, כמעט שלא הספיקה לעשות זאת, כי אז הכירה את מי שהיה לאחר־מכן בעלה, מהנדס־המכונות הגרוש אורי מידן, ולאחר היכרות של חודש ימים הת־ליטו השניים להינשא. נישואיהם החזיקו מעמד רק שמונה שנים.

מצבי־רוחה השונים והשלבים שעברה בחייה המשותפים עם בעלה, מתבטאים היטב בשיריה של סימה. שיר שכתבה ב־תחילת תקופת הנישואין, נשמע כך:

„שטויות" אמרת? / נכון, שטויות. / לשם מה היגיון / בשעה שהעיניים נגע־צות? / לשם מה החוכמה / כשהלב רק דופק? / לשם מה הביגה / אם הידיים רועדות?

ההתלהבות הרומנטית שאפיינה את שי־ריה בתחילתם, נעלמה כימעט כליל משי־ריה האחרונים, שבהם היא נשמעת ספק־נית, ומנוסה בחוויות כאובות.

טובה ונכנעת מדי. יש משהו מביך בשיריה של סימה מידן, שראו אור בקובץ אתה ואני בשלכת. החוויות שעברה בחיי נישואיה מבוטאות גם הן בשירים, כמו בשיר „ראיתי אותו איתה", שבו היא

משוררת מידן
ראי הנישואין

מספרת כיצד נסעה במכוניתה הקטנה עם שני ילדיה, ולפתע ראתה ברחוב את בעלה עם המאהבת שלו. כשהבעל הבחין בהם, הוא מיהר לאחוז בידה את המאהבת, ול־הסתלק מהמקום.

אומרת סימה: „כל אשה אחרת היתה עושה סקנדל לבעל אחרי מיקרה כזה. הוא ידע שראיתי אותו. אבל כשהוא הגיע הביתה, לא העזתי לומר לו מילה. כואת אני. אני לא יכולה לבטא את התחו־שות שלי בגלוי. במקום לדבר אני מביעה זאת בשיר. אולי זו הטעות של חיי־נישואי. אף פעם לא העזתי לצעוק. כך אני רגילה מהבית. אמי מעולם לא צעקה על אבי, ותמיד התייחסה אליו בכבוד.

„אני חושבת שהייתי טובה ונכנעת מדי, ויתרתי על כל שאיפותי האישיות. הפסקתי לעבוד, והקדשתי את עצמי רק לבעל ול־ילדים, כך דרש בעלי. אך היום אני יודעת, ומייעצת לכל אשה, שלא לוותר על אי־שיותה ולהתמסר רק לבית. עבור נשים כמוני, שיש להן מיקצוע מעניין ושנות לימודים ארוכות מאחוריהן, לשבת בבית זה מגוחן, כך אני הרגשתי את עצמי, מגוחנת, מיותרת ונבלמת."

סימה, שחששה מאד מן הגירושין ניסתה, בשירים שכתבה לבעלה, לנסות להציל את נישואיהם. אבל זה לא הלך. „לא עניינו אותו השירים שלי, והוא התייחס בזילזול לניסיון שלי לכתוב שירים בכלל. אך היום אני מרוצה שהשתחררתי ממנו. אני מרגישה נפלא מבחינה ריגשית, אני יכולה לחשוב בחופשיות בלי שיגידו לי מה לעשות ואיך. נפתחו בפני אופקים חדשים."

כמו בתולה צעירה. היא אינה נמנית עם חוגי הבוהמה או המשוררים, אם כי היתה מאד רוצה להימנות עימהם ולהכיר אישית משוררים ואמנים. „אני לא יודעת אם אוכל להתאים את עצמי למסגרת כזאת של חיי הבוהמה," היא אומרת. „אני ביישנית מאד, וביחסים שביגו־לבינה אני מרגישה כמו בתולה צעירה. חוץ מבעלי, לא הייתי עם גבר אחר בחיי."

היא עדיין חולמת על האהבה, ומקווה למצוא אותה. בינתיים מאפיין את מצבה ותחושותיה אחד משיריה המלאנכוליים:

„אהבה היא חשבה / אהבה היא חלמה / טהורה וזכה / תרווה צמאונה. / מי נהר מריבה / וכוסות תרעלה / הירוו צמאונה והקפיאו דמה. / נשמה עלובה, / נשמה הומייה, / משרכת דרכה / עדיין בשאלה.

פשעים

זלמן הקדים את המישטרה

סוטה־המין המסוכן
תקף חמש פרוצות —
והשישית ידעה אותו

תושבי רחוב רישפון באפקה התעוררו, לפני שבועות אחדים, לקול זעקות שעלו בחצות הלילה מחצר בית הנמצא בשלבי בנייה ברחובם. לעיני התושבים המבוה־לים, שהזעיקו את המישטרה ומיהרו ל־מקום, נתגלה מחזה־אימים.

אשה שותתת דם, ששיניה הקידמיות מנופצות, פיאתה הבלונדית מוסטת על ראשה ומגואלת בדם, אוחזת בידה סכין־מיטבח, וכשהיא צורחת בהיסטריה מנסה לדקור גבר עירום־למחצה, המגונן על עצמו במוט־ברזל.

האשה הבלונדית היתה שושנה (לשעבר זלמן) וינדר, אחת הקוסיגלים הידועים של תל־אביב שעברה ניתוח לשינוי המין לפני שנתיים וחצי בהולנד, ועובדת כ־פרוצה בכביש תל־ברוך זה כשמונה שנים.

הגבר העירום היה יעקב סטיבון, חולה־נפש מסוכן שברח לפני שנה מבית־החולים הממשלתי לחולי־נפש בבת־ים, ומאז הוא מבוקש על־ידי המשטרה. הוא נתפס סוף־סוף כאשר ניסה לרצוח את שושנה, ש־היתה הפרוצה החמישית ברציפות שהות־קפה על־ידו בחודש האחרון.

„הוא נראה כמו יורם." סיפרה שושנה־זלמן על אירועי אותו ערב: „אני עובדת עם אנשים מכובדים ובעלי־עמדה. עבדתי על הכביש עוד לפני שעברתי ני־תוח לשינוי המין. קודם הייתי גבר שהת־חפש לאשה, היום אני כמעט אשה. אחת כמוני נקראת טרנס־סכסואלית ולא כמו שכולם קוראים לנו „קוקסינליות."

„בחודש האחרון הותקפו ארבע חברות שלי, והמישטרה לא מצאה את התוקף. הן נפגעו קשה בעיקר בראש, וסיפרו לי שהתוקף היה מכה בהן במוט־ברזל, ומנסה לשבור להן את הראש כשהוא צועק: „אני אחסל אותכן, את כל הזונות!"

„כולנו, שעובדות על הכביש, נתקפנו פחד וידענו שהמישטרה לא תעשה כלום כדי להגן עלינו. לי יש סכין חד וארוך, כדי לשמור על עצמי. אני מומחית לקלוט פנים של אנשים מסוכנים ואלימים. כש־נעצרה באותו ערב מכונית סובארו לידי, פתחתי את דלת המכונית והסתכלתי קודם על הנהג. עשיתי לו „אבחנה", וניראה לי שהוא בסדר, לא טיפוס תוקפני, אחד „יורם." אמרתי לו את המחיר הרגיל, ו־בזמן הנסיעה הוא אמר לי: „אם תקחי אותי למקים שקט, אני אשלם לך יותר. אני בעל מישפחה ועמדה, ומפחד שיתפסו אותי."

„עשית דבר גדול". הוא ניראה לי אחד שמפחד מהצל של עצמו, ולקחתי אותו לבניין חדש באפקה, לא רחוק מה־בית של ראש־העיר. אחרי שהוא שילם לי יצא מהמכונית ופתח את דלת המכונית מהצד שלי, אבל עוד לפני שהספקתי לצאת הוא הוציא מתחת לכיסא מוט־ברזל, והחל להכות אותי באכזריות כשהוא צועק: „אני אחסל את כולכן, את כל הזונות!" נזכרתי במה שסיפרו החברות שלי ש־הותקפו, וידעתי שזה אותו האיש. הוצאתי את הסכין שלי וניסיתי לדקור אותו, כש־אני משתדלת כל הזמן שהוא לא יגיע לראש שלי. זכרתי שכל החברות שלי אושפזו עם זעזוע־מוח ושברים בגולגולת, ועשו להם עשרות תפרים בראש.

„הוא הצליח לפתוח לי את הסנטר ו־לשבור לי את השיניים הקידמיות, ולפצוע אותי בכל חלקי הגוף. כשהוצאתי ממנו את מוט הברזל, הוא נשך אותי בזרוע ו־נשארה לי צלקת מכוערת. תוך כדי הצע־קות והמאבק הגיעו השוטרים, שבקושי הצליחו להוציא אותו מידי. שנינו היינו מלאים דם, והגבר היה כבר חסר־הכרה. אני הייתי בהיסטריה וצרחתי כל הזמן. בקושי המישטרה הרגיעה אותי, ורק ב־מישטרת רמת־גן הפסקתי לצרוח.

„אני גאה בעבודתי". „העבירו או־תנו באמבולנס לבית חולים תל־השומר, שם אישפזו אותנו, לא ביחד. זיהיתי אותו באלבום המישטרה, והתברר שזה סוטה־מין שברח ממוסד, והוא גם האדם שתקף את חמש הזונות האחרות. המישטרה עשתה מיסדר־זיהוי, וגם החברות שלי זיהו אותו. השוטרים אמרו לי אחר־כך: „שושנה, עשית דבר גדול למדינה."

„היום אני המלכה של הכביש, כולם מכבדים אותי ויודעים שאני אמשיך ל־הילחם נגד חולי המין וסוטי המין," או־מרת שושנה. „אני רואה את העתיד שלי על הכביש עד המוות. אני גאה בעבודה שלי על הכביש, כי בכך אני עוזרת לאנ־שים, ולא רואה בשבילי דרך חיים אחרת."

ליטר פלוס.
כל "הגדולים" גמדים לעומתו.

"טפסתי על בקבוק הליטר פלוס של טמפו," אומר גוליבר, "והסתכלתי למטה. כמעט וקבלתי סחרחורת. איזה גובה, הוא ממש ענק.

פעם ראיתי בקבוקי משקה 'גדולים' אחרים לידו, הם נראו כגמדים. ומה הפלא, רק בליטר פלוס תמצא יותר מליטר של משקה תוסס וטעים.

לא סתם טעים, אלא גם ב-4 טעמים: אורנג', לימון, קולה ולבן.
טעמתי מכולם. איזה טמפו. ממש חגיגה."

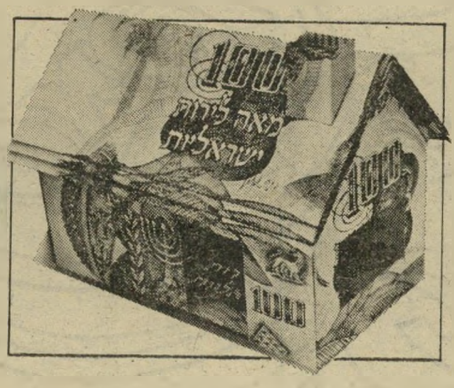
פרסום א.טל/המאיר

פרסום א. מל

יש לילדך "תכנית על הנייר"...

הוא מגלה בשרונות של צייר
ואולי יהיה מהנדס בנין?
בכל מקרה כשיגדל יזדקק לדירה
ואז ציורי ילדים לא יספיקו.
בוא ונתחיל לבנות יחד את
ביתו. אתה ואנחנו כבר מעכשיו.
התחל לחסוך בתכנית
של בנק לאומי "כח לדירה",
לכשיגדל ילדך יוכלו לעמוד

לרשותו 100,000 ל"י ויותר,
שלא לדבר על הפרשי הצמדה.
בוא לסניף הקרוב של בנק לאומי
ונשוחח על "התכניות" שצייר ילדך.

כח לדירה

פרטים בכל סניפי בנק לאומי,
בנק אגוד, בנק קופת־עם
ובנק ערבי־ישראלי.

בנק לאומי
לישראל בעימ
הבנק הצועד עם הזמן

לפני 25 שנה

„העולם הזה" 725
תאריך: 20.9.51

גליון „העולם הזה" שיצא לאור לפני 25 שנה בדיוק, בישר כ„דבר־העורך", כי בגליון ראש־השנה, שיופיע שבוע מאוחר יותר, יציג השבועון את „איש־השנה" „שהשפיע — לדעת המערכת — במשך השנה שחלפה יותר מכל אדם אחר...". מינהג זה שהוחל בו לפני 25 שנה בדיוק, הפך מסורת, ששינתה את פני העיתונות העברית. קוראי השבועון התכשרו על־ידי העורך גם על כניסת המערכת לדירת־מישרדים רחבה מקודמתה.

שער הגליון מוקדש לשחקנית איכין דה־קארלו, שביקרה השבוע לפני 25 שנה בארץ, וגרמה כמהלך ביקורה למהומות.

השבוע השקט ✱ „טבנק ... ם לא הורגלו

מעולם להחליט החלטות גורליות..." ✱ קציו־התרבות

שהברך כאבה לו ✱ א. ג'. רובינסון מתחפש כשולה תימני

העם

משל של קרילוב

אחרי כמה שבועות של שערוריות (שמוראק) ופשעים (פרשת לוי ביפו) היה זה שבוע שקט. האזרח התעניין בעיקר בקופסת־השימורים שהשיג בשוק־הלבן (ואולי בשוק־השחור), הקדיש רק תשומת־לב מועטה לחבלי־הלידה של ממשלתו החדשה.

לא היו הפתעות. כבר למחרת יום הבחירות היה ברור שאין בסיס איתן לממשלה אמיתית. לא ניתן רוב ברור לקו־אליציה הקודמת. לא ניתן רוב ברור נגדה. הבוחר רתם לעגלת הקואליציה כמה חיות בלתי מתאימות זו לזו. כמו במשל המפורסם של קרילוב:

אין המיטען כל כך מכביד —
אך הברבור מושך שמימה,
זאב־המים אין המימה
והסרטן — אחורנית.

וכמו איבן אנדרייביץ' קרילוב, יכול הבוחר לומר עתה, על ההתרוצצות של מפא"י, הדתיים, מפ"ם והציונים הכלליים:

לא לי לדון, במי אשמה זאת —
אך המיטען משם לא זז עוד.

הצד הקומי במצב הוא שאין גם כל טעם להכריז על בחירות חדשות. אין ספק שתוצאותיהן תהיינה בדיוק כתוצאות הבחירות האחרונות — עד שיקומו כוחות חדשים בזירה.

ספרים

המילים האמיתיות - במרכאות

חופשה ללא תשלום (108 ע') מאת דידי (דידיה) מנוסי — ציורים ניני אנאלי — הוצאת חברי הקיבוצים (700 פר').

בחיות הנגב שירת מ"מ עטור זקן שהיה אז בן 20, יליד קבוצת גבע. כאשר שאר החברים עטוי הזקן הלכו הביתה, לגמו כוסות קפה אינסופיות בצ'יזבאטים אינסופיים, רטנו, נזכרו לעיתים בימים עברו באותה תערובת של געגועים סתרי־מים ואכזבה צינית המיוחדת לחייל הקרבי המשוחרר בשנת 1951, ישב דידי בבית־הקפה (לרוב עטרה, ירושלים) למד סיפרות באוניברסיטה העברית ורשם חרוזים. התוצאה היא חופשה ללא תשלום, ספר קטן שיחזיר אלפי חיילים קרביים אל העבר.

אין דידי מצטיין בפאתוס העמוק של חיים גורי, חברו־לחטיבה, שזכה בפי ידידיו בכינוי „אביר היגון הקודר" על שום קינתו המתמדת על העבר שחלף. אין הוא מצטיין גם בסרגנון המלוטש של מידד שיף, חברו בחברת בעלי־הזקנים, בכישרונו הבלתי־רגיל של חיים חפר, חברו לסמל הפלמ"ח, למצות הווי שלם ב־מילים ספורות. אולם יש לו, לדידי, מעלות משלו: שורותיו כה אמיתיות עד שגדמה לקורא־החייל שהכיר בעצמו את כל הטיפוסים המתוארים על־ידו, שמע בעצמו את ויכוחיהם, הרגיש בעצמו את לבטיהם.

הסיפורים עצמם פשוטים בתכלית הפשטות, מאותן המעשיות שקרו עשרות פעמים בכל גדוד של חיל הרגלים: סיפורה של זוהר, סמלת־הדואר בנגב המנותק, הדתיים, מפ"ם והציונים הכלליים: לאחדות־העבודה, הפלג שפרש בשעתו מ־מפא"י והשתתף ביסוד מפ"ם.

היה ברור שהרוב במיפלגה, אנשי השומר־הצעיר לשעבר, החליט להישאר באופוזיציה. חשבון זה יכול לשאת פרי רק בתנאי אחד: אם יגיעו הסנקים של הצבא האדום לגבולות המדינה". בכל מיקרה אחר עלול הדבר לגרום לשקיעתה של מפ"ם.

האחריות הרובצת על אנשי לאחדות־העבודה ברורה להם. כשפרשו ממפא"י לקחו עמהם את מיטב הנוער של תנועת־העבודה, ריכזו סביבם את שרידי הלהט החלוצי. כוח זה אבד מחוסר שטח פעולה.

רבים מאנשי הפלג החלו תוהים, מה היה קורה אילו פרשו ממפ"ם והעמידו רשימה נפרדת בבחירות האחרונות. לפני שבועות מעטים החליט ביוון הפילדמרשל פאפגוס להיכנס לזירה הפוליטית. בצעד הראשון זכה פאפגוס, המפקד עטור־הניצחון של מילחמת־האזרחים, ביותר משליש הקולות. שאלה גדולה היא אם לא היה יכול יגאל אלון, אילו העמיד עצמו בראש רשימה לבחירות, לחולל מהפכה דומה. גם עסקני המיפלגות יודעים שהנוער לא התלהב אף מאחת הרשימות שהוצגו. רשימה שבראשה היו עומדים אלילי ה־הגנה, כמו ישראל גלילי, ומפקדי החטיבות הקרביות, מסוגם של אלון, כרמל ו־טבנקין הבן, היתה יכולה שוב לעורר גל של התלהבות — לא רק ביום הבחירות אלא גם למחרתו".

סיעה כזאת היתה בלי ספק יכולה לשמש רגל שמאלית לממשלה מורחבת — אותה רגל שבגלל היעדרה צולע הניסיון להקים ממשלה חדשה. אין גם ספק שבממשלה כזאת היה ישראל גלילי זוכה בתיק הביטחון, ויגאל אלון, הלומד עתה באנגליה, יכול היה להתמנות רמטכ"ל.

אולם מעטים האמינו שאומנם יהיה לאנשי לאחדות־העבודה העוז לפרוש מ־מפ"ם, לצאת למאבק מחודש. אמר אחד הצעירים: „טבנקין זקן ועייף, והצעירים לא הורגלו מעולם להחליט החלטות גוריליות בכוח עצמם, מבלי להמתין להוראות מוריהם המדקנים. הם לא לחמו בשעה שהאמינו בצורך במאבק רצוף נגד הבריטים". הם לא לחמו נגד פירוק־הפלמ"ח, אף כי היו אז בידיהם כל עמדות הכוח בצבא, ומיטב הנוער הלוחם עמד מאחוריהם. האם יילחמו עכשיו, אחרי שנסתיימה תקופת דימדומי האלים הם פלמ"חיים?"

אנשים

✱ למרות נסיעתו של שר־החוץ **משה שרת**, לארצות־הברית, לפתיחת השלב השני במסע גיוס הכספים למילווה־העצמאות, לא הסתפקו אנשי־הפירסומת בכך. השבוע גייסו כוח נוסף: את שחקן־הקול־נוע היהודי **אדוארד ג'. רובינסון**, שיופיע בשידור־טלוויזיה, ערב ראש־השנה, כעולה תימני, ויתבע את רכישת איגרות־המילווה.

✱ **ארנסט** (למי צילצלו הפעמונים) **המינגווויי**, הסביר את ערך העיפרון: „בראשית עבודתי הסיפרותית השתמשתי במכונת־כתיבה, והצטערתי שלא יכולתי לכתוב היישר לתוך מכונת־הדפוס. כיום אני משתמש בעיפרון. רק סופרים מתחילים מזלזלים בו."

✱ עם השתתק פולמוס **גנרל דאגלס מק־ארתור*** בארצות־הברית חזרו חבריו־לפיקוד בימי מילחמת־העולם הראשונה, וסיפרו בשבחיו: כגנרל צעיר בצבא ארצות־הברית הורעל פעם אחת באדים מרעילים, נפצע פעמיים, זכה ב־13 אותות־הצטיינות עבור „אומץ־לב מייוחד תחת אש", צויין לשבח שבע פעמים נוספות. מעלה נוספת: בצאתו עם אנשיו לסיור בעורף האוייב לא נשא הגנרל רובה, סייף או אקדח. הוא הסתפק בשוט־רכיבה.

---

* כניסתם של אלה לפוליטיקה־הישראלית, כמה שנים מאוחר יותר, הבליטה את „דימדומי האלים הפלמ"חיים".

** בשל הוראות המנהיגים, ביצעו אנשי הפלמ"ח בתקופת־המנדט פעולות כמו „הסזון" (הסגרת אנשי הלח"י וה־אצ"ל לידי הבריטים), ובלטו עד לפרוץ מילחמת־השיחרור ב„הבלגה" שנכפתה עליהם.

*** פולמוס מק־ארתור עסק במחדלי פריצת מילחמת־קוריאה, שבעטייה הוחזר הגנרל מק־ארתור לוושינגטון, נחקר, ואחרי חקירתו נכתב באחד העיתונים: „מק־ארתור נכנס לוועדה כמו גנרל של חמישה כוכבים, ויצא ממנה כמו רב־טוראי."

מפלגות

יגאל אלון בראש

מצב־רוח עגום למדי שרר באולם מוג־רבי בתל־אביב, כשהתכנסו בו בני סיעת לאחדות־העבודה, הפלג שפרש בשעתו מ־מפא"י והשתתף ביסוד מפ"ם.

היה ברור שהרוב במיפלגה, אנשי השומר־הצעיר לשעבר, החליט להישאר באופוזיציה. חשבון זה יכול לשאת פרי רק בתנאי אחד: אם יגיעו הטנקים של הצבא האדום לגבולות המדינה". בכל מיקרה אחר עלול הדבר לגרום לשקיעתה של מפ"ם.

האחריות הרובצת על אנשי לאחדות־העבודה ברורה להם. כשפרשו ממפא"י לקחו עמהם את מיטב הנוער של תנועת־העבודה, ריכזו סביבם את שרידי הלהט החלוצי. כוח זה אבד מחוסר שטח פעולה.

רבים מאנשי הפלג החלו תוהים, מה היה קורה אילו פרשו ממפ"ם והעמידו רשימה נפרדת בבחירות האחרונות. לפני שבועות מעטים החליט ביוון הפילדמרשל פאפגוס להיכנס לזירה הפוליטית. בצעד הראשון זכה פאפגוס, המפקד עטור־הניצחון של מילחמת־האזרחים, ביותר משליש הקולות. שאלה גדולה היא אם לא היה יכול יגאל אלון, אילו העמיד עצמו בראש רשימה לבחירות, לחולל מהפכה דומה. גם עסקני המיפלגות יודעים שהנוער לא התלהב אף מאחת הרשימות שהוצגו. רשימה שבראשה היו עומדים אלילי ה־

---

* מרבית סופרי דור הפלמ"ח, ביצרו את מעמדם הסיפרותי במהלכה של מילחמת־השיחרור, ולאחריה, בזכות היותם קציני־תרבות של יחידות לוחמות, מעמד שעזר לקישריהם בעורף.

** עד לוועידת המפלגה הקומוניסטית הסובייטית ב־1956 האמינה מפ"ם־ההיסטורית בערך „קומוניזם על גבי כידונים," שבישר את שיחרור כל העולם בכידוני הצבא האדום.

אילת מפתה אותך במבחר מלונות מ־2 עד 4 כוכבים

כל אדם וטעמו כל אדם ואפשרויותיו. באילת כל אחד יכול למצוא את מה שהוא מחפש. אילת מציעה לך מבחר מלונות משני כוכבים ועד ארבעה כוכבים לפי טעמך ולפי אפשרויותיך, אך זהו רק אחד הפיתויים.
באילת ים כחול כחול ונקי, חוף מסודר, מצפה תת מימי משגע, שייט, דייג, סקי, צלילה ואפילו יאכטות!
וזה עוד לא הכל, ארקיע מציעה לך ע'סקת חבילה במחיר נמוך במיוחד הכוללת: טיסה הלוך ושוב, אירוח בבתי מלון, טיול באילת והנחות בסיורים לסנטה קטרינה ואופירה. פרטים מלאים על נופש ובילוי באילת, במשרדי ארקיע ואצל כל סוכני הנסיעות.

צילום איתמר • H&M • דוקי

ארקיע ARKIA

★★★★ גני שולמית טל. 5151; הסלע האדום טל. 3171; לרום טל. 4111; מוריה אילת טל. 3104; מלכת שבא טל. 2111; נפטון טל. 3131; קיסר טל. 6161. ★★★ בקעת הירח טל. 5111; צנטר טל. 3334. ★★ בל טל. 6121; בלו סקי (קרוון) טל. 3954; סנפיר טל. 3188; עציון טל. 2457; קרוון טל. 2776. כפרי נופש: מפרץ השמש טל. 2362;

מאוזן:

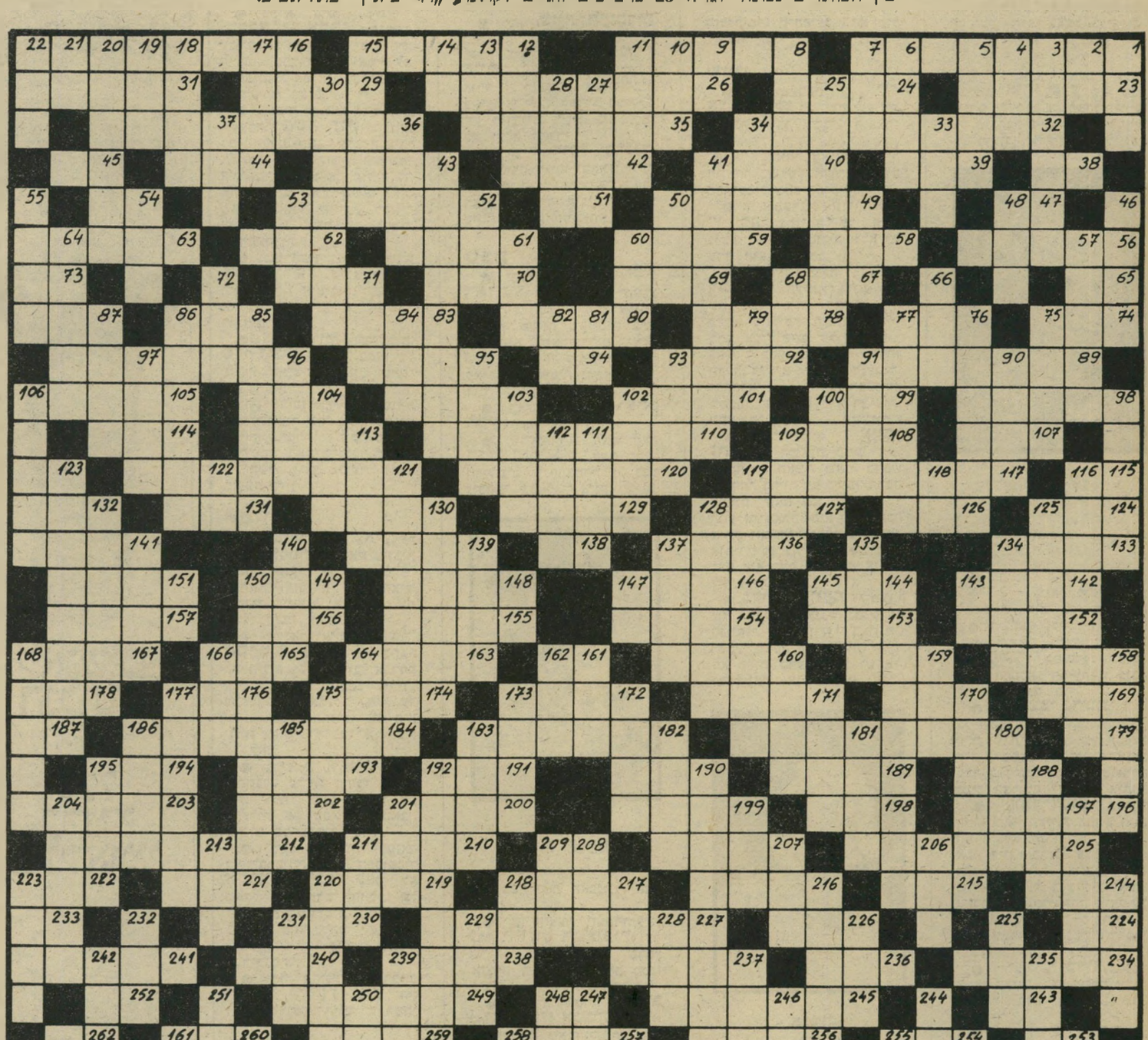
1. ראש־ממשלת ישראל ; 8. מאבק־ איתנים ; 12. מתלמדת ; 16. הוא נפוליאון ; 23. נגטיבי ; 24. אחיינית ; 26. אמנות שפת־הגוף ; 29. ישאל ; 31. עשרות אל־ פים ; 32. משורר ישראלי נודע („מגש הכסף") ; 35. מענפי המתימטיקה ; 36. ריפוי בעלי־חיים ; 38. שופט ; 39. במקום ; 40. אסור ; 42. גיא בן־... ; 43. סכין־כיס ; 44. בעל ערך רב ; 45. אחד מארבעת מרכיבי עולם ; 47. הווייה ; 49. תמונות ; 51. רב־אלוף (ר"ת) 52. סופר צרפתי נודע (ש"מ) ; 54. מילת־זירוז ; 56. מחלקי העין ; 58. פאנורמה ; 59. מציבעי הקשת ; 61. שיר־תודה, שיר־הלל ; 62. פרח־גוי ; 63. חצובה ; 65. בתוכו ; 67. יובל ; 69. צלע במשולש שווה־שוקיים ; 70. האדם העשיר בעולם, שנפטר לא־מכבר (ש"מ) ; 71. דרגה בצה"ל ; 73. מילת־בקשה ; 74. בואו ר' ; 76. מדינה ; 78. צמח הגדל לגדות נחלים ונהרות ; 80. סופה מידברית ; 83. קפיצה לולייניית ; 85. מישכן ; 87. מעון ; 89. קיבוץ בדרום ; 92. בעל לב רך ; 94. יחידה בסולם־הצלילים ; 95. אבר במערכת־העיכול ; 96. אל השאול ב־ מיתולוגיה המצרית ; 98. סיכה ; 99. מול רע ; 101. אווירון צעצוע ; 103. דואב ; 104. מילחמת ... ומגוג ; 105. שינוי ; 107. סיפרו הנודע של ד'אמיציס ; 108. אימרה מסולסלת בבגד ; 110. תפילת חצות הלילה בכנסייה קתולית ; 113. קיוסט בלי סוף ; 114. תינוק שאך זה נולד ; 115. הדרך הקצרה ביותר בין שתי נקודות ; 117. תמונת־המילחמה הנודעת של פיקא־ סו ; 120. תנובות ; 121. שיעור החום ; 123. כמו 65 מאוזן ; 124. ישמח לבב אנוש ; 126. פרי עץ וגינה ; 127. מין קיץ ; 129. ספר־פסח ; 130. אי בים התיכון ; 131. ההוא ; 132. גדר קוצנית ; 133. פלט את בילעו ; 136. תיעוב עמוק ; 138. קרי־ את יגון ; 139. כתבן, מחבר ; 141. רגיעה ; 142. עסוק ; 144. בהרת־קיץ ; 146. ג'וני .... (סוג של ויסקי) ; 148. מטבע ירדני ; 149. פגם ; 151. כרוב ; 152. כשפים אפרי־ קאיים ; 153. דרך, באיטלקית ; 159. קומי־ קאי אמריקאי נודע (ש"מ) ; 155. מירוץ סוסים שנתי הנערך ליד לונדון ; 156. קריאה טלפונית ; 157. מידבר באסיה ; 158. נושא קולו בשיר ; 159. אבן טובה ; 160. גם יונה וגם נץ ; 161. ענף רך ; 163. איזון, בלע"ז ; 165. פרבנטיבי ; 167. מלחין ישראלי (ש"מ) ; 169. רוח־יער טר־ בה ; 170. עמד במקומו ללא־נוע ; 171. מחודשי השנה האזרחית ; 172. בלתי־ מעובד ; 174. אינקלינציה ; 176. ציפור־ שיר קטנה ; 178. קידומת שמשמעותה חיים ; 179. מין משקה קל ; 180. היא סודן הצרפתית ; 182. יסוד כימי רדיו־ אקטיבי ; 184. טייפרקורדר + רדי בלי סוף ; 187. יחידה ברכס ; 188. גוש עפר מוקשה ; 189. יסמן ; 190. גורל ; 191. בלתי־מתורבת ; 193. זמרת אנגלית נודד עת ; 194. דקה ; 196. קילוס ; 198. אולם ; 199. בית קטן ; 200. יירדם ; 202. פנתר ; 203. יתחמק מעונש ; 205. אדם חוספני ; 207. זה מפראג היה הנודע מכולם ; 208. ספר־כריתות ; 210. קיים ; 212. מעיל גברים רחב־שוליים ; 214. במקום ההוא ; 215. שילם ; 216. קיבוץ בגליל המערבי ; 217. חמסין ; 219. מין צעיף־בד הנכרך סביב המותניים ; 221. מפחד ; 222. חתיכה גדולה ; 224. מסולם־הצלילים ; 226. כר־ מירעה ; 227. תמליל ; 230. ספר נודע משל אמיל זולא ; 233. מזמר ; 234. יצירה כתו־ בה לפני פירסומה ; 236. בקע ; 287. מטבע פרסי ; 238. שיכבה ; 240. כינוי לכומר נוצרי ; 241. תמהני ! ; 243. מכשף ; 245. ג'ינג'י ; 247. חייב ; 249. לחן ; 252. ראשי־ תיבות (ר"ת) ; 253. גרו יאיר (ר"ת) ; 254. אשתו של המן הרשע ; 256. חוסי ; 257. מריש ; 259. עיר־מרפא בצרפת ; 260. תרדמה קלה ; 262. מטבע יפאני ; 264. מושג חדש שנטבע בגבול הצפון ; 267. מצייריה הדגולים של המאה (ש"מ) ; 269. מכשיר אופטי להגדלת עצמים זעי־ רים ; 273. נמל־התעופה של פאריס ; 275. שיתקו ! ; 276. משורר ישראלי ; 278. תמורה מוחלטת ; 279. מין עשב שוטה ; 281. שיגעון הכתיבה ; 282. לוהטת ויבשה ; 283. קחו מלמטה למעלה ! ; 284. רמטכ"ל מילחמת יום־הכיפורים המנוח.

מאונך:

1. האיש מנצרת ; 2. צריך להיות (ר"ת) ; 3. חמודה ; 4. כלי־קיבול ; 5. מקהלד ישראלית ; 6. גידול־פרא בעור ; 7. מסרת

תשבץ ענק

את הפיתרונות יש לשלוח עד יום 7.10.76 לת.ד. 136, תל־אביב, וליצין על המעטפה: „תשבץ ענק".
בין הפותרים נכונה יוגרלו 25 כרטיסים זוגיים לקולנוע „רדיו־אין" בתל־אביב.

8. אהוב־ליבו; 9. שן־המפתח; 10. „... ... תקל ופרסין"; 11. זריקה; 12. מלך צור המיקראי; 13. ישנה; 14. מכינויי האלוהות; 15. ראשוני; 16. זמר שאנסונים צרפתי (ש"מ); 17. אשתו הראשונה של אחשוורוש; 18. חרק קטן יפהפה; 19. אחד מהורי; 20. „... .... והתכלת, ובהם אני טובלת..."; 21. תאריך בחודש שבט; 22. שם, בארמית; 25. חבל־איים; 27. מלחין גרמני (ש"מ); 28. פרולוג; 30. חוות־נוער בערבה; 33. ידידי, אחי; 34. מחריד; 36. מפזר סביב; 37. צדע; 41. רודן אוגנדה; 43. אפוס יווני קדום מאת הומרוס; 46. אחד מארבעה מינים; 48. מין קוץ; 49. עסיס הפרח; 50. חידלון; 52. מקל עבה; 53. מין כלי־נשיפה; 54. להבה; 57. פרחחי וחמוד; 60. מאדים; 61. ימה; 64. קיבוץ לחוף הכינרת; 66. כינוי לישיש מופלג; 68. רמטכ"ל צה"ל (ש"מ); 71. פנה מן הדרך; 72. בליטה בקיר; 75. נשיאה; 76. מכונות בסעות

139. נענה בשלילה; 140. תבל; 141. מנוחת־נפש; 143. קידומת שמשמעה שניים; 144. שכונה ליד תל־אביב; 145. מן ה־צאן; 147. שר; 148. בלוטת־הגקה; 149. מלכסיקון הצאן; 150. מלחין איטלקי; 151. קוסם; 158. ממלמל; 159. קישוט־שיער גברי; 160. חוט גס המשמש לארי־גה; 161. עובד בבית־מרחץ; 162. שתי־קה; 164. קבוצת איים באוקיינוס ההודי; 166. גוי; 168. מיכסה; 170. מין תבלין; 171. קיבוץ במישור־החוף; 172. לשם אוספים את התבואה; 173. נוי רב; 175. קהל גדול; 177. מיפעל לסריגים בארץ; 180. שחוט; 181. נוח למחול על כבודו; 182. ממשלי התנ"ך הנודעים; 183. קורה; 185. קופסה לאחזקת עפרונות; 186. דג קטן; 188. הסכם; 190. בן איי הפיליפינים; 192. קיבץ־שירים של נתן יונתן; 195. רך ועדין; 197. מסכת בתלמוד; 199. נבער מדעת; 201. דיאלקט; 204. היאחזות נח"ל; 206. חולל; 207. תרנגול;

208. רך בצאן; 209. בוץ; 211. שיר; 213. מחלקי הגפיים; 214. מזוג זיווגים; 216. קיבוץ בנגב; 217. הרג; 218. מין בושם מיקראי; 220. ימה באפריקה; 223. שן־הפיל; 225. הפלגה; 226. מן ההורים; 228. מראה; 229. גובה; 231. ההוא; 232. נזר; 235. ללא הפסק; 237. שהערימו עליו; 239. מן המזלות בהורוסקופ; 242. אלוף (מיל.) בצה"ל שהפך מראשי ה־שמאל; 244. סחב; 246. מאסר; 247. לגיטימי; 248. יצרו; 250. יניחו; 251. שערה בעפעף; 254. נבלים; 255. מילת־שבועה; 257. מיספד; 258. חברת־ביטוח גדולה בארץ; 260. רמאי; 261. מוציא דם; 263. בירה אירופית; 265. צאו ב־גלות!; 266. ארג; 267. נחש חונק; 268. מחל על כבודך!; 270. העלה ארוכה; 271. מלחין גרמני; 274. אור בלי התחלה; 276. קידומת הולנדית (הפוך); 277. כמו 253 מאוזן; 280. מחצית מישחק־ילדים פופולרי.

מה הם אמרו זה לזה
וזה על זה בשנה שעברה?

תשרי

● נשיא צרפת, **זאקאר־ד'אסטן**, כשנשאל על־ידי עיתונאי על מה הוא חושב: „בדרך־כלל אני לא חושב. אבל אם אני כבר חושב, זה רק על נשים.“

● מזכיר הימאים הדירוגיים לשעבר, **משה דיין**, בשיחה עם העולם הזה על ה„אידי אמינים“: „ההסתדרות היא כמו דינוזאור. אפילו אם תוריד לה את הראש, הזנב יישאר חזק מאד.“ ובאותה שיחה: „למאיר לנסקי יש הרבה מה ללמוד מההסתדרות.“

● נער־השעשועים הוותיק **פוקה חורש**: „מדינת ישראל היא כמו אוטובוס. מחצית האנשים יושבים, וכל השאר רועדים.“

● ראש־עיריית ירושלים, **מרדכי קולק**, כשהוצג בכנס של אנשי יחסי־ציבור כאיש המיקצוע: „אני איש יחסי־ציבור מובהק עד־כדי־כך, שבמיסגרת יחסי־הציבור שלי נתתי סטירה לאזרח, אמרתי, שק בתחת' לפרופסור באוניברסיטה, וקרא־תי בשם, ליצן מכוער' לחבר מועצת־העיר.“

חשוון

● המנחה **מני פאר**, על ההצעה למנות את ראש־עיריית חיפה, יוסף אלמוגי, כיו"ר הסוכנות היהודית: „הוא האיש היחידי המסוגל להעלות את יהודי חיפה ארצה.“

● שר־הבריאות, **ויקטור שם־טוב**, בתגובה על כתבת הטלוויזיה של הכתב אברהם קושניר, על הנושא „ייעול במישרד־הבריאות“: „חכו עד שאני אאשפז אותו. אז הוא יראה אם מישרד־הבריאות יעיל או לא.“

● טייס אל־על **אורי יפה**, בעיקבות עליית מחירי המכו־ניות: „עוד מעט ירשמו את הבעלות על מכוניות בטאבו, במקום במישרד־הרישוי.“

● דיקן הפקולטה לרפואה באוניברסיטת הנגב, הפרופסור **אהרון פריבס**: „אני לא מאחל לאף אדם להחליט על קבלת 34 סטודנטים מתוך 800, כשלכל אחד מהם יש אמא ואבא שיש להם בן־דוד שמכיר חבר־כנסת.“

● שר התינוך והתרבות, **אהרון ידלין**: „פעם היו חיים על רמה, היום יש רמת־חיים.“

כסלו

● מזכ"ל ההסתדרות, **ירי־חם משה**, בקונגרס העולמי של יוצאי צפון־אפריקה: „אם היינו יכולים לייצא נאומים לחו"ל, היינו היום המדינה העשירה ביותר בעולם.“

● הפסל **יגאל תומרקין**, בביקורו בתערוכת צילומי־המילחמה של העיתונאי אורי דן: „מה יש לדבר — המילחמה פוטוגנית!“

● העיתונאי־המראיין **רפ־אל בשן**, בסימפוזיון על ה־נושא „עיתונות חופשית במדי־נה במצור“: „הנושא האמיתי הוא, עיתונות במצור במדינה חופשית.“

● העיתונאי **בועז עברון**, על המצב הכלכלי במדינה: „הערבים עובדים, הדרוזים שומרים, ועם ישראל חי.“

● **מיטי פיירמן**: „אני חושב שיש מה לתקן בחברה הישראלית. אבל הדרך לתקן, בעיני, זה להיות פראקטי, לעבוד, לתרום, להציג אתגרים ולממש אותם, לשרת את ה־מדינה שלך בחום, בלהט ב־מסירות.“

● אנשי **צוות־העובדים** במלון הילטון בירושלים, על מזכיר האו"ם **קורט ולד־היים**: „בדרך־כלל, כשיש אורח חשוב במלון, אנחנו רבים בינינו מי יעלה לחדרו. במיקרה של ולדהיים, רבנו בינינו מי לא יעלה לחדרו.“

● הצייר **יוסף ברגנר**, לעיתונאים שניסו לראיינו לרגל תערוכתו הרטרוספקטיבית: „ב־ראיונות כאלה תולים את ה־ציור, במקום תמונותיו.“

טבת

● עורך־הדין החיפאי **ישי־ראל גיל**, פרקליטו של יהושע פרץ, על הספנות הישראלית: „שלוש אוניות משייטות בים. אחת היא נושאת־טילים רוסית, השנייה נושאת־מסוקים אמרי־קאית, והשלישית נושאת־הפס־דים ישראלית.“

● ראש־הממשלה, **יצחק רבין**: „מי זה קוג'אק?“

● שר־החוץ האמריקאי, **הנרי קיסינג'ר**, בעת מסע־הדילוגים שלו במרחב: „כבר נוכחתי שישראל אינה מדינה.

פדד
„זונה נוסעת“

זהו בסך־הכל האפינג אחד גדול!“

● שר־האוצר והמורה־לש־עבר **יהושע רבינוביץ**, על שר־הבי־טחון שימעון פרס: „הצרה היא שהוא למד ממני עיברית, אבל לא חשבון.“

● איש־התיאטרון **יעקוב („ענקל'ה“) אגמון**, על שי־טת־הריאיון האמריקאית: „אם שואלים אותך שאלה שיש לך תשובה עליה, תשיב: ‚אני מאד שמח ששאלת אותי את השאלה הזאת.‘ אבל אם שואלים אותך שאלה שאינך מוכן לה, תפתח תמיד ב‚וזהי שאלה מאד־מאד מעניינת.‘“

● המהנדס־הממציא **אליכי־נדר זרחין**, במיכתב־הברכה שלו אל עורך העולם הזה אורי אבנרי, לרגל הינצלו מנסיון ההתנקשות בחייו: „הכתוב מעיד: ‚שומר פתאים השם.‘ ואם לא שמר אותך, משמע: חכם אתה!“

● ראש־עיריית תל־אביב **שלמה („צ'צ'") להט**, כאשר נשאל על־ידי הפיזמונאי דידי מנוסי אם היעדרותו מעבו־דתו, לרגל נסיעתו לחו"ל למשך שבועיים, לא הפריעה לעבודה בעירייה: „זה לא הפריע ל־עבודה. פשוט לא עבדו.“

● מזכ"ל ההסתדרות, **ירי־חם משה**, בתגובה על טענתה של רב־פקד נעמי שדמי, מפ־קדת השטורות, כי הנשים בוועד־הפועל של ההסתדרות מקופחות: „בעוד שלתפקיד מזכ"ל ההסתדרות יכולה להי־בחר גם אשה, הרי שלתפקיד מזכ"ל מועצת־הפועלות לא יכול להיבחר גבר. איפה הצדק?“

שבט

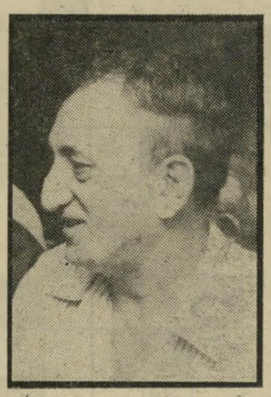
● איש מערכת הארץ, **יו־אל מרקוס**, במסיבה שערכה מערכת דבר לרגל הוצאתו לאויר של הלכסיקון לביטחון ישראל: „זוהי האנציקלופדיה היחידה בעולם, שהערכים שלה מסתובבים במסיבת־קוקטייל.“

● איש מערכת מעריב, **או־רי דן**, בתגובה על אותו נושא: „זה רק מוכיח שלא כל ערך הוא גם נכס.“

● ראש־הממשלה, **יצחק רבין**, על העיתון היום הזה של משה דיין, כאשר היה עדיין בתקופת הכנתו: „דיין כבר אמר שיש שלוש דרכים להפסיד כסף: בקלפים — הדרך הקלה, בנשים — הדרך הנעימה, ובחקלאות — הדרך הבטוחה. מסתבר שיש גם דרך רביעית, הבטוחה ביותר — עיתונות.“

● ספן־השלום, **אייבי נתן**, על השאלה מדוע אינו מתחתן: „האשה שאני מחפש מוכרחה להיות עם כל־כך הרבה מעלות, שאם כבר יש לה כל המעלות האלה, היא לא צריכה אותי. ואם היא בכל־זאת תרצה אותי, סימן שהיא קצת משוגעת. ואם היא קצת משוגעת, אז אני לא צריך אותה.“

● **בדיחת־זוועה** על מצבה של המדינה: „אנגלי נפגש עם ישראלי, והתוודה באוזניו: ‚שמע, מצבה של אנגליה חמור לא פחות ממצבה של ישראל, ובכל־זאת אני מקנא בכם.‘

אגמון
„זוועת חלב ודבש“

‚מדוע?‘ היקשה הישראלי. ‚מפני שאצלכם לפחות רואים כבר את הסוף!‘“

● שר־המישטרה **שלמה היילל**, כשנשאל מדוע גנבו אנשי העולם־התחתון את ה־קופה ממטה המישטרה ביפו: „המישטרה סירבה לשלם פרו־טקשן!“

● יו"ר ההנהלת הקואליציה, ח"כ **משה ורטמן**, לח"כ יהודה בן־מאיר, בישיבה של ועדת־הכספים: „לך קיביני־מאט!“

● ח"כ **יהודה בן־מאיר** בתשובה לנ"ל: „תלך בעצמך לאן שאתה שולח אותי!“

אדר א'

● ח"כ **שימחה ארזיך** לח"כ איתן ליבני, שהתפרץ לדבריו פעמים אחדות בעת ישיבת סיעת הליכוד בכנסת: „אל תלווה אותי! אני לא זמר, ואתה לא פסנתרן!“

● יו"ר הנהלת הסוכנות, **יקב אלמוגי**, על גיזבר הסוכנות אריה דולצ'ין: „מנחם בגין ודולצ'ין מאמינים באותה הסיסמה. אלא שאצל בגין זה ‚רק כך‘, ואצל דולצ'ין זה ‚רק קח‘.“

● העיתונאי ואיש יחסי־הציבור **אירי סדע** על שני מיסים חדשים: „האחד יוטל על כל הנשים במדינה, וייקרא מס־מחזור, והשני יוטל על הגברים, וייקרא מס־אורך־מוסף.“

פיירמן
„בתום, בלהט, במסירות“

● ח"כ **יהודה בן־מאיר**: „איזה פרצוף יש למשלה אם אני הוא זה שצריך להגן עליה?“

● הסופר ומבקר־הסיפרות **דן עומר**, בסיפרו: „בוקר טוב, מהפכה, המילחמה גנבה לך את ההמונים.“

● ח"כ **צבי גרישוני** ז"ל, על השאלה כיצד קרה שידידו, יו"ר ועדת־הכספים של הכנסת ה"כ ישראל קרגמן, הצביע בעד חוק־ההפלות: „ח"כ אורה נמיר הצליחה להשכיב אותו.“

● **עובד־דפוס** בצהרון מעריב, על העיתון החדש היום הזה: „לא תהיה שום בעייה. אס' דיין יכתוב על סרטים, רות דיין על אופנה, רחל כורם־דיין על בישול וידיאטה, אהרונה על טלוויזיה, אודי על חקלאות, יעל על סיפרות ו־נשים, ומרדכי („מנטש“) צרפתי יעשה את המישלוחים.“

● ח"כ **יוסי שריד**, כאשר נשאל על־ידי ח"כ חייקה גרוס־מן מה חדש בעיתון: „רק התאריך.“

● ח"כ **חיים לנדאו**, על בחירתו של הפרופסור שלמה אבינרי כמנכ"ל מישרד־החוץ: „זוהי תקיעת־סכין בלב ה־אומה.“

● פרופסור **ישעיהו ליי־בוביץ** על מינוי הפרופסור אבינרי: „פעם אמר המלך של האנובר: שלושה דברים אפשר לקנות בכסף — רקדניות, זונות ופרופסורים.“

● מפקד חיל־האוויר **בני פלד**, להובש הקרבי רוני שהמתין לטרמפ בכביש, ומעילו לא היה רכוס: „אותך אני לא לוקח. כשתיראה כמו חייל, ולא כמו זונה נוסעת, אני אקח אותך.“

● יועץ־הסתרים הפרטי־לשעבר של ראש־הממשלה, **יעקובי חלפון**: „בדקתי את השוק — ולא מצאתי מועמד מתאים יותר מרבין לתפקיד ראש־הממשלה.“

● **הנ"ל** על הנ"ל: „רבין הצדיק את התיקוות שתליתי בו. לא פגשתי עוד ראש־ממ־שלה כזה.“

● מזכיר חברת־העובדים, **אפריים ריינר**, בהרצאה ל־

אנשים

פני הזוג לשילוב של מיפלגת־העבודה על ניהול עסקים כמיפעלים הסתדרותיים: „בהסתדרות חושבים שאם ביזנס בעיבדית זה עסק, הרי ביזנסמן זה עסקן.״

אדר ב׳

● **הרמטכ״ל הארגנטיני** לראש־עיריית תל־אביב שלמה („צ׳צ׳״) להט, בשעת מסיבת־קוקטייל: „אני לא מבין איך נתנו לך להיות גנרל בצבא, אם אתה לא יודע לשתות!״

● ראש־עיריית באר־שבע, **אליהו נאווי**, כאשר נשאל עם מי ייקל לו להסתדר, עם היהודים או עם הערבים: „אם יחליטו להחזיר את באר־שבע לערבים — אני נשאר. אני בטוח שעם מחמוד פחמי אוכל להסתדר!״

● איש־התיאטרון **יעקוב אגמון**: „ארץ זוועת חלב ודבש.״

בן־מאיר
„פרצוף לממשלה״

ניסן

● רעיית ראש־הממשלה, **לאה רבין**, לאחר שסיימה את דיווחה על קורות מסעו של בעלה בארצות־הברית: „אני מקווה שהפעם לא פיספסתי.״

● ח״כ **אבא אבן**, על אידי אמין: „הבעייה שלנו עם אידי אמין אינה גובעת מזה שהוא עבר קורס־צניחה בישראל, אלא מכך שהמיצנח שלו נפתח.״

● איש־הביטוח **מיקי מיר**: „שר־המיסחר־והתעשייה חיים ברלב סוגר עכשיו, ביומן החדשות, את כל המיפעלים שפינחס ספיר פתח ביומן גבע.״

אייר

● מנהיג מפ״ם הקשיש, **מאיר יערי**, על גולדה מאיר: „לירוק בפניה של האשה הזאת — זה, לדעתי, לוכסוס של ממש!״

● מזכ״ל המחוז, **דוב בן־מאיר**, על הכרזתו הדרמאתית של אלוף (מיל.) עוזר וייצמן כי ישוב לפעילות במיפלגתו: „וייצמן דומה לאותה שחקנית סוג ג׳ מ״ל, החוששת שסירטה החדש לא יזכה בתשומת־לב מספקת של אמצעי־התיקשורת, ומשום כך היא קופצת עירומה למיזרקה שבכיכר פיקאדילי.״

● מזכיר קופת־חולים ל־שעבר, **אשר ידלין**, למזכיר מפ״ם, מאיר תלמי, שהתנצל על שעליו לנהל ישיבה ולקבל החלטות בנושאים שאינו מבין בהם: „אינך היחידי! במדינה הזאת כולם מקבלים החלטות בנושאים שאינם מבינים בהם!״

● ראש־ממשלת אוסטריה, **ברונו קרייסקי**, בשיחה עם עורך העולם הזה, **אורי אבנרי**: „משימתו של מדינאי היא להגיד לאנשים את האמת, גם כשאין הם רוצים לשמוע אותה.״

● מזכ״ל קופת־חולים לשעבר, **אשר ידלין**, במסיבת יום־העצמאות המסורתית אצל מנכ״ל כור, מאיר עמית: „מדי שנה מתכנסים במסיבה זו פחות אנשים. כל החבר׳ה מהפלמ״ח נמצאים או בחו״ל, או בבתי־חולים, או במעשיהו.״

● סגן־ראש־עיריית תל־אביב, **דויד שיפמן**: „הבעייה הערבית היא בעייה תחבורתית. צריך רק לפתור את בעיית הובלת הערבים מישראל לארצות־ערב.״

● חבר המועצה הישראלית למען שלום ישראלי־פלסטיני, **הבמאי גרשון פיטקין**, על איש ארץ־ישראל השלמה הד״ר הרצל רוזנבלום: „כשאני מרגיש שיש לי לחץ־דם נמוך, אני לוקח מאמר של רוזנבלום, ואז לחץ־הדם שלי עולה מהר מאד.״

סיוון

● מוכתר עין־הוד, **איצ׳ה ממבוש**, על כניסתו של רב־אלוף (מיל.) יגאל ידין לחיים הפוליטיים: „הוא רוצה שהמדינה תשכב בפישוק־רגליים, ותתחנן שהוא יבוא ויעשה לה ילד.״

● שר־הפנים ד״ר **יוסף בורג**, משנשאל מדוע אינו נמצא בישיבת הממשלה אלא במיסדרון, בחוץ: „כל מה שאומרים שם כעת, כבר אמרו. וכל מה שאני אגיד, כבר אמרתי.״

● שר־התחבורה **גד יעקובי**, על הקו האדום בלבנון: „הדבר היציב היחידי בקו הזה הוא הצבע. כל השאר הוא נזיל.״

● ראש־הממשלה **יצחק רבין**: „לא אזיל דימעה כאשר הסורים יהרגו את המחבלים של עראפאת.״

תמוז

● הסופר ד״ר **מיכאל („מיקי״) בר־זוהר** על שר־האוצר יהושע רבינוביץ: „הוא יהיה זה שיהרוס את המדינה.״

● ח״כ הליכוד **שימחה ארליך** לשר־האוצר יהושע רבינוביץ, בעת דיון בוועדת־הכספים של הכנסת: „רק כשההון הלבן בישראל יהיה בגודל ההון השחור בארצות־הברית, נוכל להרשות לעצמנו הון שחור.״

אב

● ח״כ **מרשה פרידמן**: „הגבר חסר לאשה כמו האופניים לדג.״

● **סקר מדעי** מטעם המכון למחקר חברתי־שימושי: „המילחמה באוקטובר 1973 לא היתה רעידת־אדמה.״

● מנתח־הלב ד״ר **דני גור**, בראיון לטלוויזיה: „בשני מקומות במדינה מאבד האדם הנכנס אליהם את כבודו האנושי תוך שתי דקות: במישטרה ובבית־החולים.״

אלול

● **בדיחה עממית**: „את מה יגמרו לבנות קודם — את התחנה המרכזית בתל־אביב, או את הבית של פטרוצ׳לי?״

● שר־התחבורה **גד יעקובי**, כאשר מנכ״ל קופת־חולים לשעבר, אשר ידלין, הזמינו לבוא לשבת לידו: „אני לא רוצה לרדת אל העם. אני מפחד להישאר שם.״

הורוסקופ

הביקורת שמתחו עליך שונאיך, היתה למרבה הצער, מוצדקת בחלקה. השבוע יהיה עליך לתקן את המעוות. עשה זאת, בקפדנות וביעילות, ויוקרתך המיקצועית והאישית תרקיע שחקים. בחיי האהבה שלך אין שינוי. אתה פאסיב בזמן האחרון, ואין סיכוי שתשתנה דווקא השבוע.

מה שמרגיז אותך הוא שכל אשר יקרה לך השבוע כבר אירע — פחות או יותר — בהזדמנויות קודמות. זוהי אכזבה בשביל אישיות רומאנטית שכמותך, ביחוד לאור העובדה שחוש־העסקים הבריא המסתתר מתחת לחוסר האונים שלך אומר לך: „זהו גם ביזבוז של זמן״. לבשי לבן.

תגלי חוסר ביטחון השבוע בכל הנוגע לקשרים חברתיים או רומנטיים. מישהו שאת רוחשת לו רגשות עמוקים עלול לגלות כלפייך רגש של זרות. תפקיד שיוטל עליך ייראה לך כמסוכן מדי לביצוע, אולם תיאלץ לבצעו למרות התנגדותך הפנימית. אתם נוטים לזלזל בעלייה במשקלכם.

נדיבותך ורישרוך יזכו השבוע להערכה מתאימה. תכונת המנהיגות שלך תבוא אף היא לידי ביטוי הולם בהזדמנות שתיתכן לך השבוע. נסי שלא להיות פיוטית יתר על המידה ביחסיך הרומנטיים. היופי הדרמטי מסנוור אותך ומעלים ממך נטיות אחרות העלולות להיות לא לרוחך.

התעסקות בצילום או בתמונות תגזול השבוע הרבה מזמנך. סיפורי־מיסתורין ומתח, שתקרא בקולנוע, ישפיעו בצורה מסויימת על מצב רוחך. תגלה השבוע נטייה מוגברת לביקורת, אך השתדל שלא לעבור את הגבול בהתרגזותך. תופעות של שיכחה עלולות להופיע השבוע.

יהיה עליך לוותר על בילויים קוסמים וגירויים פיזיים, כדי לשפר את מצב בריאותך. כדאי שתרבה לעסוק בספורט ולטייל באוויר החופשי, כדי להחזיר לעצמך את הרגשתך הטובה. אתה זקוק למנוחה הרבה יותר ממה שאתה סבור, וממה שאתה נוטל לעצמך לאחרונה.

הפתעה נעימה צפויה לך בסוף השבוע. יום ששי הוא היום המתאים לבילויים. תוכניותיך יזכו להגשמה מלאה, והרעיונות הטובים שהתלבטת כיצד להגיע אליהם יבואו אליך במפתיע. זאת תקופה טובה להימורים. המזל עשוי להאיר לך פנים, אך אל תגזים בהשקעות. לבשי בהיר.

חוסר השקט והרגישות המיוחדת שלך לגבי נשים נובעים השבוע כתוצאה מהקרנת היחד על מזל עקרב. תיווכח כי השבוע תוכל להינות יותר בעזרת חושיך; ביקור בתערוכה, האזנה למוסיקה טובה יופיעו לפניך במימד חדש. בנות מזל עקרב ימצאו עצמן השבוע רגישות לחיזורים.

התחזקי בת קשת — לפניך שבוע קשה במיוחד. אל תנסי להתחמק מהאתגרים שיהיה עליך להתגבר עליהם. מעט שכל־ישר, הרבה אומץ־לב ועוז־רוח, יעזרו לך לדלג על פני המשוכות, ויגרמו לך, בסופו של דבר, המון נחת־רוח על הישגיך, שלא יהיו מבוטלים כלל. אל תוותר!

עבודתך הנוכחית הינה קשה וחסרת תוצאות כאחד. דבר זה מחייב שינוי הגישה מחד, ויתר רצינות מצידך לנושא בכללו מאידך. גם שינוי כללי של סידרי חייך יבוא לכך שמצבך ישתפר. בשטח הרומאנטי, עוד לא היה שבוע מוצלח יותר עבורך, גדי. מעט יוזמה יקנו לך שם של זאב נוראי.

האמביציה המטורפת שלך עוד תוריד אותך ביגון שאולה. יש גבול למה שאפשר לכפות על אנשים בשם החברות, או בשם הקאפריזות הרגעיות. אך מכיוון שביסודו של דבר האופי שלך הוא טוב והלב שלך — טוב עוד יותר, אתה עשוי להירתע מצעדים פוזיזים באמת, ולו גם רק ברגע האחרון. כוח־ההרגל יוביל אותך, השבוע, לסיטואציה בה אתה חוזר על מעשים מן העבר. נסה להינתק מזה ותצעד לקראת העתיד.

אנשים נוטים לחוש בנוחיות בקירבתך משום שאתה משרה עליהם אוירה של שקט וביטחון. תצטרך לעוץ עצה רבת־חשיבות לאחד מהם, ולהפעיל את כל סמכותך כדי לשכנעו לקבל את דעתך. מצפה לך אכזבה ביחסים חברתיים או רומנטיים. לעומת זאת, לא תהיה לך שום תקלה רצינית בתפקידים היומיומיים המוטלים עליך.

זוהי הרכילות האחרונה של עולם הבידור.
"להיטון" ו"עולם הקולנוע", שני שבועוני הבידור והקולנוע הנפוצים ביותר בישראל, התאחדו ויופיעו מעתה כשבועון אחד מקיף ורחב.
בכל גיליון 56 עמודים של סקירות, כתבות ותצלומים בנושאי קולנוע, בידור, פופ, טלוויזיה, רדיו ועוד.
דרשו את השבועון החדש והמורחב "להיטון" - "עולם הקולנוע" בחנויות ובקיוסקים.
"להיטון" - "עולם הקולנוע" שבועון הבידור, הקולנוע והטלוויזיה לכל המשפחה.

להיטון
עולם הקולנוע

שבועון הבידור, הקולנוע והטלוויזיה לכל המשפחה.

"להיטון" ו"עולם הקולנוע" יוצאים יחד.

חיים ללא זיקנה

(המשך מעמוד 58)

מלח־בישול. לאחר־מכן הניח את התערובת הדייסתית בתוך חתך־עור קטן מעל לחזה האשה. כעבור שעות ספורות נעלמו העוויתות, והאשה נשארה בחיים. זו היתה הולדת תראפיית־התאים.

פרופסור ניהנץ האמין שלא רק חלקים שלמים של חיות המועברים לבני־אדם, אלא גם תאים בודדים, יכולים להוות פיתרון רפואי. אילם במיקרה זה הוא סתר את עצמו, מאחר שתאי בעל־החיים לא החיו את הבלוטה, אלא רק הוסיפו הורמון לדם ועל־ידי כך העלו את מאזן הסידן בו.

• על פירוש של טעות זו בנה את כל התורה שלו, ומכך הגיע לסיסמה המתנוססת בכניסה למירפאה שלו: „אותו דבר מרפא אותו דבר".

פרופסור נודע מן המכון הביולוגי שב־מכון־וייצמן ברחובות, הגיב על שיטת־טיפול זו באומרו: „יש היבט מפוקפק מאוד בשיטה זו — הכנת תמצית תאים מאברים אנדוקריניים (אברים הקשורים בהפרשות הפנימיות של הגוף, כמו בלוטת־התריס). תמצית־תאים יכולה לספק לגוף כמות זעירה של הורמונים, שביכולתם לשפר במידת־מה מצב של מחסור בהם בגוף. במיקרה כזה, פשוט הרבה יותר להזריק את ההורמון עצמו, כשלגורם רפואי מוסמך ידוע על חסרון זה. נוסף על כך, יכולים להיגרם באמצעות טיפול זה נזקים למערכת החיסונית של הגוף, היכולים להתבטא בפריחות־עור אלרגיות, התקפי־קצרת ואף הלם אינפנטילי, המסכן את החיים.

„זאת השפעה פסיכולוגית!"

ל כוזה יהיגרם סכנה גם לאברים המקבילים של הגוף שקיבל את הזריקה. אם ניתן לאדם הסובל מחולשת הזיכרון (דבר שגם אותו מבטיחות הקלי־ניקות לרפא באמצעות הזרקת תערובת־תאים מהמוח־הגדול, המוח־הקטן והשילייה) תמצית של תאי־מוח, יתרחשו תהליכי־חיסון מורכבים העלולים לגרום נזק למע־רכת־העצבים של האדם שהחומר הוזרק לו."

התנגדות חריפה לא־פחות הביע הד"ר אפרים („אפי") גזית, מנהל המעבדה לסיווג רקמות ורופא־ילדים בכיר במחלקת־ילדים ג' בבית־החולים על־שם שיבא: „בעיקרון, שיטת־טיפול זו היא רפואת־אליל. מבחינה מדעית, התאים המוזרקים של החיות יושמדו על־ידי גוף האדם תוך פחות מיום. כל תא זר הנכנס לגוף נעלם בדרך־כלל במחזור־דם אחד. אם היו מעבי־רים לאדם תא מאדם אחר, הוא יכול היה להישאר בגוף זמן ממושך יותר, אך לא יותר משלושה־ארבעה ימים. טיפול כזה הוא לטווח של שעות, ואינני מאמין שאדם יכול להיעשות יותר צעיר מכפי שהיה עד שקיבל את הזריקה.

„בניסוי שבוצע לפני שנים אחדות באסירים־מתנדבים בארצות־הברית, הוזרקו לאסירים הבריאים תאים שהכילו תאים סרטניים של לאוקמיה (סרטן־הדם). תוך דקות ספורות מן הזריקה נעלמו תאים אלה במחזור־הדם."

פרופסור קלארס ביירוויטר, מדען בעל שם עולמי משטוטגארט, אומר: „אינני מוכן להבטיח לאנשים המקבלים טיפול זה יותר מהשפעה פסיכולוגית. התאים של חיות נדחים על־ידי גוף האדם, ומושמדים על־ידו באופן סופי. עד היום אין כל הוכחה כי תאים של בעל־חיים, או חלקים חשובים מהם, מחדשים את התאים העייפים והזקנים בגוף האדם. אם אדם אוכל מזון בצורה טיבעית, הוא מקבל צריכת תאים מעצמו לפי הכמות הדרושה לו. אילו מצאו, מבחינה מעשית, תאים אנושיים כתחליף לתאים אנושיים, אולי עשוי היה הדבר לפעול, כי אז תאים אלה לא היו מותקפים על־ידי הגוף בצורה כה חריפה כפי שמות־קפים בו תאי־החיות."

בדבריו אלה מאשר הפרופסור ביירוויטר את חוות־דעתם של פרופסור סר וד"ר גזית הישראליים.

„טיפול בהלם"

ב ראה שמבחינה אנושית לא תוכל שיטה זו להתבצע באופן מעשי לעולם, אך בסרטים הכל ייתכן. לפני שנה הופץ בארץ סרט של חברת קולומביה, בשם

טיפול קבוצתי

קבוצת פאציינטים מקבלת טיפול בקליניקה שווייצית להחזרת העלומים, בסרט צרפתי שמתח ביקורת על אופנת רפואת־אליל זו. בסרט הובאו הדברים עד לאבסורד, כאשר העלילה חושפת שיטה רפואית בה משתמשים בדמם של פועלים ספרדים צעירים, במקום בדם כבשים.

טיפול בהלם, עם השחקנים אלן דילון, בתפקיד של מנהל קליניקה להחזרת הנעו־רים בשוויץ, ואני ז'יראדו בתפקיד פציינטית הבאה לקבל טיפול כזה.

בסרט, מקבלים הפציינטים משקה הנראה כמו הקוקטייל בלאדי־מרי, אך מתברר שהוא מעורב בדם־אנוש. הנלקח מדי־יום מגופם של המלצרים שהובאו מספרד. ואם נפטר או התעלף אחד מהם מחוסר־דם, הרגו אותו והשתמשו באבריו להכנת חומר להזרקה לפציינטים, לפי השיטה של הטיפול בתאי־החיות.

מניסויים שנעשו בבעלי־חיים מתברר, ששיטה זו אכן יעילה. המכון לחקר הזיקנה בבלטימור, ארצות־הברית, מאשר, כי ניסוי שנעשה על עכברים זקנים שהוזרקו להם תאים של עוברי־עכברים — גילו חיוניות־יתר.

בעוד הדיעות הרפואיות חלוקות, בין הרופאים העוסקים ברפואה לשמה לבין אלה המתעשרים מן השיטות היקרות וה־ראוותניות להחזרת הנעורים, כביכול, יצטרך החודש בית־המישפט הגרמני לפסוק בשאלה זו.

ד"ר בלוק וד"ר אלכסנדר גאלי, בעלי הקליניקה בלאנגרייס, הגישו תביעה מישפטית בסך 500,000 אלף מארקים על הוצאת דיבה, נגד הפרופסור פרידריך שייפרט, מנהל החוג לאימונולוגיה (מערכת החיסון־נים) קלינית באוניברסיטת ארלנגן, שהוא התוקף החריף ביותר של שיטת־טיפול זו בגרמניה.

בית־המישפט יתבקש להחליט, אם הפרו־פסור שייפרט יוכל להמשיך לטעון כי הטיפול־בתאים הוא בלתי־יעיל, ואף מסוכן.

„בזל"

בית המסג' מספר 1 בישראל

- מיבחר יפהפיות בכל שבוע באווירה אקסקלוסיבית.
- שרות מעולה, יחס אישי.
- מיזוג אוויר מלא, נקיון למופת.
- הכונו בקרוב לסאונה.

בזל 31 תל־אביב, טלפון 233256 (ליד מכבי־האש)

חנייה בשפע.

פתוח: מ-09.00—21.00 רצוף
ובשבת: 10.00—19.00.

בערבים המתארכים

תהנה מצלומי הקיץ הקיץ והחופש, בעזרת מקרן־שקופיות או סרטים טובים.

* מבחר גדול של מקרנות לשקופיות וסרטים (עם קול או בלי).
* פתוח צבעוני ע"י המעבדות הגדולות בארץ: „אוריאנט-קולור" ו„דלתה-קולור".
* צלומי פספורט בן-רגע! בימי שליש יהחנות סגורה כל היום!

פוטו-ברנר
חיפה, רחוב החלוץ 32

גלגל הגה ספורט
לכל סוגי המכוניות

מ. רביד
רח' טברסקי 6
ת"א, טל. 35893

חסל סדר קשקשים!

עם השמפו המושלם

Fair Lady

בבקבוק הירוק

Tanya - רק הטוב ביותר.

פרסום

מאחרי הסירים של מיסעדה מיזרחית בכרם־התימנים

צמחה זמרת „הנשמה" ההופכת אלילחה של ישראל השנייה

שיר הסירים

יאללה חברי׳ה

קוראת אהובות,

בעלת הביטחון העצמי המופגן, מעל ה־במה, ומשלהבת את קהלה היוצא מגידרו.

קחו היה שרוי כולו באכסטזה. אנ־שים מבוגרים מחו דימעה ולא ניסו כלל להסתיר את ריגשותיהם. נערות צעי־רות נצמדו אל חזות החברים הפרטיים ש־להן, והיו כאלו שייבבו בכל רם. על הבימה ניצבה צעירה כיבדת־גוף מאחרי כלי־הנגי־נה ההודי הנדיר בולבול־טרה, וייבבה ל־תוך המיקרופון:

„היכן החייל שלי? / מתי ארוץ לקרא־תו? / מתי אחוש את ידו? / היכן החייל שלי? / מכתבים הוא לא שלח, / למה כולם שותקים, / למה לא מדברים, / האם איננו בחיים? / אתפלל למענך, / אדליק נר לנישמתך, / אך היכן הוא קיברך? / אדמה את דמותך, / עתה אשמע את קולך, / כי נדמה שאתה נמצא כאן. / היכן החייל שלי?"

ברגע השיא של השיר, כשאפשר היה לחתוך את האוויר בסכין, עלו שני חיילים על הבמה כשדמעות זוהגות מעיניהם ונשקו בתל־אביב. עד אז נהגה לשיר מדי־פעם במועדונים ובחתונות, וכמעט תמיד במיטבח המיסעדה, כפי שמעיד הבוס שלה: „הסי־רים שלי רקדו לפי הקול שלה."

יום אחד ליוותה אהובה זמר בשם בנימין נחום, שהתרשם מקולה והציע לחברת גלרון להוציא תקליט שלה. אנשי החברה שמעו קסטה פרימיטיבית שהוקלטה בהופעה, ו־החליטו בו־במקום להשקיע בצעירה האלמו־נית.

אילם אחרי שחמש־מאות התקליטים ה־ראשונים הודפסו, החליטו אנשי החברה ל־המתין. הם לא ידעו איך לאכול את סיגנון־השירה המייוחד של הזמרת האלמונית.

לגמרי במיקרה הגיע אז אל מישרדי ה־חברה המפיק התימני של להקת צליל ה־כרם, מאיר ראובני. כששמע את התקליט, התלהב ואמר: „יש לכם פה חומר־נפץ. אני קונה את כל ההמש־מאות."

מה שקרה לאחר־מכן, שייך כבר לאגדה הפרטית של אהובה עוזרי. 500 התקליטים נחטפו תוך ימים ספורים. ראובני דאג ש־יודפסו מייד תקליטים חדשים, ואהובה הפ־כה הזמרת הנמכרת ביותר בחנויות ה־תקליטים. התקליט הראשון שלה אזל מ־החנויות, אחרי שנמכרו עשרת־אלפים עות־קים משלו תוך חודש ימים. גם התקליט השני תפס זמן רב את המקום הראשון ב־רשימת רבי־המכר. עד שתקליטו של ארי־אל זילבר תפס את מקומו.

העובדה שתקליטו של זילבר תפס את מקום תקליטה של אהובה עוזרי, מעניינת כשלעצמה. שני הזמרים מייצגים שתי שכ־בות שונות לחלוטין של רוכשי־תקליטים. אוהדיו של זילבר הם צעירים משכילים, גימנזיסטים, בעיקר תושבי הערים הגדו־לות. הם מבינים את שפתו של אריאל, ה־מוסיקה שלו מדברת אל ליבם. הצלחתה הגדולה של להקת תמוז, שאליה השתייך זילבר, היתה בעיקר בשלוש הערים הגדו־לות. כשניקנו הופעות הלהקה על־ידי מיפ־על אמנות לעם, והיא נשלחה אל עיירות־הפיתוח, נחלה כישלון מוחץ. בנתיבות וב־ירוחם לא אהבו את החבר׳ה מצפון תל־אביב, יוצאי־קיבוץ בחלקם, ששרו על „סוף עונת התפוזים עם ניצה", או על „ככה את רצית אותי". שפתה של תמוז לא היתה שפתם, מישחקי־המילים, מונחי ה,סלנג׳ כל אלה לא היו נהירים להם.

לעומת זאת קולעת אהובה עוזרי בדיוק לשפתם של תושבי עיירות־הפיתוח ופרברי תל־אביב. בכרם־התימנים היא מלכה בלתי־מוכתרת, בשכונת־התיקווה היא יכולה ל־עבור רק עם ליווי צמוד, אחרת, כפי שהיא אומרת בעצמה, „יאכלו אותי".

בעיירות־הפיתוח היא מופיעה כשהיא מלווה בדרך־כלל בשוטרים־בשכר. סיגנון־שירתה הסנטימנטלי נופל על אוזניים קשו־בות. המילים הפשוטות, המנגינה הבלתי־מתוחכמת, כל אלה ערבים לאוזני מאזיניה. הם מבינים את השפה שלה. וכשהיא שרה את „החייל שלי", או את „נערה קטנה על המזח", היא מצליחה לסחוט מהקהל שלה מה שאריק איינשטיין לא הצליח מעולם לסחוט מקהלו־שלו.

יש אומרים כי תופעה מסוגה של אהובה עוזרי, שעיניה היו עצומות וכולה כאחוזת־דיבוק.

אותה זמרת לא היתה אלא אהובה עוזרי, בת ה־28, הפצצה הלוהטת ב־יותר כיום של עולם הזמר המיזרחי בארץ. זמרת־נשמה בנוסח תימן, השרה על דב־רים שבלב ומצליחה — בקולה החזק — להדהד אל תוך ניבכי ריגשותיהם של מאזי־ניה.

עד לפני ארבעה חודשים היתה אהובה עוזרי צעירה אלמונית, שעבדה כטבחית במיסעדה של מאיר נדב, בכרם־התימנים

עם החברי׳ה מהכרם

ושבת אהובה במיסעדת מגנדה. מדי־ערב, כשהיא מסיימת את הופעתה, היא נוהגת לסגור את הלילה באחת ממיסעדות הכרם. במקום שבו נולדה מעריצים אותה.

היכן החייל שלי

שואלת אהובה עוזרי, וחיילי צה״ל מתייצבים בהופעותיה בריצה על הבמה. הם קופצים על הבמה מנשקים אותה, ובתום ההופעה נכנסים לחדר ההלבשה ומבקשים אוטוגרפים.

עוזרי היא לבנטיגית. רם עברון, בתוכנית־הרדיו שלו „זה מרגיז אותי", הקדיש רבע־שעה תמימה לתופעה זו.

אהובה כועסת על רם עברון. „מה איכפת לו ממני? למה אני צריכה לשמוע כל הזמן קונצרטים? אני והקהל שלי אוהבים את המוסיקה שלי, ותאמינו לי, אם הוא היה שם אותי ב־יומן השבוע', הוא רק היה מרוויח מזה," היא אומרת.

„אני כותבת בהשראה!"

א היבה עדיין אינה תופסת את מהות הצלחתה. היא עדיין מסוחררת ממה שקורה לה. כשמזהים אותה ברחוב היא מתרגשת כמו ילדה קטנה. למרות שבדרים תל־אביב היא מוזהה יותר מגידי גוב בצפונה. תושבי דרום העיר הם קהל חם, אוהד. הם אינם מתביישים לגשת אליה ברחוב ולהגיד לה: „אהובה, את על הכי־פאק!" והיא עדיין לא יודעת „איך לאכול את זה", כפי שהיא מתבטאת.

בהתרגשות גדולה היא מספרת על ריגשו־תיה בעת הקלטת התקליט הראשון: „בטח שהתרגשתי, איך לא להתרגש? לא הייתי מפורסמת בכלל, לא ידעתי אם זה יאכל לא יאכל." סיגנון דיבורה מייוחד־במינו, ויש לה הומור שקשה לעמוד בפניו.

היא מנהלת מילחמה מתמדת עם הדיא־

המלכה של ישראל השנייה, כך מכנים את אהובה עוזרי יודעי־דבר. זמרת־הנשמה התימנית הצליחה להתפרסם תוך ארבעה חודשים בלבד.

טה, ואומרת: „אני והדיאטה זה מילחמה יום ולילה, אם הייתי רואה את הדיאטה מול העיניים, הייתי הורגת אותה ממכות."

היא מתרגשת מאוד מתגובת הקהל בעת הופעותיה, והיא מספרת: „אני סוגרת את הערב עם ,החייל שלי', הקהל מצפה לשיר הזה. בתקליט השני שלי השתדלתי להכניס שירים יותר עליזים, אבל הקהל לא אוהב את זה, הוא רוצה לבכות, מה אני יכולה לעשות. כשהופעתי בטבריה, בחורה אחת התעלפה ממש. הרביצו לה סטירות בפנים בשביל להעיר אותה. גם אני, כל פעם שאני שרה את השיר הזה אני בוכה. זה שיר שבא לי כך מהלב.

„תאמינו לי, בגלל השיר הזה הרגו לי את כל המישפחה. אחד אמר לגנן שלי ש־האח שלי מת אצלו בידיים ברמת־הגולן. וואללה, האחים שלי תודה לאל שלמים ו־בריאים. אחד אמר שבעלי מת בגיבעת־התחמושת, ואני לא נשואה בכלל. מה אני אגיד, הם לא מאמינים שאני יכולה לשיר שיר כזה בלי שאיזה חייל ימות לי. ואני כתבתי את השיר ככה בהשראה. באה לי השראה, אני כותבת שיר. אפילו ככה ב־אמצע מסיבה. אני מרגישה את זה מבפנים, בוער לי בלב וכותבת על המקום."

אחד מלהיטיה הגדולים של אהובה עוזרי הוא השיר שכתבה לכבוד זכייה בית"ר ירושלים בגביע המדינה. השיר הזה הפך להימנון בירושלים, ואין שם ילד שאינו מכיר אותו. אולם לא רק טוב יצא לאהובה מהימנון בית"ר או, כפי שהוא מכונה בפי־המעריצים, „השיר של מלמיליאן." כש־הופיעה באולם קרן בבאר־שבע החלה לשיר את השיר, ולפתע השתררה באולם דממת־מוות. אהובה תפסה את העניין, ומייד עברה לשיר אחר. בתום ההופעה אמרו לה המערי־צים, לדבריה: „יש לך מזל. אם לא היינו אוהבים אותך, היינו גומרים עלייך."

אולם מעריציה הגדולים ביותר הם, ללא ספק, חיילי צה"ל. הם משמיעים את אהובה עוזרי יומם ולילה מעל גבי תקליטים ו־קסטות (אגב, מחיר הקסטות של אהובה עוזרי הוא מהגבוהים בשוק הקסטות ש־בתחנה המרכזית. בעוד שמחירה של קסטה רגילה 20 ל"י בלבד, הרי מחיר קסטה של עוזרי מאמיר עד 30 ל"י).

„יש לי אמא גיזעית!"

ה ם שוחים זה מיכתבי־אהבה לו־הטים עם דרגותיהם וסימליהם, ומת־חננים שתשיר להם. אפילו התחנה הצבאית גלי צה"ל, שאינה נוטה לעודד זמרים מסוגה של עוזרי דווקא, נאלצה להיכנע לגלי המיכתבים והגלויות המגיעים אליה, ולהשמיע את זמרת הנשמה של ה„פרכים", כפי שמתבטאים בתחנה מעל גלי האתר.

אולם מעריציה של אהובה אינם מסתפ־קים במישלוח מיכתבים, הם גם שולחים לה מתנות: החל מבקבוקי־שמפניה, וכלה בעוד אמיתי, שעליו היא לומדת לנגן. הם מטרידים אותה יומם ולילה בביקורים, והיא נאלצה לעזוב את בית אמה שבכרם־התימנים, ולעבור להתגורר עם חברתה ברחוב יהודה הלוי.

אמה הזקנה של אהובה, תימניה גיזעית, לא השלימה עם עזיבתה של הבת את הבית. היא מסרבת לדבר איתה, וברגע שאהובה נכנסת אל הבית, היא עוזבת אותו, מתיישבת על המידרכה שבחוץ ואו־מרת: „את חושבת שאת עושה לי רעה שאת לא גרה בבית? את עושה לך רעה. אנחנו הצנענים יותר גאותנים מהאשכנזים. בחורה שהולכת ליישון בחוץ ושלא חסר לה שום דבר בבית, עושה רק ברשות למישפחה.

„אצלי כל הילדים מחותנים. תתחתן, תלך בבית שלה, למה לא, אני אעזור לה כמו שעזרתי לכולם. אבל איפה נשמע שבחורה בת עשרים־ושמונה וחצי תעזוב את הבית! זה לא נכון שעזבה בגלל המעריצים, זה בגלל מעריץ אחד. ככה זה היום, אומרים האמא סריטיבית (סרי־מיטיבית) ואין נאמנות. עשרים־ושש שנה אני אלמנה, מגדלת הילדים לבד.

„כל החיים עבדתי משק־בית. היום יש לי בת זמרת. כבוד? איזה כבוד, זה רק ,וג'ערס', כל היום עושה לי ,בהדלה', כל אחד בא מחפש אותה ,איפה היא, איפה היא'."

אהובה יושבת ליד אמה, וצוחקת: „רואה איזה אמא גיזעית יש לי?!" היא אומרת בגאווה. „תאמינו לי, אם לא היו המעריצים לא הייתי עובדת פה בכלל. חוץ מזה, בדירה השנייה יש טלפון ואני צריכה אותו לעבודה. וגם קשה לי לחזור מההופעות ישר הביתה. אני צריכה ללכת לכרם לשתות משהו אצל ברוך, לשבת עד שתיים־שלוש עם החבר'ה, ולא נעים לי לבוא הביתה בשעה כל־כך מאוחרת."

ומה עם המעריץ הפרטי שעליו דיברה האם? „יש לי חבר, לא מהיום, כבר איזה אלפי שנים," מתוודה אהובה, „אבל הוא לא אוהב שאני שרה. אם, נתחתן אעזוב את השירה. תמיד דגלתי בהלחנה ובכתיבה, שירה זה רק ככה מהצד."

היא אינה מוכנה לנקוב במחיר שהיא דורשת עבור הופעה שלה, אבל מאחלת לכל עם ישראל להרוויח בחודש מה שהיא מרוויחה בערב אחד.

המטרה שלה, לדבריה, היא להיות מיל־יונרית, ולקנות מכונית. היא אפילו התחילה ללמוד נהיגה, והכל בגלל ש„יש לי פאנצ'ר באופניים."

מדי־פעם היא קופצת למיסעדה של מאיר נדב, שם עבדה כטבחית, ועוזרת לו במיט־בח, סתם בשביל הסנטימנטים, „ובשביל שלא יחשוב שבגלל שאני מפורסמת נהייתי לו סיתאום סנובית."

הקהל דורש ממנה עוד ועוד בהופעות, נהגי־המוניות משמיעים אותה ללא־הרף מעל רשמי־הקול שלהם, החיילים שולחים לה את אהבתם. העם אוהב את אהובה עוזרי, והיא אומרת: „אם זה מרגיז את רם עברון, אז שיתרגז!"

שרית ישי ■

עם הבולבול־טרה

כלי־הנגינה ההודי הנדיר, המלווה אותה ב־הופעותיה, משגעת אהובה את קהלה. היא המוסיקאית היחידה בארץ השולטת בכלי זה. לדבריה היא קוראת וכותבת תווים ומחשיבה את הכתיבה. בקרוב מתעתדת להוציא חוברת שתכלול שירים ומנגינות פרי־עטה.

סודרת ומודרת

כך מכנה את אהובה אמה האלמנה, חנה עוזרי. האם, מהצלחתה המיסאורית של בתה, רק כועסת עליה על שעזבה את הבית בכרם ועברה להת־גורר עם חברה. היא אינה מבינה מדוע מחפשים המעריצים הרבים את אהובה בביתה.

קריאה נעימה

מבצע אוגנדה
אורי דן

האדם השלישי
אברי אלעד

ההסדר
איליה קאזאן

דחיית גזר־דין
סטיוארט אולסופ

זו ארץ זו
צוות ניקוי ראש

רבע לפנות בוקר
ענווס אטינגר

עלילות אבו־ליש
שאול ביבר

היווני
פייר רייי

גבר לעניין
יגאל לב

בית התענוגות
ק. הולנדר

מפתח להצלחה
רולד שרמן

תמונות מחיי נישואין
אינגמר ברגמן

הנשר נחת
ג' היגינס

שי נאה לחג

הפירט
הרולד רובינס

כל נוה שרצית לדעת
ד"ד דייויד רובין

ספסרי המזון
ארטור הייילי

ספטמבר השחור
תומאס האריס

כל אשה יכולה
דייויד רובין

רגל של בובה
יעקב העליון

קארלוס
א. ל. האנטר

כנועיין המתגבר
איין ראנד

נוילכוד
איליה קאזאן

בריש
פיטר בנצ'לי

מרד הנפילים
איין ראנד

שנוש שחורה
יגאל לב

ראש גשר
אורי דן

פחד גבהים
אריקה ג'נס

לא שם זין
דן בן־אמוץ

עמנואל
עמנואל ארסן

קן הקוקיה
קן קיזי

„גד" חברה להפצה בע"מ
רח' צ'לנוב 13, תל־אביב, טל. 823701, 820129
להשיג בכל חנויות הספרים והדוכנים ובחנויות השק"ם

שנה 41 כ"ו אלול תשל"ו, 22.9.76 76 עמודים המחיר: 7.50 ל"י (כולל מ.ע.מ.) מספר 2038

השולם הזה

וידויה האישי של נערת-זוהר ישראלית

ברכה על הגברים